

YÜCE DİVAN KARARI

Esas sayısı : 1982/2

Karar sayısı : 1983/1

Karar günü : 9.3.1983

Başkan

Ahmet H. BOYACIOĞLU

Başkanvekili

H. Semih ÖZMERT

Üye

Adil ESMER

Üye

Hakkı MÜDERRİSOĞLU

Üye

Nahit SAÇLIOĞLU

Üye

Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU

Üye

O. Mikdat KILIÇ

Üye

Orhan ONAR

Üye

Selâhattin METİN

Üye

Muammer TURAN

Üye

Mehmet ÇINARLI

Üye

Mahmut C. CUHRUK

Üye

Necdet DARICIOĞLU

Üye

Servet TÜZÜN

Üye

Yekta Güngör ÖZDEN

Cumhuriyet Başsavcısı

Firuz ÇİLİNGİROĞLU

Cumhuriyet Başsavcı Yard.

Namık BENLİ

Cumhuriyet Başsavcı Yard.

Mater KABAN

Anayasa Mahkemesi Raportörü

Reşat ŞAMILOĞLU

Zabıtkâtipleri

İsmet YAĞCI

Cengiz TANRIVERDİ

DAVACI : Kamu Hakları

MÜDAHİL : Bayındırlık Bakanlığı

VEKİLLERİ : 1. Av. Tanju UYGUR
2. Av. Tayfun KAYA

SANIKLAR : 1. **MEHMET SELÂHİTTİN KILIÇ**; Hasan Basri ve Hayriye oğlu, 1337 doğumlu, Adana İli Osmaniye İlçesi nüfusuna kayıtlı, Ankara Aşağı Ayrancı Portakal Çiçeği Sokak 4/2'de oturur, evli, dört çocuklu, şabıkasız, okur - yazar, Bayındırlık eski Bakanı.

VEKİLLERİ :

Ankara Barosu Avukatlarından :

1. Av. Mehmet AŞÇIOĞLU
2. Av. Ömer Faik GÜVEN
3. Av. Kâzım BERZEG
4. Av. Kahraman KOÇ
5. Turgut KOÇ

İstanbul Barosu Avukatlarından :

1. Av. Sahir ERMAN
2. Av. Gül Güner ERMAN
2. **TEOMAN GÜZEY**; Baki ve Şükriye oğlu, 1933 doğumlu, Denizli Merkez İlçe nüfusuna kayıtlı, Ankara Mithatpaşa Caddesi 68/10'da oturur, evli, iki çocuklu, okur - yazar, şabıkasız, Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı.

VEKİLİ :

Av. Fethi OLCAY

Ankara Barosu Avukatlarından.

3. **FERİDUN ÖNEN**; Ahlet Muhittin ve Hatice Dursun oğlu, 1931 doğumlu, İstanbul Fatih Hoca

Hayrettin Mahallesi nüfusuna kayıtlı, Ankara Yukarı Ayrancı Hoşdere Caddesi 55/11'de oturur, evli, bir çocuklu, okur - yazar, sabıkasız, Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri eski Genel Müdürü.

VEKİLLERİ :

Ankara Barosu Avukatlarından :

1. Av. Gültekin MÜFTÜOĞLU
2. Av. Yılmaz TÜZER
3. Av. Hüsnü KURAY
4. **OKAY FEHMİ KURÇEREN;** Mehmet Ekrem ve Hacer oğlu 1933 doğumlu, İstanbul Beyoğlu Karaköy Molla Çelebi Mahallesi nüfusuna kayıtlı, Ankara Aşağı Ayrancı Hüseyin Onat Sokak 15/7' de oturur, evli, çocuksuz, okur - yazar, sabıkasız, Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü.

VEKİLİ :

Av. Arıkan GÜLCÜ

Ankara Barosu Avukatlarından.

5. **NURETTİN AKSU;** Hüseyin ve Safiye oğlu, 1937 doğumlu, Tokat İli Zile İlçesi nüfusuna kayıtlı, Ankara Sincan Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Lojmanlarında oturur, evli, iki çocuklu, okur - yazar, sabıkasız, Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Yapım Dairesi Başkanı.

VEKİLİ :

Av. Kâzım BERZEG

Ankara Barosu Avukatlarından.

6. **TUĞRUL OKAN;** Hüseyin Hüsnü ve Lerzan oğlu, 1951 doğumlu, Balıkesir İli Gönen İlçesi nüfusuna kayıtlı, Ankara Emek Mahallesi 60. Sokak

48/7'de oturur, evli, bir çocuklu, okur - yazar, sabıkasız, Bayındırlık Bakanlığı Uygulama Fen Heyeti Müdür Vekili.

VEKİLİ :

Av. Kâzım BERZEG

Ankara Barosu Avukatlarından.

7. **MEHMET EDİP TURANLI**; Şerif ve Rukiye oğlu, 1933 doğumlu, Bitlis nüfusuna kayıtlı, Ankara Sincan Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Lojmanlarında oturur, evli, iki çocuklu, okur - yazar, sabıkasız, Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Yapım Dairesi Başkan Yardımcısı.

VEKİLİ :

Av. Kâzım BERZEG

Ankara Barosu Avukatlarından.

8. **AHMET ERÇİN**; Şükrü ve Hafize oğlu, 1931 doğumlu, Burdur İli Bucak İlçesi Kızılkaya Bucağı nüfusuna kayıtlı, Ankara Güfte Sokak 6/2'de oturur, evli, çocuksuz, okur - yazar, sabıkasız, Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı.

VEKİLLERİ :

Ankara Barosu Avukatlarından :

1. Av. Mehmet AŞÇIOĞLU

2. Av. Kâzım BERZEG

9. **SUAT ERDOĞAN TAFTALI**; Nusret ve Zehra oğlu, 1933 doğumlu, Erzurum Merkez İlçe nüfusuna kayıtlı, Ankara Çankaya Şehit Ersan Caddesi Pembe Köşk Sitesi B - 2 Blok No : 9'da oturur, evli, iki çocuklu, okur - yazar, sabıkasız, Bayındırlık Bakanlığı Müşaviri.

VEKİLLERİ :

Ankara Barosu Avukatlarından :

1. Av. Dr. Metin ŞEKERCİOĞLU
2. Av. Muzaffer ÖZBAYRAK

İstanbul Barosu Avukatlarından :

Av. Sedat TALÜ

10. **NURETTİN ÇARMIKLI**; Eyüp ve Emine Saadet oğlu, 1934 doğumlu, Artvin İli Arhavi İlçesi nüfusuna kayıtlı, Ankara Çankaya Çankaya Caddesi 14/4'de oturur, evli, iki çocuklu, okur - yazar, sabıkasız.

VEKİLLERİ :

Ankara Barosu Avukatlarından :

1. Av. Ziya KURT
2. Av. Ertan TİMUR
3. Av. Hasan YILDIRIM

İstanbul Barosu Avukatlarından :

Av. Dr. Azmi SOYDAN

SUÇLAR : Görevi kötüye kullanmak, rüşvet almak, rüşvet vermek.

SUÇ TARİHİ : 1978 - 1979 - 1980 YILLARI

GÖZALTINA ALMA

TARİHİ : Nurettin ÇARMIKLI : 20.10.1981
Suat E. TAFTALI : 20.10.1981

TUTUKLAMA

TARİHİ : Nurettin ÇARMIKLI : 3.6.1982
Suat E. TAFTALI : 3.6.1982

TAHLİYE

TARİHİ : Nurettin ÇARMIKLI : 17.6.1982
Suat E. TAFTALI : 17.6.1982

ca cezalandırılmak üzere YÜCE DİVAN'a sevkleri Anayasanın 90., 2324 numaralı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun'un 2. ve Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün 20. maddeleri gereğince Milli Güvenlik Konseyinin 17 Mart 1982 tarihli 99. Birleşiminde kararlaştırılmıştır.»

Milli Güvenlik Konseyince Bayındırlık eski Bakanı Selâhitin KILIÇ'a bağlı olarak ve onunla birlikte yargılanmak üzere Yüce Divan'a sevk edilen sanıklar, 1961 Anayasası'nın 147. maddesinde Yüce Divan'da yargılanacakları gösterilen kamu görevlilerinden değildir. Ancak, anılan maddede belirtilen kişilerin görevleriyle ilgili suçlarından dolayı Yüce Divan'da yargılanacakları yolundaki kural, bunların dışında kalanların Yüce Divan'da yargılanamayacakları biçiminde yorumlanamaz. Olayda Bakan'a yükletilen görevi kötüye kullanma suçunun oluşumu, Anayasanın 147. maddesinde belirlenenler dışındaki kamu görevlileriyle öteki kişilerin eylemle olan bağlantısı ve bu durumun bir bütünlük arzemesi, bu kişilerin de Yüce Divan'da yargılanmalarını gerektirmektedir. Nitekim, Yüce Divan'a sevk edilen diğer sanıkların fiillerinin Bakanın fiiliyle bağlantılı olduğu, bu fiillerin Bakanın kendisine isnat edilen suçlarla varmak istediği amaca erişmesini kolaylaştırdığı ve olayların bir bütünü oluşturduğu düşüncesiyle Milli Güvenlik Konseyi, yukarıda sözü geçen kararıyla Bakan ve onunla birlikte dokuz sanığı Yüce Divan'a sevk etmiş bulunmaktadır.

Öte yandan, 22.4.1962 günlü, 44 sayılı «Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun»un 34. maddesinde «Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan halinde çalışırken yürürlükteki kanunlara göre duruşma yapar ve hüküm verir» denilmektedir. Ceza Yargılamaları Usulü Yasasının 2. ve 3. maddelerinin birbirini tamamlayan düzenlemesi, bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden çok sanığın yargılanması değişik mahkemelerin görevlerine girse bile, haklarındaki ceza davalarının birleştirilerek görevli yüksek mahkemeye verilmesine olanak tanımaktadır. Aynı konu ile ilgili kişilerin değişik yargı yerleri yerine bir dava içinde ve aynı yargı yerinde yargılanmalarında ve böylece olayların birlikte ele alınarak değerlendirilmesinde, kamu yönünden olduğu kadar yargılanan kişiler açısından da yarar bulunduğu kuşkusuzdur. Bu nedenlerle tüm sanıklar hakkında yargılama görevinin Yüce Divan'ın yetkisi içine girdiği kabul edilmiş, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 7. maddesi gereğince de, sözkonusu bağlantının var olup ol-

ken Altınordu'daki katliamın göre qılınması lâzım ve mülkiyê ve
mâdîyêde «Yusufas Mârkemesi» Yüce Divanı pâyinde çarşı-
nın Kurulmuş ve Hâkîmların Olmuş Hâkîmde Kâmil»nu 34.

Ote lâzımda 55-4-1005 Elinin 44 sayılı «Yusufas Mârkeme-
nin Yüce Divanı, selâmetiye rûnıyâkârı»
kârıde 2021 deçen kârıyâkâr Bâkım ve onıyâkâr pîrîkte qorun sâ-
pîrîyâkâr oınâkârıyâkâr qorunâkârıyâkâr Mîrî Çîlâmetîk Komsalı, An-
mâkâr pîrîyâkâr sâkâr eîrîyâkârıyâkâr kârıyâkârıyâkâr ve oîrîyâkâr pîr

E.1982/2

246

madığı sürekli olarak gözönünde tutulmakla birlikte, sanık es-
ki Bakan Selâhittin KILIÇ'a yükletilen suçların onun göreviyle
ilgisi de yargılamanın devamı boyunca gözlenmiştir.

Davada, Arifiye - Sincan Demiryolu 1. Kısım Tünel İnşaatı
(Ayaş Tüneli) işinde tünel uzunluk zammına 7/15990 sayılı ka-
rarnameyle öngörülen fiyat artış yüzdesinin uygulanma biçimi
olayların odak noktasını oluşturmakta ve bu olay içindeki eylem
ve işlemleri nedeniyle on sanık, Yüce Divan'a sevk edilmiş bu-
lunmaktadır. Bu bakımdan davanın ve bu davaya konu edilen
eylemlerin, olayların gelişimine bağlı kalarak ve her sanığın,
yeri geldikçe bu gelişim içerisindeki rolüne, hakkındaki iddia
ve suçlamalara, lehlerinde ve aleyhlerindeki delillere, yürürlük-
teki yasa hükümlerine ve savunmalara yer verilerek değeren-
dirilmesi uygun görülmüştür.

I — İDDİA :

Soruşturma Komisyonu Raporunda :

«1. Bayındırlık eski Bakanı Selâhittin KILIÇ'ın,

«Kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem
ve işlemlerinden sorumlu» olacağına dair T.C. Anayasasının
105/2. maddesine aykırı olarak, verilmiş bulunan Yetkili Kurul
Kararlarını uygulatmaması; 1980 yılında çıkarılmış olan 8/505
sayılı Kararnamenin 7/4. maddesine özel nitelikte bir madde
koydurması sonucu;

Arifiye - Sincan Demiryolu 1. Kısım Tünel İnşaatı (AYAŞ
TÜNELİ) Yüklenicisi NUROL İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi
tarafından «Tünel Uzunluk Zammının hesabı usulü» konusun-
da ileri sürülmüş olup, 1.12.1981 tarihine kadar yapılmış işleri
kapsayan 45 no. lu Hakediş Raporundan 140.160.432.— TL. sına
vardığı anlaşılan ve 8/505 sayılı Kararnamenin tadili gerektiği-
ne dair Bayındırlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının resmi
raporuna nazaran da, aynı türde ödemeye devam olunması tak-
dirinde işin bitiminde 3. 467.100.000.— TL. sına varacağı belirle-
nen büyük oranda fazla ödemeyi beraberinde getirecek mahi-

2. Keza, Yüklenici Firma tarafından ileri sürülen itirazı gerçekleştirmek amacıyla yapılmış çeşitli usulsüz işlemleri, Bakan desteğinde icra eylemleri suretiyle, görevlerini kötüye kullandıkları anlaşılan eski Müsteşar Teoman GÜZEY; Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü Okay Fehmi KURÇEREN, Yüksek Fen Kurulu eski Üyesi ve halen Yapı İşleri Genel Müdürü Feridun ÖNEN; Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Yapım Dairesi Başkanı Nurettin AKSU ve Başkan Yardımcısı Edip TURANLI ile, Uygulama Fen Heyeti Müdür Vekili Tuğrul OKAN'ın eylemlerine uyan T.C.K.'nun 240; 80;

3. Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü ve halen Bayındırlık Bakanlığı Bakanlık Müşaviri olup gözetim altında bulunan Erdoğan Suat TAFTALI'nın memuriyet göreviyle bağdaşmayan gayri yasal işlemleri icra ve karşılığında Ayaş Tüneli İnşaatı Yüklenicisi NUROL Firması Ortağı Nurettin ÇARMIKLI'dan 500.000.— TL. almak suretiyle «rüşvet almak» suçunu işlediğinin saptanmış olması itibariyle, eylemine uyan T.C.K.'nun 213/2; 225;

4. Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı Ahmet ERÇİN'in, keza Yüklenici Firma lehine tezahür eden ve 8/505 sayılı Kararnamenin 7/4. maddesine, Firmaca ileri sürülen itiraz doğrultusunda bir hüküm konulmasına yönelik bulunmuş olup, memuriyet görevi hilâfına vaki olan fiilleri karşılığında, diktirdiği iki takım elbise bedeli 60.000.— TL. sın, NUROL Firması Ortağı Nurettin ÇARMIKLI'ya ödetmek suretiyle, «rüşvet almak» suçunu işlediği anlaşılmış olmakla eylemine uyan T.C.K.'nun 213/2; 225;

5. NUROL Firması ortaklarından olup halen gözetim altında bulunan Nurettin ÇARMIKLI'nın, vaki olan itirazlarının gerçekleştirilmesi yönünden, icra eyledikleri Kanun ve Nizam hükümlerine aykırı davranışlarına karşılık olmak üzere Erdoğan Suat TAFTALI'ya 500.000.— TL. sı vermek ve ayrıca Ahmet ERÇİN'i beraberinde terziye götürerek, ısmarladığı iki takım elbise bedeli 60.000.— TL. sın ödemek suretiyle, ayrı iki rüşvet vermek suçunu işlediği sabit olduğundan, ayrı ayrı tatbik edilmek üzere eylemlerine uyan T.C.K.'nun 220 nci;

Maddelerine göre tecziyeleri; vukua gelen; 140.160.432.— TL. Hazine zararının sanıklardan tahsili;

Bakımlarından, eski Bakan Selâhittin KILIÇ ile Bakana teb'an yüklenen suçları işleyen diğer sanıklar hakkında, Ana-

yasanın 90 ve T.C. Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İç-tüzüğü'nün 20 nci maddeleri uyarınca, son tahkikatın açılarak Yü-ce Divan'a (Anayasa Mahkemesine) sevklerinin gerektiği...»

belirtilmiştir.

II — GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNA İLİŞKİN MADDİ OLGULAR VE SUÇ KANITLARI :

Ankara - İstanbul arası demiryolu mesafesini ve seyir müd-detini kısaltmak amacıyla yaptırılması düşünülen Arifiye - Sin-can Demiryolu 1. kısım çift hat tünel inşaatı (AYAŞ TÜNELİ) işi 800.000.000.— TL. tahmini keşif bedeli üzerinden kapalı zarf eksiltme usulüyle ve sabit birim fiyatlar üzerinden 30.6.1976 ta-rihinde % 3,35 tenzilât sonucu 773.200.000.— TL. sına NUROL İnşaat Firmasına ihale edilmiştir. 6.8.1976 tarihinde firmaya yer teslimi yapılmış ve 15.8.1976 tarihinde inşaaata başlanmıştır.

Bu dönemde, kamu yatırımları ile ilgili ihaleleri ve fiyat tesbitlerini düzenleyen yürürlükteki kararnamelerin aksayan yanları görüldüğünden, Soruşturma Komisyonu Raporunda da değinildiği üzere «... bir yandan farklı uygulamaları ortadan kaldırmak, diğer yandan da işlerde gerekli hızı sağlamak için 1978 yılından önce ihale edilmiş işlere uygulanmak üzere tasfi-ye (cezasız fesih) olanağı da sağlayan ve değişken fiyat uygula-ması esasını getiren bir fiyat farkı kararnamesinin...» hazırlık çalışmalarına başlanmış ve sonuçta «Kamu Kuruluşlarının ve-ya Diğer Kuruluşların Değişmez Birim Fiyatlarla, Fiyat Teklifi Alma Yolu ile, Götürü Anahtar Teslimi veya 7/13221 sayılı Ka-rarname Uyarınca Değişken Birim Fiyatlarla İhaleye Çıkarılmış işlerde Sözleşmeleri Yapılmış veya Yapılacak Olanlarından 1978 ve İleriki Yıllarda da Devam Edecekler İçin Uygulayabile-cikleri Yeni Birim Fiyatların Saptanma Kuralları» hakkındaki 14.7.1978 günlü, 7/15990 sayılı Bakanlar Kurulu kararı fiyat far-kı yönünden 1.3.1978 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe konulmuştur (30.7.1978 günlü, 16362 sayılı Resmi Gazete).

Bu kararname ile kamu kurum ve kuruluşlarının ihale su-retiyle yapılan işlerde uygulayacakları birim fiyatların saptan-ması, bir kısım yeni kurallara ve formüllere bağlanmış ve ida-reler sözleşmeyle belirlenmiş birim fiyatlara birim fiyat artış yüzdesi uygulamaya yetkili kılınmışlardır.

Yüklenici Firma, 28.8.1978 günlü dilekçe ile bu kararname esaslarına göre işe devam edeceğini Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Ankara Bölge Müdürlüğüne bildirmiştir.

Burada hemen belirtmek gerekir ki, Ayaş Tüneline ait sözleşmenin 6. maddesi gereğince sözleşme ekleri arasında sayılan ve taraflarca uyulması ve uygulanması zorunlu bulunan Ayaş Tüneli İnşaatı Gerekli Etüt ve Proje yaptırılması işine ait Birim Fiyat Tarifleri'nin 13. sayfasında 32.011 poz. numaralı tünel uzunluk zammının «Tetler ve açık anolar hariç olmak üzere, uzunluğu 300 metreyi geçen her türlü tünellerde, 300 metreden fazla uzunluğun beher 100 metresi için, tet ve açık anolar hariç, tekml uzunluğa şamil olmak üzere kazı ve her türlü inşaat ve imalat (çimento, demir ve diğer inşaat malzemelerinin tünel dışı taşınma bedelleri; tünelin dışı ve içinde yapılan bilumum yükleme ve boşaltma bedelleri, vantilasyon ve su zamları için tünel uzunluk zammı ödenmez) bedellerine % 1 ilâve edilmek suretiyle...» ödeneceği hükmüne yer verilmiştir.

A — 19 NO. LU HAKEDİŞ RAPORU VE BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNCE YAPILAN UYGULAMA :

19 no.lu hakediş 1.3.1978 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 7/15990 sayılı kararnameye göre düzenlenmiş ilk hakediştir. Bölge Müdürlüğünce 5.10.1978 tarihinde düzenlenen ve yüklenici firma temsilcisinin ihtirazi kaydını ihtiva eden bu hakediş, tünel inşaatının başladığı 15.8.1976 tarihinden 30.9.1978 tarihine kadar yapılan işleri kapsamaktadır. 1977 Mali yılı sonunda (1.3.1978'de) tünel uzunluğu ilk 300 metre hariç 100 metreye ($I = 400 - 300 = 100$) ulaşmış, dolayısıyla Birim Fiyat Tarifleri'nin 32,011 poz. numarasındaki tanıma göre tünel uzunluk zammı yüzdesi (P) = % 1; 30.9.1978'de ise % 7 olmuştur.

Bölge Müdürlüğü hakedişi düzenlerken, 30.9.1978 tarihine kadar yapılan işleri :

a — 31.12.1977'den önce yapılan tünel uzunluk zammına tabi işler (33.510.424,10 TL.),

b — 1.1.1978 - 13.2.1978 arasında yapılan tünel uzunluk zammına tabi işler (13.603.600 TL.),

c — 13.2.1978 tarihinden sonra (1978 Mali Yılında) yapılan işler,

diye üçe ayırmış ve 13.2.1978 tarihinden önce yapılan ve 7/13220 sayılı kararname uyarınca 1977 yılı fiyatlarına göre hesaplanan tünel uzunluk zammına tabi işlerin bedeli olan 47.119.024,10 liraya (bu miktar 24 no.lu hakediş raporuyla 49.054.484 lira olarak düzeltilmiştir) yalnızca % 7 oranındaki tünel uzunluk yüzdesini uygulayarak 3.298.331 lira tünel uzunluk zammı tahakkuk ettirmiştir.

Bölge Müdürlüğü bu zamma ayrıca fiyat artış katsayısı uygulamamıştır.

Bölge Müdürlüğü 13.2.1978'den sonra yapılan ve içinde tünel uzunluk zammına tabi işler bedeli 93.459.132 lira ile 6.542.139,24 lira tünel uzunluk zammının da yer aldığı toplam 126.570.669 lira iş bedeline 7/15990 sayılı kararnamenin 3.1.2. nci maddesinde 1978 yılı için öngörülen 0,25 oranındaki fiyat artış yüzdesini (eskalasyonu) uygulayarak bu dönem için toplam ödemeyi :

$$126.570.669 \times 1,25 = 158.213.336,25 \text{ TL. olarak hesaplamıştır.}$$

B — YÜKLENİCİ FİRMANIN İTİRAZI VE İSTEĞİ :

Yüklenici Nurol firması, 7/15990 sayılı kararnamede öngörülen fiyat artış yüzdesinin tünel uzunluk zammına bu uygulanma biçimini kararname hükümlerine uygun görmemiş ve 10.10.1978 tarihli dilekçe ile Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Ankara Bölge Müdürlüğüne itirazda bulunmuştur.

Bu dilekçede, 7/15990 sayılı kararname ile, meydana getirilen işlerin bedellerinin yapıldıkları yılın fiyat artış yüzdesine tabi tutuldukları, tünel uzunluk zammı da bir iş kalemi olduğundan bedelinin meydana getirildiği, diğer bir ifadeyle hakedildiği yılın fiyatı ile ödenmesi gerektiği, 19 no.lu hakediş raporunun tanzim tarihinde $(1000 - 300) / 100 = 7$ nisbetine ulaşan uzunluk zammı yüzdesinin (P) hakediş raporunun tanzim tarihine kadar meydana getirilmiş bütün uzunluk zammına tabi işlere uygulanması ve çıkan neticeye de 1978 yılı artış yüzdesi (c) olan 0,25'in uygulanması icabettiği öne sürülerek «... Bu izahatımızın daha evvel sözlü olarak kontrol teşkilâtına ifade edilmiş olmasına rağmen, uzunluk zammı hesabında 1.3.1978'den önce yapılmış işlerden dolayı, 1.3.1978'den sonra tahakkuk eden uzunluk zammı miktarı, 1977 yılı malî yılında ödenmiş gibi kabul edilerek $(33.510.424 + 3.608.600) \times (0,07 - 0,01) \times 0,25 =$

910.914.— TL. eksik ödeme bulunulduğu» iddiasına yer verilmiş ve yapılan bu yanlışlığın (20) no.lu hakediş raporunun düzenlenmesinden önce giderilmesi istenilmiştir (K - A : 179).

Burada hemen belirtmek gerekir ki, dilekçede yeralan bu rakamlar 19 no.lu hakediş raporuyla karşılaştırıldığı zaman, 3.608.600.— TL. nin gerçekte 13.608.600.— TL. olduğu ve eksik ödendiği ileri sürülen miktarın da $(33.510.424 + 13.608.600) \times (0,07 - 0,01) \times 0,25 = 706.785,36$.— TL. dan ibaret bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bölge Müdürü Rifat YILDIRIM, 10.10.1978 günlü itiraz dilekçesine ilişkin ifadelerinde, 7/15990 sayılı kararnamenin çıkışı üzerine kendilerinin her işin, yapıldığı yıldaki fiyat artış yüzdesine tabi olması kanaatine vardıklarını, 19 no.lu hakediş raporundaki tünel uzunluk zammını bu esasa göre hesapladıklarını, ancak yüklenici firmanın bu anlayışı benimsemediğini ve fiyat artış yüzdesinin işin yapıldığı yıldaki miktara göre değil daha önceki yıllardaki iş miktarlarına da tatbiki suretiyle ödeme yapılması talebinde bulunduğunu... söylemiştir (K - D : 1; Tutanak : 312).

C — İTİRAZ ÜZERİNE YAPILAN İŞLEMLER :

1) Bölge Müdürlüğünce yapılan işlemler :

Bölge Müdürlüğü, yüklenici firmanın 19 no.lu hakediş raporunda fiyat artış yüzdesinin tünel uzunluk zammına uygulanış biçimine itirazda bulunması üzerine Ayaş Tüneli 1. Kısım İnşaatı işinde müşavir mühendis firma olarak görev yapan Aknil Mühendislik Ltd. Şirketinden konuya ilişkin görüşünü istemiş ve adigeçen firmanın «... uygulanacak zam bir bedel çarpı yüzdeden oluşur. Bedel, imalât hangi yılda yapılmışsa o yıla ait fiyatla hesaplanmak mecburiyetindedir. Uzunluk zammı yüzdesi ise, yapılan tünel uzunluğunun bir fonksiyonudur. 7/15990 sayılı kararnamede meydana getirilen işlerin bedellerinin yapıldıkları yılın fiyat artış yüzdesi ile çarpılarak ödeneceği ifade edilmiştir. Uzunluk zammı yüzdesi bir bedel olmadığından ve bedelin çarpıldığı bir yüzde olduğundan 19 no.lu hakedişe yapılan uygulamanın doğru olduğu...» şeklindeki 19.10.1978 günlü görüşünü aldıktan sonra, konuyu, 23.11.1978 günlü yazı ile Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne intikal ettirmiş ve itirazın bir kere de Genel Müdürlükçe incelenerek sonucunun «acilen» bildirilmesini istemiştir (K - A : 177 - 178).

2) Genel Müdürlükçe yapılan işlemler :

Söz konusu istem, Genel Müdür Suat Erdoğan TAFTALI tarafından iki aylık bir süre geçtikten sonra, 24.1.1979 tarihinde Bakanlık Makamına iletilmiş ve diğer bazı hususlarla birlikte gerek Ayaş Tüneli işinde, gerek «... yeni ihalelerde karşınıza çıkacak olan fiyat farkı ve değişken fiyat kararnamelerine 32.011 Tünel Uzunluk Zammına göre yıllara ait fiyat artış yüzdesinin uygulanıp uygulanmayacağı ve bu fiyatın tarifinde ve notlar bölümünde zikredilen kalot tabirinin hangi imalâta teşmil edileceğine açıklık getirmek üzere...» Müsteşar Yardımcısı Hasan BORA Başkanlığında Yüksek Fen Kurulu Başkanı Kayhan YÜCEYALÇIN, Yapı İşleri Genel Müdürü Ömer SAYAR, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü Suat E. TAFTALI, Limanlar İnşaatı Genel Müdürü Ayhan CÖBEK ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürü Yaşar ÇEHRELİ'den oluşacak bir kurulca incelenecek sonucun rapora bağlanması isteminde bulunulmuştur (K-A : 174 - 175).

Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı tanık Mehmet ÇÖTÜR, Yüce Divan'da «Suat E. TAFTALI'nın bir komisyon kurulması yolunda öneride bulunmazdan evvel kendisiyle görüştüğünü ve tavsiyesini aldığını...» söylemiştir (Tutanak : 250).

Genel Müdürlüğün yaptığı öneri Müsteşar Mehmet ÇÖTÜR tarafından Bakan adına verilen 22.1.1979 günlü Olur'la uygun görülmüş ve Müsteşar Yardımcısı Hasan BORA başkanlığında yazıda adıgeçen kişilerden oluşan bir komisyon kurulmuştur. Ancak Olur'da adının yazılmış olmasına rağmen sanık Suat E. TAFTALI bu komisyona katılmamıştır.

Sözügeçen komisyonun, tünel inşaatını yerinde gördükten ve konuya ilişkin mevzuat hükümlerini inceledikten sonra hazırladığı ve Bakanlık Makamına sunduğu raporunda yer alan «... 7/15990 sayılı kararnamenin getirdiği fiyat artış yüzdeslerinin 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammı birim fiyatına tatbikin ne yönde olması gerekeceğinin... tensip edilecek Bakanlık yetkili kurulunca karara bağlanmasının uygun olacağı» biçimindeki önerisi (K-A : 173), Müsteşar Mehmet ÇÖTÜR tarafından verilen 23.2.1979 günlü Olur'la ve konunun Yüksek Fen Kurulunca (YFK) karara bağlanması koşuluyla uygun bulunmuştur.

Bu tarihten üç gün sonra, 26.2.1979 tarihinde, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü sanık Suat E. TAFTALI tarafından Anka-

ra Bölge Müdürlüğü ile Müşavir Aknil Firmasına D-08/103-1721 sayılı bir yazı gönderilerek «Bundan böyle yapılacak ödemelerde... 7/15990 sayılı kararnamenin getirdiği fiyat artış yüzdesinin 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammına uygulanmasının şimdilik durdurulması» istenilmiştir (K-B : 333).

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde, «Uyusmazlığın 19 sayılı hakedişte ortaya çıkmış olmasına rağmen 20 numaralı hakedişten 31 numaralı hakedişe kadar tünel uzunluk zammına 7/15990 sayılı kararnamenin uygulanması Genel Müdürlüğün görüşü doğrultusunda yapılmıştır...» denilmekte ve «Erdoğan Suat TAFTALI sorgusunda, her ne kadar uzunluk zammında 0,10'u aşmadığını ve böylece müteahhide fazla para ödememiş olduğunu ileri sürmüş ise de, uyusmazlık uzunluk zammının oranında değildir. Sözleşmeye göre her hakedişte uzunluk zammının tamamı hesaplanıp alınabilir. Esasen yüklenicinin bu yöne ilişkin bir karşı koyması da yoktur ve idarenin de sözleşmeye göre belirlenecek uzunluk zammını vermeyeceği yolunda bir direnişi de söz konusu değildir.

Sorun fiyat artış yüzdesinden doğmaktadır. Erdoğan Suat TAFTALI da fiyat artış yüzdesini Bayındırlık Kurulu Kararına aykırı olarak ve idare aleyhine uygulamıştır...» görüşü öne sürülmektedir.

10.10.1978 tarihinden 1978 Mali Yılıının sona ermekte olduğu 26.2.1979 tarihine kadar geçen bu dönem zarfında, tünel uzunluğu 1275,93 metreye ulaşmış ve bu arada 20 no.lu hakediş raporu Bölge Müdürlüğü; 21, 22 ve 23 no.lu hakediş raporları ise Genel Müdürlük görüşü doğrultusunda hazırlanarak tahakkuka bağlanmışlardır.

21 no.lu hakedişte uygulamanın Genel Müdürlüğün görüşü doğrultusunda değiştirilmesinin nedeni konusunda Bölge Müdürü Rifat YILDIRIM Yüce Divan'da verdiği ifadesinde, Genel Müdürlüğe yazdıkları 23 .11.1978 tarihli yazıya cevap verilmemekle birlikte konunun Yüksek Fen Kurulu'na iletildiği ve alınacak sonuca göre cevap verileceği, ancak Genel Müdürlük ve yüklenicinin isteği doğrultusunda ödeme yapılmasında ara istihkaklar olması nedeniyle şimdilik bir mahzur bulunmadığının sözlü olarak Genel Müdür ve diğer yetkililerce ifade edildiğini ve kendilerinin de konu yetkili kurullarca açıklığa kavuşturuluncaya kadar uygulamanın bu şekilde yapılmasında bir sakınca görmediklerini... söylemiştir (Tutanak : 320 - 323; 333).

Soruşturma Komisyonu Raporunda, «Ankara Bölge Müdür-lüğünce konu, 23.11.1978 gün ve 056/1653 sayılı yazı ile Genel Müdürlüğe iletilmiş ve durumun incelenerek sonucun acilen bil-dirilmesi istenmiş bulunduğu halde, çözümü için Genel Müdür-lükçe iki aylık bir gecikme sonunda 22 Ocak 1979 gün ve D.01/6.545 sayılı yazı ile Bakanlığa intikal ettirilmiştir.

Bu ve de Bakanlığa iletilen anlaşmazlığın tabi tutulduğu iş-lemeler nedeniyle çözüm süresi uzamış; geçen bu süre içinde ise Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün Yüklenici Firma iti-razını benimsediği hususu, Ankara Bölge Müdürlüğüne ihzas ettirilerek, yüklenici görüşü istikâmetinde ödemeye devam olun-ması sağlanmıştır» iddiasına yer verilmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde de «Suat E. TAFTALI Ankara Bölge Müdürlüğünün 7/15990 sayılı kararnamenin tünel uzunluk zammına da uygulanma biçimi-nin belirlenmesini isteyen 23.11.1978 tarihli yazısını hemen işle-me koymamış 22.1.1979 tarihinde Bakanlık Makamına intikal ettirmiştir» denilmektedir.

a — YÜKSEK FEN KURULU'NUN 3.7.1979 GÜNLÜ, 1979/39 SAYILI KARARI :

Yüksek Fen Kurulu 3.7.1979 tarihinde Y. Müh. Kayhan YÜ-CEYALÇIN'ın Başkanlığında 6 üye ile toplanmış ve sonuç ola-rak «... tünel uzunluk zammı için ödenecek fiyat farkı hesabın-da son yılın fiyat artış yüzdesinin değil, tünel uzunluk zammına tabi imalâtın yapıldığı yıllara ait fiyat artış yüzdelerinin uygu-lanacağı...» yolundaki 1979/39 sayılı kararı almıştır (K-A : 37 - 39).

Sanıklardan Feridun ÖNEN'in de katıldığı bu karar oybirliği ile alınmıştır.

Sanık Suat E. TAFTALI, Soruşturma Komisyonundaki ifade-sinde, konunun kurullara havalesi ile ilgili olarak, 7/15990 sayılı kararname çıkınca arkadaşlarıyla toplanarak konuyu görüştükle-rini ve tatbikatın (c) katsayısı uygulanmak suretiyle devam etme-sine karar verdiklerini, daha sonra bu kararın sağlam bir karar olup olmadığında tereddüde düştüğünü ve kendi insiyatifiyle konu-yu kurullara intikal ettirdiğini savunmuştur (K-D : 216).

b — KONUNUN BAYINDIRLIK KURULUNA GÖTÜRÜLMESİ :

Yüksek Fen Kurulunun oybirliği ile almış olduğu 1979/39 sayılı karar, Müsteşar Mehmet ÇÖTÜR tarafından o tarihteki Bayındırlık Bakanı Şerefettin ELÇİ'ye sunulmuş ve Bakan tarafından kararın altına 25.7.1979 tarihinde, «Genel Müdürlüğün şifahi isteği üzerine bir kere de Bayındırlık Kurulunca incelenmesine lüzum görülmüştür» kaydı konularak, konu bu tarihte Bayındırlık Kuruluna havale edilmiştir.

Sanık Suat E. TAFTALI, Yüksek Fen Kurulu kararına rağmen konunun bir kere de Bayındırlık Kurulunda görüşülmesini Bakandan istemesine kendisini iten neden konusunda Yüce Divan'daki 2.6.1982 günlü ifadesinde, Hasan BORA başkanlığındaki komisyonun raporunun kendilerine ulaşması üzerine konuyu, Yüksek Fen Kuruluna aktarılması için 2.3.1979 günlü yazı ile Bakanlık Makamına arzettiğini ve Makamca gerekli havalenin yapıldığını, Y. Fen Kurulu'nun 3.7.1979 günlü, 39 sayılı kararının tasdik edilmek üzere Müsteşarlığa sunulduğunu ve 25.7.1979 tarihine kadar orada kaldığını, Müsteşarla yaptığı görüşmede yürütülen uygulamaya göre yapılan ödemelerde bir fazlalığın bulunmadığı, ancak Y. Fen Kurulu kararlarının iştirahi olması ve yargı önünde Bayındırlık Kurulu Kararlarının geçerli bulunması nedeniyle uyuşmazlığın sürüp gideceği, bu nedenle kararın Bayındırlık Kurulundan geçirilmesinin doğru olacağı görüş ve kanaatine vardıklarını; bunun üzerine Müsteşar Mehmet ÇÖTÜR'ün kendi el yazısıyla «Genel Müdürlüğün şifahi isteği üzerine bir kere de Bayındırlık Kurulunda incelenmesine lüzum görülmüştür» şeklindeki bir ifadeyi yazıp parafe ederek Bakana sunduğunu ve Bakan tarafından da konunun Bayındırlık Kuruluna aktarıldığını savunmuştur (Tutanak : 178 - 179).

Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı Mehmet ÇÖTÜR Yüce Divan'da verdiği ifadesinde, Yüksek Fen Kurulu kararını o zaman Bakan olan Şerefettin ELÇİ'ye götürdüğünde, Bakanın konunun Bayındırlık Kurulunda görüşülmesi önerisinde bulunduğunu, kendisinin kararın oybirliği ile alınmış olduğunu dolayısıyla buna gerek bulunmadığını söylemesi üzerine Bakanın, Genel Müdürün bu hususta arzusunun olduğunu söylediğini, bunun üzerine Bakanın yanında kendisinin kararın altına «Genel Müdürün sözlü istemi üzerine bir kere de Bayındırlık Kurulunda

görüşülmesine karar verilmiştir» cümlesini yazarak parafe ettiğini ve Bakanın da imzaladığını; konunun Bayındırlık Kuruluna bu şekilde gelmiş olduğunu söylemiştir (Tutanak : 250 - 251).

Soruşturma Komisyonu Raporunda «Konu, ilk defa, Yüksek Fen Kurulunun ittifakla aldığı 3-7.1979 gün ve 39 sayılı Kararı ile çözüme bağlanmış ve bu kararda yüklenicinin itirazı varit görülmemiştir.

Görevinin gereği olarak E. Suat TAFTALI'nın bu kararın Genel Müdürlüğe intikalini beklemesi ve gelecek karar uyarınca ödeme yapılmasını sağlaması gerektiği halde; böyle davranmamış; yüklenici firma itirazı aksine çıkan kararın, Bakan nezdinde yaptığı girişim sonucu, Bayındırlık Kuruluna götürülmesini sağlamış ve bu davranışı, kendisine mevdu görev ve hizmet gereklerinden kaynaklanmadığı cihetle ancak konuya karşı gösterdiği özel ilgi ile kabili izah bulunmuştur.» iddiasına yer verilmektedir.

Sanık Feridun ÖNEN, Soruşturma Komisyonunda tanık sıfatıyla verdiği ifadelerinde, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün başlangıçtan beri yaptığı uygulamanın tescil edilmesi için çaba sarfettiğini, konunun ilk olarak Şerefettin ELÇİ'nin Bakanlığı döneminde gündeme getirildiğini, kurulan özel komisyondan ve Yüksek Fen Kurulundan istenilen doğrultuda karar çıkmayınca konunun bu kez Bayındırlık Kuruluna götürüldüğünü, dairesinin yaptığı uygulamada ısrarlı olduğunu ve bu uygulamanın tescili için gösterilen çabaların Selâhittin KILIÇ zamanında da devam ettiğini... söylemiştir (K-D : 21 - 22; 25).

Burada, kısaca şu noktaya değinmekte yarar görülmüştür : 7/15990 sayılı kararnamenin yayımlanmasından ve Yüksek Fen Kurulunca 3.7.1979 günlü, 1979/39 sayılı kararın verilmesinden sonra Arifiye - Sincan Demiryolu IV. ve V' Kısım inşaatı ihaleye çıkarılmış ve IV. Kısım inşaatı için Mustafa ÖZCAN firması ile 25.7.1979 tarihinde; V. Kısım inşaatı için de Kiska Komandit Şirketi ile 7.8.1979 tarihinde sözleşme imzalanmıştır.

Başbakanlık İnceleme Kurulu Raporunda; «Kiska ve Mustafa ÖZCAN taahhüdündeki işlere ait sözleşmelerde ise 32.011 poz. no.lu birim fiyatlar Nurol ve emsali sözleşmelerdekine nazaran farklı olarak ifade edilmiştir. Şöyle ki, bu firmaların iş sözleşmeleri 7/15990 sayılı kararnamenin yürürlük tarihinden sonra aktedildiği cihetle 32.011 poz. no.lu fiyatın eskalasyon uygulama

masında ihtilaf yaratmayacak surette ve Yüksek Fen Kurulunun kararı doğrultusunda yapılacak tatbikat açık olarak formüle edilmiştir» denilmektedir (K-A : 223 - 224).

Anılan sözleşmelerin (Kiska) 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammına ait notların «TÜNEL UZUNLUK ZAMMI'NA ESKALASYON'UN TATBİKİ» başlığını taşıyan (7) nci maddesinde şu açıklama yer almaktadır :

«1 Mart tarihi esas alınarak yapılan işler tesbit edilir. Aşağıda gösterilen formül ve örneğe bağlı kalınarak ve her mali yıl yapılan işin (tünel uzunluk zammına tabi işler) o mali yıla ait fiyat artış katsayısı ile çarpılan tutarının, tünel uzunluk zammı yüzdesi ile çarpılması ile elde edilen değer, uzunluk zammı tutarı olarak hakedişe ithal edilir.»

Belirtmek gerekir ki, bu hükümlerin yer aldığı sözleşmelerin imzalandığı, yani ihalenin yapıldığı tarihte Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü Suat E. TAFTALI ve Genel Müdür Yardımcısı Okay F. KURÇEREN'dir.

Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün, Mustafa ÖZCAN ve Kiska firmalarıyla yapılan sözleşmelere tünel uzunluk zammı konusunda 3.7.1979 günlü ve 39 sayılı Yüksek Fen Kurulu kararına paralel ve uygun hükümler koyarken, Nurol Firması ile ilgili hakedişlerde anılan karara aykırı uygulamaya devam etmesinin nedeni konusunda, Soruşturma Kurulu Raporunda «... kendi Genel Müdürlüğü döneminde, ihalesi yapılarak sözleşmeye bağlanan ve aynı türde işi yapmakta olan Mustafa ÖZCAN firması ile 25.7.1979 tarihinde ve Kiska Firması ile 9.8.1979 tarihinde akdedilen sözleşmelere, tünel uzunluk zammı yönünden, o tarihte çıkmış bulunan Y. Fen Kurulunun 3.7.1979 gün ve 39 sayılı kararı doğrultusunda hüküm koyarak, bu kararı dikkate alan Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün, NUROL Firmasına vaki olan tünel uzunluk zammının ödenmesi konusunda, bu kararı tanımayan bir uygulamaya ısrarlı biçimde gitmiş olmasının dahi, bu vadideki tutum ve davranışların maksatlı ve yanlış olduğunu kabul için yeterli bulunacağı kanısına varılmıştır...» iddiasına yer verilmektedir.

Sanık Suat E. TAFTALI, Başbakanlık İnceleme Kurulunda verdiği ifadesinde, Bayındırlık Kurulu Kararı alındıktan sonra yüklenici lehine olan sözkonusu uygulamanın yapılmaması gerektiğini, zira Kurulun bu husustaki kararlarının gerek idareyi

gerekse yükleniciyi bağlayıcı nitelik taşıdığını ve NUROL Firmasınınca yapılan tünel inşaatında bir mukavele ekiymiş gibi değerlendirilmesinin doğru düşeceği kanaatini taşıdığını, nitekim Genel Müdürlüğü döneminde Mustafa ÖZCAN ve Kiska Firmalarıyla yapılan sözleşmelere tünel uzunluk zammı konusunda bu karar doğrultusunda formüller konulduğunu, bundan da anlaşılacağı üzere kendi Genel Müdürlüğü sırasında sözügeçen Bayındırlık Kurulu kararının gereklerine uygun işlem yapıldığını savunmuştur (K-A : 112).

c — BAYINDIRLIK KURULU'NUN 17.10.1979 GÜNLÜ, 1979/19 SAYILI KARARI :

Bayındırlık Kurulu 17.10.1979 tarihinde Bakanlık Müsteşarı Mehmet ÇÖTÜR'ün başkanlığında 16 üyenin iştirakiyle toplanmıştır. Bu toplantıya sanıklardan Feridun ÖNEN Yüksek Fen Kurulu Üyesi, Suat E. TARTALI ise Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü sıfatıyla katılmışlardır.

Kurul 4'e karşı 13 oyla şu kararı vermiştir :

[Yüksek Fen Kurulu Kararında belirtildiği şekilde : Sözleşme eki birim fiyat tariflerinde tünel uzunluk zammının tünel içinde yapılan kazı ve her türlü inşaat ve imalât birim fiyatlarının tünel uzunluğuna göre değişen yüzdesi olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

Geçici sitüasyonlarda, kalot daimi kaplaması inşaatı ikmal edilmiş tünel uzunluğuna göre 32.011. poz. no.lu birim fiyat tarifinde tanımlandığı üzere bulunacak uzunluk zammı yüzdesi, o tarihe kadar yapılmış olan uzunluk zammına tabi bütün işlere tatbik edilir.

Tünel uzunluk zammına, yıllara göre fiyat artış yüzdesi uygulamasına gelince;

Dünya fiyat konjonktüründeki değişiklikler ve yurt içi koşullar nedeniyle, inşaat girdilerinde meydana gelen fiyat artışlarını ihale birim fiyatlarına yansıtmak amacıyla çıkarılan fiyat farkı ve değişken fiyat Kararnamelerinde, her yıl yapılan inşaat ve imalâta yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin uygulanması prensibi getirilmiştir.

Bu nedenle, tünel uzunluk zammı için ödenecek fiyat farkı hesabında son yılın fiyat artış yüzdesi değil, tünel uzunluk zam-

mına tabi imalatın yapıldığı yıllara ait fiyat artış yüzdeleri uygulanacaktır.

Herhangi bir yılda yapılan ve bedeli ödenmiş olan uzunluk zammına tabi imalat için, 7/15990 sayılı Kararnamenin 9. maddesine göre malî yıl sonu itibariyle düzenlenen hakedişte tünel uzunluk zammı fiyat farkı ödenmemişse, ertesi yılda ödenecek fiyat farkı için o yılın fiyat artış yüzdesi uygulanmayıp, imalatın yapıldığı yıla ait fiyat artış yüzdesi uygulanır» olduğuna Kurulumuzun 17.10.1979 günkü oturumunda oturuma katılanların (İlhan MENMAN, Ömer SAYAR, Suat E. TAFTALI ve Yaşar ÇEHRELİ karşıt oylarıyla) oyçokluğu ile karar verilmiştir! (K-A : 36).

Söz konusu kararın imzalanmasına ilişkin sürecin incelenmesine geçmeden önce, şu hususa değinmek gerekir : Sanıklardan Teoman GÜZEY müsteşar olduktan sonra, Bayındırlık Kurululu kararlarının Bakan tarafından onaylanması usulünü koymuştur.

Sanık Teoman GÜZEY, Başbakanlık İnceleme Kuruluna gönderdiği 18.3.1981 günlü yazılı cevapta, bu kararının nedenlerini şöyle açıklamaktadır :

«Anayasanın 105. maddesinde «Her Bakan, kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden sorumludur» hükmü yer almıştır. Bakan, emri altındaki kişilerin meydana getirdiği Bayındırlık Kurulunun kararından sorumlu olduğuna göre aynı zamanda yetkilidir. Bu bakımdan her kararın makamca tasdiki gerekir. Bakan bu yetkisini emri altındakilere devredebilir. Ancak, Bayındırlık Kurulu Başkanı müsteşar olduğundan bu kurulun kararlarının bizzat Bakan tarafından tasdiki gerekmektedir. Önceleri bu şekilde hareket edilme-yerek kararlar doğrudan doğruya yürürlüğe konuluyordu. 1979/19 sayılı karar Selâhittin KILIÇ'ın Bakanlık döneminde alınmadığından tasdik edilmemiş, sadece ilgili Genel Müdürlüğe havale edilmiştir» (K-A : 66-67).

Sanık Selâhittin KILIÇ'da Soruşturma Komisyonunda ve Yüce Divan'daki ifadelerinde, Bayındırlık Kurulu kararlarının Bakan tarafından onaylanmasını, kendisinin usul haline getirdiğini ve 1980 yılı yaz aylarında bu uygulamaya başladığını, bu uygulamaya başlamadan önce alınan kararlardan ve bunların uygulama şekline Bakanın haberinin bile olmadığını, Teo-

man GÜZEY'in Müsteşarlığa atanmasından sonra kurul kararlarının Bakanca onaylanması yolunda getirdiği teklifin kendisine Anayasa'nın 105/2 nci maddesi muvacehesinde uygun geldiğini ve bu düşüncelerle 1980/1 sayılı karardan başlayarak bütün kararları onayladığını, 1979/19 sayılı karara ise ancak 11.4.1980 günü tekemmül ettirildikten sonra muttali olduğunu... savunmuştur (K-D : 460; Tutanak : 56-58, 60, 65).

1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının imzalarının tekemmülü konusunda Bayındırlık Kurulu Sekreteri Hasan ÖZER Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadesinde, kurul kararlarını Başkanın işaret ettiği esaslar dahilinde kendisinin yazıp hazırladığını, 1979/19 sayılı kararı da aynı şekilde ve verildiği tarihten bir hafta ya da on gün sonra yazdığını ve üyelerin imzasına sunulduğunu, tahminen üç hafta veya bir ay gibi bir süre içerisinde imza işlemlerinin ikmal edildiğini, kararın bundan sonra geçirdiği safahat hakkında bir bilgisi olmadığını... söylemiştir (K-D : 423).

Adıgeçen tanık, Yüce Divan'daki ifadesinde de, kararların yazımının 15 - 20 günü, bazan 1 ayı bulduğunu, 1979/19 sayılı kararda geçen 6 aylık sürenin normal olmadığını, fakat kararın neden takıldığını da bilemediğini belirtmiştir (Tutanak : 536).

Yüksek Fen Kurulu İdari Büro Şefi Ayten GÜNTEKİN de Başbakanlık İnceleme Kurulu ve Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadelerinde, Kurul Kararlarının imza işlemlerinin tekemmül ettirilmesi ve ilgili mercie gönderilmesinin kendilerine ait bir görev olduğunu, 1979/19 sayılı kararın imza işlemlerinin tekemmülünden hemen sonra bu karara ek yaparak doğrudan doğruya Genel Müdürlüğe hitaben gönderme yazısı yazdığını gayet iyi hatırladığını, bu ilk yazıyı o zamanki Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ'ye imzaya götürdüğünde Yaşar ÇEHRELİ'nin, imzalanmak üzere makama kendisinin götüreceğini söylediğini ve altına imza koymadığını, bunun üzerine dosyayı bırakarak çıktığını, 1979/19 sayılı kararın imza işlemlerinin 1979 yılı sonlarında tekemmül etmiş olabileceğini ve hazırladığı ilk kapak yazısının da imzaların tamamlanmasının hemen sonrasında olduğunu... söylemiştir (K-A : 83; K-D : 235).

Tanık Ayten GÜNTEKİN Yüce Divan'da da önceki ifadelerini tekrarlamış, ayrıca ilk kapak yazısını yazdığı tarih ile ikinci yazı arasında geçen sürenin ne kadar olduğu yolundaki soruyu «iki aydan fazla olması mümkündür, kesin» şeklinde ce-

vapladıkdan sonra kendisine sorulan diğ er sorulara karşılık : ... kendisinin, kararların imza işi tekemm  l ettikten sonra üst yazısını yani sevk yazısını yazarak imzaya sunduğunu ve imzadan çıktıktan sonra da kayıt numarası vererek gideceğı ilgili daireye gönderdiğini, bu karar (1979/19) için de aynı şeyin olduğunu, imzalar tamamlandıktan sonra üst yazısını yazarak gönderdiğini, fakat kararın imzası biraz gecikince o zamanın Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar  EHREL  ile görüşerek kararın imzadan çıkmadığını söylemesi  zerine, Yaşar  EHREL 'nin kendisine konuyu makamla görüştüğünü belirt erek «Karar Makamda bekleyecekmiş» dediğini, daha sonra kararın imzalanmamış olarak dönüp kendilerine geldiğini ve son yazı yazılıncaya kadar beklediğini, daha sonra kapak yazısının yazılması için kendisine talimat verildiğini ve imzadan çıktığı tarihte, üst yazısını yazdığını ve imzalanması üzerine de ilgili daireye gönderdiğini, kararın imzalarının 1979 senesi sonlarında tekemm  l etmiş olabileceğini ve kendisi tarafından yazılan ilk yazının da imza tamamlanmasının hemen akabinde olduğunu, ilk yazıyı dosyaya koymak adetleri olmadığını, bu nedenle imha edilmiş olabileceğini... Yaşar  EHREL 'nin kararı niçin makama götürme l z m n  duyduğunu kendisinin bilemiyeceğini... söylemiştir (Tutanak : 524 - 528).

Tanığın ifadesinde adıgeçen Yaşar  EHREL , Başbakanlık İnceleme Kurulunda verdiğı ifadesinde, Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı görevine başladığı tarihte 1979/19 sayılı kararın alınmiş olduğunu, bazı imza noksanlıklarının bulunduğunu ve kendisinin bunların tamamlanmasına çalıştığını, son olarak Fevzi BAYDAR'ın imzasını aldıktan sonra kararı diğ erleriyle birlikte Müsteşar Teoman GÜZEY'e götürdüğünü bildirmiştir (K-A : 85).

Tanığın Soruşturma Komisyonundaki ifadesi de aynı doğrultudadır (K-D : 243).

Yaşar  EHREL , Yüce Divan'daki tanıklığı sırasında da önceki ifadesini aynen tekrarlamış, ayrıca sorulan sorular  zerine, Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına tayininden 10 - 15 gün sonra (7.12.1979) imzaları tamamlanan 1979/19 sayılı kararı, ilgili Genel M d rl ğ e havale etmek üzere yazısını yazdırttığını ve Müsteşarın önüne birkaç kararla birlikte bizzat kendisinin götürdüğünü, Müsteşarın «Bunlar şimdilik dursun imzalayacağım, kalsın dediğini, birkaç defa kararı takip ettiklerinde henüz kendi-

lerinde ve incelenmekte olduğunu öğrendiklerini ve olayın bu şekilde geliştiğini, Nisan başlarında üst yazısının yeniden yazdırılarak getirilmesini isteyen Teoman GÜZEY mi yoksa Ahmet ER-ÇİN mi olduğunu şimdi de hatırlayamadığını, bu sözün söylenmemiş de olabileceğini, aradan uzun süre geçtiği için hatırlayamadığını açıklamıştır (Tutanak : 473 - 474; 479 - 480).

Tanıklar Mehmet ÇÖTÜR ve Mehmet MERTAN da ifadelerinde, uygulamada en geç 1,5 - 2 ay gibi bir zamanda bu tür kararların imza işlemlerinin tamamlandığını söylemişlerdir (K-D : 1 - 4; K-A : 100).

Yaşar ÇEHRELİ'nin ifadesinden kararı en son imzaladığı anlaşılan Fevzi BAYDAR Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadesinde «1979/19 sayılı karar bana Limanlar İnşaatı Genel Müdürü olduktan sonra imza için getirildi. Hatırladığıma nazaran imza ediş tarihi 15.12.1979 veya bu civarlarda bulunduğu» demektedir (K-D : 465).

Tanık Yüce Divan'da da bu ifadesini doğrulamıştır (Tutanak : 542).

Mehmet ÇÖTÜR, Yüce Divan'daki tanıklığı sırasında kendisinin kararı imzalaması ile ilgili olarak «... Ben bu karardan 26 gün sonra yani 13.11.1979 da emekli oldum. Dolayısıyla yazılması benim ayrılmama yetişmedi. Kasım ayının sonuna doğru bütün kararları imzaladım yalnız bu kararı imzalamadım. Yüksek Fen Kuruluna, bunun neden imzalanmadığını sorduğumda, Kurulun yeni Başkanı Yaşar ÇEHRELİ «yeni genel müdürlerin önünde beklediğini» söyledi. Yani «orada kaldı, takip ediyorum» filân dedi ve Aralık ortasına doğru da son kararı imzalamış oldum. O anda da bu kararın Bakanlık Makamına sunulması emrinin verildiğini işitmiştim. Yaşar ÇEHRELİ'ye sorduğum vakit «evet, bana böyle bir talimat verildi, Bakan bey böyle söylemiş, müsteşar bey bana böyle söyledi, ben bu kararı makama sunacağım, yani devlet memuruyum ben» dedi ve bu şekil de kararın makama Aralık ayının ikinci yarısında sunulduğunu Yaşar ÇEHRELİ'den öğrenmiş oldum ve bu nedenle de bu iş üzerinde durulduğu izlenimini aldım.» demiştir (Tutanak : 252).

1979/19 sayılı kararın imza işlemleri tekemmül ettirilirken arada hükümet değişikliği olmuş ve Adalet Partisi tarafından 12.11.1979 tarihinde kurulan yeni hükümette Bayındırlık Bakanlığına getirilen Selâhittin KILIÇ, 13.11.1979 tarihinde emeklili-

ğini isteyerek görevinden ayrılan Mehmet ÇÖTÜR'ün yerine Müsteşarlığa 14.11.1979 tarihinde vekâleten, 5.12.1979 tarihinde ise asaleten Teoman GÜZEY'i atamıştır.

Sanık Suat E. TAFTALI, Başbakanlık İnceleme Kurulunda verdiği 24.2.1981 günlü (K-A : 111 - 113) ifadesine ek olarak gönderdiği 10.3.1981 günlü yazılı açıklamasında Teoman GÜZEY'in müsteşarlığa gelişinden sonraki bir haftayı şöyle anlatmaktadır :

«13 Kasım'ı takip eden bir hafta içinde Teoman GÜZEY benimle, o anda Bakanlık Müşaviri olan... Ahmet ERÇİN'in de bulunduğu iki toplantı yaptı.

İlk toplantıda daha önceden malûmatları olduğunu ifade ederek, tünel uzunluk zammı, bu hususla ilgili Bayındırlık Kurulu Kararı ve tünelde meydana gelen heyelan hakkında bilgi aldılar. İkinci toplantıda konuyu iyice tetkik ettiklerini, Bayındırlık Kurulu kararının 15990 sayılı kararnameye aykırı olduğunu, tatbik kabiliyetinin bulunmadığını ve yürütmenin eski şekilde yapılmasını emrettiler.

Kurul kararına rağmen bu tatbıkata imkân olmadığını söylediğimde «Karar size intikal etmemiştir. Makam gereğini yapar; siz makama karşı sorumlusunuz. Buna göre hareket edin ve ilgilileri uyarın» dediler ve bundan böyle Bayındırlık Kurulu kararlarının Bakan onayından geçeceğini, Bakan onayı olmayan kararların da bir şey ifade etmeyeceğini bildirdiler» (K-A : 110).

Sanık Suat E. TAFTALI, Soruşturma Komisyonu ve Yüce Divan'da verdiği ifadelerinde de aynı iddialarını sürdürmüş ve sorgusu sırasında «4 veya 5 Aralık tarihinde Teoman GÜZEY beni çağırdılar ve «ödemeleri bu şekilde yapacaksınız, gerekli talimatı bölgeye veriniz» dediler. Ben «Bölge yapmak istemiyor, sonra kurul kararını da imzalamış bir kişiyim, nasıl böyle bir talimatı veririm?» dedim. «Makama karşı sorumlusunuz, bu talimatı vereceksiniz» dediler...» demiştir (Tutanak : 182).

Teoman GÜZEY, Başbakanlık İnceleme Kuruluna gönderdiği 18.3.1981 günlü yazılı savunmasında; Ayaş Tüneli işinde çıkan uyuşmazlık konusunda Müsteşarlığa başlamadan önce bilgisi bulunmadığını, Müsteşarlık görevine başladıktan sonra konuya muttali olduğunu, o sırada 1979/19 sayılı kararın henüz imza safhasında olduğunu, Müsteşar olarak Demiryolları İnşaatı Ge-

nel Müdürlüğü ve Yüksek Fen Kurulunun verdikleri bilgi üzerine konuya eğilmek lüzumunu hissettiğini ve ayrıntılarına kadar indiğini açıklamış; Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadesinde de vekâleten Müsteşarlık görevini yürüttüğü sırada NUROL Firması ilgililerinin kendisine yapılan ödemelerle ilgili olarak Bayındırlık Kurulundan hatalı bir karar çıktığını bildirdiklerini, vaki bu müracaat üzerine konuya elattığını ve öncelikle Genel Müdür Suat E. TAFTALI'yla görüşüğünü, bu görüşmede Ahmet ERÇİN'in bulunmadığını, adigeçenin kendisine «çıkan kararın yanlış olduğunu bu nedenle de muhalefet ettiğini açıklaması» üzerine aynı konuyu Yüksek Fen Kurulu Başkanı Kayhan YÜCEYALÇIN'a sorduğunu, onun kararın doğru olduğunu söylemesi üzerine de olayla ilgili dosyayı getirttiğini, bizzat incelediğini ayrıca aynı işi yapan DSİ., DDY. gibi kuruluşlarla da temas ederek yaptığı soruşturmalar sonunda 1979/19 sayılı kararın yanlış olduğu kanaatine kendisinin de vardığını söylemiştir (K-A : 68; K-D : 334 - 335).

İfadeleri arasındaki çelişki nedeniyle Soruşturma Komisyonunca 3.12.1981 günü yapılan yüzleştirmede Yaşar ÇEHRELİ «... konu bu tarihlerde basına aksetmiş ve bazı gazetelerde de buna dair haberler çıkmıştı. Fen kurulu Başkanı olarak, dedikodusu yapılan bir konuya ait kararı benim tutmam ve geciktirmem herhalde düşünülmemelidir. Bir an için böyle olduğu düşünülse dahi basın yoluyla kamuoyuna da yansımış olan bu derece önemli bir konuya Müsteşarın veya Makamın eğilerek benden o tarihte bu hususu sormaları gerekmez miydi? Böyle bir sorunun tevcih edilmemesi veya konunun araştırmaya tabi tutulmaması sanıyorum gerçeği göstermeye yeterlidir»; Teoman GÜZEY ise «... ben 19 sayılı kararı alıp makamımda bekletmedim. Esasen kararın Makam imzasıyla havalesine de lüzum yoktur. Kendi imzaları ile de bunu gönderebilirlerdi» şeklinde savunmada bulunmuşlardır (K-D : 365).

Teoman GÜZEY Yüce Divan'daki ifadesinde de, «Bu arada kararın uzun süre tarafımdan bekletildiği iddiası vardır. Bu sureti katiyede doğru değildir. Karar bana 11 Nisan tarihinde gelmiştir. 11 Nisan tarihinde doğrudan doğruya Sayın Bakana havale ettirerek ilgili Genel Müdürlüğe gönderdim. 1979/19 sayılı karar Makamda bekletilmemiştir; geldiği gün yerine havale edilmiştir» demiştir (Tutanak : 83 - 86).

Demiryolları İnşaatı Eski Genel Müdürü Şükrü Naili MERDAN Başbakanlık İnceleme Kurulundaki ifadesinde, göreve başladıktan sonra anlaşmazlığı ve konunun Yüksek Fen Kuruluna intikal ettirilmiş olduğunu öğrendiğini, bunun üzerine 2.1.1980 günlü yazıyla Yüksek Fen Kurulu Başkanlığından çıkmış bir karar varsa hemen gönderilmesini istediğini, bu arada Yüksek Fen Kurulundan bir karar çıktığı ve konunun Bayındırlık Kuruluna gönderildiği yolundaki söylentiler üzerine durumu kurul üyesi Mehmet MERTAN'dan sorduğunu, adigeçenin böyle bir karar çıktığını doğruladığını ancak kararın bir örneğini vermediğini, bundan sonra Müsteşar Teoman GÜZEY ile görüşerek ödemelerin sağlığı bakımından çıkmış bir karar varsa hemen gönderilmesini, bu konuda Yüksek Fen Kuruluna da bir yazı yazdığını söylemesi üzerine kendisinin «henüz kararın natamam olduğunu, tamamlandığında tabii ki gönderileceğini» söylediğini, tahminen bu görüşmenin Şubat ayı başlarında olduğunu açıklamakta ve daha sonra Cumhuriyet Gazetesinden bir muhabirin telefonla kendisini arayarak tünel uzunluk zammına eskalasyon katsayısının ne biçimde uygulandığını, ayrıca bu konuda Bayındırlık Kurulunca verilmiş bir karar olduğunu söyleyerek uygulamanın bu karara göre mi yapıldığını sorduğunu belirterek şöyle devam etmektedir :

«... Bu durumu bizzat Teoman GÜZEY'e anlatarak, bir Bayındırlık Kurulu kararı mevcut olduğunu, gazetenin bu konuda ısrarla durduğunu ve Kurul kararının imzalanmamış bir nüshasının fotokopisini gönderdiğini, gerçekten sonuçlanmış bir Bayındırlık Kurulu kararı mevcutsa bunu bize hemen vermelerini istedim. Bu konuşma sırasında yanımda Müsteşar Yardımcısı Ahmet ERÇİN de vardı. Teoman Bey böyle bir kararın mevcut olduğunu, ancak sayın Bakan'ın henüz inceliyemediğini ve bekletildiğini söyledi. Ben ancak bu kararın kendisini görmedim. Bunun üzerine konuyu —ki o güne kadar yeterince üzerine eğilememiştim— inceliyerek karar kısa sürede Genel Müdürlüğümüze intikal etmediği takdirde uygulama bakımından varacağım sonuca göre işlem yapacağımı söyledim. Neye göre hareket edeceğim sorulduğunda, Genel Müdür olarak kendi görüşüme göre hareket edeceğimi bildirdim. Cevap olarak birşey söylenmedi. Bu olayı takip eden günlerde de karar Genel Müdürlüğümüze gelmedi...» (K-A : 106 - 107).

Şükrü Naili MERDAN, Soruşturma Komisyonundaki 23.9.1981 günlü ifadesinde de aynı hususları tekrarlamış ve «Geçen bu olaylardan zamanın Bayındırlık Bakanı Selâhittin KILIÇ'ın haberdar olduğu yolunda kesin bir duygum yoktur. Ancak Bakanın haberi olmadan Müsteşarın bu tür işleri kendi başına yürütüp icra edeceği kanaatinde değilim. O nedenle Bakanın da haberdar olduğu kanaatini taşıyorum...» demiş (K-D : 226); Yüce Divan'da sorulan bir soru üzerine de «Teoman GÜZEY ile görüşmesi sırasındaki konuşmalardan kararın kendisinde olduğu izlenimini edindiğini» söylemiştir (Tutanak : 457).

Tanık ve sanıkların ifadelerine göre yukarıda açıklandığı şekilde imzaları tekemmül ettirilen 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararı, Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ'nin imzasını taşıyan ve kararın Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne havalesi istemini içeren 11.4.1980 tarihli yazı ekinde Müsteşar Teoman GÜZEY tarafından Bakan'a sunulmuş ve Bakan tarafından aynı gün yazının alt kısmına «Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne» kaydı konulup imzalanmak suretiyle bu istem yerine getirilmiştir (K-A : 157).

Sanık Selâhittin KILIÇ, ifadelerinde; 1979/19 sayılı kararı ilk kez 11.4.1980 günü gördüğünü ve kararın tarihine bakmadan havale ettiğini, uyuşmazlığı daha önce bilmediğini ve kararın tutulması veya gönderilmesinin geciktirilmesi için kimseye emir ve talimat vermediğini savunmuştur (K-D : 280 - 282; 461; Tutanak : 58 - 59).

Limanlar İnşaatı Eski Genel Müdürü Ali Ayhan CÖBEK, Soruşturma Komisyonundaki ifadesinde «Vaki olan iktidar değişmesinden sonra ben Genel Müdürlükten Bakanlık Müşavirliğine atanmışım. Bakanlık içerisinde, anılan Bayındırlık Kurulu kararının, yeni Müsteşar Teoman GÜZEY tarafından Fen Kurulu Başkanlığına verilen direktifle ilgili dairesine intikalinin geciktirildiği ve önlendiği söylentilerini duydum» demiş; Yüce Divan'daki ifadesinde de bu ifadesinin doğruluğunu kabul etmiştir (K-D : 389; Tutanak : 491).

Soruşturma Komisyonu Raporunda «... Bayındırlık Kurulu kararlarının yasal hüviyetlerinin dikkate alınarak anılan kararın, imza ile ilgili dairesine havalesi gerekirken, uygulama bu yönde yapılmamış; karar makamda uzun süre bekletilerek, «tünel uzunluk zammının» Yüklenici Firmanın isteği doğrultu-

sunda hesaplanmasına vesile verilmiştir. 1609 sayılı Yasanın 5 inci maddesi ve yasanın 4 ve 5 inci maddelerine ait genel gerekçe muvacehesinde, uyulması ve uygulanması zorunluk arz edip, aleyhine ancak yargı yolunun açık bulunabileceği düşünülen mevzu olaya ilişkin 17.10.1979 gün ve 19 sayılı Bayındırlık Kurulunun Kararı, bizzat Bayındırlık Bakanlığının, Bakanlık Makamından başlayarak bu işle ilgili Daireler Genel Müdür düzeyindeki yöneticileri tarafından, direnmeye varan bir davranış içinde olarak uygulama alanına konulmamış ve binnetice, hukuka aykırı sonuçların oluşmasına sebebiyet verilmiştir» iddiası öne sürülmekte ve Hasan ÖZER'in, Ayten GÜNTEKİN'in, Yaşar ÇEHRELİ'nin ve Şükrü Naili MERDAN'ın yukarıda sözü edilen ifadelerine değinildikten sonra, adıgeçen kişilerin «İfadeleri ve özellikle Ş. Naili MERDAN'ın Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne getirilmesinden sonra Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına hitaben yazdığı, Yüksek Fen Kurulu görüşünün bildirilmesi hakkındaki 2 Ocak 1980 gün ve D-08/495 sayılı yazıya hiç cevap verilmemesi keyfiyeti; alınmasını müteakip yazılan ve kurul üyelerine de imza ettirilerek tekemmül ettirilmiş olan kararın, ilgili Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne gönderilmek üzere Makamın imzasına arzı sırasında o tarihteki Müsteşar Teoman GÜZEY tarafından «Bakanın inceliyeceği» gerekçesi altında uzun süre tutularak bekletildiğini kabul için yeterli olabilmektedir» denilmektedir.

Yine Soruşturma Kurulu Raporunda, Anayasanın 105/2 nci maddesi hükmüne binaen Selâhittin KILIÇ «başında bulunduğu Bakanlığın kuruluş ve görevleri hakkındaki yasa ile, sair yasalar tarafından uhdesine tevdi edilmiş olan görevleri, yasa hükümleri çerçevesinde yerine getirmek mevkii ve mecburiyetindedir. Buna rağmen, mevzuu olay açısından bu tür yasal bir davranış içinde kaldığını söylemek mümkün olmamaktadır» iddiasına yer verilmekte ve daha sonra 1979/19 sayılı kararın ilgili daireye gönderilmesinin geciktirilmesi ve 1980/13 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının oluşturulması, bu şekilde yükleniciye haksız ödemede bulunulması ve konuya ilişkin diğer işlemlerin kendi Bakanlığı dönemi içinde vaki olup devam ettiğine değinildikten başka, Bakanın 1979/19 sayılı kararın ilgili daireye gönderilmesinin geciktirilmesi nedenini sorup araştırması gerekirken hiç bir işleme tevessül etmediği, TBMM Başkanlığına

hakkında önerge verilip (10) milyar liraya varacak bir yolsuzluk iddiası ileri sürülmüş olduğu halde Bakanlık müfettişlerine olayı inceletmediği ve Bakan sıfatıyla haiz olduğu denetim görevini yerine getirmeyerek suskun kalmayı tercih ettiği, sanığın gerek bu davranışları, gerek damadının aynı yüklenici firma nezdinde çalışması ve Feridun ÖNEN'in «Selâhittin KILIÇ ile NUROL Firması arasındaki yakınlık konusunda bir bilginin yoktur. Ancak damadı bu yerde çalışmaktadır... Nurol Firmasının Bakanlığın bazı icraatlarında etkili olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim 1977 - 1978 yılları içinde yaptığı kısa süreli Bayındırlık Bakanlığından ayrılmasından sonra bir gün bana telefon etmiş ve yeni fiyat tutanakları konusunun, bu firma taleplerinin de dikkate alınarak mutabakata varılması ve bir an evvel sonuçlandırılması isteminde bulunmuştu» (K-D : 346) şeklindeki ifadesi ile açıklanan, Nurol firmasına karşı gösterdiği yakın ilginin bir arada takdirinden; anlaşmazlık konusunu Firma itirazı doğrultusunda sonuçlandırmaya yönelik tüm işlerin sanık Bakanın bilgi ve desteği içinde yürütüldüğü kanaatini verdiği; öte yandan, Müsteşarlık görevine başlamasından hemen sonra oğlunu kısa süreli de olsa, Nurol Firması nezdinde çalıştırmak suretiyle, bu firma ile yakın bir ilişki içinde olduğunu ortaya koyan Teoman GÜZEY'in 1979/19 sayılı kararı «inceleyeceğim» gerekçesiyle 11.4.1980 tarihine kadar nezdinde tuttuğunun tanık ifadeleriyle sabit olduğu, yükümlü bulunduğu görevlerin yerine getirilmesi yönünden, Bakanın en yakın ve hatta aldığı direktifler dahilinde Bakan adına hareket yetkisini haiz, muteamet bir Müsteşar'ın, Bakanın bilgisi dışında, sorumluluk getireceği muhakkak olan bu tür bir ameliyeyi icrasının düşünülemediği esasen bundan sonra devam edegelen işlemler karşısında, gösterdiği tutum ve davranışları ile, olayların bilgisi altında yürütüldüğü hususunun bizzat sanık Bakanca ortaya konulduğu.....» iddiası öne sürülmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde, sanık Teoman GÜZEY'in Müsteşarlık görevine getirildiği tarihte, yüklenicinin Ayaş Tüneli dolayısıyla yaptığı itirazın Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kurulunda sonuca bağlanmış bulunduğu, Bakanlıkca uygulamaların bu kararlar doğrultusunda yapılmasının yasa gereği olduğuna işaret edilmekte ve «Teoman GÜZEY 1979 Aralık ayında imzaları tamamlanmış olarak kendisine verilen Bayındırlık Kurulu kararını 11.4.1980 tarihine ka-

dar tuttuğu gibi, Genel Müdür Suat TAFTALI'ya ödemelerin yüklenici görüşü doğrultusunda yapılması için Bölge Müdürlüğüne yazılı emir vermesini önermiş ve 6.12.1979 tarihli yazı yazılmıştır» denilmektedir.

Yine aynı düşüncede, sanık Selâhittin KILIÇ'ın Bakan olduğu sırada Bayındırlık Bakanlığının en önemli inşaatlarından birinin Ayaş Tüneli ve güncel konunun da 7/15990 sayılı kararnamenin tünel uzunluk zammına uygulanma biçimi olduğuna işaret edilmekte ve «Bir Bakanın yüklenici ile idare arasındaki böyle önemli bir uyuşmazlığın varlığını bilmemesi olanak dışıdır.

Feridun ÖNEN'in Selâhittin KILIÇ'ın Bakan olmasından önce kendisine telefon ederek yeni fiyat tutanakları konusunun, bu firma taleplerinin de dikkate alınarak mutabakata varılması ve bir an önce sonuçlandırılmasını istediği yolundaki sözleri Selâhittin KILIÇ'ın Nurol ile olan yakınlığını göstermektedir.

Bayındırlık Bakanlığının en yüksek kurulları olan Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kurulu yüklenici karşısında idarenin tavrını belirlemiş ve kararlarını vermiş oldukları halde, daha önce açıklandığı üzere Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün yetkilileri ve Bakanlık Müsteşarı bu kararları değil, kendi görüş ve düşüncelerini yani iradelerini egemen kılarak uygulamaya girişmiş ve hatta önce alınmış kararları geçersiz kılmak için eylemlerde bulunmuşlardır.

Anayasa'nın 105. maddesinin 2. fıkrası (Her Bakanın kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumlu) olduğunu vurgulamıştır.

Selâhittin KILIÇ, Bakanlığı döneminde 7/15990 sayılı kararnamenin bütün karşı çıkmalara ve yetkili kurul kararlarına rağmen yüklenici NUROL İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketinin yararına ve idare aleyhine benimsenen bir yorum tarzı ile uygulandığını bildiği halde bunu önlememiştir» görüşüne yer verilmektedir.

3 — 32 NO. LU HAKEDİŞ RAPORU :

1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararlarının imza işlemleri devam etmekte iken ve yukarıda sözü edilen gelişmeler olurken Demiryolları İnşaatı Ankara Bölge Müdürlüğü, 21'den 31'e

kadar olan ve ara hakediş niteliği taşıyan hakedişlerde Genel Müdürlüğün görüşü doğrultusunda yaptığı uygulamadan; bir yandan mali yıl sonunun yaklaşmakta olması, diğer yandan uyuşmazlığın Bakanlık Yetkili Kurullarınca Bölge Müdürlüğü görüşü doğrultusunda çözümlendiği yolunda «bilgi alınmış» bulunmasından dolayı dönmüş ve 1.12.1979 tarihine kadar yapılan işleri kapsayan 32 numaralı Hakediş Raporunu kendi görüşü doğrultusunda düzenleyip 10.12.1979 tarihinde Genel Müdürlüğe intikal ettirmiştir.

Yüklenicinin ihtirazi kayıt koymadan imzaladığı bu rapor, Genel Müdürlükte Uygulama Fen Heyeti Müdür vekili sanık Tuğrul OKAN ile Yapım Dairesi Başkanı sanık Nurettin AKSU tarafından incelenmiş ve Genel Müdür Yardımcısı sanık Okay Fehmi KURÇEREN tarafından onaylanmıştır. Ancak bu arada, anılan raporun icmâlâ ait 13 üncü sayfası adıgeçen sanıklar tarafından çıkarılarak yerine kendilerince düzenlenen yeni bir icmâl sayfası konulmuş ve bu sayfada bedeller toplamı 691.593.081.— TL dan 698.857.440.— TL na yükseltilerek bu suretle yüklenici firmaya 7.264.350.— TL lık bir fark ödenmiştir (K-B : 340; 388 - 391).

32 no.lu hakediş raporunun yüklenici ve Kontrol Mühendisi tarafından imzalandığı 4.12.1979 günüyle ilgili olarak sanık Suat E. TAFTALI Başkanlık İnceleme Kuruluna gönderdiği 10.3.1981 günlü ek yazılı açıklamada şu iddiayı öne sürmektedir :

«Mesaiye geç geldiğim 4 Aralık günü sekreterim, Müsteşar Teoman GÜZEY'in beni aradıklarını ve yanlarına gitmem gerektiğini söyledi. Bu iş'ar üzerine Teoman GÜZEY beye gittim... Makamdan ayrılırken «kendisine nasıl intikal ettiğini bilmediğim» Ankara Bölge Müdürlüğü Ayaş Tüneli istihkaklarında müşkülât çıkarıyormuş, ikaz etmediniz mi? dediler. Şifahen ikaz ettiğimi söyledim; yazılı olarak yapalım dediler. Makam emirlerine uyulmamasından hoşlanmaz manasında beni ikaz ettiler.

7.12.1979 tarihinde de aynı makamda görevden alınışımı tebellüğ ettim» (K-A : 109 - 110).

Adıgeçen sanık Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadesinde, 4 Aralık günü Müsteşarlık Makamında yaptıkları konuşma sırasında sanık Teoman GÜZEY'in kendisine «... ödemeleri değiştiriyormuşsunuz, eski yöne dönüyormuşsunuz, karar size geldi mi» diye sordüğünü, kendisinin olumsuz yanıt verdiğini ve

kendilerinin de müşkül durumda kaldıklarını çünkü Bölge Müdürlüğünün uygulamaya aynı şekilde devam etmek istemediğini anlattığını, bunun üzerine Teoman GÜZEY'in «Makam size emir veriyor, siz bu konuyu Bölgeye bildirin yapsınlar» dediğini; kendisinin Bölge Müdürlüğüne bu hususu söylemiş olduğunu ancak kabul etmediklerini söylemesi üzerine Müsteşarın «yazılı emir verin» dediğini, en üst makamın bu sözü üzerine kendisinin de 6 Aralık 1979 tarihinde bir yazı yazarak hakedişlerin bugüne kadar yapıldığı şekilde düzenlenerek Genel Müdürlüğe intikal ettirilmesini istediğini belirtmiştir (K-D : 210).

Bu konuşma ile ilgili olarak Soruşturma Komisyonunca 3.12.1981 tarihinde yapılan yüzleştirmede Suat E. TAFTALI, eski ifadesinin doğru olduğunu iddia ederken Teoman GÜZEY böyle bir konuşmanın geçmediğini öne sürmüştür (K-D : 361 - 362).

Sanık Teoman GÜZEY, Yüce Divan'daki sorgusunda, bu şekilde bir emrin hiç bir zaman kendisince verilmediğini, Suat E. TAFTALI'ya tebligat 7.12.1979 tarihinde yapılmış olmakla birlikte kendisinin 5.12.1979 tarihinde görevden alındığını, yazının ise 6.12.1979 da yazıldığını, görevinden ertesi günü ayrılacak bir Genel Müdüre kanunsuz olarak vereceği bir emrin onun tarafından hem de itiraz edilmeden yerine getirileceğinin kabul edilemeyeceğini, gerçekte Bölge Müdürlüğünün o ana kadar yaptığı uygulamayı iktidar değişikliğinden sonra değiştirmek istediğini, Genel Müdürün ısrarı üzerine de kendisini korumak için «bana yazılı emir verin» dediğini ve 6.12.1979 tarihli yazının da bu amaçla yazıldığını, anılan yazıyı kendisinin ilk kez Soruşturma Komisyonunda gördüğünü, olayın Genel Müdürlükle Bölge Müdürlüğü arasında geçtiğini savunmuştur (Tutanak : 80 - 81).

4 — 6 ARALIK 1979 TARİHLİ YAZI :

Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü tarafından Ankara Bölge Müdürlüğüne yazılan ve «Bayındırlık Bakanı adına» Genel Müdür Suat E. TAFTALI tarafından imzalanan 6.12.1979 günlü, D.08-4371/10289 sayılı yazı ile «... I. Kısım (Ayaş Tüneli) inşaatı işinde 32.011 poz. numaralı Tünel Uzunluk Zammına 7/15990 sayılı kararnamenin tatbik şekli, halen Bakanlığımız Yüksek Fen Kurulunda tetkik edilmekte olup, bu konuda bir karar alınuncaya kadar, bugüne kadar yapılmakta olduğu gibi uzun-

luk zammına tabi iş kalemlerinin bir evvelki (c) katsayısının değeri ile işlem gören bölümüne, ait olduğu hakedişden intikal edecek uzunluk zammı artma miktarının da uzunluk zammının elde edildiği ve ödendiği yılın (c) katsayısı ile işlem yapılması...» istenilmiştir (K-A : 156).

Sanık Suat E. TAFTALI, Başbakanlık İnceleme Kurulunda verdiği ilk ifadesinde, bu yazıyı görevden ayrılmanın telaşı içinde ve benzer konudaki 6.2.1979 tarihli bir başka yazıyla ilgili olduğu düşüncesiyle ve dikkat etmeden imzalamış olabileceğini söylemesine karşılık (K-A : 112); Soruşturma Komisyonunda bu yazının Müsteşar Teoman GÜZEY'in emriyle yazıldığını öne sürmüş (K-D : 210 - 211); Yüce Divan'daki sorgusunda ise : (Yazıda) «Y. Fen Kurulunda tetkik edilmekte olup» diyorum. Şimdi ben Y. Fen Kuruluna gitmişim, 3.7.1979 da 39 sayı ile Y. Fen Kurulundan bir karar çıkartmışım, bu kararı Bayındırlık Kuruluna aktarmışım, Bayındırlık Kurulundan da bir karar çıkartmışım, böyle bir yazıyı yazabilmem mümkün değil. Hele 4.12'de muhalefet serhiyle bu kararı imzalamış bir Genel Müdür olarak. Eğer böyle bir niyette olsam zaten o kararı imzalamam» demiştir (Tutanak : 182).

Sanık Tuğrul OKAN, Başbakanlık İnceleme Kurulu ve Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadelerde 6.12.1979 tarihli yazının, direkt olarak Genel Müdür tarafından verilen bir emir üzerine yazılmadığını, olay tarihinde Bölge Müdürünü Genel Müdürlükte Okay KURÇEREN'in odasında fiyat artış yüzdesi üzerinde tartışırken gördüğünü; bu konuda çeşitli görüşler olduğundan Bölge Müdürünün «Yazılı emir» verilmesi isteminde bulunduğunu ve orada bizzat kendisinin de katkısıyla söz konusu tezkerenin yazılarak verildiğini söylemiştir (K-A : 108, K-D : 240).

Sanık Tuğrul OKAN, Yüce Divan'daki sorgusunda yukarıdaki hususlara ilâveten yazının imza yerinin önce Genel Müdür adına açıldığını, ancak Bölge Müdürünün, yazının Bakan adına imzalanması için ısrar etmesi ve aksi halde kabul etmem demesi üzerine o şekilde hazırlandığını öne sürmüştür (Tutanak : 168).

Bölge Müdürü Rifat YILDIRIM Yüce Divan'daki ifadesi sırasında, 6.12.1979 günlü yazıyla ilgili olarak sorulan sorulara karşılık : İhaleyi yapan makam, akdeden makam sözleşmeyi bakan adına imzalamışsa sözleşme tatbikatıyla ilgili konularda bir talimat vermesi gerektiğinde yazıyı bakan adına imzalayıp gönderme-

sinin usule aykırı olmadığını, normal yazışmaların yani sözleşmeyi ilgilendiren konular dışındaki yazışmaların genel müdür adına imzalandığını, 6.12.1979 tarihli yazının Bakan adına imzalanmış bulunmasının normal olduğunu, Genel Müdürün 6.12.1979 tarihli yazıyı Makamdan talimat alarak yazıp yazmadığını bilemeyeceğini... söylemiştir (Tutanak : 329 - 330).

Soruşturma Komisyonu Raporunda, sanık Suat E. TAFTALI'nın 4 Aralık 1979 tarihinde sanık Teoman GÜZEY'le aralarında geçtiğini iddia ettiği konuşma ve verilen direktif konusunun yapılan yüzleştirmede de açıklığa kavuşturulamadığına işaret edilmekte ve «Ancak, ünitesine ait tüm yazıları, «Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü» ünvanı altında imza ettiği, dosyadaki sair yazışmalardan anlaşılan Suat Erdoğan TAFTALI'nın bahse konu 6.12.1979 günlü yazıdaki imza yerini «Bayındırlık Bakanı adına» diye açtırıp imza ettiği görülmüş; bu durumun anılan yazının makamdan alınan bir direktife binaen yazıldığını göstermekte olması bakımından, Teoman GÜZEY'in inkâra kaçan beyanına itibar edilmemiş ve iş bu durumun ise, Bölge Müdürü Rifat YILDIRIM'ın «32 No.lu Hakedişin düzenlenmesinde hazır bulunan Firma Yetkilisi, Tünel Uzunluk Zammının eski usulde hazırlanması takdirinde Genel Müdürlük onayından geçirebileceklerini söyledi, Yazılı emir verilirse yapabileceğimi bildirdim» mealindeki ifadesi de dikkate alınarak değerlendirmeye tabi tutulması sonucu; Bölge Müdürü ile Nurol Firması ilgilileri arasında geçen konuşmanın Firmaca Teoman GÜZEY'e iletilildiğini; Teoman GÜZEY'in de, Suat Erdoğan TAFTALI'yi çağırarak direktif vermesi üzerine 6.12.1979 günlü yazılı emrin Suat Erdoğan TAFTALI tarafından yazıldığı inancına varılmıştır» iddiası öne sürülmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde, sanık Suat E. TAFTALI «Yüksek Fen Kurulu ile Bayındırlık Kurulunda alınan kararların mahiyetini bildiği halde hakedişlerin bu kararlara aykırı olarak ve müteahhidin yararına düzenlenmesini, aksine, yani kurul kararları doğrultusunda düzenlenmiş olanların yüklenici yararına tashih edilmesini sağlamış, 6.12.1979 tarihinde bölgeye yazdığı yazı ile de maksat ve gayesini açıkça ortaya koymuştur» görüşü belirtilmekte; yine aynı düşüncede, sanık Teoman GÜZEY hakkında «Genel Müdür Suat E. TAFTALI'ya ödemelerin yüklenici görüşü doğrultusunda yapılması için

Bölge Müdürlüğüne yazılı emir vermesini önermiş ve 6.12.1979 tarihli yazı yazılmıştır» denilmektedir.

5 — 33 NO. LU HAKEDİŞ RAPORU :

1 Ocak 1980 tarihine kadar yapılan işleri kapsayan bu rapor, Genel Müdürlüğün 6.12.1979 tarihli yazılı emrine rağmen yetkili kurulların kararları doğrultusunda hazırlanmış ancak Genel Müdürlükce bu kez 11.1.1980 tarihli bir yazı ile Bölge Müdürlüğü uyarılmış ve hakediş raporu 6.12.1979 tarihli yazı esasları dahilinde yeniden düzenlenerek iade edilmek üzere Bölge Müdürlüğüne gönderilmiştir (K-A : 155).

Sanık Genel Müdür Yardımcısı Okay F. KURÇEREN'in, Bakan adına imzaladığı bu yazıdaki isteğin yerine getirilemeyeceği Bölge Müdürü Rifat YILDIRIM'ın imzasını taşıyan 15.1.1980 tarihli, 056/1-65 sayılı yazıyla Genel Müdürlüğe bildirilmiş ve 33 no.lu hakediş raporu geri gönderilmiştir (K-A : 154).

Sözü geçen yazıda «... Yüksek Fen Kurulunda bu konuda bir karar alınıncaya kadar uygulamanın 6.12.1979 gün ve D-08/437-10289 sayılı yazınızda bildirildiği şekilde yapılması istenmiş ise de yaptığımız araştırma sonunda, yazınızdan çok önce, anılan kurulun 3.7.1979 tarihli oturumunda, konunun karara bağlandığı ve hatta Bakanlık Makamınca kararın tasdiki sırasında «bir kerede Bayındırlık Kurulunda incelenmesi» uygun görüldüğünden, bu kurulda da görüşülüp aynı doğrultuda karar alındığı ve imza işlemlerinin tamamlanmasını beklediği anlaşılmıştır.

Hal böyle olunca, Bakanlığımızın yetkili kurullarında bu konudaki gelişmelere ters düşen bir uygulamaya girmemizin, idare açısından bağlayıcı sonuçlar doğurabileceği gözönünde tutularak, hakediş raporlarında değişiklik yapılması mahzurlu görülmüştür...» denilmektedir.

Bu şekilde yeniden Genel Müdürlüğe intikal eden 33 no.lu hakediş raporu sanıklar Tuğrul OKAN, Nurettin AKSU ve Genel Müdür Yardımcısı Okay Fehmi KURÇEREN tarafından incelenmiş ve (32 no.lu hakediş raporunda olduğu gibi) raporun icmâlê ilişkin 11 inci sayfası çıkarılarak yerine kendilerinin düzenlediği yeni bir sayfa eklendikten sonra imzalanarak onaylanmıştır. Böylece Bölge Müdürlüğünün 1.1.1980 tarihine kadar ya-

pılmış işler karşılığı olarak saptadığı 739.262.586,27 TL.lık bedeller toplamı 748.068.104,44 TL. sına yükseltilmiş ve bunun sonunda firmaya 8.805.618,17 TL.lık bir fark ödenmiştir.

6 — 34 NO. LU HAKEDİŞ RAPORU :

18.2.1980 tarihine kadar yapılan işleri kapsayan bu hakediş raporu, aynı zamanda 1979 Mali Yılıının son hakediş raporu olduğu gibi 7/15990 sayılı kararnamenin de uygulandığı son rapordur. Çünkü, 1.3.1980 tarihinden itibaren 8/505 sayılı kararname yürürlüğe konulmuştur.

Sözü geçen hakediş raporunun Genel Müdürlüğe intikali üzerine, sanıklar Tuğrul OKAN, Edip TURANLI ve Okay F. KURÇEREN tarafından raporun icmâle ait 15. sayfasının tashihi ile yetinilmiş ve kendi değerlendirmelerine göre 10.344.676,57 TL.lık tünel uzunluk zammı farkı rapora ilâve edilerek yükleniciye ödenmesi sağlanmıştır.

Sözü geçen meblağın 34 no.lu hakediş raporuna ilâvesi konusunda sanık Okay Fehmi KURÇEREN Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadesinde, hakedişin 1979 mali yılının son günü olan 29.2.1980 tarihinde hazırlandığını, o gün bütçede yeterli ödenegın bulunmadığının anlaşılması üzerine telaşa kapıldıklarını, çünkü hakediş o gün akşama kadar muhasebe müdürlüğüne ve saymanlığa gönderilmediği takdirde ödemenin Mart ayına kalacağını ve yükleniciye yeni yılın fiyat artış yüzdesine göre ödeme yapılması gerekeceğini, ödenek olmadığı için son sayfanın hazırlanamadığını, nihayet o gün uzun çabalar sonucu mesai saatinden sonra ödenek temin edildiğini ve Bakanlık Muhasebesine talimat verdiklerini, zamanın geçmesi ve fazla ödeme yapmamak düşüncesiyle hakedişin son sayfasının tam bir icmâlinin yapılamadığını, 10.344.676,57 TL.lık ilâvenin dökümünün Uygulama Fen Heyeti Müdürlüğünde olduğunu sandığını savunmuştur (K-D : 147 - 149).

Sanıklar, Nurettin AKSU; M. Edip TURANLI ve Tuğrul OKAN'ın bu konudaki ifadeleri de aynı doğrultudadır (K - D : 185; 199).

Soruşturma Komisyonu Raporunda, 32, 33 ve 34 no.lu hakedişlerin Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünde tabi tutulduğu işlemlere değinilmekte ve Genel Müdür tarafından görev-

lendirilen Genel Müdür Yardımcısı Okay F. KURÇEREN, Yapım Dairesi Başkanı Nurettin AKSU, Yapım Dairesi Başkan Yardımcısı M. Edip TURANLI ve Uygulama Fen Heyeti Müdür Vekili Tuğrul OKAN tarafından hakedişlerin icmâl sayfalarının çıkarılıp yeni sayfalar eklenmesinin «Bölge Müdürlüğünün, görevinin bilinci içinde olarak, yapılan uygulamanın yerinde olduğuna dair inandırıcı ve yasal prosedürüne uygun yazılı cevaplarına rağmen, behemehal, yüklenici firmaca ileri sürülen itiraz istikametinde ödeme yapılmasını sağlamaya yönelik tutum ve davranış gösterilmesinden kaçınılmadığı»nı ortaya koyduğu, hakedişlerin yetkili makamlarca tashihe tabi tutulmalarının mümkün olduğu, ancak Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33/A-3 maddesi uyarınca bu tashihlerin «Yanlış rakamların çizilerek, doğrusu yanbaşına, başka renk mürekkeple imzalanmak» suretiyle yapılmasının zorunlu olduğu, oysa ki, sözkonusu hakediş raporlarında değinilen biçimde tashihat yapılmayarak tünel uzunluk zammı hesabının icmâle ait sayfalarının çıkarıldığı ve yerine kendilerince düzenlenen yeni sayfalar konduğu, 34 no.lu hakediş raporuna ise hiç bir esas gösterilmeksizin 10.344.676,57 TL. sı tutarında tünel uzunluk zammı ilâvesi yapıldığı ve bu suretle keyfi işlemlerin icra edildiği, 21 - 31 no.lu hakedişlerde tünel uzunluk zammını hep Yüklenici Firmanın isteği istikametinde ödeyen Ankara Bölge Müdürlüğünün «... 32, 33 ve 34 no.lu hakediş raporlarında, bu ödeme tarzından sarfınazar ederek, kendi Bölge Müdürlüğü görüşü ve dolayısıyla yetkili Kurul Kararları doğrultusunda vaki olan ödemesine karşı, yüklenici firmaca herhangi bir itirazın ileri sürülmeyerek, binnetice, hakediş raporu muhtevası bu yönden aynen kabul edilmiş olduğu halde; Genel Müdürlüğün bu hesap tarzını hatalı bularak hakediş raporunu değiştirmeye resen teşebbüs» ettiği, oysa Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33/A-5 inci maddesi açık hüküm taşıdığı gibi Yargıtay 15 inci Hukuk Dairesinin içtihatlarına göre de hakedişlerin, ihtirazi kayıt ileri sürülmeden imza edilmesinin hakkı düşürdüğü, 32, 33 ve 34 no.lu hakediş raporlarının Bayındırlık Kurulunca verilmiş karar da dikkate alınarak aynen onanması gerekirken Okay F. KURÇEREN, Nurettin AKSU, M. Edip TURANLI ve Tuğrul OKAN tarafından bu yasal ve mümkün olan yola gidilmeyerek usulsüz müdahale ve işlemlerin re'sen yapılması yolunun tercih edildiği, olaylar arasındaki uyumlu gelişmelerin, «... Ankara Bölge Müdürlüğünün

32 no.lu hakediş raporu ile yeniden başlattığı kendi görüşü doğrultusundaki tünel uzunluk zammı uygulamasına karşı; itiraz etmeyerek suskun kalan Yüklenici Firmanın, Rıfat YILDIRIM ile vaki konuşmayı Bakanlık üst düzey yöneticilerine ilettiğini, Genel Müdürlüğün de bu başvuru üzerine 6.12.1979 günlü yazılı emri vererek, tünel uzunluk zammı ödemesinde değişiklik yapılmasını önleme gayretini gösterdiğini kabul için yeterli bir görünüm vermekte ve gerek bu ilişki, gerek 33 ve 34 no.lu Hakedişler üzerinde tevali eden usulsüz işlemler ile alınmış bir Bayındırlık Kurulu kararının, ilgili işlem dairesine gönderilmeyecek Makamda uzun süre bekletilmesi keyfiyetlerinin tümünden takdiri ise tünel uzunluk zammının Yüklenici Firmanın isteği doğrultusunda ödenmesini sağlamak maksadı ile, Firma ilgililerinin ve de Bakanlık üst düzey yöneticilerinin plânlı ve anlaşmalı bir davranış içinde oldukları yargısının oluşmasına imkân...» verdiği iddia olunmaktadır.

Yine aynı raporda, yüklenicinin kendisine büyük oranda fazla ödeme yapılmasını amaçlayan itirazını gerçekleştirmek için, sanık Selâhittin KILIÇ'ın diğer sanıklarla birlikte çaba göstermek suretiyle memuriyet görevini kötüye kullandığının yazılı ve sözlü delillerle sübuta erdiği iddiası yer almaktadır.

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde ise sanıklar Nurettin AKSU, Tuğrul OKAN ve Edip TURANLI'nın Genel Müdürlükte hiyerarşik düzen içinde vazife gördükleri, kurulların kararlarına rağmen Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün üst yöneticilerinde ve bilhassa iktidar değişikliğinden sonra Bakanlık üst kademesinde hakedişlerin yüklenici görüşü doğrultusunda düzenlenmesi arzu ve isteğinin mevcut olduğu ve 6.12.1979 tarihli yazıda bu isteğin açıkca belirtildiği vurgulandıktan sonra :

«Genel Müdürlüğün görüşü bu şekilde belirldiğine göre, Genel Müdürlüğün diğer elemanlarının bu görüş doğrultusunda işlem yapmaları da yasaldir. Çünkü memur kendi üst makamının emir ve direktiflerine uymak zorundadır. Yeter ki açıkca suç teşkil eden bir eylemin ifası emredilmiş olmasın. O halde, hakediş raporlarını Bakanlık kontrol elemanı olarak Genel Müdürlüğün direktifi ve önerisi doğrultusunda inceleyen Tuğrul OKAN, 22.4.1980 tarihli yazıyı paraf eden ve hakedişleri merkez elemanı olarak inceleyen Nurettin AKSU, 34 numaralı hakediş merkez kontrol elemanı olarak inceleyen ve Genel Müdür adına

hareket eden Okay KURÇEREN'in 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının yeniden görüşülmesini isteyen 22.4.1980 tarihli yazısını parafe eden Edip TURANLI, Genel Müdürlüğün görüş, düşünüş ve emirleri doğrultusunda hareket etmişlerdir.

Genel Müdürlükte ve hiyerarşik düzende asıl sorumluluk, emri veren üst düzeydeki yöneticilere aittir. Bunlar kararnamenin uygulanma biçimini kendi görüş ve düşüncülerine göre saptamış ve bu yolda işlem yapılmasını istemişlerdir. Son imza da kendilerine ait bulunmaktadır. Hakedişler bu üst yöneticilerin imzası ile sonuca ulaşmıştır.

Bu itibarla; Nurettin AKSU, Tuğrul OKAN, Edip TURANLI'nın sorumlulukları söz konusu olamayacağından adları geçenlerin beraatlarına karar verilmesi» istenilmiştir.

7 — 2 OCAK 1980 GÜNLÜ YAZI :

32 ve 33 no.lu hakediş raporları ile ilgili olarak yukarıda sözü edilen işlemler yapılırken, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü Şükrü Naili MERDAN imzasıyla 2 Ocak 1980 tarihinde Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına D.08/4953 sayılı yazı gönderilmiş ve «... 1. Kısım (Ayaş Tüneli) inşaatı işinde, 32.011 poz. numaralı Tünel Uzunluk Zammına 7/15990 sayılı kararnamenin getirdiği fiyat artış yüzdesinin uygulanması konusundaki Genel Müdürlüğümüz görüşleri ilgi (a) ve ilgi (c) yazılarımızla Başkanlığımıza intikal ettirilmiştir.

İşin müteahhidine yapılacak ödemeler yönünden, Genel Müdürlüğümüzce çok önemli olan Kurulunuz görüşü beklenmektedir» denilmiştir (K-A : 158).

Tanık Şükrü Naili MERDAN ifadelerinde, Genel Müdürlük görevine başladığı zaman Ayaş Tüneli işinde yüklenici ile idare arasında doğan uyuşmazlığı ve bu uyuşmazlığın kurullara intikal ettiğini öğrendiğini ve kendisine uygulamanın 1978 yılından beri Genel Müdürlük görüşü doğrultusunda yürütüldüğünün söylendiğini, kurulların konuyu karara bağlamış olduğu yolundaki söylentiler ve mali yıl sonunun yaklaşması nedeniyle durumu kesin olarak açıklığa kavuşturmak için 2.1.1980 tarihinde Yüksek Fen Kurulu'na bir yazı yazarak çıkmış bir karar varsa gönderilmesini istediğini, bundan sonra konuyu sözlü olarak Müsteşar Teoman GÜZEY ile görüştüğünü, adigeçenin

kendisine, kararın natamam olduğunu, tamamlandığında gönderileceğini söylediğini, daha sonra bir gazetecinin kendisine telefon ederek Bayındırlık Kurulu kararından bahsettiğini ve isteği üzerine de imzasız bir fotokopisini gönderdiğini, bu durumu Teoman GÜZEY'e ilettiğinde, adigeçenin böyle bir kararın mevcut olduğunu, ancak Bakanın henüz inceleyemediğini ve bekletildiğini söylediğini, bu olayları takip eden günlerde de kararın Genel Müdürlüğe gelmediğini ve arkasından da 8/505 sayılı kararnamenin yayımlandığını bildirmiştir (K-A : 106 - 107; Tutanak : 449 - 471).

Bu ifadelerde sözü geçen 2 Ocak 1980 günlü yazıya hiçbir cevap verilmemiştir. Nitekim 7.12.1979 tarihinde Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına atanan Yaşar ÇEHRELİ ifadesinde «2 Ocak 1980 günlü yazıya «kararın makamda olup beklediği» şeklinde bir cevap yazmam mümkün değildi. Bu bir yerde makamı şikâyet mahiyetini gösterebilirdi. O nedenle yazmayı uygun bulmadım...» demiştir (K-D : 365).

8 — 35 ve 36 NO. LU HAKEDİŞ RAPORLARI :

Bu hakediş raporları 8/505 sayılı kararnamenin yürürlüğe konulmasından sonra ve sözü geçen kararnameye göre hazırlanıklarından yüklenici firma ile idare arasında bir uyumsuzluk doğmamıştır.

Sözü geçen hakedişlerin düzenlediği tarihlerde Bayındırlık Kurulunun 17.10.1979 günlü, 1979/19 sayılı kararı Genel Müdürlüğe intikal etmiştir. 35 no.lu hakediş raporunun Genel Müdürlüğe gelmesi üzerine Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü sanık Okay F. KURÇEREN tarafından Bakanlık Makamına yazılan 15.5.1980 günlü yazı ile, 22.4.1980 tarihinde 1979/19 sayılı kararın gözden geçirilmesi için başvuruda bulundukları hatırlatılarak yapılagelen uygulamanın doğru olduğu hususundaki kesin görüşlerini muhafaza ettikleri gerek bu durum gerek Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre hakediş raporlarının muvakkat nitelik taşıması karşısında uygulamaya aynı şekilde devam edilmesinin mahzurlu olmayacağı gerekçesiyle olur istenmiş ve sanık Teoman GÜZEY tarafından Bakan adına verilen 15.5.1980 günlü olur'la sözü geçen hakedişin ödenmesi sağlanmıştır (K-A : 132).

36 no.lu hakediş raporu için de aynı yola başvurulmuş ve yine sanık Okay F. KURÇEREN'in yazılı talebi üzerine, sanık Teoman GÜZEY tarafından 3.6.1980 günlü olur verilmiştir (K-A : 131).

Sanık Okay F. KURÇEREN, Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadesinde, uygulamalarının kararname ile sözleşme hükümlerine tamamen uygun bulunduğunu, 1979/19 sayılı kararın hatalı olduğunu öne sürmekte ve «... buna rağmen Bayındırlık Kurulunun manevi şahsiyetine karşı olan saygımızdan 2 hakediş Bakanlık Olur'u alarak neticelendirdik» demektedir (K-D : 143).

Sanık Teoman GÜZEY, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün 1979/19 sayılı kararın yeniden incelenmesi istemiyle 22.4.1980 tarihinde Bakanlık Makamına başvurmasından hemen sonra 35 no.lu hakediş ödeme durumuna geldiğini ve itirazı neticeleninceye kadar eski uygulamadan dönmeden ödeme yapılmasını, Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33 üncü maddesindeki «muvaakkat sitüasyonlar alelhesap suretiyle tesviye olunur» hükmüne göre, yalnız bu hakediş için talep ettiğini ve itiraz sonuçlanıncaya kadar 35 no.lu hakedişin bu şekilde ödemesinin kendisince de uygun bulunduğunu, 15.5.1980 tarihli olur'un Genel Müdür Okay F. KURÇEREN'in kendi görüşü doğrultusunda hakediş tanzim ederek ödemede bulunmasını temin için değil, yapılan bir itiraz neticeleninceye kadar uygulamadaki değişikliğin tehir edilmesi anlamını taşıdığını; nitekim, itirazın 19.6.1980 tarihinde sonuçlandığını, buna benzer işlemlerin Bayındırlık Bakanlığında her zaman yapıldığını savunmuştur (Tutanak : 1161).

Soruşturma Komisyonu Raporunda, 35 ve 36 no.lu hakediş raporlarının Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne geldiği tarihte Bakanlık Makamı tarafından 11.4.1980 tarihli yazı ile 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararı gönderilerek uygulanması istenmiş olduğu cihetle; Genel Müdürlüğün bu karara aykırı olarak 1979 yılında yapılmış fazla ödemeleri mahsup ile anılan hakedişleri onaylaması gerekirken, böyle yapılmayarak o tarihte Genel Müdür olan Okay F. KURÇEREN'in imzasını taşıyan 15.5.1980 ve 4.6.1980 günlü yazılarla, 1979/19 sayılı kararın varlığına rağmen, tünel uzunluk zammının yüklenici firmanın isteği doğrultusunda ödemeye devam olunması için Bakanlık

Makamından olur istendiği ve sanık Teoman GÜZEY tarafından Bakan adına olur verilmesi suretiyle bu usulsüz işlemin icrasının sağlandığı iddia olunmaktadır.

D — 8/505 SAYILI KARARNAMENİN HAZIRLANMASI VE YAYIMLANMASI :

Sanık Selâhittin KILIÇ, 12.11.1979 tarihinde Bayındırlık Bakanı olarak göreve başladıktan sonra, bir yandan birim fiyatların tesbiti esaslarını yürürlüğe koyan kararnameleri ile fiyat farkı kararnamelerinin çıkarılışına esas olan ana politikayı (enflasyonun yükleniciler üzerindeki maddi olumsuzluğunu karşılamak, başlamış yapım işlerine devam ettirmeyi özendirmek suretiyle işlerin yarıda ve sürüncemede kalmamasını sağlamak ve geleceğini güvence altına almak vb. gibi...) devam ettirmek, diğer yandan kamu ihalelerinde uygulanacak değişken birim fiyatların tesbiti esaslarına ilişkin olarak 1978 yılında çıkarılan ve fakat fiyat artışlarıyla dengeli bulunmayan sınırlamalar getirdiği, farklı uygulamalar yarattığı farz ve kabul edilen 7/15765 ve 7/15990 sayılı kararnamelerin zafiyetlerini gidermek, yatırımlarda gerekli hızlanmayı sağlamak, yapılacak ihalelerle devam eden sözleşmelerde tatbik edilmek gibi özel nedenleri gözönünde tutarak, yeni bir kararnamenin hazırlanması için, Müsteşar Teoman GÜZEY'e 1979 yılı Aralık ayı içinde direktif vermiştir (K-D : 276 - 310; 334 - 339).

Bunun üzerine yürütülen çalışmalar sonunda ortaya çıkan taslak metin üzerinde sanıklar Selâhittin KILIÇ, Teoman GÜZEY, Ahmet ERÇİN ve Feridun ÖNEN bir araya gelerek görüşmeler yapmışlar; taslak, son şekli verildikten sonra Başbakanlığa gönderilmiş ve Bakanlar Kurulunda görüşüldükten sonra 8/505 sayı ile 14 Mart 1980 günlü Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kararnamenin 7 nci maddesinin 4 üncü fıkrası «Sözleşme ve ekleri gereğince, inşaatın muayyen safhalarında bazı imalât bedellerinin belli bir yüzdesi nisbetinde ödenecek zamların tesbiti hesabına daha önceki yıllar yapılmış işlerin bedelleri baz olarak giriyorsa, (sözleşmesinde aksine bir hüküm olmamak şartıyla) sözleşmesine göre düzenlenen hakedişlerde bu bedellere de zammın ödendiği yılın fiyat artış yüzdesi uygulanır» hükmünü içermekte olup, kararname taslağının hazırlanması sıra-

sında bu fıkra metni sanık Okay F. KURÇEREN tarafından kalem alınmış, taslak üzerindeki görüşmeler sırasında fıkra parantez içinde yer alan «sözleşmesinde aksine bir hüküm olmamak şartıyla» ibaresi sanık Selâhittin KILIÇ tarafından ilâve edilmiştir (K-D : 163 - 164; K-E : 161).

Soruşturma Komisyonu Raporunda, 7/15990 sayılı kararname ile bu kararname esaslarına göre alınan Bayındırlık Kurulunun 1979/19 sayılı kararına aykırı olarak başlatılan ve uygulanmasına ısrarlı biçimde devam edilen ödeme sisteminin, Bakanlar Kurulu kararına konulacak bir hükümle hukuki esasa bağlanmasının düşünüldüğü, sanıkların bilgisi, müşterek çalışmaları ile konulan hükmün eleştiri konusu yapılmaması ve engellenmemesi için de kararnamenin gözlerden uzak tutulmasına özen gösterildiği, kararnamenin Bakanlar Kurulunda görüşülmesi sırasında işlemci Bakan sıfatıyla Selâhittin KILIÇ tarafından 7/4 üncü maddenin konuluş nedenleri hakkında hiç bir bilgi verilmeyerek genelde Kalkınma Planları ile Yıllık Programlara uygunluğunun gözden geçirildiği ve takip edilen bu yöntemle maddenin sanıkların amaçladıkları gibi yürürlüğe konulmasının başarıldığı iddia olunmaktadır.

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde de sanık Selâhittin KILIÇ'ın «8/505 sayılı kararnamenin hazırlanışında ve 7. maddenin 4 ncü fıkrasının kararnameye ilâvesinde, sözleşmesinde hüküm olmadığı takdirdeki sözlerin konulmasında gösterdiği ilgi ve sorgusu sırasında bu husus için beyan ettiği gerekçeler o tarihte yani en geç kararnamenin hazırlık çalışmalarında tünel uzunluk zammı dolayısıyla vaki uyumsuzluğu bildiğini kanıtlamaktadır.

Bu durumda Selâhittin KILIÇ, Bayındırlık Kurulunun idare yararına belirlenen görüşü istikametinde uygulamayı yönlendireceğine, aksi bir görüş ve tutum içinde yüklenici yararına yapılan işlemlere müdahale etmemiş ve nihayet 8/505 sayılı kararnamenin hazırlanış safhasında 7 nci maddenin 4 üncü fıkrasının kararnameye ithali ile kastını da ortaya koymuştur» görüşü ifade edilmektedir.

E — 22.4.1980 GÜNLÜ YAZI :

Soruşturma Komisyonu Raporunda, «7/15990 sayılı kararnameyi yürürlükten kaldıran ve Bayındırlık Kurulunun 1979/19

sayılı kararını 1.3.1980 tarihinden itibaren uygulanmaz hale getiren 8/505 sayılı kararnamenin 7/4 üncü maddesine, NUROL firmasının isteği ve Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün bu istek doğrultusunda yaptığı uygulamayı formüle eden hüküm konulmuş olmasına rağmen bununla yetinilmemiş, bu kez 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının kaldırılması çalışmalarına hız verilmiştir» iddiası öne sürülmektedir.

Bayındırlık Kurulunun 1979/19 sayılı kararının 14.4.1980 tarihinde tebliği üzerine, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Bakanlık Makamına bir yazı yazarak 1979/19 sayılı kararın yeniden incelenmesini Makamın tensiplerine sunmuştur.

O tarihte Genel Müdür Yardımcısı olan Okay Fehmi KURÇEREN'in imzasını ve Nurettin AKSU ile M. Edip TURANLI'nın paraflarını taşıyan 22.4.1980 günlü, Yapım D. Bşk. D-08-147/3865 sayılı bu yazıda; önce 1979/39 ve 1979/19 sayılı kararlar eleştirilmekte, 7/15990 sayılı Kararnamenin konuya ilişkin hükümleri yorumlanmakta ve sonuç olarak 1979/19 sayılı karara esas konunun yeniden incelenmesi Makamın tensiplerine sunulmaktadır (K-A : 142 - 144).

Bu yazı, sanık Teoman GÜZEY tarafından 24.4.1980 tarihinde Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına havale edilmiş, Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ'nin «konunun 22.4.1980 tarihli yazı muvacehesinde yeniden incelenmek üzere Bayındırlık Kuruluna havalesini...» istemesi üzerine, bu yoldaki 13.6.1980 günlü yazının altına sanık Teoman GÜZEY tarafından aynı tarihli olur verilerek konu Bayındırlık Kuruluna intikal ettirilmiştir (K-B : 24).

Soruşturma Kurulu Raporunda, «sanık Okay F. KURÇEREN'in, Bakanlık Makamınca Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne 11.4.1980 tarihinde gönderilen 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının bağlayıcı ve 1 Mart 1980 tarihine kadar gereği yapılması zorunlu bulunan hükümlerinden kurtulmak, bu meyanda o tarihten önce ödenmiş bulunan hakedişlerin kararla çelişkili durumda kalmalarını önlemek için; 22.4.1980 gün ve D-08-147/3865 sayılı yazıyla kararın kaldırılması gerektiği görüşlerini yenilemiş ve bunun sonucunda 19.6.1980 tarihinde yapılan Bayındırlık Kurulu toplantısında alınan 1980/13 sayılı kararla da 1979/19 sayılı karar kaldırılmıştır.» denilmekte ve yine aynı raporda sanık Nurettin AKSU'nun, 22.4.1980 günlü ya-

zıyı imzalamak suretiyle tünel uzunluk zammı ödemesine yönelik işlemlerin yürütülmesine katıldığı, sanık Edip TURANLI'nın ise 34 no.lu hakediş raporunu imzalayarak yükleniciye haksız ödeme yapılmasını sağladığı gibi 22.4.1980 günlü yazıyı imza etmek suretiyle fiili işleyişindeki kasdını açığa çıkardığı iddia olunmaktadır.

Sanık Okay F. KURÇEREN, 22.4.1980 günlü yazının yazılış nedeni konusunda Soruşturma Komisyonunda verdiği ifadesinde, 1979/19 sayılı kararı 14.4.1980 tarihinde aldıktan sonra diğer arkadaşları Nurettin AKSU, Edip TURANLI ve Tuğrul OKAN'la birlikte incelediklerini ve bu kararı sözleşmeye ve kararnameye aykırı buldukları için 22.4.1980 günlü yazıyla yeniden incelenmesini istediklerini söylemiştir (K-D : 137).

Sanık Yüce Divan'daki sorgusunda da aynı gerekçeleri ileri sürmüştür (Tutanak : 121).

Adıgeçen diğer sanıkların ifadeleri de aynı doğrultudadır (Tutanak : 73, 142).

F — BAYINDIRLIK KURULUNUN 19.6.1980 GÜNLÜ VE 1980/13 SAYILI KARARI :

Bayındırlık Kurulu 19.6.1980 tarihinde Müsteşar Teoman GÜZEY'in başkanlığında 14 üyenin katılımıyla toplanmıştır.

Bu toplantıda, önce, «... konu ile ilgili 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının yeniden gözden geçirilip geçirilemeyeceği hususu müzakere edilmiş ve sonuçta yapılan oylamada... evvelce alınan Kararın yeniden görüşülmesine oyçokluğuyla karar verilmiştir» (K-A : 136 - 140).

Esasa ilişkin müzakereler sonunda alınan karar şöyledir :

«7/15990 sayılı kararname esaslarına göre hakedişlerin düzenlenmesinde; 32.011 Poz. No.lu birim fiyat olan, Tünel Uzunluk Zammına da, fiyat artış katsayısının uygulanması gerekeceği sonucuna varılmıştır. 17.10.1979 gün ve 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararında tarif edildiği şekilde hesap yapılması halinin; söz konusu kararname hükümleriyle bağdaşmadığı ve dolayısıyla kararnameyi sözleşme doğrultusunda uygulama imkânı vermediği, Genel Müdürlüğün yazısından ve kurulda verilen izahattan anlaşıldığından, anılan Bayındırlık Kurulu ka-

rarının yürürlükten kaldırılarak, işin sözleşmesine ve 7/15990 sayılı kararname hükümlerine göre işlem yapılması gerekeceğine kurulumuzun 19.6.1980 günkü oturumunda... oyçokluğu ile 1609 sayılı Kanunun 5/c maddesi uyarınca karar verilmiştir.»

1979/19 sayılı ilk karara katılanlardan 8 üye, 1980/13 sayılı karara da katılmışlar ve bunlardan sanık Feridun ÖNEN'in de aralarında bulunduğu 4 üye bu kez 1980/13 sayılı karara esasta olumlu oy vermişlerdir.

Sanık Feridun ÖNEN bu konuya ilişkin ifadelerinde, Genel Müdürlüğün 1979/19 sayılı kararın uygulanamaz nitelikte olduğunu ileri sürerek, yapageldiği uygulamaya devam edilmesini istediğini ve halen eski uygulamalarını sürdürdüklerini ve hatta bu konuda Makamdan onay da alınmış olduğunu söylediklerini, bunun Müsteşar tarafından da doğrulandığını, DSİ'deki uygulamanın da aynı olduğunun ifade edildiğini, bunun üzerine ilgili Genel Müdürlüğün sözleşme ve kararnameler hükümlerine göre kendi sorumluluğunda uygulama yapması için istisari mahiyette karar alındığını, kendisinin kurulda yapılan açıklamaları tatmin edici bulması ve Genel Müdürlüğe kendi sorumluluğu altında uygulama yapmasına imkân tanınması görüşüyle oyunu kullandığını, kurulun o günkü uygulama doğrudur şeklinde karar almadığını, yalnızca idarecisine imkân bıraktığını savunmuştur (K-A : 78; K-D : 37). 19.6.1980 günlü, 1980/13 sayılı bu karar 22.7.1980 tarihinde Bakan Selâhittin KILIÇ tarafından onaylanmıştır. Karar, 24.7.1980 tarihli ve Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ'nin imzasını taşıyan yazıya ekli olarak Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne havalesi yapılmak üzere Bakanlık makamına sunulmuş ve 23.7.1980 günü Bakan adına Müsteşar yardımcısı Ahmet ERÇİN tarafından adı geçen Genel Müdürlüğe havale edilmiştir (K-A : 134).

Soruşturma Komisyonu Raporunda, «8/505 sayılı Kararnamenin yürürlüğe konulduğu 1 Mart 1980 tarihinden, 1979/19 sayılı Kararın yürürlükten kaldırıldığı 19.6.1980 tarihli Bayındırlık Kurulu toplantısına kadar geçen süre içinde, 1609 sayılı Yasanın 5 nci maddesi uyarınca bu toplantıya katılması gereken 1 nci Hukuk Müşaviri Abdullâtif AYKUT, Müsteşar Teoman GÜZEY tarafından telefonla görüşü alındıktan ve kararın 2 nci kez görüşülmesine muhalif kalacağı öğrenildikten sonra görevinden alınmış; keza, Yüksek Fen Kurulunda yapılan bazı tartış-

malarda muhalefet edeceği anlaşılan Mehmet MERTAN için de aynı işleme başvurulmuştur.» denilmekte ve «(1980/13 sayılı) karar verilmiş olmakla soruna bir çözüm bulunmamış; Tünel Uzunluk Zammına işin gerçekleştirildiği yılın fiyat artış yüzdesinin mi, yoksa ödemenin yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin mi uygulanacağı hususunda çıkan ihtilâfı, 7/15990 sayılı kararname hükümleri muvacehesinde inceleyerek çözüme bağlayan 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının kaldırılması suretiyle yeniden ihtilâfın başlangıç noktasına dönülmüş ve ihtilâf yaşar halde bırakılmıştır.

Şu hale göre, 1979/19 sayılı kararın 2 nci kez görüşme konusu edilerek kaldırılmış olmasının, ihtilâfa bir çözüm getirmediğini söylemek mümkün bulunmaktadır.» denilmekte ve mevzuatı uyarınca yetkili mercii tarafından usulü dairesinde alınan, yetki, sebep, şekil, konu ve amaç bakımından ortadan kaldırılmasını haklı kılacak bir sakatlıkla malûl bulunmayan kararın; yeni bilgi ve belgelere dayanmadan, hizmet gerekleriyle bağdaşıp bağdaşmayacağı dikkate alınmadan, ikinci kez görüşülerek 1980/13 sayılı kararla kaldırılışındaki yegâne sebebin, «1979/19 sayılı Kararla çelişen ve karar karşısında yüklenici firmaya haksız ödeme yapılmasını sağlayan sanıkların usulsüz işlemlerini askıdan kurtarmak olduğu» iddiası öne sürülmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde de, 1980/13 sayılı kararın 1609 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinin (c) fıkrasına göre alınması nedeniyle istişari bir nitelik taşıdığı, bu nedenle sözü geçen Kanunun aynı maddesinin (a) fıkrasına göre alınmış bir kararı yürürlükten kaldıramıyacağı görüşüne yer verilmektedir.

C — HAZİNE ZARARININ TAZMİNİ VE DAVAYA MÜDAHALE :

Soruşturma Komisyonu Raporunun «Deliller ve Değerlendirme» başlığını taşıyan III. Bölümünde Ayaş Tüneli ile ilgili sözleşme ve eki belgelerin ve 7/15990 sayılı kararnamenin incele-

me ve tahlilleri yapılmakta ve tünel uzunluk zammının bir birim fiyat olmayıp munzam bir ödeme olduğu, tünel uzunluk zammının müstakil bir iş unsuru olarak mütalâa ve kabulüne olanak bulunmadığı, 1977 yılından bu yana çıkarılan kararnamelerde (8/505 sayılı kararname hariç) tünel uzunluk zammının hesabı konusunda yeni ilkeler getirilmediği ve yalnızca mevcut ve ileriki yıllarda yeni birim fiyatların saptanma kurlarının gösterilmesi ile yetinildiği, her yıla ait (c) birim fiyat artış yüzdelerinin 7/15990 ve 8/505 sayılı kararnamelerde birbirine çok yakın ve aynı şekilde tarif edilen A ve B değerleri ile verilen formüllere binaen hesaplandığı, A ve B değerlerinin tünel uzunluk zammını da içerdiği, buna göre tünel uzunluk zammının çok kolaylıkla hesaplanabileceği, yüklenici firmanın itirazı üzerine, tünel uzunluk zammının, ödendiği yılın fiyat artış yüzdesine göre hesaplanmasının işin sözleşmesine uygun düşmediği ve yükleniciye hakettiğinden fazla miktarda tünel uzunluk zammı ödenmesi sonucunu doğurduğu, her geçici hakediş raporunda hesaplanması ve ödenmesi gereken tünel uzunluk zammı tutarının, işin başından beri vücuda getirilen uzunluk zammına tabi inşaat ve ameliyatın yapıldıkları yılların birim fiyatlarına göre değerlendirilen ve fiilen ödenen bedelleri toplamının (p) uzunluk yüzdesi —ödeme oranı ile çarpımı kadar olacağı, uzunluk zammına tabi inşaat ve ameliyatın, her mali yılda yapılan miktarları ile o yıllarda tatbik edilecek yeni birim fiyatları ve bedelleri, değer bakımından ne olursa olsun; bunların (p) uzunluk yüzdesini hiçbir zaman etkilemeyeceği ve (p) uzunluk yüzdesinin, sözleşmede öngörülen 7830 metrelik tünel uzunluğu değişmediği takdirde, kesin hesapta 0,753 değerini alacağı belirtildikten sonra yüklenici lehine 1.12.1981 tarihi itibarıyla 140.160.432.— TL tutarında fazla ödemeye sebebiyet verildiği öne sürülmekte ve sanıkların isnat edilen suçlardan tecziyesi ile «... vukua gelen 140.160.432.— TL Hazine zararının sanıklardan tahsili...» gerektiği iddia olunmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, söz konusu zararın hesaplanmasına esas tutulan 45 no.lu hakediş raporundaki rakamlar ile Soruşturma Komisyonu Raporundaki rakamlar arasında, matematiksel işlemlerin yapımında sonuca etkili biçimde maddi hata farklılıkları bulunmaktadır.

Şöyleki :

SORUŞTURMA KOMİSYONU RAPORUNA GÖRE :

<i>Sıra No</i>	<i>Yıllar</i>	<i>1977 yılı birim fiyatı ile hesaplanan bedel</i>	<i>Ödenen bedel (TL)</i>
1	1977	—	49.054.484
2	1978	149.366.882x1.25 =	186.708.603
3	1979	139.682.686x1.9644 =	274.392.688
4	1980/1	125.638.898x4.5895 =	576.620.136
5	1980/2	14.313.974x4.822 =	69.024.845
6	1980/3	73.059.893x4.9609 =	362.442.815
7	1981		245.277.529
Toplam			1.763.621.080

45 NO.LU HAKEDİŞ RAPORUNA GÖRE :

<i>Sıra No</i>	<i>Yıllar</i>	<i>1977 yılı birim fiyatı ile hesaplanan bedel</i>	<i>Ödenen bedel (TL)</i>
1	1977	—	49.054.484
2	1978	149.366.882x1.25 =	186.708.603
3	1979	139.682.686x1.9644 =	274.392.688
4	1980/1	125.638.989x4.5895 =	576.620.140
5	1980/2	14.314.774x4.8222 =	69.028.703
6	1980/3	73.059.893x4.9609 =	362.442.823
7	1981		245.277.529
Toplam			1.763.519.950

Toplam bedele esas alınan rakamlardaki bu farklılık tünel uzunluk zammı tutarını da etkilemektedir. Soruşturma Komisyonu Raporundaki rakama göre $1.763.621.080 \times 0,26 = 458.541.481$.— TL olan tünel uzunluk zammı miktarı 45 no.lu hakediş raporun-

daki rakamlara göre $1.763.519.950 \times 0,26 = 458.515.187$.— TL. olmaktadır.

Öte yandan, 45 no.lu hakediş raporunun 12 nci sayfasında 1978 - 1980/3 yılları arasında yapılan işler için ödenen tünel uzunluk zammı miktarı 332.750.388.— TL ve genel toplam 559.182.006.— TL olarak gösterilmiş olmasına karşılık Soruşturma Komisyonu Raporunda anılan yıla ait tünel uzunluk zammı miktarı 322.750.388.— TL ve genel toplam 598.701.913.— TL olarak gösterilmiştir.

Bu rakamlara ve 45 no.lu hakediş raporuna göre, tünel uzunluk zammı adı altında yükleniciye yapıldığı iddia edilen fazla ödeme miktarı $559.182.006 - 458.515.187 = 100.666.819$.— TL olduğu halde Soruşturma Komisyonu Raporunda bu miktar maddi hatalar sonucu $598.701.913 - 458.541.481 = 140.160.432$.— TL olarak gösterilmiştir.

Fazlaya ilişkin talep hakları saklı kalmak üzere, 100.666-819.- TL lık Hazine zararının, ödeme tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faizi ile birlikte, sanıklardan müstereken ve müteselsilen tahsiline ve sanıkların cezalandırılmalarına karar verilmesi istemiyle, Bayındırlık Bakanlığı 7.9.1982 günlü dilekçeyle CMUK'nun 365 inci maddesine göre davaya katılma isteminde bulunmuş ve bu istem Yüce Divan'ca 14.9.1982 tarihinde kabul edilmiştir.

Müdahale dilekçesinde; 1.12.1981 tarihi itibariyle düzenlenen 45 no.lu hakedişle yükleniciye 599.182.006.— TL tünel uzunluk zammı ödendiği, oysa bu tarihte bedeller toplamı 1.763.519.950.— TL, tünel uzunluk yüzdesi de 0,26 olduğuna göre, yükleniciye 458.515.187.— TL ödenmesi gerektiği, bu nedenle aradaki 100.666.819.— TL farkın Hazine zararını oluşturduğu, bu farkın 10.344.677.— TL lık kısmının 7/15990 sayılı kararnamenin uygulandığı 1978 ve 1979 yıllarına ait olduğu ve tünel uzunluk zammına (c) fiyat artış yüzdesi kullanılarak Genel Müdürlükçe yapılan uygulama ile 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararına göre hesaplanan tünel uzunluk zammı fiyat farkı uygulaması arasındaki farkdan ileri geldiği, zararın 90.322.142.— TL lık kısmının ise 1980 yılına ait bulunduğu, zarara sebebiyet veren idare elemanlarının hatalı uygulamalarını meşru hale getirmek amacıyla tamamen teknik olan bu konuda kendi düşüncelerini gerçekleştirmek için kararname çıkarılmasına çaba gösterdik-

leri ve bunu gerçekleştirdikleri, Bayındırlık Kurulu Kararlarının bağlayıcı nitelik taşıdığı, 1609 sayılı Yasa ve Yargıtay içtihatlarının bu yönde olduğu, sözleşme ve sözleşme eki belgelere göre fiyat farkının verilmesi zorunlu bulunmadığı halde idare elemanlarının buna aykırı fiil ve davranışlarıyla yüklenici firmaya hatalı formüller uygulamak suretiyle haksız olarak fazla ödeme yapılmasına sebebiyet verdikleri iddia edilmiştir.

III — RÜŞVET OLAYI VE SUÇ KANITLARI :

1 — SANIK AHMET ERÇİN HAKKINDAKİ RÜŞVET İDDİASI VE SUÇ KANITLARI :

Ahmet ERÇİN, Selâhittin KILIÇ'ın son Bayındırlık Bakanlığı döneminden önce aynı Bakanlıkta müşavir olarak çalışmakta iken Selâhittin KILIÇ'ın 12.11.1979 tarihinde Bakan olmasından sonra Bakanlık müsteşar yardımcılığına atanmıştır.

Arifiye - Sincan Demiryolu (Ayaş Tüneli) inşaatı işinde yalnızca 8/505 sayılı kararnamenin hazırlık çalışmalarında görev alan Ahmet ERÇİN ile ilgili olarak Soruşturma Komisyonu Raporunda «... Görevi icabı, Yüklenici NUROL Firması lehine yapılan uygulama ve buna ilişkin bir kısım işlemlerin Bakanın bilgisi ve himayesinde yürütüldüğünü bildiği, bu meyanda 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının icrası ve işlemci Dairesine gönderilmeyerek Makamda tutulduğuna dair haberlerin Bakanlık içinde şuyu bulmasını duyduğu halde, Okay KURÇEREN tarafından mevcut ihtilâfa çözüm bulmak amacıyla hazırlanan ve NUROL Firması yararına haksız ödemelere konu olacak 7/4 üncü maddenin Hazineye neye malolacağı üzerinde durmaksızın, ilgili kurum ve kuruluşların görüşünü almaksızın kararname taslağına ilâve edilmesi fiiline iştirak etmiş böylece «NUROL Firması için çıkarıldı» kanaat ve söylentilerine neden olan mezkûr maddenin 8/505 sayılı Kararnameye girişini sağlamıştır.

Sanığın bahsedilen fiil ve davranışları ika eylemesinin nedeni; NUROL Firması sahipleri ve bunların yakınlarıyla olan ilişkilerinde aranabilir...» iddiası öne sürüldükten sonra «sanığın... terzilikle iştilal eden Necati KARACABEY ve Halit SEVEN'e İngiliz kumaşından diktirdiği iki takım elbisenin kumaş ve dikiş bedelini de yine NUROL Firması ortağı Nurettin ÇAR-

MIKLI ödemiş bulunmaktadır» iddiasına yer verilmekte ve «NUROL İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi ve sahipleriyle iş ilişkisinden başka bir ilişkisi bulunmadığı anlaşılan sanığa, dikilen iki kat elbise bedelinin... şirket sahiplerinden birisi tarafından ödenmiş olmasının izaha yeterli tek nedeni; «8/505 sayılı Kararnamenin hazırlanması çalışmalarında görev alan sanığın, Tünel Uzunluk Zammının Firma lehine ödenmesini sağlayacak maddeyi Kararname kapsamına almaktan» ibaret olduğu kanaatini vermiş ve bu nedenlerle; Ahmet ERÇİN'in «rüşvet almak», Nurettin ÇARMIKLI'nın ise «rüşvet vermek» suçlarını işledikleri kabul edilmiştir...» denilmektedir.

1980 yılı Kasım ayında, Ankara'da terzilikle iştigal eden Necati KARACABEY ve Halit SEVEN isimli terziler tarafından Ahmet ERÇİN'e İngiliz kumaşından iki takım elbise dikilmiştir.

Kumaşların kime ait olduğu ve kumaş ve dikiş bedellerinin kimin tarafından ödendiği konusunda Halit SEVEN, Soruşturma Komisyonunda verdiği 8.12.1981 günlü ifadesinde, yaptığı inceleme sonucunda, Ahmet ERÇİN'e diktikleri iki takım elbise bedeli 60.000 liranın NUROL Firması tarafından ödendiğini kayıtlarından tesbit ettiğini, parayı firmaya giderek Nurettin ÇARMIKLI'nın muhasebeye verdiği direktiflerine binaen hazırlanan çekleri almak suretiyle tahsil ettiğini... söylemiştir (K-D : 366).

Sanık Ahmet ERÇİN ise 5.1.1982 günlü ifadesinde bu iddiayı reddetmiş ve 1980 yılının tahminen Ekim ayı sonlarında iki takım elbiselik kumaşı kendisinin aldığını ve götürüp terzi Necati'ye verdiğini, Kasım ayı başlarında elbiseleri aldığı dikiş parası 30.000 lirayı kendisinin ödediğini savunmuştur (K-D : 405).

Bu savunmasının doğruluğuna kanıt olarak Ahmet ERÇİN tarafından komisyona üzerinde el yazısı ile «Sayın Ahmet ERÇİN'den iki kostüm imaliye ücreti olan otuz bin lira kendisinden nakten alındı. 6.11.1980» yazılı ve Necati KARACABEY tarafından imzalı bir belge sunulmuştur (K-E : 256).

Soruşturma Komisyonunca görülen lüzum üzerine yeniden ifadesine başvurulmuş terzi Halit SEVEN özetle, daha önce verdiği ifadesinin doğru olduğunu, 1980 yılı içerisinde Nurettin ÇARMIKLI'nın Ahmet ERÇİN'e iki takım elbise yapmasını ve parasının kendisi tarafından ödeneceğini söylediğini, «hesap bana ait» dediğini, elbiseleri dikerek Ahmet ERÇİN'e teslim ettiğini, kumaş ve dikiş bedellerini Ahmet ERÇİN'den değil Nurettin

tin ÇARMIKLI'nın hesabının içine dahil ederek ondan aldığını, Ahmet ERÇİN'den bu iş için para almadığını söylemiştir (K-D: 418).

Komisyonunda ifade veren Necati KARACABEY ise, 6.11.1980 tarihli belgedeki yazı ve imzanın kendisine ait olduğunu, kendisinin terzihanede daha çok kesim ve teknik işlere baktığını, hafızasının da zayıflığı nedeniyle Ahmet ERÇİN'e elbise siparişinin kimin tarafından yapıldığını ve paranın kim tarafından ödendiğini hatırlayamadığını, keza 6.11.1980 tarihli belgeyi ne zaman tanzim edip verdiğini ve parayı Ahmet ERÇİN'den alıp almadığını hatırlamadığını, bu belgenin Ahmet ERÇİN'in isteği üzerine sonradan veya hatır için de verilmiş olabileceğini söylemiştir (K-D: 420-421).

Ayaş Tüneli yüklenicisi sanık Nurettin ÇARMIKLI komisyondaki ifadesinde, olay tarihinde, yıllardan beri terziliğini yapan Necati - Halit'in terzihanesine gittiğinde orada Ahmet ERÇİN'le karşılaştığını, adigeçene o sırada prova yapıldığını, kendisinin terziye Ahmet ERÇİN'i tanıdığını, elbisesini iyi dikmelerini söylediğini ve daha sonra oradan ayrıldığını, Necati - Halit'in bu konuşmayı —daha önce de bazı arkadaşlarına elbise diktirip parasını ödediği için— Ahmet ERÇİN'e ait elbise bedelini de kendisinin ödeyeceği şeklinde değerlendirdiklerini, nitekim bir gün kendisine telefonla Ahmet ERÇİN'in elbise bedelini kabul etmediğini bildirdiklerini, Ahmet ERÇİN'in diktirdiği elbise parasının kendisi tarafından ödenmediğini, Halit SEVEN'in ifadesini kabul etmediğini savunmuştur (K-D: 445).

Sanık Ahmet ERÇİN de Soruşturma Komisyonunda yeniden verdiği ifadesinde, terzihanede bir gün prova olurken Nurettin ÇARMIKLI'nın oraya geldiğini ve terzilere elbiseyi iyi dikmelerini söylediğini, kendisinin bir memur olarak bu sözlerden huzursuzluk duyduğunu, o nedenle de dikiş parasını Necati'ye verince paranın kendisi tarafından ödendiğine dair 6.11.1980 tarihli belgeyi aldığını savunmuştur (K-D: 455-456).

Terzihaneye ait bulunan ve Soruşturma Komisyonunca da incelenmiş olan, 1980 yılı ölçü defterinin 128 inci sayfasında, müşterinin isim ve adresi kısmında 4.11.1980 tarihinde «Nurettin ÇARMIKLI beraberinde Ahmet ERÇİN» kaydının varolduğu (K-E: 259), yine aynı işletmeye ait ve Ankara 12 nci Noterliğince 28.12.1979 tarihinde tasdikli Amerikan Usulü tutulan Defteri Kebirli Yevmiye Defterinin 5 inci sayfasının 128 sıra sayısında

«4 Kasım - Nurettin ÇARMIKLI - Ahmet ERÇİN'e dikiş» kaydıyla 60.000.— TL gelir kaydedildiği, 18.1.1982 tarihli tutanakla saptanmış bulunmaktadır (K-E : 258).

Sanık Ahmet ERÇİN, Yüce Divan'daki sorgusu sırasında, Bayındırlık Bakanlığındaki görevinin Müsteşar Yardımcılığı olduğunu; hazırlanan kararnamelere re'sen hüküm koymak, hüküm çıkarmak gibi bir yetkisi bulunmadığını, olayda yapılan işlemin verilen bir görevin hizmet kademesi içinde yapılıp, üst makama aktarılması, izah edilmesi, ondan sonra da Bakanlar Kurulunun malı olmasından ibaret bulunduğunu, bu nedenlerle rüşvet iddiasını kabul etmediğini, kumaşların kendisi tarafından terzihaneye götürüldüğünü öne sürmüş ve sorulan sorular üzerine kumaşlardan bir tanesini arkadaşı Tayyip İŞÖREN'in verdiğini, iki parça halinde olan diğerini değişik zamanlarda Güney'e yaptığı seyahatlerde aldığını, kumaşların İngiliz kumaş ve kaçak olduğunu, parayı vermeye Tamer ÇATAY isimli arkadaşı ile birlikte gittiğini, provaya gittiğinde ise Nurettin ÇARMIKLI ile karşılaştığını ve yanında kimsenin bulunmadığını, terzinin kayıtlarında bedelin 60.000.— lira olarak gözükmemesinin onların iç işi olduğunu, kendisinin 30.000.— lira verdiğini (Tutanak : 206 - 211),

Sanık Nurettin ÇARMIKLI Yüce Divan'daki sorgusunda, Ahmet ERÇİN'e iki takım elbise yaptırmadığı gibi terzi Necati-Halit'e Ahmet ERÇİN'in elbiselerinin bedellerinin kendisi tarafından ödeneceği yolunda herhangi bir şey de söylemediğini, bir gün terziye gittiğinde Ahmet ERÇİN'in de oraya geldiğini, elbise provasının yapıldığını, terziye Ahmet ERÇİN için arkadaşı olduğunu, elbisesinin itinalı dikilmesini söylediğini, daha sonra da oradan ayrıldığını, terzilerin «arkadaşımdır» dediği için Ahmet ERÇİN'e ait elbiselerin parasını da kendisine ait hesapların içine katmış olabileceklerini, bundan haberi olmadığını, Necati'nin bir gün kendisine telefon ederek «Ahmet ERÇİN elbise bedelini kabul etmiyor» dediğini, bunu yapılan yanlışlığı duyurmak ve özür dilemek mahiyetinde söylediğini, terzilerin kendisinden Ahmet ERÇİN için 60.000 lira aldıkları halde bunu iade etmemelerinin bir yanlışlık eseri olabileceğini, bu yanlışlığı ikinci bir elbise dikişinde telafi de etmiş olabileceklerini, (Tutanak : 213 - 216) savunmuşlardır.

Tanık Halit SEVEN Yüce Divan'da verdiği ifadesinde; Ahmet ERÇİN'in kumaş kendisinin getirdiğini, parayı da kendisi-

nin ödediğini, eski ifadesinde yanlışlıklar bulunduğunu, hataen Nurettin ÇARMIKLI'dan 60.000 lira aldıklarını, daha sonra bu hatayı düzeltmek için Nurettin ÇARMIKLI'ya başvurdularında «biz bunu yeni elbise diktirmek suretiyle tashih ederiz» dediğini, 30.000 liranın Necati KARACABEY tarafından tahsil edildiğini, bu hususu ikinci defa Soruşturma Komisyonuna çağrıldığında yani 15 - 20 gün sonra öğrendiğini, Ahmet ERÇİN'in getirdiği kumaşların İngiliz kumaşı olduğunu ve kendilerinin zannettiklerini, kendilerinde İngiliz kumaşı bulunmadığını (Tutanak : 680 - 687),

Necati KARACABEY de ifadesinde, kumaşların Ahmet ERÇİN tarafından getirildiğini, parasını da onun verdiğini ve 30.000 lira aldıklarını, eski ifadesi sırasında bu durumu hatırlayamamış olabileceğini, Soruşturma Komisyonundaki sözlerinin sehven söylendiğini, kendilerinde o tarihte İngiliz kumaşının esas itibarıyla bulunmadığını, belki birkaç tane olabileceğini, eski ifadesiyle şimdi söyledikleri arasındaki farklılığın rahatsızlığından ve hafıza zayıflığından ileri geldiğini (Tutanak : 687 - 693).

Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdür Yardımcısı Tamer ÇATAY Yüce Divan'daki ifadesinde, 1980 senesi Sonbaharında Ahmet ERÇİN'le birlikte terziye gittiklerini ve orada Ahmet ERÇİN'in cebinden para çıkarıp sayarak Necati bey diye hitap ettiği birine verdiğini, arkasından da bir makbuz istediğini ve aldığını (Tutanak : 699),

Mühendis Tayyip İŞÖREN de Yüce Divan'daki ifadesinde, elbiselik kumaşlardan birini doğum gününde kendisinin Ahmet ERÇİN'e verdiğini, kumaşı yurtdışından aldığını ve İngiliz kumaşı olduğunu (Tutanak : 701) söylemişlerdir.

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde, sanık Ahmet ERÇİN'in müsteşar yardımcısı sıfatıyla 8/505 sayılı kararnamenin hazırlık çalışmalarına katıldığına işaret edildikten sonra; «Kişisel olarak hukuka aykırı bir davranışları olmadıkça hazırlanmasında ön çalışmayı yapanlara sorumluluk yükletilemez. Ahmet ERÇİN'in terzi Necati - Halit'e iki takım elbise diktirdiği bir vakıadır. Ancak kendisi bedelini ödediğini savunmuş ve bir de makbuz ibraz etmiştir. Dinlenen tanıklar savunmayı doğrular şekilde beyanda bulunmuşlardır.

Nurettin ÇARMIKLI'nın terzideki hesabında Ahmet ERÇİN'in elbiselerinin dikiş paralarının da gözükmüş olması Nurettin ÇARMIKLI ile terziyi ilgilendiren bir durumdur.

Bu itibarla; Ahmet ERÇİN'in beraatına, Nurettin ÇARMIKLI'nın da Ahmet ERÇİN'e rüşvet olarak elbise diktirmesi olayından ötürü beraatına karar verilmesi» istenilmiştir.

2 — SANIK SUAT ERDOĞAN TAFTALI HAKKINDAKİ RÜŞVET İDDİASI VE SUÇ KANITLARI :

Sanık Suat E. TAFTALI, sanık Selâhittin KILIÇ'dan önceki Bayındırlık Bakanı Şerefettin ELÇİ zamanında, 4.4.1978 tarihinde Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne ve 7.12.1979 tarihinde de bu görevden alınarak önce Yüksek Fen Kurulu Üyeliğine, daha sonra Bakanlık Müşavirliğine atanmıştır.

Soruşturma Komisyonu Raporunda, sanık Suat E. TAFTALI'nın Ayaş Tüneli İnşaatı işiyle ilgili olarak yukarılarda değinilen işlem ve eylemleri sıralandıktan ve kendisinin uyuşmazlığı Nurool Firması lehine sonuçlandırmak için «ısrarlı bir tutum içinde olduğu, maksatlı ve yanlış davranışlar içine girdiği» öne sürüldükten sonra, «6.12.1979 günlü yazılı emri takiben, 7.12.1979 günü bu görevden alınan Suat E. TAFTALI'nın, NUROL Firmasına ait işin sonuçlandırılması yönünden gösterdiği ilgi ve takip karşılığı çıkar sağlayıp sağlamadığı üzerinde durulmuş ve sanığın, NUROL Firmasına ait Türkiye İş Bankası Yenişehir Şubesinin 22.5.1980 tarih ve 821383 no.lu hamiline düzenlenmiş çeki, evli kız kardeşi Semra BÖZÜBÜYÜK'e tahsil ettirmek suretiyle 500.000.— TL almış olduğu saptanmıştır» iddiası yer almaktadır.

Sözkonusu çekle ilgili olarak sanık Suat E. TAFTALI Soruşturma Komisyonunda verdiği ilk ifadesinde, Türkiye İş Bankası Zincirlikuyu Şubesinde gözüken 580.000.— TL lık hesabın bir gazetenin düzenlediği otomobil kampanyası için yatırılan paralarla ilgili bulunduğunu, 1980 yılında otomobil alma sırası geldiğinde aynı bankanın Ankara - Necatibey Şubesine 550.000.— TL yatırarak aldığı çeki bankanın İstanbul - Zincirlikuyu Şubesinde tahsil ederek otomobili aldığını, daha sonra da aynı otomobili Ankara'da 900.000.— TL karşılığında Şevki Tunç İŞİKDEMİR adında bir mühendise sattığını (K-D : 263),

Soruşturma Komisyonunca, sözkonusu çek sanık Suat E. TAFTALI'ya gösterilmiş ve bunun üzerine sanık, otomobili teslim almaya yeterli parası olmadığı için Mühendis Şevki Tunç IŞIKDEMİR'e başvurduğunu ve para istediğini, adıgeçenin kendisine 500.000.— TL verdiğini, bu paranın elden mi yoksa çekle mi verildiğini iyi hatırlayamadığını, ancak çek olabileceğini ve bu çeki tahsil etmesi için eşine verdiğini (K-D : 265),

Çek üzerinde imzası bulunan sanık Nurettin ÇARMIKLI ise ifadesinde, çekteki imzanın kendisine ait olduğunu, çeki tahsil eden Semra GÖZÜBÜYÜK'ü tanımadığını, Suat E. TAFTALI'yı 1978 yılında Genel Müdürlüğü sırasında tanıdığını, aralarında yalnızca resmi ilişkiler olduğunu ve kendisine hamiline düzenlenmiş herhangi bir çek vermediğini (K-D : 264) savunmuşlardır.

Otomobilin satışını sağlayan ve Kiska Komandit Şirketinde, işçi olarak çalışan Önder DURMAZ, Soruşturma Komisyonunda, Suat E. TAFTALI'yı 1965 yılından beri ve iş ilişkileri dolayısıyla tanıdığını, 1980 yılı içerisinde Suat E. TAFTALI'nın kendisine bir otomobili olduğunu ve satmak istediğini söyleyerek vekâletname verdiğini, kendisinin de buna dayanarak otomobili aynı firmada çalışan Mühendis Şevki Tunç IŞIKDEMİR'e 600.000.— TL na sattığını, peşin olarak 100.000.— TL aldığını ve Yapı ve Kredi Bankası Kızılay Şubesine Suat E. TAFTALI'nın hesabına yatırdığını, otomobilin satım işlerinde herhangi bir şekilde çek kullanılmadığını söylemiştir (K-D : 268).

Önder DURMAZ'ın Yüce Divan'daki ifadesi de aynı doğrultudadır (Tutanak : 706 - 708).

Otomobili satın alan Mühendis Şevki Tunç IŞIKDEMİR, Soruşturma Komisyonundaki ifadesinde, otomobili önce peşin olarak 100.000.— TL daha sonra da 500.000.— TL ödemek suretiyle 600.000.— TL na Önder DURMAZ'dan satın aldığını, parayı nakden ve elden verdiğini, çekle ödemede bulunmadığını ve alımda Suat E. TAFTALI ile hiç karşı karşıya gelmediğini söylemiştir (K-D : 267).

22.5.1980 günlü, 821383 sayılı çeki tahsil eden ve sanık Suat E. TAFTALI'nın kızkardeşi Semra GÖZÜBÜYÜK ifadesinde, Nurol Firması ile hiçbir ilişkisi olmadığı gibi bu firmadan kimseyi de tanımadığını, 1980 yılı İlkbahar ayları içinde bir gün, yengesinin bir veya birkaç gün önce hastahanede ameliyat olan yakın akrabalarından birini birlikte ziyarete gitmek üzere ağa-

beyi Suat E. TAFTALI'nın evine gittiğini ve kapıda karşılaştığı ağabeyinin, MOTAR'dan araba sırası geldiği için o gün İstanbul'a gitmesi gerektiğini, gerekli parayı bir arkadaşından ödünç aldığını söylediğini ve kendisinden eşi ile birlikte bankaya kadar gitmelerini istediğini, daha sonra ağabeyinin izin almak üzere Daireye gittiğini, kendisinin de öğleden sonra 13.30 - 1400 dolaylarında Hatice Nursen TAFTALI ile birlikte Türkiye İş Bankasının Yenişehir Şubesine geldiklerini, yengesinin ilgili servise çantasından çıkardığı hamiline düzenlenmiş bir çek ibraz ettiğini, çekin kim tarafından keşide edildiğini hatırlamadığını, 500.000.— TL. miktarında olduğunu, kimlik ibrazı istenince yengesinin çantasına bakarak kimliğini yanına almadığını gördüğünü ve bu yüzden kendi kimlik kartını ibraz ettiğini ve çeki de kendi kimliğinin işlendiğini, daha sonra bankadan eve döndüklerini, ağabeyinin de saat 16'ya doğru eve geldiğini ve çektikleri parayı ona teslim ettiklerini, onun da parayı bankaya yatırmak için evden ayrıldığını oradan da doğrudan İstanbul'a hareket ettiğini, olayın üzerinden bir hayli zaman geçtikten sonra bir ev ziyareti sırasında yengesine «Ne yaptınız? Araba için aldığınız borcunuzu ödeyebildiniz mi? diye sorduğunda yengesinin «çoktan ödedik» diye cevap verdiğini, kendisinin olayla ilgisinin bu kadar olduğunu (K-D : 312) söylemiş; Yüce Divan'da da aynı ifadeyi tekrarlamıştır (Tutanak : 708 - 713).

Sanıklar, Nurettin ÇARMIKLI ve Suat E. TAFTALI'nın gözüaltına alınmalarından sonra vekilleri tarafından Soruşturma Komisyonu Başkanlığına verilen dilekçelerde, 500.000.— TL sıranın Suat E. TAFTALI'ya borç olarak verildiği ve bilahare bu borcun 3 - 4 aylık bir sürede ödendiği, Suat E. TAFTALI'nın önceki değişik ifadelerinin içinde bulunduğu psikolojik baskı ve heyecandan ileri geldiği savunulmuştur (K-E : 317, 322, 327, 334, 338).

Aynı şekilde sanık Suat E. TAFTALI tarafından 1.11.1981 tarihinde Soruşturma Komisyonu Başkanlığına gönderilen dilekçede: «19.10.1981 günü bilgi alınmak üzere komisyonunuza çağırıldım, hangi konuda bilgi isteneceğini bilmediğim için yanımda hiçbir belge ve döküman bulunmamaktaydı.

Varlığım ve kazançlarımla ilgili soruları müteakip konu Hürriyet - Motar'dan aldığım Reno arabanın alınıp ve satışına getirildi. O anda arabanın alınıpını sağlayan 500.000.— TL yi satışını yaptığım Tunç IŞIKDEMİR'den aldığım şeklinde hatırladığı-

mı ifade etmiştim. Zaten arabanın alınıp ve satılışıyla varlığıma 1974 yılından 1980 Mayıs'ına kadar yatırdığım takriben 300.000 lira tasarrufun dışında birşey girmemişti. O an için hafızamda canlanan bu idi.

Komisyonunuzca ön plana alınan bu konu şöyle olmuştur :

Bana isabet eden ve 300.000 lira taksit yatırdığım Renault'yu alıp satabilmem için tüm parasını yatırmam gerekiyordu, arabayı alış tarihim 23.5.1980 olarak bildirilmişti. Renault arabamı kendi üzerime alabilmem için 520.000 lira daha yatırmam gerekiyordu. Arabayı ise günün rayicinden satmak üzere anlaşmış ve vekilim Önder DURMAZ'dan daha önce avans 100.000.— TL almıştım.

Satışı kesin yapabilmek üzere 22.5.1980 tarihinde Nurettin ÇARMIKLI'dan arabamın satışından ödenmek üzere çekle 500.000.— TL borç aldım, yeğenimin mide delinmesi nedeniyle hastahane de olmam gerektiğinden eşim H. Nursen TAFTALI ve kızkardeşim Semra GÖZÜBÜYÜK vasıtasıyla tahsil ederek Ankara İş Bankası Necatibey Şubesinden İstanbul Zincirlikuyu İş Bankasına aynı gün bloke ettirerek 23.5.1980 tarihinde arabamın kesin alışını yaptırđım.

Bilâhare vekilim Önder DURMAZ vasıtasıyla arabanın Tunç İŞIKDEMİR'e satışını yaptırarak aldığım nakitten Nurettin ÇARMIKLI'ya olan 500.000.— TL borcumu nakit olarak Eylül 1980'in ilk haftasında ödedim. 19.10.1980 ve 20.10.1980 tarihli ifadelerime bu açıklamamın tamamlayıcı ve açıklayıcı olarak eklenmesini arz ederim» denilmektedir (K-C : 180 - 181).

Soruşturma Komisyonu Raporunda, Önder DURMAZ ve Ş. Tunç İŞIKDEMİR'in otomobil alımı işinde çek kullanılmadığı yolundaki ifadeleri ve satış işleminin fiilen Suat E. TAFTALI tarafından yapılmamış olması karşısında bahse konu çekin böyle bir alıma dayalı olarak Suat E. TAFTALI'ya intikal etmediğinin kesinlik kazandığı, öte yandan otomobilin alımı tarihinde Suat E. TAFTALI'nın Türkiye İş Bankası Necatibey Şubesinde 380.000.— TL nakdinin mevcut olması ve arabanın alımında öncelikle bu paranın kullanılmayarak bunun yerine 500.000.— TL'nin Nurol Firmasından toptan alınmasının mantık kurallarına ters düşmesi nedeniyle sözkonusu paranın borç olarak alındığı yolundaki iddianın kabul edilemeyeceği, esasen yüklenici Nurol Firmasının bir ticari ilişkiye dayalı olmaksızın çeşitli ve mütead-

dit kişilere çekle yaptığı ödemelerin hemen tamamının «borç alındığı ve elden ödendiği» şeklinde izah edilmiş olmasının dikkat çekici bulunduğu, gerek bu parasal ilişkilerin gerek Suat E. TAFTALI'nın bu konularda belirlenen tutum ve davranışları dikkate alınarak Nurol firmasından aldığı sabit bulunan 500.000.— TL sınırın tünel uzunluk zammının yüklenici firma lehinde sonuca bağlanması yönünden vaki olan çabaları karşılığında alındığının kabulü ile rüşvet suçunu oluşturduğu kanaatine varıldığı, aynı işi görmekte olan Mustafa ÖZCAN ve Kiska Firmaları ile yapılan sözleşmelere, sözleşme tarihinde verilmiş bulunan Yüksek Fen Kurulunun 3.7.1979 gün ve 39 sayılı kararını dikkate alarak tünel uzunluk zammının hesaplanması ve ödenmesi usulü hakkında hükümler koyan Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün, firmalar arasında ayırım pahasına da olsa, Nurol Firmasına bu kararları uygulamayıp, ödemenin firmaca ileri sürülen istikamette yapılması gerektiğini savunur gözükersen, bunu gerçekleştirme yönünde gayretlere girmesinin «nedensiz» olabileceğinin komisyonca kabul edilmediği; bu «nedensellik bağı» doğrultusunda yapılan değerlendirme de ise 7.12.1979 tarihinde görevinden ayrılan sanığın bu görevinden ayrılışından sonraya rastlayan 22.5.1980 tarihinde Nurol Firması ortağı Nurettin ÇARMIKLI'dan 500.000.— TL sınırı almış olmasının masum ve tesadüfi olmadığı, evvelce verilmiş hizmetlerin karşılığını oluşturduğu; çekin kendisi tarafından tahsil edilmeyerek gizleme gayreti içinde evli kızkardeşi Semra GÖZÜBÜYÜK'e tahsil ettirilmesinin dahi bu değerlendirmeyi teyit ve takviye edeceğinin düşünüldüğü ve belirtilen nedenler açısından Suat E. TAFTALI'nın bu fiili ile rüşvet almak; Nurettin ÇARMIKLI'nın ise rüşvet vermek suçlarını işlediklerinin kabul ve mütalâa edildiği iddia olunmaktadır.

Sanık Suat E. TAFTALI, Yüce Divan'daki sorgusunda, rüşvet iddiasını kesinlikle reddettiğini, kimseden rüşvet almadığını, Soruşturma Komisyonundaki ifadesinin itham belirtilmeden ve psikolojik baskı altında alındığını, Motar'ın otomobil konusunda açtığı kampanyaya 1975 yılında girdiğini ve 60 ay taksit yatırdığını, 15.5.1980'de Motar'dan aldığı telgrafta ve daha sonra yaptığı telefon görüşmesinde kendisinden 820.000.— TL istendiğini ve ayın 20 sinde arabayı teslim almasının aksi halde yatırdığı 287.000.— TL sınırın sözleşme gereği iki yıl sonra ödeneceğinin bildirildiğini, bu nedenle zor ve mütereddit bir durumda

kaldığını ve bu halde iken bürosu evine çok yakın olan Nurettin ÇARMIKLI'ya uğradığını ve borç istediğini, adıgeçenin kendisine 22.5.1980 tarihinde bir çek verdiğini, çeki alarak eve geldiğini ancak gerek hastahanede yeni ameliyat olmuş bir yeğenin bulunması ve onu ziyarete gitmesinin gerekmesi, gerek hukuki haklarını kaybetmemek için derhal Motar'a noterden protesto çekmesi gibi acele yapılacak işleri nedeniyle çeki tahsil etmek üzere eşine verdiğini, onunda kızkardeşiyle birlikte bankaya gittiğini, üzerinde hüviyeti olmadığı için çekin kızkardeşi tarafından tahsil edildiğini, hastahaneden eve dönüşte parayı alarak aynı gün İstanbul'a havale ettiğini eve İstanbul'a gittiğini, ayın 23 ünde parayı çekerek 521.566.— TL olarak Motar'a yatırdığını ve arabayı alarak Ankara'ya döndüğünü ve vekili Önder DURMAZ aracılığı ile daha önce 100.000.— TL kapora aldığı Ş. Tunç IŞIKDEMİR'e sattığını, karşılığını nakit olarak aldığını ve Eylül ayının ilk haftasında da Nurettin ÇARMIKLI'ya borcunu nakit olarak ödediğini, borcu aldığı sırada bankada bulunan 380.000 lirayı, bonolu başka borçları olduğu ve bu para o borçlar için ayrılmış bulunduğu otomobil alımında kullanmadığını (Tutanak : 185 - 189) savunmuştur.

Sanık Nurettin ÇARMIKLI da, Yüce Divan'daki sorgusunda, Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü iken tanıştığı Suat E. TAFTALI'nın 1980 yılı Mayıs ayında bir gün ofise gelerek, otomobil alımı için 500.000.— lira borç para istediğini, kendisinin de bu parayı ödünç olarak verdiğini ve 3 - 4 ay sonra parasının iade edildiğini, bu yardımı tamamen insan-cıl düşüncelerle yaptığını, parayı çekle verdiğini ve nakit olarak kendi ofisinde geri aldığını, çeki hamiline verdiği için günlük kasa defterine işlemediğini ve muhasebe kayıtlarına da geçmediğini savunmuş ve önceki ifadelerini «Ben Soruşturma Komisyonunda verdiğim ifadede Suat E. TAFTALI'nın 500.000 lirası konusunda, kendisine bir çek veya herhangi bir şey vermediğimi, bana ilk önce sorulan Semra GÖZÜBÜYÜK hakkındaki sorulara istinaden söylemişimdir; Suat TAFTALI hakkında orada bana para verilip verilmediği şeklinde birşey sorulmamıştır.

Bu nedenle de Semra GÖZÜBÜYÜK'e çek vermediğimi söyledim; onu kastederek söyledim, başkaları doğrudur» şeklinde açıklamıştır (Tutanak : 212 - 216).

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin düşüncesinde :

•Erdoğan Suat TAFTALI; 7 Aralık 1979 tarihine kadar Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü görevini ifa etmiştir.

Ankara Bölge Müdürlüğünün 7/15990 sayılı kararnamesinin tünel uzunluk zammında uygulama biçiminin belirlenmesini isteyen 23.11.1978 tarihli yazısını hemen işleme koymamış 22.1.1979 tarihinde Bakanlık makamına intikal ettirmiştir.

Yüksek Fen Kurulunun oybirliği ile aldığı 3.7.1979 tarihli kararının bir kerede Bayındırlık Kurulunda incelenmesini Bakan'a önermiş ve iş Bayındırlık Kuruluna intikal ettirilmiştir.

Bayındırlık Kurulundaki görüşü ve oyu yüklenicinin isteği doğrultusundadır.

Yüksek Fen Kurulu ile Bayındırlık Kurulunda alınan kararların mahiyetini bildiği halde hakedişlerin bu kararlara aykırı olarak ve müteahhidin yararına düzenlenmesini, aksine yani kurul kararları doğrultusunda tanzim edilmiş olanların yüklenici yararına tashih edilmesini sağlamış 6.12.1979 tarihinde bölgeye yazdığı yazı ile de maksat ve gayesini açıkça ortaya koymuştur.

Erdoğan Suat TAFTALI'nın yüklenici yararına olan bu ısrarlı tutum ve davranışlarının sağladığı çıkar karşılığı olduğu anlaşılmaktadır.

Onun yüklenici kollektif şirket ortaklarından Nurettin ÇARMIKLI'dan 22.5.1980 tarihli çekle 500.000 lira almış olduğu bir vakıadır.

Erdoğan Suat TAFTALI soruşturma kurulundaki ifadelerinde önceleri değinmediği halde bilahare bu parayı Motar'dan kendisine isabet eden otomobili almak üzere borç olarak aldığı ve bilahare Nurettin ÇARMIKLI'ya iade ettiğini savunmuştur.

Erdoğan Suat TAFTALI avukatlarının 28.5.1982 tarihli dilekçelerine ekledikleri ve (Ek-4/a) sıra numarasını taşıyan ihtarnamenin birinci sayfasının son cümlesinde firmanın 373 bin peşin ve 180 bin lira senet olmak üzere yeni taleplerde bulunduğu hususundan söz edilmektedir. O halde Motar savunmada olduğu gibi 500 bin lirayı peşin olarak istememiştir.

Esasen o günlerde Suat TAFTALI'nın bankada 380.000 lirasının bulunduğu da bir vakıadır.

Kaldığı otomobilin Motar'dan teslim alınmasından önce satılmış olduğu dosyadaki kanıtlardan anlaşılmaktadır.

Erdoğan Suat TAFTALI soruşturma kurulunda verdiği 19.10.1981 tarihli ifadesinde aynen (Arabayı da Tunç IŞIKDEMİR'e satacaktım, kendisine gittim para istedim daha önceden (100.000) lira almıştım) (S.K. 265) dediği gibi, 17.11.1981 günlü sorgusunda da Moda Çarşısı ve iş hanından satın aldığı büro için yaptığı ödemeleri açıklarken aynen (15.4.1980 vadeli taksidimi Motar'dan adıma çıkan arabanın satışı için Tunç IŞIKDEMİR'den aldığım yüzbin liralık avansla karşıladım) (S.K. 318) demiştir.

Otomobil Motar'dan 23.5.1980 tarihinde alındığına göre satış anlaşmasının otomobilin Motar'dan teslim alınmasından önce yapılmış olduğu anlaşılmakta bu itibarla Erdoğan Suat TAFTALI'nın soruşturma kurulundaki ilk ifadeleri yani otomobil parasını Tunç IŞIKDEMİR'den almış olduğu kanaati kuvvet kazanmaktadır.

Erdoğan Suat TAFTALI'nın soruşturma kurulundaki ifadeleri, çek bedelini soyadı başka olan kızkardeşine tahsil ettirmesi, Moda Çarşısı ve iş hanında almış olduğu dükkân için 21.10.1979 tarihi ile 15.7.1980 tarihleri arasında 1.000.000 lira ödemiş olması, gene Pembe Köşkte aldığı daire için 15.4.1980 tarihinde 1.100.000 lira olmak üzere 12.10.1979 dan 15.4.1980 tarihine kadar toplam olarak 3.900.000 lira tediye bulunması ve nihayet biraz önce değinildiği gibi Motar'ın peşin olarak istediği 375.000 liraya karşın aynı tarihte banka hesabında 380.000 liranın bulunması, onun otomobili alabilmek için Nurettin ÇARMIKLI'dan 500.000 lira borç aldığı yolundaki savunmasını inandırıcı kılmaktadır.

Esasen çok az tanıdığını beyan ettiği ve münasebeti olmayan bir kimseye diğerinin 1980 yılının Mayıs ayında 500.000 lirayı herhangi bir belge olmadan vermesi de hayatın normal akışına aykırı düşmektedir. Keza savunmaya göre iadesinde de makbuz alınmamış ve şirket ticari defterlerine giriş ve çıkış yapılmamış olması da paranın iade olunduğu savunmasını da tutarsız kılmaktadır.

Nurettin ÇARMIKLI'nın da Soruşturma Kuruluna verdiği 19.10.1981 tarihli ifadesinde, Erdoğan Suat TAFTALI'ya hamiline düzenlenmiş çek vermediğini beyan ederek olayı gizleme yolu-

nu seçmesi de bunun borç ve alacak ilişkisi olmadığını ortaya koymaktadır.

Erdoğan Suat TAFTALI'ya verilen çekin ileri tarihli olması veya paranın ileride bir tarihte tahsil edilmiş bulunması rüşvet anlaşmasının mevcut olmadığını göstermez. Onun kollektif şirket yararına gösterdiği gayret, olayı açıkca ortaya koymaktadır.

Bu itibarla; Erdoğan Suat TAFTALI'nın eylemine uyan TCK. nun 213/2, 225/1, 227/2 ve 31 inci maddelerine göre cezalandırılmasına, Nurettin ÇARMIKLI'nın Erdoğan Suat TAFTALI'ya 500.000 lira rüşvet vermesinden ötürü eylemine uyan T.C.K. nun 220 nci maddesi gereğince cezalandırılmasına karar verilmesi» görüşüne yer verilmiştir.

IV — SAVUNMALAR :

A — SANIKLARIN SAVUNMALARI :

1) Sanık Selâhittin KILIÇ Savunmasında özetle :

3/505 sayılı kararname bir Bakanlar Kurulu kararnamesi olduğu halde yalnızca kendisinin suçlandığını, iddia makamınca ülke zararına ve kanunlara aykırı olduğu iddia edilemeyen kararnamenin 27 aydan beri ULUSU Hükümetince de uygulamaya devam edildiğini, böylece 1980/13 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının idarece geçerli sayıldığını ve Hazine zararı olduğu iddia edilen 91.969.605 liranın bugüne kadar bütün hakedişlerde aynen muhafaza edildiğini, 8/505 sayılı kararnamenin belli bir firmayı kayırmak maksadıyla değil, bir hükümet politikasının ve zaruretlerin gereği ve genel nitelikli olarak çıkarıldığını, bu kararnameyle yüklenicilere yaptırılan işin gerçek fiyatlarını ödemek amacı güdüldüğünü, 7/15990 sayılı kararname ile arasındaki en önemli farkın da bu olduğunu, kararnamenin hazırlık çalışmalarının herkesin gözü önünde cereyan ettiğini, hazırlıkların bakan düzeyinde yürütüldüğü iddiasının doğru olmadığını, kararname taslağının kendisine ikinci safhada geldiğini, daha önceki safhalarda kimseye herhangi bir telkin ve talimatta bulunmadığını, kararnameye kendi katkısının yalnızca rötüşten ibaret olduğunu aksi yoldaki iddianın doğru olmadığını; yine esasa ilişkin düşüncede yer alan ve 7/4 üncü madde üzerinde

DPT, Başbakanlık ve Maliye Bakanlığında durulmadığı şeklindeki iddianın da gerçek dışı olduğunu, kararname taslağının Başbakanlığa intikal ettikten sonra artık onun yetkisi ve sorumluluğuna girdiğini; sözü edilen kuruluşlarda ve Bakanlar Kurulunda derinlemesine incelendiğini, 7/4 fıkranın kararnameye kendisi tarafından konulmadığını, bu fıkranın genel, doğru ve gerekli olduğunu, parantez içinde yer alan ibarenin ise kendisi tarafından eklendiğini, ikinci safhada yaptıkları müzakere sırasında 7/4 ü uygun gördükten sonra Teoman GÜZEY'in diğer idarelerde farklı mukaveleler olabileceğini söylemesi üzerine ve ilerde yapılacak uygulamalarda tereddütlere mani olmak için böyle bir şeyin gerekli görüldüğünü, bu ibarenin hak doğurucu değil hak düşürücü olduğunu ve Devlete menfaat sağladığını; 1978 yılı başlarında Feridun ÖNEN'e telefon etmediğini, aradan 4 yıl geçtiği için Feridun ÖNEN'in yanılmış olabileceğini; esasa ilişkin düşüncede yer alan «7/15990 sayılı kararnamenin bütün karşı çıkmalara ve yetkili kurul kararlarına rağmen şirket yararına ve idare aleyhine benimsenen bir yorum tarzıyla uygulandığını bildiği halde bunu önlememiştir...» şeklindeki iddianın her türlü mesnetten yoksun olduğunu, 1979/19 sayılı kararın 11.4.1980'de kendisine getirildiğini ve aynı gün havalesini yaptığını, hakedişlerle ilgili işlemlerin kendi mecrası içinde cereyan ettiğini, bu işlemlerin Bakandan geçmesi veya bunlardan Bakana bilgi verilmesi yolunda ne bir zorunluluk, ne bir teammül olduğunu, esasen bunun mümkün de bulunmadığını, esasa ilişkin düşüncede yer alan kasıt izafesinin sadece varsayımlara dayalı ve mesnetten yoksun olduğunu, ileri sürülen iddiaların delilsiz kaldığını, hiç kimseye menfaat sağlamadığını, emrine verilen her kuruşu mahalline harcadığını... savunmuştur (Tutanak : 1208 - 1262).

2) Sanık Teoman GÜZEY Savunmasında özetle :

Görölmekte olan davanın öncelikle teknik konuları ihtiva eden değişik görüşlerin ihtilâfından doğan bir dava olduğunu, olayın cereyan tarzında hiç bir şekilde genel ve özel kast taşımadığı gibi, yükleniciye çıkar sağlamak için görevini asla kötüye kullanmadığını, aksine makamının gerektirdiği işlemleri yaptığını ve çözüm için önüne getirilen konuda tek başına emir ve karar vermediğini, konunun kurullarda tekrar-i müzakere edilmesi sonucu önceki kurul kararlarının değiştirilmesiyle hem

meselenin daha net bir şekilde görüşölme imkânı bulunduğunu, hem meseleye açıklık getirildiğini hem de eski kararların hatalı olduğunun ortaya çıktığını ve bu hatanın giderildiğini, 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının yine aynı Kurulun 1980/13 sayılı kararıyla değiştirilmesinde kurulun hür iradesine baskı yaptığına dair bir iddia ve itham yokken iddia makamının 1980/13 sayılı kararın alınmasını sağladığından bahisle kendisi hakkında ceza istemesinin hukuksal geçerliği bulunmayan bir görüş olduğunu, kurullara tekrar-i müzakere edilmesi mümkün bulunan bir hususta konuyu sevketmesinin görevini iyi ve doğru ifa ettiğini ortaya koyduğunu, 1979/19 sayılı kararın imzaları tamamlandıktan sonra kendisinde beklemediğini, esasen kararların genel müdürlüklere doğrudan doğruya Yüksek Fen Kurulu Başkanının imzasıyla gönderildiğini, Müsteşarlığa getirilmesinin usulden olmadığını, 1979/19 sayılı kararın müsteşarlıktan geçirilmesi için talimat verdiği yolunda Yaşar ÇEHRELİ'nin de bir beyanı bulunmadığını, «ben elden götürdüm» dediğini ve imzaları tekemmül etmiş bir kararı neden doğrudan doğruya Genel Müdürlüğe kendi imzasıyla göndermediğini açıklayamadığını, Yaşar ÇEHRELİ ve Ayten GÜNTEKİN'in ifadelerinin bir arada incelenmesinden de anlaşılacağı gibi 1979/19 sayılı kararın ilgili Genel Müdürlüğe, bu kararın gönderilmesiyle görevli ve sorumlu Yaşar ÇEHRELİ tarafından hemen gönderilmediğini, adigeçenin daha sonra 11 Nisan 1980 tarihinde makamdan geçirmek suretiyle göndermeyi uygun bularak üst kapak yazısını yeniden yazdığını ve etrafa da kararın makamda beklediği şeklinde bilgi verdiğini, esasen ifadelerinde bu kararın makamdan geçirilmek suretiyle gönderilmesi için bir talimat aldığını da beyan etmediğine göre kararın kendisinde beklemiş olduğu sonucunun çıktığını, kaldı ki Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün Yüksek Fen Kuruluna doğrudan doğruya yazdığı yazı ile 1979/19 sayılı kararın gönderilmesini istediğini, bu yazı makamdan geçmediği gibi Yüksek Fen Kurulunun da yazıya 11.4.1980'e kadar cevap vermediğini, böylece sözkonusu yazıdan ve gecikmeden haberi bulunmadığını, kaldı ki 1979/19 sayılı kararın tebliğinde vaki olan 6 aylık gecikmenin «emsali görülmemiş bir işlem niteliğinde» de olmadığını, uygulamada imzalanışından 4 - 4,5 - 5 ve hatta 7 ay sonra tebliğ edilen kararlar bulunduğunu; Soruşturma Komisyonu raporunda ve Başsavcılığın esas hakkındaki düşüncesinde 6.12.1979 tarihli yazıyı yaz-

ması için Suat E. TAFTALI'ya emir verdiğinin iddia edildiğini ve bu iddiaya tek dayanak olarak Suat E. TAFTALI'nın ifadesinin gösterildiğini, oysa adigeçen, Başbakanlık İnceleme Kurulunda verdiği 24.2.1981 günlü ifadede bu yazıyı Genel Müdürlükten ayrılmakta oluşunun verdiği üzüntü içinde sehven imzaladığını beyan etmişken, aradan 14 gün geçtikten sonra 10.3.1981'de adigeçen kurula yazı ile müracaat ederek ifadesini değiştirdiğini ve müsteşardan aldığı talimat üzerine o yazıyı yazdığını söylediğini, kendisi o yazıyı yazmakla suçlandığına göre bunun bir cürüm atfı olduğunu ve geçerli olmaması gerektiğini, kaldı ki böyle bir emiri kendisinin vermesinin mantık kurallarıyla da bağdaşmadığını, zira Suat E. TAFTALI'nın 5.12.1979 da görevden alınma kararının Bakanlığa geldiğini ve kendisinin de bunu bildiğini, binaenaleyh görevden aldığı Genel Müdüre böyle bir emir veremeyeceği gibi o kişinin de görevden alındığını bildiği için bu emri yerine getirmeyeceğini, ayrıca 6.12.1979 tarihli emrin Bölge Müdürlüğü ile Genel Müdürlük arasında çeşitli sürtüşmelere yol açtığını, kendisi bu işin takipçisi olsa Bölge Müdürünü de görevden alması gerektiğini, böyle bir yola gitmediği gibi, ne Bölge Müdürünün ne de bir başkasının bu konuda ikaz da edilmediğini, kendisinin bu yazının yazıldığından bilgisi de bulunmadığını, yazının Bölge Müdürlüğünün isteği üzerine Genel Müdürlükçe yazıldığının Okay F. KURÇEREN'in ifadesiyle sabit olduğunu; 1979/19 sayılı karar Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne 11.4.1980 tarihinde gönderilince Genel Müdürlüğün 22.4.1980 tarihinde bu kararın 7/15990 sayılı kararnameye ve işin sözleşmesine aykırı olduğundan bahisle yeniden incelenmesini istediğini, itiraz veya yeniden görüşülme isteğinin Genel Müdürlük yetkililerinin hür iradelerinin sonucu olduğunu, kendisinin bu konuda hiç bir telkin veya talimatının bulunmadığını; öte yandan, 1050 sayılı Kanun hükümlerine göre Genel Müdürün ita amiri, Yapım Dairesi Başkanının ise tahakkuk memuru sıfatıyla ödemelerden sorumlu olduklarını, kanunun 23 üncü maddesi karşısında adigeçenlerin Bayındırlık Kurulunun aldığı kararlara göre yapılacak ödemelerin sorumlulugundan kurtulamayacaklarını, sorumlu kişilerin bu kararların yeniden tetkikiyle düzeltilmesini istemelerinin doğal hakları olduğunu, bu nedenle Genel Müdürlüğün 22.4.1980 günlü yazı ile talepte bulunması üzerine kendisinin konuyu önce Yüksek Fen Kurulu'na ve kurulun 13.6.1980 günlü, 533 sayılı kararı ile istek-

te bulunması üzerine de Bayındırlık Kuruluna havale ettiğini, binaenaleyh konuyu Bayındırlık Kuruluna gönderenin kendisi değil yetkili kurul olduğunu, Genel Müdürlüğün 1979/19 sayılı karara itirazdan hemen sonra 1.5.1980 günlü ve 35 sayılı hakedişi ödeme durumuna geldiğini ve itirazı sonuçlanıncaya kadar eski uygulamasından dönmeden ödemenin yapılmasını, Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33 üncü maddesi hükmüne göre, yalnız bu hakediş için talep ettiğini, sözkonusu hüküm karşısında bu talebin kendisince uygun bulunduğunu ve itirazın 19.6.1980 tarihinde sonuçlandığını, bu tür bir işlemin Bayındırlık Bakanlığında ilk kez yapılan bir işlem de olmadığını, bu işte bir kasıt aranamayacağını, Bayındırlık Kurulunca alınmış bir kararın yeniden görüşme konusu yapıldığına dair pek çok örnek bulunduğunu, iddia makamının 1979/19 sayılı karara mutlaka uyulması gerektiğini öne sürdüğünü, oysa bu kararın 7/15990 sayılı Bakanlar Kurulu kararına ve işin sözleşmesine aykırı olduğu gibi geçerliliğinin de şüpheli olduğunu, zira gerek bu kararda gerek 1979/39 sayılı kararda imzası bulunanların kararların iyi inceleme yapılmadan alındığını beyan ettiklerini, 1980/13 sayılı karara katılanların ise bu kararı baskı ya da telkin altında aldıkları yolunda bir iddiada bulunmadıklarını, kaldı ki Ayaş Tüneli işinde ödemelerin Kurulların kararına uygun olarak yapıldığını, yükleyiciye fazla ödeme yapılmadığını, aksine kendisine istediğinden daha az para verildiğini, olayda uyuşmazlığın 32.011 poz. numaralı tünel uzunluk zammının birim fiyat olup olmadığı noktasından çıktığını, nitekim Bölge Müdürü Rifat YILDIRIM'ın ifadesinde «eğer bu birim fiyat olarak kabul edilirse, ortada problem yoktur.» dediğini, gerçekte 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammının bir birim fiyat olduğunun işin sözleşmesi, Bayındırlık Bakanlığınca yayımlanmış olan «Birim Fiyatların Tarifi» isimli kitap ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce yayımlanmış olan «Su İnşaat Tarifleri» isimli kitap ile 1979/39 ve 1979/19 sayılı kurul kararlarında yer verilen ifadelerle de kabul edildiğini, uyuşmazlık bu noktadan doğduğu halde, sözügeçen kurulların kararlarında bu hususların hiç tartışılmadığını, esasen tünel uzunluk zammı birim fiyat olarak kabul edilmediği takdirde buna ne önceki yılın ne de ödemenin yapıldığı yılın katsayısının uygulanamayacağını, zira 7/15990 sayılı kararnamenin 1.3 üncü maddesinde fiyat artış katsayısının birim fiyatlara uygulanacağını açıkça yazılı bulunduğunu, 1979/19 sayılı

kararın usul bakımından hatalı olduğunu, 19 no.lu hakedişin düzenlenmesi sırasında uyuşmazlığın yükleniciyle Bölge Müdürlüğü arasında çıktığını ve 21 no.lu hakedişten itibaren (30.11.1978) Bölge Müdürlüğü ile Genel Müdürlüğün bir görüşte birleştiklerini ve bu uygulamanın yüklenici tarafından da itiraz edilme-yerek kabullenildiğini; nitekim, Bayındırlık Bakanlığı Kontrol Yönetmeliğine göre yüklenici ile Bölge Müdürlüğü arasındaki uyuşmazlıkların çözüm yerinin Genel Müdürlük olduğunu, olay-da Genel Müdürlüğün görüşünün yüklenicinin isteği ile aynı doğrultuda bulunmadığını; uyuşmazlığın Yüksek Fen Kuruluna Genel Müdürlüğün isteği ile değil Bakanlık Makamının emriyle geldiğini, verilen 1979/19 sayılı kararın 1609 sayılı Kanunun 5/a maddesine göre alınmış sayılamayacağını, zira, ortada bir uyuş-mazlık bulunmadığını nitekim kararda da böyle bir uyuşmaz-lıktan söz edilmediğini, metninde 1609 sayılı Kanunun 5/a mad-desine göre alındığı belirtilen 1979/19 sayılı kararın yükleniciy-le idare arasında uyuşmazlık bulunmadığı için gerçekte aynı Kanunun 5/c maddesine göre alındığını ve yine bu maddeye gö-re alınan 1980/13 sayılı kararla kaldırıldığını, Ayaş Tüneli IV. ve V. Kısım tünel inşaatları işinin 1979/39 sayılı Yüksek Fen Ku-rulu kararının alınmasından yani 3.7.1979 tarihinden sonra yük-lenicilerine ihale edildiği, bu inşaatların ihaleye çıkarılmaları-nın 29.5.1979 günlü ve D.08/4855, D.08/4857 sayılı olurlarla Bakanlık Makamınca uygun bulunduğunu, sözleşme tasarısının ihale dosya-sı içinde yer aldığını, diğer bir ifadeyle yüklenicilerin sözleşme-lerine farklı hükümlerin 1979/39 sayılı karar henüz ortada yok-ken konulduğunu bu durum karşısında bu sözleşmelere anılan karar doğrultusunda hükümler konulduğunun iddia edilemiye-ceğini, 1979/19 sayılı kararın 11.4.1980 tarihinde tebliğinin bu kararın uygulanmasının engellenmesi olarak görülemeyeceğini, olsa olsa uygulanmasının geciktirilmesi sonucunu verdiğini, işin yüklenicisi halen de işine devam ettiğine ve bir sözleşme ile bağlı olduğuna göre fazla ödendiği ileri sürülen 10,3 milyon li-ranın her zaman istihkaklarından kesilebileceğini, yapılan öde-meler avans niteliğinde olduğundan ortada devletin bir zararı-nın bulunmadığını, kaldı ki bu ödemede mevzuata aykırılık bu-lunmadığından 2,5 yıldan beri herhangi bir mahsup işlemi ya-pılmadığını, 8/505 sayılı kararnamenin usulüne uygun olarak hazırlandığını ve her türlü derecattan geçerek Bakanlar Kuru-lunda kabul edildiğini, Bakanlar Kurulunun taslağı kabul et-

memek veya değişiklik yapmak yetkisini haiz bulunması nedeniyle kendilerine bir sorumluluk izafe edilemeyeceğini, ayrıca kararname taslaklarının mutlaka Yüksek Fen Kurulunca hazırlanması gerektiği yolunda 1609 sayılı Kanunda herhangi bir hükme yer verilmediğini, 8/505 sayılı kararname ile 7/15990 sayılı kararname arasında 7/4 üncü madde hükmü dışında bir fark olmadığı yolundaki iddianın geçerli olmayacağını, aralarında on önemli fark bulunduğunu, 8/505 sayılı kararnamenin 7/4 üncü maddesinin aslında 7/15990 sayılı kararnamenin maddeleri arasında yer alan bir ilkeye açıklık getirdiğini ve sadece Nurol'a değil aynı mahiyette iş yapan bütün firmalara hitap eden genel nitelikli bir madde olduğunu, belirtilen nedenlerle müsnet suçtan beraatına karar verilmesi gerektiğini savunmuştur (Tutanak : 1141 - 1207).

3) Sanık Suat E. TAFTALI Savunmasında özetle :

Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü görevini yürüttüğü sırada, taahhütnamesi bulunan hiç bir firma ile menfaat sağlamak için anlaşmadığı gibi vaadde de bulunmadığını, nitekim Ayaş Tüneli işinde yüklenici Nurol firmasının 19 no.lu hakediş raporuna itirazı sonucu ortaya çıkan durum üzerine konuyu 24.1.1979 günlü yazı ile hemen Müsteşarlık makamına ilettiğini ve bu makamca teşkil olunan beş kişilik heyetin 23.2.1979 günlü raporu üzerine bir yandan yapılan uygulamanın durdurulması için 26.2.1979 günlü, 1721 sayılı yazı ile Bölge Müdürlüğüne talimat verdiğini diğer yandan 21.3.1979 günlü, 2427 sayılı yazı ile konuyu Bakanlık Makamı kanalı ile yetkili Yüksek Fen Kuruluna intikal ettirdiğini, bu nedenle Nurol firmasının tünel uzunluk zammına fiyat artış yüzdesinin tatbik şekli talebinin karara bağlanması için görevinin sorumluluk sınırını yaptığı sözlü ve yazılı bu muameleler ile kesin olarak kestiğini, bundan sonra Makamın insiyatifi ile 1979/19 sayılı kararın verildiğini ve kendisinin firmaya ayrıcalıklı muamele yapılması için herhangi özel bir davranış içinde bulunmadığının tanık ifadeleri ile sabit olduğunu, nitekim 26.2.1979 tarihli yazı ile verdiği talimat üzerine 24 no.lu hakedişten 31 no.lu hakedişe kadar firmaya noksan ödeme yapılmasına devam edildiğini, binaenaleyh Nurol firmasına maddi menfaat temin ettiği iddiasının doğru olmadığını, nitekim kendi görev döneminde düzenlenen hakedişlerle ilgili ola-

arak Sayıştay Denetleme Raporlarında istizaha dahi yer verilmediğini; bu dönemde Mustafa ÖZCAN ve Kiska firmalarıyla yapılan sözleşmelere yetkili kurulların kararları doğrultusunda şart ve hükümler konulduğunu, ancak tüm ihalelerde taahhütnamelerin tanzimi ile bu taahhütnamelere konulacak hükümlerin takdir ve tesbitinin Bakanlık Makamının yetkisine girdiğini, Genel Müdürlüğün ise uygulamacı bir makam olduğunu ve konulan şartlardan doğan uyumsuzlukları çözmek yetkisi bulunmadığını, binaenaleyh firmanın 19 no.lu hakedişe itirazından ve 21, 22, 23 no.lu hakedişlerin ödenmesinden sonra bir yandan acil tedbir olarak 26.2.1979 günlü, 1721 sayılı durdurma kararını almakla birlikte diğer yandan ödemelere yine de devam etmesinin hizmeti aksatmamak düşüncesinden ve yetki alanının sınırlı olmasından kaynaklandığını; rüşvet iddiasının da doğru olmadığını, Motar'dan otomobilin teslim edileceğine dair telgrafi alınca borç para aramaya başladığını ve Nurettin ÇARMIKLI'ya gittiğini, ÇARMIKLI'nın kendisine hemen 500.000.— TL lık hamiline bir çek verdiğini ve 22.5.1980'de tahsil ettiği bu parayı daha sonra geri ödediğini, rüşvet iddiasına dayanak yapılan 6.12.1979 günlü yazıyı, Müsteşarın emri üzerine ve emre itaat düşüncesiyle ve hiç düşünmeden imzaladığını, kaldı ki bu yazının Genel Müdürlük mahreçli olmadığını ve görevden ayrıldıktan sonra değiştirilmediği gibi 33 - 34 - 35 ve 36 no.lu hakedişlere ilişkin yazılarda da bu yazının esas alınmasının anılan yazıya Makamca sahip çıkıldığını ve ihya edildiğini açıkça gösterdiğini, eğer 6.12.1979 günlü yazı kendi fikir mahsulü olsa idi Genel Müdürlükten alındıktan sonra atandığı ve bu gibi konuların görüldüğü Yüksek Fen Kurulu üyeliğinden ayrılmaması gerektiğini, anılan yazının Genel Müdürlük mahreçli olmamasının kendi emir ve direktifi dairesinde yazılmadığını ortaya koyduğunu, ayrıca kendisi görevden alındıktan sonra düzenlenen 32, 33, 34, 35 ve 36 no.lu hakedişlerin 6.12.1979 günlü yazı doğrultusunda ödenmelerinin temin edilmesinin bu yazının prosedür gereği makamın emri ile yazıldığını kanıtladığını savunmuş ve beraatına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 1027 - 1040).

4) Sanık Ahmet ERÇİN Savunmasında Özetle :

1609 sayılı Kanunda kararnamelerin Yüksek Fen Kuruluna hazırlatılacağı yolunda bir hüküm bulunmadığını, dolayısıyla 8/505 sayılı kararnamenin bu kurula hazırlanmamış olmasında bir kasit aranamayacağını, kararname taslağını herkesin gör-

mesi ve dışa açık olması için kendisinin çaba sarfettiğini, 8/505 ile 7/15990 sayılı kararname arasında esaslı noktalarda 10 önemli farkın mevcut olduğunu, 8/505 sayılı kararnamenin 7/4 üncü maddesinin 7/15990 kararnamede mevcut prensiplere daha bir açıklık getirmek için kararnameye konulduğunu, bunun dışında özel bir maksat gütmemediğini ve bu fıkra hükmünün yalnız Nurol Firmasına değil, tünel inşaatı yapan bütün firmalara hitab eden genel bir nitelik taşıdığını, nitekim ULUSU Hükümetince çıkarılan 8/2574 sayılı kararnamenin 8/505 sayılı kararnamayı yürürlükten kaldırmadığını, aksine devamını sağladığını, binaenaleyh 8/505 sayılı kararnamenin Hazine zararına yol açmadığının bundan da belli olduğunu, bu tip kararnamelerin Hazineye ne yük getireceğinin önceden hesaplanamayacağını, bu itibarla kendisine bu noktadan bir sorumluluk yüklenemeyeceğini; rüşvet iddiasının da doğru olmadığını, diktirdiği iki takım elbisenin bedelinin kendisince ödendiği dinlenen tanıkların ifadeleriyle ve ibraz edilen belgelerle aydınlığa çıktığı gibi esasen Bakanlar Kurulunca çıkarılmış bir kararnameden menfaat sağlamasının da düşünölemeyeceğini savunmuş ve beraatına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 1022 - 1027).

5) Sanık Nurettin ÇARMIKLI Savunmasında özetle :

Vekilinin savunmasına aynen katıldığını ve ona ekleyecek başka bir sözü olmadığını belirtmekle yetinmiştir (Tutanak : 1022).

6) Sanık M. Edip TURANLI Savunmasında özetle :

Suçlanmasına neden teşkil eden 34 no.lu hakediş raporunu, Genel Müdürlüğün 21 no.lu hakedişten beri işin sözleşmesi ve 7/15990 sayılı kararname esaslarına uygun olarak süregelen uygulama tarzını değiştirmesi için Makamdan herhangi bir yazılı veya sözlü talimat almadığı ve idarede Genel Müdür adına karar verme, bir yıldan beri süregelen tatbikatı yönlendirme mevki ve yetkisine sahip olmadığı için imzaladığını, 1979/19 sayılı kararın yeniden incelenmesi için yazılan yazıyı sadece parafe ettiğini, kanaat ifade eden bu yazı hakkında karar verme yetkisinin Bakanlığa ait bulunduğunu ve bu yazının 1980/13 sayılı karara dayanak yapılmasının kendi iktidarı dışında kaldığını, Makamın bu yazı üzerine Genel Müdürlüğe herhangi bir

direktif vermeyerek konuyu takdir yetkisine dayanarak Bayındırlık Kuruluna götürdüğünü, kendisinin bu alanda herhangi bir yetki ve sorumluluğun bulunmadığını, hakedişlerle yapılan fazla ödemelerin sonraki hakedişlerden mahsup imkânının her zaman mümkün olduğunu, görev ve yetkisi dışındaki işler için sorumlu tutulamıyacağını savunmuş ve beraatini istemiştir (Tutanak : 1040 - 1042).

7) Sanık Nurettin AKSU Savunmasında özetle :

18.4.1978 tarihinde Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Yapım Dairesi Başkanlığına asaleten atandığını, 1609 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine göre işlerin kanun, kararname ve yönetmeliklere uygun olarak yürütülmesinden, denetiminden ve ödeme şekillerinin tesbitinden Genel Müdürlük makamının yetkili ve sorumlu olduğunu, bu itibarla görevini Bakanlık ve Genel Müdürlüğün hiyerarşik disiplini ve amirlerinin talimatı çerçevesinde yürüttüğünü, ödemelerde ita âmiri olmadığı cihetle yapıma şekli hakkında yasal yetkisi bulunmadığını, Ayaş Tüneli ile diğer tünel inşaatlarında görevini hiç bir ayırım gözetmeden tam bir tarafsızlıkla yerine getirdiğini, 21 no.lu hakediş raporuyla saptanan ödeme şeklinin bugüne kadar aynen devam ettiğini, hiç bir Genel Müdürün bu tatbikatın değiştirilmesi konusunda herhangi bir talimat vermediğini, iddianamede sözü geçen 1979/19 sayılı karardan 14.4.1980 tarihine kadar haberi bulunmadığını, 21 no.lu hakediş raporuyla başlayan ve bir yıldır devam eden uygulamaya Bölge Müdürlüğü tarafından hiç bir resmi belge ve yasal dayanak gösterilmeden son verilmesi üzerine Genel Müdürlük makamının bilgisi dahilinde ve daha önceki uygulama doğrultusunda olmak üzere 32, 33 ve 34 no.lu hakedişler üzerinde işlem yapıldığını, uygulamanın ne şekilde yürütüleceği yolundaki tereddütleri gidermek için müştereken hazırlanan ve Genel Müdür tarafından imza edilerek Bakanlık makamına gönderilen 22.4.1980 günlü yazıyı kendisinin sadece parafe ettiğini, kanaat ifade edilen bu yazıdan dolayı sorumlu tutulamıyacağını, konu hakkında karar verme yetkisinin Bakanlık makamına ait bulunduğunu ve bu yazının 1980/13 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararına dayanak yapılmasının ve konunun anılan kurula götürülmesinin kendi yetkileri dışında kaldığını, yükleniciye fazla ödeme yapılması halinde bunun sonraki hak-

edişlerden her zaman mahsup edilebileceğini, bugüne kadar böyle bir talimat verilmediğini, 10.344.677.— TL. na ek olarak ayrıca ödendiği iddia edilen 90.322.142.— TL. sı, 8/505 sayılı kararnamenin 7/4 üncü maddesi mucibince ödendiği cihetle bunun içinde kendisinin sorumlu tutulamıyacağını, Ayaş Tüneli tipi tünel inşaatı işlerinde tünel uzunluk zammı konusunda tatbik edilen hesap tarzının yüklenicilerin talep ettiklerinden farklı ve Hazine lehine olduğunu, bu nedenle aksi yoldaki iddianın geçerli bulunmadığını savunmuş ve beraatına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 1124 - 1130).

8) Sanık Tuğrul OKAN Savunmasında özetle :

Vekaleten yürütmekte bulunduğu Uygulama Fen Heyeti Müdürlüğü görevinin Genel Müdürlüğün görüşü doğrultusunda ve hiyerarşik düzen içerisinde geçici hakediş raporlarını tetkik etmek olduğunu, kendisine uygulamanın değiştirilmesi için yetkili amirlerince herhangi bir talimat verilmediğini, 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammının bir birim fiyat olduğunu, aksi halde bu zamma fiyat artış yüzdesi uygulanamayacağını, kaldı ki bütün birim fiyatların tahakkuka bağlandıkları yıla ait fiyat artış yüzdesi ile değerlendirildiklerini Ayaş Tüneli işinde 21 no. lu hakedişten itibaren yapılan uygulamanın sözleşme ve 7/15990 sayılı kararnameye uygun olduğunu, anılan işte yükleniciye istediğinden daha az ödeme yapıldığını, fazla ödeme iddiasının geçersiz kaldığını, hakediş raporlarındaki düzeltmelerin ve ilâvelerin Genel Müdür Şükrü Naili MERDAN'ın bilgisi dahilinde yapıldığını, ödemelerin avans niteliği taşıdığını, hakediş raporları kesinleşmeden hatalı ödeme yapıldığı ve idarenin zarara uğratıldığı iddiasıyla yetkililerin suçlanamayacağını savunmuş ve müsnet suçtan beraatına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 1042 - 1124).

9) Sanık Feridun ÖNEN Savunmasında özetle :

Soruşturma Komisyonu Raporunda kendisinin 7/4 üncü fıkrasının 8/505 sayılı kararname metnine girmesine rıza göstermek ve 1979/19 sayılı karardaki görüşünden dönerek 1980/13 sayılı karara olumlu oy vermek gibi iki noktadan suçlandığını; 8/505 sayılı kararname taslağının Bakan, Müsteşar ve müsteşar

muavinlerinin talimat ve bilgileri dahilinde hazırlandığını, o tarihte kendisinin Yüksek Fen Kurulu üyesi olduğunu ve Müsteşarın makamına çağırarak mevcut kararname ile ilgili ihtilaflı konuların da dikkate alınarak bir metin hazırlanmasını istemesi üzerine, bu metni hazırlayarak kendisine takdim ettiğini, bu metinde 8/505 sayılı kararnamenin tünel uzunluk zammı ile ilgili kısmın bulunmadığını, bunun, dairesince hazırlanarak Makama intikal ettirildiğini ve kararnameye dahil edilmesinin uygun görüldüğünü, Ahmet ERÇİN'in beyanının aksine kendisinin kararname çalışmalarında koordinatörlük görevi bulunmadığı gibi, diğer kurum ve kuruluşlarla da herhangi bir temasının olmadığını ve kararname çalışmalarına da katılmadığını; öte yandan, 1980/13 sayılı karar alınırken kurulda söz almadığı gibi ilk kararın lehinde veya aleyhinde de konuşmadığını, 1979/19 sayılı karara olduğu gibi 1980/13 sayılı karara da lehte oy vermiş başka üyeler de bulunduğu halde içlerinden yalnız kendisinin suçlanmasının doğru olmadığını savunmuş ve müsnet suçtan beraatına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 1138 - 1140).

10) Sanık Okay Fehmi KURÇEREN Savunmasında özetle :

7/15990 sayılı kararnamenin Nurol Firmasına ait Ayaş Tüneli İnşaatı işindeki tünel uzunluk zammı uygulamasına ilk kez 14.4.1979 gününde Demiryolları İnşaatı Genel Müdür Yardımcısı sıfatıyla imzaladığı 25 no.lu hakediş raporuyla katıldığını, iddianamede suçlanmasına neden yapılan işlemlerin tümünde hiç bir kasıt ve menfaat düşüncesi olmadığını, Genel Müdürlük uygulamasının 7/15990 sayılı kararnamenin tek uygulaması olduğu yolundaki inancının bütün davranışlarına esas teşkil ettiğini, Genel Müdürlük uygulamasının Bayındırlık Kurulunun 1979/19 sayılı kararına da uygun düştüğünü ve bu karar doğrultusunda yapılan ödemelerde bir fazlalık bulunmadığını, kümülatif nitelikteki tünel uzunluk zammına son yılın fiyat artış yüzdesini değil, imalâtın yapıldığı yıla ait fiyat artış yüzdesini uyguladıklarını, buna rağmen 22.4.1980 tarihli yazıyı yazdıklarını, çünkü o sırada bir yolsuzluk ve fazla ödeme dedikodusunun yayıldığını ve gazetelerde itham edici şekilde yazılar yayımlandığını, bu ağır ithamlar karşısında bir uygulamacı olarak, yapılan uygulama 1979/19 sayılı karara uygun olmasına rağmen, konunun bir kez daha tetkik edilmesini uygun gördüklerini; nitekim,

22.4.1980 günlü yazıda Bayındırlık Kurulu Kararının yanlış olduğuna dair bir tek cümle bile bulunmadığını, 8/505 sayılı kararnamenin 7/4 üncü maddesinin 7/15990 sayılı kararnamenin 3.1.3, 3.2.1 ve 9 uncu maddelerinde mevcut bir ilkeye yani tünel uzunluk zammına fiyat farklarının nasıl uygulanacağı konusuna açıklık getirmek amacıyla sevk edildiğini ve bu madde metninin hazırlık safhasında kendisi tarafından yazılarak Müsteşar Yardımcısı Ahmet ERÇİN'e verildiğini, Bölge Müdürlüğü uygulamasının 1979/19 sayılı karara uygun bir uygulama olmadığını savunmuş ve beraatine karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 1130 - 1138).

B — SANIK VEKİLLERİNİN SAVUNMALARI :

1) Sanık Selâhittin KILIÇ vekili Av. Gül Güner ERMAN ve Av. Mehmet AŞÇIOĞLU Savunmalarında özetle :

İddia makamınca öne sürülenin aksine 1961 Anayasasının 105 inci maddesinin yalnızca siyasi sorumluluğu ifade ettiğini, bu maddeye dayanılarak Bakanların cezaî sorumluluğundan sözedilemeyeceğini, Bakanların Ceza Kanununun uygulanması açısından memur olduklarını, emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden dolayı cezaî sorumluluklarına gidilmesinin «ceza-ların şahsiliği» ilkesine aykırı düştüğünü, iddianın aksine 7/4 üncü fıkra hükmünün 8/505 sayılı kararnameye Nurol firmasını korumak için değil, sözleşmesinde aksine hüküm bulunan firmaların bu madde hükmünden yararlanmalarını önlemek için konulduğunu, böylece hem akit serbestisi prensibinin ihlâlinin önlendiğini hem de Hazine'nin korunduğunu, müvekkili tarafından bu fıkraya ilâve edilen «sözleşmesinde aksine hüküm bulunmamak kaydıyla» şeklindeki ibarenin kararname metninde bulunmasının idareyi zarara sokucu hiç bir sonuç doğurmadığının ULUSU Hükümetince çıkarılan 8/2574 sayılı kararnameyle 8/505 sayılı kararnamenin tümünün mahfuz tutulması ve Hazine zararı olduğu ileri sürülen 10.344.676.— TL. nın halen yüklenici üzerinde bırakılmasıyla sabit olduğunu, 8/505 sayılı Kararnamenin halen pekçok inşaatta uygulandığını, 7/4 üncü maddenin kararnameye konulması konusunda müvekkilinin diğer maddelerden farklı bir ilgi ve eyleminin bulunmadığını, bu mad-

denin kararnameye konulmasının Hükümet programına uygun düştüğünü ve 8/505 sayılı kararnamenin Hükümet politikası gereği Bakanlar Kurulu tarafından çıkarıldığını, dolayısıyla «bir firmaya haksız kazanç sağlamak» gibi iddialara itibar edilemeyeceğini, Bayındırlık Kurulunun konu ve usul itibariyle birbirinin aynı olan 1979/19 ve 1980/13 sayılı kararlarının bağlayıcı nitelik taşıdıklarını ve bu son kararın 1609 sayılı Kanunun 5/c maddesi uyarınca alınmış olmasının imkânsız bulunduğunu, ayrıca anılan kararın eski kararı yürürlükten kaldırmamasında herhangi bir hukuk kaidesine aykırılıktan söz edilemeyeceğini, esasen 1979/19 sayılı kararın da ortada idare ile yüklenici arasında bir uyuşmazlık bulunmadığı için 1609 sayılı Kanunun 5/c maddesine göre alınan istişari bir karar olduğunu, karar metninde sözü geçen Kanunun 5/a maddesinin dayanak gösterilmesinde hataya düşüldüğünü, bu kararın yine bir uyuşmazlık olmadan alınan istişari nitelikteki 1980/13 sayılı kararla yürürlükten kaldırılmasında ve Bakanlığın daha yeni tarihli bu son karara göre uygulama yapmasında hukuka aykırılık bulunmadığını, 1980/13 sayılı kararın 1979/19 sayılı kararı yürürlükten kaldırdığını ve işin sözleşmesine ve 7/15990 sayılı Kararname hükümlerine göre işlem yapılması yolunda idareye yol gösterdiğini, karara göre yüklenicinin sözleşmesinde hüküm varsa tünel uzunluk zammının buna göre hesaplanacağını, esasen 8/505 sayılı kararnamenin 7/4 üncü maddesinin de bunu amir olduğunu, sözleşmede hüküm yoksa 7/15990 sayılı Kararname hükümlerinin uygulanacağına işaret edilmesine karşılık kararda bu uygulamanın nasıl yapılacağı yolunda bir açıklığa yer vermediğini, tünel uzunluk zammının inşaatın yapıldığı yıl esasına göre hesaplanmaması görüşünün kurulca benimsendiğini, 1979/19 sayılı kararın Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne havalesinin yapıldığı 11.4.1980 tarihinde 8/505 sayılı kararnamenin yürürlüğe girdiğini, müvekkilinin bu kararnameyi uygulaması gerekirken 1979/19 sayılı kararın uygulanmasını emrettiğini, sırf bu durumun dahi müvekkilinin Nurol firmasını korumak, onun lehine ve idare aleyhine bir uygulama içinde bulunmak gibi bir kasıtlı hareket etmediğinin en bariz delili olduğunu, 22.4.1980 günlü yazı ile Genel Müdürlüğün 1979/19 sayılı kararın yeniden incelenmesini istemesi üzerine Bakanlığın konuyu Bayındırlık Kuruluna götürmesinin — bu istem hakkında Yüksek Fen Kurulu bir karar vermediği için — zorunlu olduğu-

nu, nitekim 1979/19 sayılı kararın da bu şekilde alındığını, hal böyle olunca görevin kötüye kullanıldığından bahsedilemeyeceğini, öte yandan bir Bakandan hakedişlerin düzenlenmesiyle bizzat meşgul olmasının da beklenemeyeceğini savunmuşlar ve müvekkilinin beraatına karar verilmesini istemişlerdir (Tutanak : 826 - 862).

2) Sanıklar Teoman GÜZEY ve Ahmet ERÇİN vekili Av. Fethi OLCAY Savunmasında özetle :

1979/19 sayılı kararın 11.4.1980 tarihine kadar Müsteşar Teoman GÜZEY tarafından alıkonulduğu iddiasına itibar edilemeyeceğini, zira Bayındırlık Kurulu kararlarının müsteşarlık paraf ve kanalıyla ilgili genel müdürlüklere gönderilmesinin mutlak bir işlem türü olmadığını, kurul kararlarının Yüksek Fen Kurulu Başkanı tarafından ilgili dairesine gönderildiğini, 1979/19 sayılı kararın Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ tarafından bekletildiğini; öte yandan bir kararın mercii ne geç gönderilmesinin pek çok örneği bulunduğunu, müvekkilinin Genel Müdür Suat E. TAFTALI'ya Bölge Müdürlüğüne yazılı emir vermesi için telkinde bulunduğu yolundaki iddianın doğru olmadığını bizzat Suat E. TAFTALI'nın ifadesiyle açıklığa kavuşturduğunu, yazılı emre konu teşkil eden yazışmanın Bölge Müdürlüğü ile doğrudan doğruya Genel Müdürlük arasında cereyan ettiğini ve bu işlemle müsteşarlığın direkt bir ilgisinin bulunmadığını, Bayındırlık Kurulu kararlarının mutlaka uyulması gerekli bir nitelik taşımadığını; ayrıca, bu kararların yeniden görüşme konusu yapıldığına dair pek çok örnek gösterilebileceğini 35 ve 36 no.lu hakedişlerle ilgili olarak müvekkili tarafından verilen «olur»un, yapılan itirazın neticelenmesine taliken verildiğini, 1979/19 sayılı kararın fiyat ihtilâfına değil, kararname uygulamasına ilişkin bulunduğunu, 1980/13 sayılı kararın herhangi bir baskı sonucu değil, kurula katılanların hür iradesiyle alındığını, yapılan ödemeler avans niteliğinde olduğu ve teminat alındığı için fazlalık halinde sonraki istihkaklardan kesilebileceğini, bu nedenle Hazinesinin zarara uğradığı iddiasının doğru olmadığını, nitekim halen yükleniciden herhangi bir kesinti yapılmadığını, olayda T.C.K.nun 240. maddesinin uygulanması için gerekli unsurların bulunmadığını (Tutanak : 910 - 925).

Müvekkili Ahmet ERÇİN'in Bakanlıkta Müsteşar Yardımcısı olarak ve Müsteşara bağlı olarak hizmet yapan ve hizmet sınırları belli olan birisi olduğunu, bu sınırlar içinde görev yaptığı sürece sorumluluğunun söz konusu olamayacağını, müvekkilinin 8/505 sayılı kararnamenin hazırlanmasında koordinatör sıfatıyla görev aldığını ve taslağın çeşitli kişi ve kuruluşlarca her seferinde titizlikle incelendiğini, binaenaleyh böyle bir inceleme sonucunda çıkarılan kararnamenin «bir firmanın özel maksadına yönelik» ve «... bu kararnamenin Bakanın bilgi ve himayesi altında çıkarılmış bulunduğunu» müvekkilinin bilmesine ve hele özel menfaate yönelik ve bu menfaate matuf olarak Bakanca himaye görmüş bir kararname olduğu veya olacağı şüphe ve endişesinin doğmasına kararnamenin geçirdiği ciddi safahatın imkân vermediğini, esasen kararname bir menfaate yönelik olsaydı çeşitli kademelerden geçmemesi, tekrar-i müzakere yapılmaması ve aynı sorumluluk seviyesinde bulunan diğer bakanlar ve Başbakan tarafından imzalanmaması gerektiğini, 1979/19 sayılı kararın icracı ve işlemci dairesine gönderilmeyerek makamda tutulduğu yolundaki söylentilerin müvekkilince de bilindiğine dair iddianın hiç bir dayanağı bulunmadığını; öte yandan, 8/505 sayılı Kararname türündeki kararnamelerin Hazineye ne kadar mali yük getireceğinin hazırlık aşamasında tahmin edilemeyeceğini, müvekkili her ne kadar rüşvet almak iddiasıyla suçlanıyorsa da T.C.K. nun 213 üncü maddesinde aranılan kanuni unsurların ne olayın tüm yapısı içinde ne de özellikle müvekkilinin olaylar içindeki rolünün mahiyeti bakımından oluşmadığını, müvekkilinin yapmış olduğu hizmetlerin görev şuuru ve kamu yararından kaynaklandığını, hiç bir şahsı çıkara yönelik olmadığını, dikilen elbiselerin kumaşının müvekkili tarafından terzihaneye götürüldüğünü ve di-kiş paralarının da kendisi tarafından ödendiğini savunmuş ve bareaatlarına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 926 - 932).

3) Sanık Suat E. TAFTALI vekili Av. Dr. Metin ŞEKERCİ-OĞLU, Av. Sedat TALU ve Av. Muzaffer ÖZBAYRAK Ortak Savunmalarında özetle :

Sanık Suat E. TAFTALI'nın görev süresince hiyerarşik düzen içerisinde çalıştığını ve yasalara bağlı kaldığını, kendisinin genel müdürlük görevine başladığı 4.4.1978 gününden görevden

ayrıldığı 7.12.1979 gününe kadar yaptığı işlemlerden sorumlu tutulması gerektiğini, müvekkilin, Selâhittin KILIÇ ile 22 gün âmir - memur ilişkisi içinde çalıştığını, bu süre içinde ise 6.12.1979 günlü yazı dışında ne Bakanla ne de onun seçtiği çalışma arkadaşları ile bir ilişkisi bulunmadığını, fazla ödemenin başladığı iddiasına yol açan 32 no.lu hakedişin de görevden ayrılmasından sonraki yetkililer tarafından ve 12.12.1979 günü ödendiğini, 19 no.lu hakediş raporunun düzenlendiği tarihte Suat E. TAFTALI'nın Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü olarak görev yaptığını ve Bakanla Müsteşarın 1609 sayılı Kanunun 2/f nci maddesi uyarınca Ayaş Tüneli işindeki tüm denetim ve ödeme konularını müvekkile bıraktıklarını, yani uyumsuzluğun birinci kademe çözüm yerinin Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü olduğunu, yüklenicinin 19 no.lu hakediş raporuna yaptığı itirazın müvekkilce haklı bulunması üzerine 21, 22 ve 23 no.lu hakedişlerin ödendiğini, Bölge Müdürlüğü ile müşavir firmanın farklı değerlendirmede bulunmaları üzerine — ve ödemeleri aynı şekilde sürdürme yetkisini haiz bulunmasına rağmen — konunun Müsteşarlık kanalıyla Bakanlık yetkili kurullarına götürülmesini sağladığını, bu arada 26.2.1979 günlü emirle tünel uzunluk zammı ödemesini % 10'da donduran müvekkilin 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararından sonra çok kısa bir süre görevde kaldığını, anılan kararın imza işlemlerinin tekemmülü sırasında müvekkilce Bakan adına imzalanarak Bölge Müdürlüğüne gönderilen 6.12.1979 günlü yazının Müsteşar Teoman GÜZEY'in sözlü emri üzerine yazıldığını gerek müvekkilden sonra düzenlenen 32, 33 ve 34 no.lu hakedişler üzerinde yapılan değişiklikler ile 1980/13 sayılı karar gerek 8/505 sayılı Kararnamenin çıkarılmasının açıkça kanıtladığını; rüşvet iddiasının da doğru olmadığını, 500.000.— TL. nin müvekkilince Nurettin ÇARMIK-Lİ'dan otomobil alımında kullanılmak üzere borç olarak alındığını, daha sonra da geri ödendiğini, müvekkilin yükleniciyi hiç bir suretle korumadığını tamamen yasalar çerçevesinde hareket ettiğini, Mustafa ÖZCAN ve Kiska firmalarıyla sözleşme yapıldığı sırada Makamın görüşünün değişmiş olması nedeniyle bu firmaların sözleşmelerine Nurol firmasınınkinden farklı hükümler konulduğunu, bunda müvekkil aleyhine bir kasıt aranamayacağını, mûsnet suçun maddi ve manevi unsurlarının oluşmadığını savunmuşlar ve müvekkilin beraatına karar verilmesini istemişlerdir (Tutanak : 953 - 985).

4) Sanık Feridun ÖNEN vekili Av. Yılmaz TÜZER Savunmasında özetle :

8/505 sayılı Kararnamenin hazırlık safhasında oluşturulan kurulda müvekkiline sekreteryaya görevi verildiğini ve kararnamenin ilk taslağının müvekkili tarafından kaleme alındığını, bu taslakta 7/4 üncü madde hükmünün bulunmadığını, müvekkilinin fiilinin ise neticeye etkili hiç bir gücü olmadığını; öte yandan, müvekkilinin Bayındırlık Kurulunda daha evvel verilmiş olan kararların tekrar-i müzakeresinin yapıldığını söylerken affaki, olmayan bir şeyi maksatlı ve menfaate dayalı olarak söylemediğini, bu şekilde ikinci kez görüşülmüş 3 - 4 tane örnek karar bulunduğunu savunmuş ve müvekkilinin beraatına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 933 - 938).

5) Sanıklar Selâhittin KILIÇ, Ahmet ERÇİN, Nurettin AKSU, M. Edip TURANLI ve Tuğrul OKAN vekili Av. Kâzım BERZEG Savunmasında özetle :

Devlet ihalelerinde gelişen iktisadi şartlara göre revizyon yapmak ve fiyat farkı vermek hususunda günümüzde bütün dünyada müşterek anlayış hasıl olduğunu, bu anlayışa ilişkin emprevizyon nazariyesinin 1936 yılından itibaren Türk hukukuna da girdiğini ve Devlet'in ihale ettiği uzun süreli işlerde fiyat farkı verme tatbikatının Cumhuriyetin kuruluşundan hemen sonra Türkiye'de de zaruri görüldüğünü, davada ele alınan 7/15990 ve 8/505 sayılı Kararnamelerin emprevizyon nazariyesinden kaynaklanan ve kamu yararı düşüncesine dayanan kararnameler olduklarını; olayda, Genel Müdürlükce yapılan uygulamanın yetkili kurul kararlarına uygun ve Bölge Müdürlüğü uygulamasının ise 1979/39 ve 1979/19 sayılı Kararlara aykırı düşüğünü, Genel Müdürlüğün tünel uzunluk zammına katsayı tatbik ederken son yüz metrenin zam istihkakını tesbit ederek bundan önceki istihkaklarda ödenenleri çıkardıktan sonra kalan meblağa katsayı uyguladığını, böylece idare lehine olan bir hesap tarzını benimsediğini ve tünel uzunluk zammına münhasıran imalâtın yapıldığı yılların fiyat artış katsayılarının uygulandığını, bu uygulamanın iddianın aksine yüklenici talebi doğrultusunda olmadığını; öte yandan, 8/505 sayılı Kararnamenin Devletin çok daha az miktarda ödeme yapmasını sağlayan Genel

Müdürlük tatbikatını tasrih etmek ve daha fazla ödemeye imkan verecek tefsir yollarını kapamak suretiyle Devlete büyük fayda sağlayan bir Kararname olduğunu, Kararnamenin ayrıca 7/4 üncü maddede parantez içinde yer alan «sözleşmelerinde aksine hüküm olmamak şartıyla» şeklindeki ifadesiyle bir taraftan hukukun gereğine uyduğunu, diğer yandan bu hükmün Devlet zararına istismarı yollarına kesin bir set çektiğini; ayrıca, bu hükmün Genel Müdürlük tatbikatını tasrih edici bir nitelik taşıdığını, diğer yandan ara hakedişlerle yapılan ödemelerin avans niteliğinde olması nedeniyle idarenin bu yüzden zarara uğramasının mümkün bulunmadığını, yapılan işlemlerde hukuka aykırılıktan söz edilemeyeceğini, çünkü idari organ hüviyetindeki Bayındırlık Kurulunun idari kararlarının her zaman geri alınabileceğini, fiyat farkı kararnamelerini yürürlüğe koymak yetkisinin Bakanlar Kuruluna ait olduğunu ve Yüksek Fen Kurulu ile Bayındırlık Kurulunun, kararnamenin uygulanma biçimini tayin yetkileri bulunmadığını, 8/505 sayılı Kararnamenin Devletin ve toplumun yararı gözetilerek çıkarıldığını, olayda umumî ve hususî kastın oluştuğunun kabul edilemeyeceğini; esasen, müvekkillerinin Sözleşme, Kararname ve Kararları doğru uyguladıklarını, müdahil Bakanlığın tazminat talebinin hukuki dayanaktan yoksun kaldığını savunmuş ve müvekkillerinin beraatlarına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 866-910).

6) Sanık Nurettin ÇARMIKLI vekili Av. Ertan TİMUR, Av. Hasan YILDIRIM, Av. Ziya KURT ve Av. Azmi SOYDAN Ortak Savunmalarında özetle :

Arifiye - Sincan Demiryolu 1. Kısım Tünel (Ayaş Tüneli) inşaatı işine ilişkin sözleşmede yer alan tanımda da açıkca ifade edildiği üzere, tünel uzunluk zammının her defasında «tekmil uzunluğa şamil olmak üzere» hesaplanması gerektiğini, tünel uzunluk zammı ile ilgili uyuşmazlığın 7/15990 sayılı Kararnamenin yürürlüğe girmesinden sonra başladığını ve fiyat artış yüzdesinin yani (c) katsayısının uygulanması ile ilgili değişik görüşlerin ortaya çıktığını, konuya ilişkin hükümlerin sözü geçen kararnamenin 3.1.3, 3.2.1 ve 9 uncu maddelerinde yer aldığını, bu hükümlerin incelenmesinden 1 Mart 1978 tarihinden sonra düzenlenecek hakedişlerle yapılacak ödemelerde yapılan işlerin bedellerinin sözleşme koşullarına göre hesaplanarak bulunacak

miktara, ayrıca ödemenin yapıldığı yıl için 7/15990 sayılı Kararnamede öngörülen artış yüzdesine yani (c) katsayısına göre hesaplanacak miktarın ekleneceği ve bulunacak toplamın yükleniciye ödenecek miktar olacağı şeklinde bir sonuca ulaşıldığını, Kararnamenin hiç bir maddesinde sözleşmeye göre hesaplanacak ve fiyat artış katsayısının uygulanmasında esas alınacak miktarın hesabında (ihale indirimi dışında) bazı iş kalemlerinin, bazı birim fiyatlarının hariç tutulacağına dair bir hükmün yer almadığını, Kararnamenin açıkca sözleşmeye göre yapılacak ödemeye (c) katsayısının uygulanacağını belirttiğini, Bölge Müdürlüğü ile yukarıda açıklanan anlayışa uygun uygulama yapan Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü arasındaki görüş farkının bu noktada ortaya çıktığını, Bölge Müdürlüğünün hakedişlerin kümülâtif olacağı genel esasını ve tünel uzunluk zammının tüm uzunluğu kapsıyacağı kuralını biryana bırakarak yalnızca 1978 yılı rakamlarını dikkate aldığını ve (c) katsayısını da sözleşmeye göre ödenmesi gereken miktara değil ayrı ayrı kalemlere uyguladığını, öte yandan Bölge Müdürlüğünün tünel uzunluk zammını bir birim fiyat olarak kabul etmemekle de hataya düştüğünü, 7/15990 sayılı Kararname yürürlüğe girdikten sonra, Ankara Bölge Müdürlüğünce düzenlenen 19 no.lu hakedişte tünel uzunluk zammı Bölge Müdürlüğünün yukarıda değinilen görüşü doğrultusunda hesaplandığından firma yetkilisinin 10.10.1978 günlü dilekçesi ile bu hakedişe, uzunluk zammı oranının hakedişin düzenlendiği tarihe kadar yapılmış uzunluk zammına tabi işlere uygulanması ve çıkan sonuca kararnamede öngörülen fiyat artış yüzdesinin tatbik edilmesi gerektiğinden bahisle itiraz ettiğini, bu itirazın Genel Müdürlükce benimsenmediğini, buna karşılık Bölge Müdürlüğünün hesap yöntemi de hatalı bulunduğundan hakedişlerin Genel Müdürlük görüşü doğrultusunda düzeltilerek yeniden düzenlendiğini, bundan sonra durumun Nurol firmasınca tekrar değerlendirildiğini, isteklerine uygun düşmemekle beraber işin sağlıklı ve hızlı yürümesi açısından Bakanlıkla firma arasında görüş ayrılığı doğmamasına özen gösterilerek bir bakıma Genel Müdürlüğün görüşünü kabulle yeniden itiraz edilmediğini; böylece Genel Müdürlük görüşünün firma görüşünden farklı ve firmanın isteğini ve ödenecek para miktarını kısıtlayan bir görüş olduğunun açıkca ortaya çıktığını, uyuşmazlığın intikali üzerine gerek Yüksek Fen Kurulunun gerek Bayındırlık Kurulunun

sorunun esasına girmeden karar verdiklerini, gerçekten de görüş ayrılığının en önemli noktasını tünel uzunluk zammının bir birim fiyat olup olmadığı konusu oluştururken kurulların birbirinin aynı olan kararlarında birim fiyat konusuna hiç değinilmediğini ve ortada böyle bir sorun yokmuşcasına karar alındığını, 1609 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi ve idari hiyerarşi kuralları karşısında olayda uyuşmazlığın firma ile Bölge Müdürlüğü arasında değil firma ile Genel Müdürlük arasında çıkabileceğini, yukarıda da değinildiği üzere firmaca böyle bir uyuşmazlığın çıkmasının önlendiğini, binaenaleyh ortada bir uyuşmazlık yokken konunun Bayındırlık Kurulunda 1609 sayılı Kanunun 5/a maddesine göre ele alınmasının sözü geçen Kanuna aykırı düştüğünü, bu durumda ancak 1979/19 sayılı kararın anılan maddenin 5/c maddesine göre alındığından ve istişari nitelikte olduğundan sözedilebileceğini, bu nedenle 1979/19 sayılı istişari kararın 1980/13 sayılı istişari kararla ortadan kaldırılmasında hukuka aykırı hiç bir yön bulunmadığı gibi idarenin istişari kararları uygulamak zorunda da olmadığını, müvekkilin Suat E. TAFTALI'ya rüşvet vermesi için hiçbir neden gösterilemeyeceğini, zira 7/15990 sayılı Kararnamenin tünel uzunluk zammına uygulanması konusunda Genel Müdürlük uygulamasının sonuçta Nurol Firmasınınca benimsendiğini, o tarihte Genel Müdür olan Suat E. TAFTALI ile emrindeki teknik personelin kararname ve sözleşme hükümlerini yorumlama ve uygulama konusundaki görüş ve anlayışlarının birbirine uyduğunu ve Suat E. TAFTALI'nın emrindeki hiç bir memura hakedişleri kendi isteği doğrultusunda değiştirmesi için baskı yapmadığını, bu durumda Nurol Firmasınınca Suat E. TAFTALI'ya rüşvet verilmesi veya vaadedilmesi için geçerli hiç bir nedenden sözedilemeyeceğini, kaldı ki Suat E. TAFTALI'nın istese de Firmaya tek başına hukuk dışı bir yarar sağlamak gücüne sahip bulunmadığı gibi esasen adı geçenin tünel uzunluk zammının hesap yönteminde görüş ayrılığı ortaya çıktığında Bölge Müdürlüğüne verdiği 26.2.1979 günlü yazılı emirle tünel uzunluk zammı oranını % 10'da durdurduğunu, buna göre yapılan uygulamanın 9 ay kadar devam ettiğini ve firmanın sözleşmeye göre yapılması gereken ödemenin gecikmesinden hatta zarara bile uğradığını, kaldı ki başlangıçta uyuşmazlığı çözümlemek tamamen kendi inisiyatifinde iken konunun kurullara Suat E. TAFTALI tarafından götürüldüğünü, Yüksek Fen Kurulunca verilen kara-

rın bir kere de Bayındırlık Kurulunda incelenmesini istemesinin adı geçen yasal hak ve görevi olduğunu, nitekim bu yoldaki önerisinin zamanın Bakanınca da uygun görüldüğünü, konunun kurullarda görüşülmesi ve verilen kararların imza ve tebliği için geçen süreleri Suat E. TAFTALI'nın olumlu ya da olumsuz yönde etkilemesine imkân bulunmadığını, görevden alınmasından bir gün önce Bölge Müdürlüğüne gönderilen 6.12.1979 günlü yazının hazırlanış ve yazılış biçimiyle ilgili açıklamaların değerlendirilmesinin fiilen sonuç doğurmamış bu yazının bir menfaat vaadine bağlı olarak firma lehine yazıldığı iddiasını tümüyle ortadan kaldırdığını, Suat E. TAFTALI'ya görevden alınmasından 6 ay sonra müvekkil tarafından verilen 22.5.1980 günlü çek bedelinin borç olarak verildiğini ve 4 ay sonra da adı geçen bu borcunu ödediğini, bu borcun hangi amaçla istendiğinin, o amaç için kullanılıp kullanılmadığının ve borç isteyen başka parası olup olmadığının borcu verecek kişiyi ilgilendirmediklerini, bu nedenle onun bu konuları bilmesi ve araştırması da gerekmediğini, müvekkile Soruşturma Komisyonunda yoğun psikolojik baskı altında ve sürekli olarak Semra GÖZÜBÜYÜK'ten bahisle ona çek verip vermediğinin sorulduğunu, müvekkilin de bu yüzden ifadelerinde «kendisine çek vermedim» derken hep Semra GÖZÜBÜYÜK'ü amaçladığını, para rüşvet amacıyla verilseydi nakit olarak da verilebileceğini, oysa ortada böyle bir niyet olmadığı için ve borç verildiği için çek kullanıldığını;

Müvekkilin Ahmet ERÇİN'e rüşvet verdiği iddiasının da doğru olmadığını ve ortada bir rüşvet sözleşmesinin bulunduğu dair hiç bir somut kanıt gösterilemediğini; aksine, toplanan kanıtların dikilen iki takım elbisenin kumaşlarının terziye Ahmet ERÇİN tarafından getirildiği ve dikiş parası olarak 30.000.— TL. nin yine onun tarafından makbuz karşılığında ödendiği ve terziğin bu iki takım elbisenin dikiş parasını yanlışlıkla müvekkil hesabına yazdıklarını ortaya koyduğunu, esasen yalnızca 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlık çalışmalarına katılmış olan Ahmet ERÇİN'in tek başına özel amaçlı bir maddeyi metne koydurmasındaki eylemsel ve hukuksal olanaksızlığın açık bulunduğu; öte yandan, yapılan ödemeler avans niteliği taşıdığından gerçek anlamda bir Hazine zararından bahsedilemeyeceğini ve bunun ödettirilmesinin istenemeyeceğini, kaldı ki, bir Hazine zararı doğmuş olsa bile bunun müvekkilin eylemine bağ-

lanamıyacağını ve onun sorumlu tutulamıyacağını; ayrıca, idarenin kesin hesaba kadar her an fazla yaptığı ödemeleri mahsup etme imkânını elinde tuttuğunu, kesin rakam olarak ortaya konmuş bir zarar da bulunmadığını, bunun saptanabilmesi için bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiğini savunmuşlar ve müvekkilin mûsnet suçlardan beraatına karar verilmesini istemişlerdir (Tutanak : 985 - 1018).

7) Sanık Okay Fehmi KURÇEREN vekili Av. Arıkan GÜLCÜ Savunmasında özetle :

1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının değişik uygulamalara yol açabilecek muğlak bir karar olduğunun dinlenen tanıkların ve bu karara oy veren üyelerin beyanlarıyla da saptanmış bulunduğunu, kaldı ki Genel Müdürlüğün tünel uzunluk zammına imalatın yapıldığı yılların fiyat artış yüzdelelerini uygulamak suretiyle anılan karara uygun davrandığını, buna rağmen müvekkilinin, konunun gerçekci ve gerektirici sebepler dışında yanlış bir kamuoyu yaratmaya yönelik ve uygulamacıyı rahatsız eden söylentileri önlemek amacıyla bu kararın yeniden incelenmesini istediğini; öte yandan, yüklenicinin itirazda bulunduğu ve Genel Müdürlük uygulamasının başladığı ve devam ettiği 21, 22, 23 ve 24 numaralı hakedişlerin düzenlendiği tarihlerde Etüt Proje Dairesi Başkanlığı görevinde bulunan müvekkilinin uygulamaya katılmadığını, Genel Müdürlüğün o tarihteki görevlilerinin 21 numaralı hakedişle uygulamayı değiştirmelerinin doğru olmasına karşılık iddianın aksine hiç bir zaman yüklenicinin itiraz dilekçesinde istediği uygulamanın yapılmadığını, nitekim yüklenicinin 1978 yılı sonu itibarıyla istediği fiyat farkının 4.960.534.— TL. olmasına karşılık kendisine 4.837.898.— TL. ödendiğini, aynı şekilde 1979 yılı için yüklenicinin isteginden 14.175.222.— TL. noksanı ile 33.035.051.— TL. ödeme yapıldığını, müvekkilinin 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlık aşamasındaki girişimlerinin ve Bölge Müdürünün «kanaat» ifade eden beyanının suç kastının delili olamıyacağını, 8/505 sayılı Kararnamenin 7/4 üncü maddesinin 7/15990 sayılı Kararnameye göre yapılan uygulamaya bir yenilik ya da değişiklik getirmediğini, Nurol firmasına çıkar sağlamak için değil uygulamaya açıklık getirmek amacıyla 7/4. maddenin kararnameye konulması yolunda müvekkilince icra edilen ve görevinin gere-

ğine uygun olan girişimin suistimal kastının delili sayılamıyacağını, müvekkilinin daha önce kendi dışında başlatılan uygulamaya Genel Müdür Yardımcısı sıfatıyla dahil olduğunu, binaenaleyh yapılan işlerin müvekkilin direktifleri ile yapıldığına ilişkin kanaatin ve bununla varılmak istenen sonucun tamamen yanlış, gerçeklere aykırı ve önyargılı bir düşüncenin ifadesi olduğunu, müvekkilinin özel görevi «kötüye kullanma» kastı olmaksızın ara hakedişlerle fazla ödemeye sebebiyet verdiği bir an için kabul edilse dahi, ara hakedişlerin avans niteliği taşıması nedeniyle ortada zarar olarak nitelendirilmesi mümkün bir ödemenin hukuken ve fiilen mevcut bulunmadığını, yükleniciye herhangi bir güvence alınmadan fazla para verildiği iddiasının da doğru olmadığını; zira; yükleniciden değişik tarihli birçok teminat mektubu alındığını, müvekkilinin görevini yerine getirirken menfaat düşüncesiyle hareket etmediği gibi, belirli bir kasıt altında memuriyet görevini kötüye kullandığını gösteren hiç bir delil de bulunmadığını, kanaat ifade eden şahadetin delil sayılamıyacağını savunmuş ve müvekkilinin beraatına karar verilmesini istemiştir (Tutanak : 939 - 951).

V — DEĞERLENDİRME :

Arifiye - Sincan Demiryolu İnşaatı ve Gerekli Etüd ve Proje Yaptırılması 1. Kısım işine ait sözleşmenin 6. maddesiyle Bayındırlık Bakanlığı DLH (Demiryolları - Limanlar - Hava Meydanları) İnşaatı Genel Müdürlüğünce hazırlanan Birim Fiyat Tarifleri ile Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı tarafından 1976 yılı için yayımlanmış bulunan Birim Fiyat Tarifleri ve eki Fiyat Listesi sözleşme evrakı arasında sayılmış ve aynı maddede yüklenicinin, üstlendiği tüm konularda bu sözleşme ile eklerini oluşturan ihale evrakına uygun olarak iş yapmayı ve hareketi kabul ve taahhüt ettiği hükmüne yer verilmiştir.

Tünelin 1. kısım inşaatı işine ait «Birim Fiyat Tarifleri»nde yüklenicilere tünel uzunluk zammı ödenmesi öngörülmektedir. Birim Fiyat Tariflerine göre; 32.011 Birim Fiyat no.su taşıyan bu zam «Tetler ve açık anolar hariç olmak üzere uzunluğu 300 metreyi geçen her türlü tünellerde, 300 metreden fazla uzunluğun beher 100 metresi için, tet ve açık anolar hariç tekmlil uzunluğa

şamil olmak üzere kazı ve her türlü inşaat ve imalât... bedellerine % 1 ilave edilmek suretiyle ödenir.»

Tarife göre, çimento, demir ve diğer inşaat malzemelerinin tünel dışı taşıma bedelleri, tünelin dışı ve içinde yapılan bülum yükleme ve boşaltma bedelleri, vantilasyon ve su zamları için tünel uzunluk zammı ödenmez.

Bu işe ait Eksiltme Şartnamesine göre, yapılacak iş 7830 metrelik tünel inşaatı ile tünelin toprak ve sondaj işlerinden ibaret olup işin tahmini keşif bedeli 800.000.000.— TL. dir (K-B: 313 - 318).

Tünelin 1. kısım inşaatı işine ait keşif özetleri'nde 800 milyon liralık keşif bedelini oluşturan kalemler içerisinde tünel inşaatı 766.394.269.— TL. olarak en büyük meblâğı oluşturmaktadır (K-B: 310 - 311). Bunun ayrıntıları aynı keşif özetinde: tünel uzunluk zammına tabi olmayan (1 — Vantilasyon zammı, 2 — Su zammı, 3 — Çimento taşınması, 4 — Kum - Çakıl taşınması, 5 — Demirin taşınması, 6 — Kum - Çakıl yükleme - boşaltma, 7 — Tünel inşaatında doldurma) 7 kalem işin toplam keşif bedelli 58.171.477,52 TL. olarak ve 462.177.719,66 TL. keşif bedeli Tünel İnşaatında tünel uzunluk zammına tabi inşaat bedeli, $462.177.719,66 - 58.171.477,52 = 404.006.242,14$ TL. olarak gösterilmiştir.

Buna göre, işin bitiminde tünel uzunluğu $7830 - 300 = 7530$ metreye ulaşacağına ve uzunluk zammı yüzdesi 0,753 olacağına nazaran yükleniciye $(404.006.242,14) \times 0,753 = 304.216.692,33$ TL. tünel uzunluk zammı ödenecektir.

Bayındırlık Bakanlığı Ankara Bölge Müdürlüğünce 19 no.lu hakediş raporu düzenlenirken yukarıda değinilen sözleşme ve ekleri hükümlerinin yanısıra 7/15990 sayılı Kararname hükümleri de gözönünde tutulmuştur.

Anılan Kararnamenin konuya ilişkin hükümleri 1, 3.1.2, 3.1.3 ve 9 uncu maddelerinde yer almaktadır.

Kararnamenin 1. maddesinin birinci fıkrası kamu ve diğer kuruluşların değışmez veya (7/13221 sayılı Kararname uyarınca) değışken birim fiyatlarla ihaleye çıkarılmış işlerde sözleşmeleri yapılmış veya yapılacak olanlarından 1978 ve ileriki yıllarda da devam edecekler için bu Kararnamede belirlenen kurallarla yeni birim fiyatlar saptamaya ve birim fiyat artış yüz-

desi uygulamaya yetkili olduklarını hükme bağlamakta, ikinci fıkrası ise «İş» deyiminin ne anlama geleceğini şöyle açıklamaktadır :

«Bu Kararnamede geçen «İŞ» deyimi, birim fiyatlara dayalı veya götürü olarak yaptırılan inşaat ve tesisat işleri ile bunlarla ilgili taşımaları, ihzaratı, proje ve mühendislik hizmetlerini kapsar.»

Kararnamenin 3. maddesi, bu Kararname esaslarına göre devam edecek işlerde; 1978 yılı ve sonraki yıllarda uygulanacak fiyat artış yüzdelerinin ihalenin yapılış şekline ve cinsine göre, nasıl saptanacağını belirlemektedir.

3.1.2. maddeye göre; 1977 yılı ve daha önceki yıllarda ihale edilmiş olan işlerde 1978 yılında uygulanacak fiyat artış yüzdesi :

$$C_1 = \frac{B_1 - A}{A} - 0.10 \neq 0.25$$

1979 yılında uygulanacak fiyat artış yüzdesi :

$$C_2 = \frac{B_2 - A}{A} - 2 \times 0.10$$

«n» inci yılda uygulanacak fiyat artış yüzdesi :

$$C_n = \frac{B_n - A}{A} - n \times 0.10$$

formüllerine göre hesaplanacaktır.

Aynı maddeye göre, bu formüllerdeki C_1 , C_2 , C_n = 1978, 1979 ve «n» inci yıldaki fiyat artış yüzdesini,

A = 1.3.1977'den önce yapılan ihalelerde sözleşmesindeki ilk metrajın 1977 yılı Bayındırlık Bakanlığı birim fiyatları ile değerlendirilmiş bedelini veya 1977 ve 1978 yılı birim fiyatları ile yapılan ihalelerde sözleşmeye bağlı ilk keşif bedelini,

B_n = İlk keşfe esas metrajın 1978 yılı birinci yıl olmak üzere «n» inci yıl Bayındırlık Bakanlığı birim fiyatlarına göre değerlendirilmiş bedelini,

ifade etmektedir.

Kararnamenin 3.1.3. maddesi ise yukarıdaki formüllere göre saptanan fiyat artış yüzdelerinin nasıl uygulanacağını göstermektedir.

Maddenin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre :

«1 Mart 1977 gününden önce ihale edilmiş işlerde, 1 Mart 1978 tarihinden sonra ödenmiş ve ödenecek hakedişlerde, sözleşme birim fiyatları yerine kuruluşun 1977 yılında geçerli birim fiyatları kullanılacak, hesaplanacak fiyat artış yüzdeleri bu fiyatlara uygulanacaktır.

.....

Bu kararname hükümleri, 1 Mart 1978 tarihinden itibaren yapılmış ve yapılacak hakedişlerdeki işlere uygulanacaktır.

1 Mart 1978 gününden önce yapılmış son hakediş bu tarihe kadar yapılmış olan iş miktarının tesbiti bakımından kesindir.»

Kararnamenin 9. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi bir kural koymakta ayrıca bu kuralın istisnasını da ikinci cümlede açıklamaktadır. Birinci fıkra «1 Mart 1978'den önce yapılmış son hakedişteki miktarlarla, devam eden işlerde her yıl Şubat ayı içinde yapılacak iş durumunu belirten tesbite göre hazırlanmış son hakediş miktarları o yıl için fiyat artış yüzdesinin uygulaması bakımından tam bir kesinlik taşır. Ancak işin devamı sırasında herhangi bir iş kalemi için yapılan kesin metraj sonucu bir imalât miktarında artma veya eksiltme olduğu takdirde artan veya eksilen miktar imalât hangi yılda yapılmış olursa olsun artış veya eksilişin kesinleştiği yılda ve o yılın artış yüzdesi esas alınarak hakedişlere eklenir veya ondan tenzil edilir» hükmünü taşımakta aynı maddenin ikinci fıkrasında da «Kesin hesaplarda artan veya azalan miktarlar için ise yüklenimin bittiği yıla göre işlem yapılır» denilmektedir.

Daha önce de değinildiği üzere, Ayaş Tüneli inşaatı işinde 7/15990 sayılı Kararnameye göre hazırlanan ilk hakediş raporu 19 no.lu rapor olup; tünel inşaatının başladığı 15.8.1976 tarihin-

den 30.9.1978 tarihine kadar yapılan işleri kapsayan ve hesapların yapılması biçimi bu kararın (12) nci sayfasında ayrıntılı olarak açıklanan bu rapor incelendiğinde Bölge Müdürlüğünün bu hakedişi düzenlerken yaptığı hesap tarzının 7/15990 sayılı Kararnamenin 3.1.3. maddesine tamamen uygun düştüğü görülmektedir. Çünkü 3.1.3. madde, 1 Mart 1978 tarihinden önce yapılmış işlere fiyat artış yüzdesi uygulamasına imkân vermemekte diğer bir ifadeyle 7/15990 sayılı Kararnameyle getirilen fiyat artış yüzdesinin yalnız 1 Mart 1978 tarihinden sonra ödenmiş ve ödenecek hakedişlerdeki birim fiyatlara uygulanmasını kabul etmektedir. Dolayısıyla 1 Mart 1978 tarihinden önce yapılan işlere 1978 yılına ait fiyat artış yüzdesinin uygulanmamasında kararnameye aykırılık bulunmamaktadır.

Yüklenici firmanın 19 no.lu hakediş raporuna karşı yaptığı itirazın mahiyet ve amacı, itiraza ilişkin 10.10.1978 tarihli dilekçenin ikinci sayfasının 4. ve 5. paragraflarında açıkca ortaya konulmaktadır. Yüklenici dilekçesinde :

«... 19 sayılı istihkak raporunun tanzim tarihinde, uzunluk zammı nisbeti $(1000 - 300)/100 = 7$ nisbetine bâliğ olmuş olup, bu nisbetin istihkakın tanzim tarihine kadar zneydana getirilmiş bütün uzunluk zammına tabi işlere tatbiki ve çıkan neticeye de 1978 yılı artış yüzdesi olan 0,25'in uygulanması icabeder.

Bu izahatımızın daha evvel sözlü olarak kontrol teşkilâtına ifade edilmiş olmasına rağmen, uzunluk zammı hesabında 1.3.1978 den önce yapılmış işlerden dolayı, 1.3.1978 den sonra tahakkuk eden uzunluk zammı miktarı, 1977 yılı malî yılında ödenmiş gibi kabul edilerek $(33.510.424/+13.608.600) \times (0.07 - 0.01) \times 0.25 = 910.924$ TL. eksik ödemede bulunulmuştur.» iddiasına yer vermektedir.

10.10.1978 günlü itiraz dilekçesi ve özellikle bu dilekçenin 2. sayfasındaki formül incelendiğinde görülmektedir ki, yüklenici :

a — 13.2.1978 tarihinden önce yapılan ve tünel uzunluk zammına tabi olan işler bedeli (T) 47.119.024,20 liranın % 1'i oranında (471.190.24 TL.) tünel uzunluk zammı aldığı için bu miktarın 13.2.1978 gününden sonra yapılan işler nedeniyle hesap edilecek tünel uzunluk zammı miktarından düşülmesini kendisi önermektedir.

b — Yüklenici, 7/15990 sayılı Kararnamenin 1.3.1978 gününde yrrlge girmiş olması ve dolayısıyla 1977 malî yılına ait fiyat artış yüzdesi bulunmaması nedeniyle anılan yıla ait tünel uzunluk zammına tabi imalât bedeli için 1977 yılı yönünden herhangi bir fiyat artış katsayısı istememektedir.

c — Buna karşılık yüklenici, 1978 yılında, 13.2.1978 gününe kadar olan —yani 1977 malî yılında yapılan ve tünel uzunluk zammına tabi olan— iş bedelinin önce bu tarihte erişilmiş olan tünel uzunluk zammı yüzdesi (P) ile çarpılmasını, bu yolla bulunan miktardan 1977 malî yılında erişilmiş olan % 1'lik tünel uzunluk yüzdesi nisbetindeki tünel uzunluk zammı miktarının düşülmesini ve böylece kalan tünel uzunluk zammı miktarına 1978 yılının (yani tünel uzunluk zammına tabi imalâtın yapıldığı yılın değil hakedişin ödendiği yılın) fiyat artış yüzdesinin (c) uygulanmasını istemektedir.

10.10.1978 günlü dilekçede yer alan istem ve iddiadan ve bunun tahlilinden de anlaşılabacağı üzere yüklenici, Bölge Müdürlüğünün her yıl yapılan işe o yıla ait fiyat artış yüzdesinin uygulanması yolundaki anlayışına karşı çıkmakta ve 1978 yılı fiyat artış yüzdesinin 19 no.lu hakediş raporunun düzenlendiği tarihe kadar olan ve tünel uzunluk zammına tabi işler bedeli ile o tarihte ulaşılan (ilk 300 metre hariç) tünel uzunluk yüzdesinin çarpımından oluşan sonuca uygulanması gerektiğini öne sürmektedir ki, böyle bir iddianın kabulünün her hakediş raporunun ödendiği yıla ait fiyat artış yüzdesinin, aynı zaman-da daha önceki yıllara da sirayet ettirilmesi sonucunu vereceği açıktır.

Genel Müdürlüğün bu yoldaki uygulaması ile yüklenicinin isteği arasındaki uyum ve benzerliği ve Bölge Müdürlüğü uygulamasından farkını örneğin 34 no.lu hakediş raporundaki rakamlar esas alınarak bir tablo halinde aşağıdaki gibi göstermek mümkündür :

**BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNÜN TUNEL UZUNLUK
ZAMMINA FIYAT ARTIŞ KATSAYISI UYGULAMASI**

1977	1978	1979
P = % 1 T = 49.054.484 C = 0	% 10 149.366.882 0,25	% 16 139.682.686 0,9644
49.054.484x0,01x0 = 0	149.366.882x0,10x 0,25 = 3.734.172	139.682.686x0,16x 0,9644 = 21.553.597
49.054.484x0,09x0 = 0		
	149.366.882x0,06x 0,25 = 2.240.503	
49.054.484x0,06x0 = 0		(C) Toplamı = 3.734.172 21.553.597 + 2.240.503 27.528.272

P = Tünel Uzunluk Yüzdesi T = Yapılan İşlerin Bedeli C = Fiyat Artış Katsayısı

**GENEL MÜDÜRLÜĞÜN TUNEL UZUNLUK
ZAMMINA FIYAT ARTIŞ KATSAYISI UYGULAMASI**

1977	1978	1979
% 1 49.054.484 0	% 10 149.366.882 0,25	% 16 139.682.686 0,9644
49.054.484x0,01x0 = 0	149.366.882x0,10x 0,25 = 3.734.172	139.682.686x0,16x 0,9644 = 21.553.597
49.054.484x0,01x0 0,25 = 1.103.726		
	149.366.882x0,06x 0,9644 = 8.642.965	
49.054.484x0,06x 0,9644 = 2.838.488		(C) Toplamı = 3.734.172 21.553.597 1.103.726 8.642.965 2.838.488 37.872.948 — 27.528.272 FARK = 10.344.676.— TL.

Bu tablonun, «Genel Müdürlüğün tünel uzunluk zammına fiyat artış katsayısı uygulaması» ile ilgili bölümünün yüklenicinin (12) nci sayfaya alıntısı yapılan itiraz dilekçesiyle birlikte incelenmesi, yüklenicinin itirazının Genel Müdürlükçe haklı görüldüğünü ve aynen benimsendiğini ortaya koymaktadır. Gerçekten de Genel Müdürlük, 1977 yılında yapılan tünel uzunluk zammına tabi işler bedelini —ilk 300 metre hariç— erişilen tünel uzunluk yüzdesi ile çarpmış, ancak 7/15990 sayılı kararname 1.3.1978 gününde yürürlüğe girdiği ve 1977 mali yılı için herhangi bir fiyat artış yüzdesi uygulamasına olanak tanımadığı için çıkan sonuca da fiyat artış yüzdesi uygulamamıştır.

Buna karşılık Genel Müdürlük, 1978 yılında yapılan ve tünel uzunluk zammına tabi olan işler bedelinin erişilen tünel uzunluğu ile çarpımı sonucunda elde edilen miktara 1978 yılına ait fiyat artış yüzdesini (0,25) uygulamakla yetinmemiş; ayrıca, bu yüzdeyi 1978 yılında erişilen tünel uzunluk yüzdesinden (% 10) 1977 yılında erişilen tünel uzunluk yüzdesi (% 1) çıkarıldıktan sonra kalan yüzdenin 1977 yılında yapılan ve bedeli aynı yıl ödenen tünel uzunluk zammına tabi işler bedeli ile çarpımı sonucunda ortaya çıkan miktara da uygulamıştır. Genel Müdürlük, yüklenicinin isteğini aynen karşılayan bu uygulamayı 1979 yılında da yinelemiş ve anılan mali yıla ait fiyat artış yüzdesini (0,9644) o yılda yapılan tünel uzunluk zammına tabi işlerin bedeline uyguladıktan başka, bu yüzdeyi, yukarıdaki yöntemle 1978 ve 1977 yıllarında yapıp o yıllarda bedelleri ödenen işlere de sirayet ettirmiştir.

Bu uygulamanın, her yapılan işe yalnız o yıla ait fiyat artış katsayısının uygulanması gerektiği yolundaki Bölge Müdürlüğü uygulamasından farklı olduğu ortadadır. Nitekim, bu farklı uygulama sonucu 1979 mali yılı sonu itibariyle yüklenici lehine 10.344.676.— TL tutarında bir fark doğmuş ve ileride değinileceği üzere bu fark kimi sanıklarca 34 no.lu hakediş raporuna ilâve edilerek yükleniciye ödenmiştir. Genel Müdürlükçe, 21 no.lu hakedişten itibaren değiştirilerek yön verilen ve sürdürülen bu uygulamanın yüklenicinin isteğine aynen cevap veren bir mahiyet taşıması nedeniyle kimi sanıkların ve vekillerinin yükleniciye isteğinden daha az miktarda ödeme yapıldığı yolundaki iddiaları kabule değer görülmemiştir. Genel Müdürlüğün yukarıda belirtilen şekilde ödemeye yol açan görüş ve uygulamasının 7/15990 sayılı Kararname hükümlerine aykırılığı ise, ileride kurulların kararları incelenirken ortaya konulacaktır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, 10.10.1978 günlü itiraz dilekçesinin Demiryolları İnşaatı Ankara Bölge Müdürlüğü'nce 23.11.1978 günlü yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilmesi üzerine, Genel Müdür Suat E. TAFTALI'nın konuyu incelemek üzere bir komisyon kurulması yolundaki önerisi Bakanlık Müsteşarı Mehmet ÇÖTÜR tarafından Bakan adına verilen 22.1.1979 günlü olurla kabul edilmiş; ancak, kurulan, komisyon mahallinde inceleme yaptıktan ve 7/15990 sayılı Kararname ile sözleşme ve eklerini inceledikten sonra Bakanlık Makamına sunduğu raporunda «7/15990 sayılı kararnamenin getirdiği fiyat artış yüzdelерinin 32.011 poz. no.lu tünел uzunluk zammı birim fiyatına tatbikinin ne yönde olması gerekeceğinin... Bakanlıkca tensip edilecek Bakanlık yetkili kurulunca karara bağlanması nın uygun olacağı...» sonucuna varmıştır. Bu öneri, Mehmet ÇÖTÜR tarafından Bakan adına verilen 23.2.1979 günlü olur'la ve konunun Yüksek Fen Kurulunca karara bağlanması koşuluyla uygun bulunmuştur.

Söz konusu olur'un alınmasından sonra, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü sanık Suat E. TAFTALI tarafından Bölge Müdürlüğüne ve müşavir firmaya gönderilen 26.2.1979 günlü yazı ile 7/15990 sayılı Kararname ile getirilen fiyat artış yüzdesinin 32.011 poz. no.lu tünел uzunluk zammına uygulanmasının şimdilik durdurulmasının istendiği ve bu emrin sonucu olarak tünел açımının sürdüğü ve tünел uzunluk zammı nisbetinin de yüklenici lehine olarak buna göre arttırılması gerektiği halde ödemelerin % 10 üzerinden yapılmasına devam edildiği dosyadaki belgelerin incelenmesinden anlaşılmıştır.

Her ne kadar 21 no.lu hakedişten itibaren, 19 ve 20 no.lu hakedişlerde uygulanan ödeme sisteminden dönülerek, yüklenicinin isteği doğrultusunda hakedişlerin düzenlenmesine başlanılmışsa da; buna dayanılarak yüklenici ile idare arasındaki uyuşmazlığın sona erdiğinden; dolayısıyla konunun bir karar verilmek üzere Yüksek Fen Kuruluna sevk edilmesinin 1609 sayılı, Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanunu'nun 6 ncı maddesinin (a) bendi hükmüne aykırı olduğundan söz etmeye olanak yoktur.

Çünkü, olayda Demiryolları İnşaatı Ankara Bölge Müdürlüğü 19 no.lu hakediş raporu ile bir işlem tesis etmiş ve yüklenici bu işleme karşı 10.10.1978 günlü dilekçe ile, itirazda bulunarak bu işlemin düzeltilmesini ve uyuşmazlığın giderilmesini istemiştir.

Bölge Müdürlüğünün kendi görüşü doğrultusunda düzenlediği ve fakat yüklenicinin bu kez itirazda bulunmadığı 20 no.lu hakediş raporundan sonra gelen 21 no.lu hakediş raporunun ve ondan sonraki hakedişlerin yüklenici isteği doğrultusunda düzenlenmiş olması, uyuşmazlığın çözümlendiğini değil, askıya alındığını göstermektedir. Nitekim, bir yandan konu Genel Müdürlüğün girişimleriyle özel komisyona ve daha sonra da yetkili kurullara götürülüp çözüm istenirken diğer yandan işin yürümesinin sağlanması için Genel Müdürlüğün görüşü ve yüklenicinin isteği doğrultusunda fiyat artış yüzdesinin aynı şekilde uygulanmasına devam edilmiştir.

Kaldı ki, Genel Müdür Suat E. TAFTALI hiç bir zaman Bölge Müdürlüğüne, yüklenici itirazının haklı görüldüğü ve kabul edildiği yolunda yazılı veya sözlü kesin bir karşılık vermemiştir. Bir başka anlatımla sanık 1609 sayılı Kanunun 9. maddesiyle kendisine tanınan yetkiyi kullanarak itiraz üzerine doğan uyuşmazlığa şu ya da bu şekilde kesin bir çözüm getirmemiştir.

Aksine, sanık Suat E. TAFTALI Yüce Divandaki savunmasında «... NUROL Firmasının artış teklifi karşısında, Genel Müdürlük makamının taahhütnamedeki hizmetin felce uğramaması düşünce ve gayesi ile, acil tedbir olarak 21 - 22 - 23 no.lu istihkakların ödenmesinden sonra durumu 26.2.1979 tarih ve 1721 sayılı durdurma kararım ile beraber Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kuruluna intikal ettirmem bu konunun hallini Genel Müdürlüğün yetkisi dışında gördüğüm içindir.» diyerek uyuşmazlığın devam ettiğini doğrulamaktadır.

Bölge Müdürü Rifat YILDIRIM da, Başbakanlık İnceleme Kurulu önündeki 23.2.1981 günlü ve «... (23.11.1978 tarihli) yazımıza yazılı cevap verilmemekle birlikte konunun Yüksek Fen Kuruluna iletildiği ve alınacak sonuca göre cevap verileceği ancak Genel Müdürlük görüşü ve müteahhidin isteği doğrultusunda ödeme yapılmasında, ara istihkaklar olması nedeniyle şimdilik bir mahzur bulunmadığı sözlü olarak ifade edildi. Bölge Müdürlüğümüz mali yıl sonunda, bu tarihe kadar duruma açıklık gelmediği takdirde kendi görüşünü uygulayarak hakedişleri düzenleme imkânına sahip olduğundan 32 no.lu hakedişe kadar Genel Müdürlük görüşü doğrultusunda hakedişleri düzenlemekte mahzur görmemiştir. Bu konudaki görüşmeler zamanın Genel Müdürü Suat TAFTALI, Yapım Dairesi Başkanı ve diğer yetkililerle vuku buldu...» şeklindeki ifadesiyle uyuşmazlı-

ğın çözümlenmediğini, geçici bir süre için askıya alındığını vurgulamış olmaktadır.

Rıfat YILDIRIM, Yüce Divandaki tanıklığı sırasında da Cumhuriyet Başsavcısının bir sorusuna cevaben «Firma yetkilisinin 32, 33 ve 34 no.lu hakedişlere ihtirazi kayıt koymadığını, ancak kendilerinin 19 no.lu hakedişe yaptıkları itirazın devam ettiğini, uygulama aynen devam ettiği ve konuda tek olduğuna göre her hakedişe ayrı ayrı itiraz etmenin gerekmediğini, tek itirazın yeterli olduğu düşüncesinde bulunduğunu» (Tutanak : 340 - 341) söyleyerek uyuşmazlığın devam etmekte olduğunu doğrulamıştır. Yüklenici ile idare arasında uyuşmazlık bulunmadığını iddia eden sanıklardan pekçoğu da Başbakanlık İnceleme Kurulu ve Soruşturma Komisyonundaki ifadelerinde, yüklenici ile Bölge Müdürlüğü arasındaki uyuşmazlık nedeniyle konunun kurullara intikal ettiğini açıkca belirtmişlerdir.

Kaldı ki, sözleşme Bakanlık ile yüklenici firma arasında yapılmıştır. Taraflardan biri olan Bakanlık adına yetki kullanan zamanın Müsteşarı Mehmet ÇÖTÜR, konunun ilk önce özel bir komisyonda incelenmesini uygun görmüş daha sonra da bu komisyonun görüşüne katılarak uyuşmazlığı Yüksek Fen Kuruluna intikal ettirmiştir.

Bu nedenlerle, yüklenici ile idare arasında herhangi bir uyuşmazlık bulunmadığı, dolayısıyla konunun Yüksek Fen Kurulunca ele alınmasının yasaya aykırı olduğu yolundaki savlar kabule değer görülmemiştir.

Uyuşmazlığın çözümünün Yüksek Fen Kurulu ile Bayındırlık Kurulunun görevleri alanına girip girmediği ise ancak 1609 sayılı Kanunun bu kurullara ilişkin hükümlerinin incelenmesiyle anlaşılabilir :

Gerek Yüksek Fen Kurulu gerek Bayındırlık Kurulu 1609 sayılı Kanundan önce yürürlükte olan ve 1939 yılında kabul edilerek 1972 yılına kadar 33 yıl yürürlükte kalan 3611 sayılı Nâfia Vekâleti Teşkilâtı ve Vazifelerine dair Kanun'da da «Yüksek Fen Heyeti» ve «Nâfia Meclisi» adı altında öngörülmüş kurullardır.

Bu yasanın 11. maddesinde Yüksek Fen Heyetinin yalnızca «inceleme» ve «danışma» organı olarak yer almasına karşılık Nâfia Meclisi, sözleşme ve şartnameleri ve Bakanlıktan havale olunan diğer hususları inceleyip görüş bildiren bir kurul olmasının yanısıra aynı zamanda «Mukavelelere merbut inşaat ve

ameliyattan doğan ihtilafları» da inceleyip karara bağlayan bir kurul olarak öngörülmüştür. Meclisin, uyuşmazlıkların çözümüne ve diğer konulara ilişkin kararları Bakanın onayı ile yürürlüğe girmekte ve sonuçlar doğurmakta idi.

1972 yılında kabul edilen 1609 sayılı «Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun» ile Bayındırlık Bakanlığı teşkilât ve görevleri günün gereksinimlerine göre yeniden ele alınmış, bu arada Bayındırlık Kurulu ile Yüksek Fen Kurulu da yeniden düzenlenmiştir.

Kanunun gerekçesinde açıklandığına göre «4 ve 5 inci (yasada 5 ve 6 ncı) maddelerde, Bayındırlık Kurulu ve Yüksek Fen Kurulu görev ve çalışma şekilleri açıklığa kavuşturulduğu gibi; teknik alanda yurdun en yüksek danışma ve karar organı olarak kabul edilen bu kuruluşların daha etkili görev yapmaları sağlanmıştır.» (MM Tutanak Dergisi, Dönem : 3, Cilt : 25, S. Sayısı : 668, Sayfa : 3; C. Senatosu Tutanak Dergisi, Cilt : 5, Toplantı : 11, Birleşim : 71 - 80, S. Sayısı : 117, Sayfa : 202 - 208).

1609 sayılı Kanunda, 3611 sayılı Kanundan farklı olarak; Bayındırlık Kurulu, Bakanlık merkez teşkilâtını oluşturan birimlerden birisi olarak gösterilmiş, Yüksek Fen Kurulu'nun, bir Başkan ile altı üyeden oluşacağı açıklanmış ve Bayındırlık Kuruluna katılacak üye sayısı artırılmıştır.

Kanunun 5. maddesinde sözü edilen Bayındırlık Kurulu, Yüksek Fen Kurulunun üzerinde ve inşaat işleri ile ilgili uyuşmazlıkları «nihai» ve «kesin» olarak çözümleyecek bir üst idari karar ve danışma organı olarak düzenlenmiştir.

Gerçekten anılan maddeye göre

«Bayındırlık Kurulu :

Müsteşarın Başkanlığında; Yüksek Fen Kurulu Başkan ve Üyeleri, Başmüsavir ve Bakan tarafından seçilecek iki Bakanlık müşaviri, Karayolları Genel Müdürü dahil Genel Müdürler ve 1 inci Hukuk Müşavirinden oluşur.

Bulunmamaları halinde Genel Müdürler yardımcılarından birini, 1 inci Hukuk Müşaviri 2 nci Hukuk Müşavirini Kurula katılmak üzere görevlendirirler.

Müsteşarın bulunmaması halinde Yüksek Fen Kurulu Başkanı Kurula Başkanlık eder.

Bayındırlık Kurulu kararlarını oyçokluğu ile alır. Oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı taraf çoğunlukta sayılır. Karara karşıt görüşte olanlar, görüşlerini yazılı olarak karara eklerler.

Görevleri :

a) İnşaat işlerinden doğan ve Yüksek Fen Kurulunda karara bağlanmış olup Bakanlık Makamı tarafından bir kere de bu kurulda incelenmesine lüzum görülen veya Yüksek Fen Kurulunda 2/3 çoğunlukla karara bağlanamayan anlaşmazlıkları Bakanlık son mercii olarak kanun, sözleşme ve şartlaşma hükümlerine göre inceleyip en geç bir ay içinde karara bağlamak,

b) Yeni fiyat tayıni anlaşmazlıklarını inceleyip kesin fiyatı tespit etmek,

c) Bakanlıkca havale edilecek bayındırlık hizmetleri ile ilgili konuları inceleyip istişari nitelikte mütalâalarını bildirmektedir.»

Maddede, 3611 sayılı Kanundakinden farklı üç önemli nokta göze çarpmaktadır :

1 — 3611 sayılı Kanuna göre Kurulun doğal Başkanı Bayındırlık Bakanı olduğu ve ancak kendisi bulunmadığı zaman Bakanlık Müsteşarı kurula Başkanlık edebileceği halde, 1609 sayılı Kanun ile Bakan'ın bu kurula Başkan olarak katılması önlenmiştir. Yasanın gerekçesinde ve meclis müzakere zabıtlarında bir açıklık olmamakla birlikte, bu yeni düzenleme Yasa Koyucu tarafından yurdun teknik alanda en yüksek danışma ve karar organı olması amaçlanan Bayındırlık Kurulunun, tamamen teknik ve hukuki bilgilere sahip kişilerden oluşmasına ve politik etkilere uzak kalmasına gösterdiği özenle açıklanabilir.

2 — 3611 sayılı Kanunda, Bayındırlık Kurulu Kararlarının —kendisi kurula katılmış olsa bile— yürürlüğe girebilmesi Bayındırlık Bakanının onayına bağlı kılındığı halde 1609 sayılı Kanun ile bu yetki kaldırılmış, böylece kurulca verilen kararlara Bakan'ın siyasal görüşlerle müdahale etmesi ve onu etkisiz hale getirmesi yolu kapatıldığı gibi teknik alanda yurdun en yetkili danışma ve karar organı olan bu kurulun kararlarına Bakanın da uymak zorunda olduğuna işaret edilmek istenmiştir.

3 — İnşaat işlerinden doğan anlaşmazlıkların çözümünde bu kurulun «son merci» olduğu belirtilmek suretiyle, bir yandan kurula 3611 sayılı Kanun ile de tanınmış bu yetkiye kesin açıklık getirilmiş, diğer yandan değinilen niteliklerdeki uyuşmazlıklarda Bayındırlık Kurulu Kararlarına karşı ilgililerce Bakanlık içinde itiraz edilebilecek başkaca bir üst idarî merci bulunmadığı belirtilerek bu kurulca verilen kararlara karşı ancak yargı yoluna başvurulabileceği anlatılmak istenmiştir.

1609 sayılı Kanunun 6. maddesi Yüksek Fen Kurulunun kuruluş ve görevlerini düzenlemektedir. Buna göre :

«Yüksek Fen Kurulu :

Bir başkan ve altı üyeden oluşur.

Görevleri :

a) Bakanlıkça havale olunan inşaat ve tesisat işleri ile ilgili anlaşmazlıkları inceleyip karara bağlamak,

Kararlar mevcudun oyçokluğu ile verilir. Oyların eşitliği halinde Başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu teşkil eder.

Mevcudun 2/3 çoğunluğu ile alınmayan kararlarla ilgili konular Bayındırlık Kuruluna intikal eder.

b) Bakanlıkça havale olunan kanun ve tüzük tasarıları ile yönetmelik projelerini fennî yönden incelemek ve mütalâa vermek,

c) Bayındırlık işleri ile ilgili genel şartname, tip sözleşme, yıllık rayiç ve fiyat analizlerini hazırlamak ve yayınlamak,

d) Bayındırlık işleri ile ilgili inşaat tarz ve usulleriyle teknik alandaki gelişmelerden; memlekette uygulanması yararlı görülenler hakkında teklifte bulunmak,

e) Müteahhitlerle ilgili gizli sicilleri tutmak ve müteahhitlik karnesi vermek,

f) Bakanlıkça havale edilecek bayındırlık işleri ile ilgili diğer işleri yapmaktır.»

Böylelikle, bu madde ile, bir yandan Yüksek Fen Kurulu'nun 3611 sayılı Kanunda öngörülen idarî ve istişarî nitelikteki görevleri, açıklık ve genişlik getirilmek suretiyle saklı tutulurken diğer yandan, bu kurul —3611 sayılı Kanundan farklı ola-

rak— Bakanlıkca havale edilen inşaat ve tesisat işleri ile ilgili anlaşmazlıkları —ilk derecede— inceleyip karara bağlamakla yetkili ve görevli kılınmıştır.

İnşaat işlerinden doğan uyuşmazlıklarda, 7 kişiden oluşan bu kurulun 2/3 veya daha fazla çoğunlukla veya oybirliği ile verdiği kararlar kural olarak kesin olup, bu konudaki kararlara konu anlaşmazlıkların Bayındırlık Kurulunda incelenebilmesi, kararın 2/3 çoğunlukla alınmamış veya Bakanlık Makamı tarafından buna lüzum görülmüş olması koşuluna bağlı kılınmıştır.

1609 sayılı Kanunun «Bakanlıkca havale olunan inşaat ve tesisat işleri ile ilgili anlaşmazlıkları inceleyip karara bağlamak» görevini Yüksek Fen Kuruluna veren 6. maddesinin üçüncü fıkrası 5. madde ile birlikte ele alındığında, Yasa Koyucunun, inşaat ve tesisat işleri ile ilgili uyuşmazlıklarda iki kademeli bir inceleme ve karar organı oluşturduğu; Yüksek Fen Kurulunun birinci kademeyi meydana getirdiği ve bu konuda 2/3 çoğunlukla veya oybirliği ile verdiği kararların, Bakanlık Makamı tarafından konunun Bayındırlık Kurulunda yeniden incelenmesine gerek görülmemesi hallerinde, «kesin» ve taraflar için «bağlayıcı» olduğu anlaşılmaktadır.

Yüksek Fen Kurulunun, 19 no.lu hakedişe yapılan itiraz üzerine idare ile yüklenici arasında doğan uyuşmazlık hakkında 1609 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (a) bendine göre 3.7.1979 tarihinde oybirliği ile verdiği karara sanıklardan yalnızca Feridun ÖNEN katılmıştır.

Uyuşmazlığa, üstelik idare lehine çözüm getirdiği halde bu kararın Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü yetkililerince hemen uygulamaya konulmadığı ve sanık Suat E. TAFTALI'nın, yüklenicinin başvurusu da olmamasına rağmen, kararın bir kez de Bayındırlık Kurulunda görüşülmesi için Bakan nezdinde resen girişimlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Sanık Suat E. TAFTALI, Yüce Divan'daki sorgusunda «... Yüksek Fen Kurulu'nun 3.7.1979'da 39 sayı ile aldığı karar müsteşarlık makamına, tasdik edilmek, tasdik edildiği takdirde Genel Müdürlüğüne gönderilmek üzere sunuldu. Bu 25.7.1979 tarihine kadar müsteşarlık makamında kaldı. Vaki görüşmemizde müsteşarla, yaptığımız ödemelerde bir fazlalığın bulunmadığı, ancak Yüksek Fen Kurulu kararlarının istisari olduğu, Bayındırlık Kurulu kararlarının yargı önünde geçerli olacağı, bu ihtilâfın sürüp gideceği,

bu sebeple bu kararın Bayındırlık Kurulundan geçirilmesinin doğru olacağı kanaat ve görüşüne vardık. Ve sayın müsteşar Mehmet ÇÖTÜR, paraflamak suretiyle kendi elyazısı ile «Genel Müdürlüğün şifahi isteği üzerine bir kere de Bayındırlık Kurulunda incelenmesine lüzum görülmüştür.» şeklindeki bir ifadeyi yazarak Bakana sundular ve Bakan tarafından da konu Bayındırlık Kuruluna aktarıldı.» (Tutanak : 178 - 179) dediği halde Mehmet ÇÖTÜR Yüce Divan'daki ifadesinde «... Yüksek Fen Kurulu 3.7.1979 tarih ve 39 sayılı kararı ile, oybirliğiyle, müteahhit istemi aleyhine Bölge Müdürlüğünün ve müşavir firmanın görüşü yolunda bir karar verdi.

Oybirliği ile alınmış olmasına rağmen, o zamanın bakanı Şerefettin ELÇİ'ye kendisine getirdiğim zaman, «bunu Bayındırlık Kurulunda görüşelim» önerisinde bulundu bana. Ben de kendisine «oybirliğiyle alınmış bir karar bu, lüzum yok» dedim. Bana aynen şunu söyledi : «Genel Müdür beyin bu hususta bir arzusu var» dedi bana. Ben de cebimden kalemi çıkardım, yanında; «Genel Müdürün sözlü istemi üzerine bir kere de Bayındırlık Kurulunda görüşülmesine karar verilmiştir.» dedim. Paraf attım. Bakan imzaladı; bu şekilde konu Bayındırlık Kuruluna gelmiş oldu» demiştir (Tutanak : 250 - 251).

Burada öncelikle şu hususu belirtmek gerekir ki, 1609 sayılı Kanunda Yüksek Fen Kurulu'nun bu Kanunun 6. maddesinin (a) bendine göre verdiği kararların uygulanabilmesi için Bakanın onayına gerek bulunduğu yolunda açık veya kapalı bir hüküm yer almamaktadır. Sanık Suat E. TAFTALI'nın, bu kurulca verilen kararların fazlaca kesinlik taşımadığı ve istisari oldukları yolundaki iddiası hukuki dayanaktan yoksun ve kabulü olanaksız bir iddiadır. Yüksek Fen Kurulu'nun sözü geçen bende göre verdiği kararlar, icrai ve uyulması zorunlu kararlar niteliğinde olup, bu kararların kanunda öngörülen biçimde Bayındırlık Kuruluna sunulması dahi uygulamalarının ertelenmesi için bir neden sayılamaz.

Sanık Suat E. TAFTALI'nın uyuşmazlığa Genel Müdürlüğün ve yüklenici firmanın görüşlerinin aksi doğrultuda bir çözüm getiren ve idare lehine olan bu kararın hemen uygulanmasından yana olmadığı, hakedişlerin eskisi gibi düzenlenmesinden ve teşkilâtına anılan karar doğrultusunda hakedişlerin tanzimi için emir ve talimat vermemesinden belli olmaktadır. Hatta, ileride de değinileceği üzere, bu kararın varlığı teşkilâttan saklanmış

ve böylece ödemelerin eskisi gibi sürdürülmesine olanak sağlanmıştır. Bu durum, aynı zamanda Suat E. TAFTALI'nın 1979/39 sayılı kararı benimsemediğini göstermektedir. Nitekim Müsteşar Mehmet ÇÖTÜR tarafından, kararın altına yazılan '«Genel Müdürlüğün şifahi isteği üzerine bir kerede Bayındırlık Kurulunda incelenmesine lüzum görülmüştür» şeklindeki havale yazısından, sanık Suat E. TAFTALI'nın, Müsteşarın aksi görüşte olmasına rağmen, Bakanı önceden yaptığı girişimle amacı doğrultusunda ikna ettiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Sanık Feridun ÖNEN de Soruşturma Komisyonunda tanık sıfatıyla vermiş olduğu 15.9.1981 günlü ifadesinde, Genel Müdürlüğün Kurullardan kendi görüşü doğrultusunda bir karar çıkartmak için yoğun ve ısrarlı çabalar içinde bulunduğuna işaret etmekte ve «... idaresinin son yapılan yani halen yapılan uygulama doğrultusunda yapılan uygulamanın tescil edilmesi için çaba sarfettiğini biliyoruz. Bu daha evvel Şerefettin ELÇİ zamanında gündeme getirilmiş... Hasan BORA başkanlığında ... komisyon kurulmasının asıl sebebi de, bu şekildeki bir uygulamanın, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün yaptığı uygulamanın tescili gayesi taşıdığını biliyoruz. Fakat komisyondan bu karar çıkmamış... karara ait tasvip olurunda da Yüksek Fen Kurulu'na bu görevi vermiş, konu oradan geldi.

... Oradan itibaren dairesi bu uygulamada musırdı. Şerefettin ELÇİ zamanından sonra yeni idare zamanında, Selâhittin KILIÇ zamanında da aynı konu devam etti. Ve bu şekilde yeni doğrultuda yani idarenin uygulamasının tescili doğrultusundaki gayretler devam etti.

Birinci (Bayındırlık Kurulu) karardan sonra Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü konunun peşini bırakmadı ve uzun boylu konuyu kendi bakımından işledi...» demektedir (K-D : 22; 25).

Yüksek Fen Kurulu'nun 1979/39 sayılı kararı, yukarıda değinildiği şekilde ve Bayındırlık Bakanı Şerefettin ELÇİ tarafından 25.7.1979 tarihinde yapılan havale ile Bayındırlık Kuruluna gönderilmiştir. Bu göndermenin ve adı geçen Kurulun işe elatmasının 1609 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (a) bendine uygun olduğunda kuşku ve duraksamaya yer olmamak gerekir. Çünkü, inşaat işinden doğan bir uyumsuzluk önce Yüksek Fen Kurulunda karara bağlanmış ve buna rağmen Bakanlık Makamı konunun bir kere de bu kurulda incelenmesine lüzum görmüş-

tür. Diğer bir ifadeyle, işin Bayındırlık Kuruluna intikali tam olarak sözü geçen (a) bendi hükmüne ve bu bendin öngördüğü iki durumdan birincisinin aradığı koşulların varlığına bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Bayındırlık Kurulunun 17.10.1979 gününde, Müsteşar Mehmet ÇÖTÜR'ün başkanlığında, sanıklardan Feridun ÖNEN ile Suat E. TAFTALI da hazır bulunduğu halde, 16 üyenin katılmasıyla verdiği 1979/19 sayılı karar, kararımızın (23) üçüncü sayfasına aynen alındığı için burada yinelenmemiştir.

Sanık Suat E. TAFTALI'nın tünel uzunluk zammının bir birim fiyat olduğu ve bu zamla ilgili ödemelerde, ödemenin yapıldığı yıl katsayısı ile çarpılarak değerlendirilmesi gerekeceği görüşüyle muhalif kaldığı bu karar, Yüksek Fen Kurulunun 1979/39 sayılı kararının aynıdır. Bayındırlık Kurulu, olaya değişik bir yorum ve yaklaşım getirmemiş ve 1979/39 sayılı kararı aynen benimseyerek karar metnini olduğu gibi almıştır. Gerek bu kararın gerek 1979/39 sayılı kararın sözleşme ve kararname hükümlerine göre tahlilini yapmak ve böylece sanıklar Suat E. TAFTALI ile Okay F. KURÇEREN'in suç kasıflarını ortaya çıkarabilmek için önce bu kararların uygulanmamasına ilişkin olarak öne sürülen nedenleri gözden geçirmek ve geçerlik derecelerini ortaya koymak gerekli görülmüştür :

Bu nedenler; Demiryolları İnşaatı Ankara Bölge Müdürlüğünün sözleşme, şartname ve kararnameye aykırı hakediş düzenleyerek yüklenici firmanın itirazına sebebiyet verdiği, bunun üzerine, hakedişin Genel Müdürlükçe yetki dahilinde ve sözleşme, şartname ve kararname hükümlerine uygun şekilde düzeltilerek görevini yerine getirdiği, bu durumda yüklenici firma ile Genel Müdürlük arasında mevcut bir «anlaşmazlık»tan söz edilemeyeceğinden Bayındırlık Kurulunca konu hakkında karar verilmesinin 1609 sayılı Kanunun 5/a maddesine aykırı düştüğü, gerek Yüksek Fen Kurulu'nun gerek Bayındırlık Kurulu'nun kararının içeriği ve yazılışı bakımından belirsiz, her türlü yorumla açık, sözleşme ve şartname ile kararnameye aykırı sonuçlar doğuracak nitelik taşıdığı; çünkü, her iki kararda da «sözleşme eki birim fiyat tariflerinde, tünel uzunluk zammının tünel içinde yapılan kazı ve her türlü inşaat ve imalât birim fiyatlarının tünel uzunluğuna göre değişen yüzdesi olarak uygulanacağı belirtilmiştir.» dendiği, sözleşme eki birim fiyat tarifinde ise böyle bir hükmün yer almadığı, binaenaleyh kararların iyi niyetli bir

yorumla ve yeterli titizlik gösterilmeden hazırlandıkları; yine kararda «Tünel Uzunluk Zammına, yıllara göre fiyat artış yüzdesi uygulamasına gelince...» denmek suretiyle tünel uzunluk zammına fiyat artış yüzdesinin uygulanacağını kabul edildiği, ancak bu uygulamanın nasıl yapılacağı tarif edilmeden önce fiyat farkı ve değişken fiyat kararnamelerinin çıkartılma prensibinin kurul üyelerinin şahsi yorumları doğrultusunda açıklandığı, Kararnameler «her yıl yapılan inşaat ve imalâta yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin uygulanması» gibi bir prensiple çıkarılmış olsaydı Kararname metninde bu ifadenin bulunması veya Kararname maddelerinin bu prensibi ihtiva etmesi gerektiği; 1979/19 sayılı kararın hiç bir dayanağının bulunmadığı, kararın altıncı paragrafında gerekçe olarak gösterilen anlatımların gerçekte karara dayanak yapılabilmemesinin olanaksız olduğu, çünkü sonuç kısmı ile tamamen ayrı şeyler ifade edecek bir mahiyet taşıdıkları, şöyleki; kararın ikinci paragrafında tünel uzunluk zammının sözleşmeye uygun şekilde tanımlandığı ve bu zammın tünelde yapılan kazı ve her türlü inşaat ve imalât birim fiyatlarının değişen yüzdesi olarak uygulanacağını açık bir şekilde ifade edildiği, o halde bu paragrafın karara dayanak gösterilemeyeceği aksine Genel Müdürlüğün uygulamasının doğruluğunu kanıtladığı, yine kararın üçüncü paragrafında «geçici sitüasyonlarda, kalot daimi kaplaması ikmal edilmiş tünel uzunluğuna göre 32.011 poz. no.lu birim fiyat tarifinde tanımlandığı üzere bulunacak bütün işlere tatbik edilir...» denilmekle tünel uzunluk zammı yüzdesinin bulunuşu ve o tarihe kadar yapılmış uzunluk zammına tabi bütün işlerde uygulanacağını Genel Müdürlük uygulamasını haklı kılacak şekilde kabul edildiği; kararnamelerin çıkış amacını anlatan dördüncü paragrafta «her yıl yapılan inşaat ve imalâta yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin uygulanması prensibi getirilmiştir.» denilmekle beraber her yıl yapılan inşaat ve imalâtın miktarlarının mı, birim fiyatının mı yoksa sözleşmeye göre tahakkuk edecek bedelinin mi yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesiyle uygulamaya tabi tutulacağını açıklanmadığı dolayısıyla bu paragrafın da karara dayanak yapılamıyacağı, kararın muğlak ve çelişkili olması nedeniyle uygulanmasının da esasen imkânsız olduğu, karar metninde 7/15990 sayılı Kararnamenin nasıl uygulanacağı konusunda sözleşme ve kararname maddelerine atıf yapılarak hiç bir açıklamaya yer verilmediği gibi bu haliyle kararın se-

nuç yaratacak, tek bir biçimde hakediş düzenlenmesini veya ödeme yapılmasını sağlayacak bir nitelik de taşımadığı; kararda, tünel uzunluk zammı için ödenecek fiyat farkı hesabında «son yılın» fiyat artış yüzdesinin uygulanamayacağına işaret edildiği, 7/15990 sayılı Kararname de ise «son yılın fiyat artış yüzdesi» şeklinde bir ifadenin yer almadığı ve karardaki bu ifadenin ne anlam taşıdığının da bilinemediği; şayet, bununla herhangi bir hakedişin yapıldığı yılın, fiyat artış yüzdesi uygulaması açısından son yıl olarak kabul edilmesi kastediliyorsa bu takdirde hakedişin yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin tünel uzunluk zammına uygulanamayacağı sonucuna ulaşılacağı, bu kabûlün ise kararnamenin 3.1.2. maddesine aykırı düştüğü; kararda tünel uzunluk zammı için «imalâtın yapıldığı yıllara ait fiyat artış yüzdesi» ifadesinin kullanıldığı; böylece, bir yılda o yılın fiyat artış yüzdesinden ayrı olarak önceki yılların da fiyat artış yüzdelerinin uygulanacağına işaret edildiği ve bu suretle kararnamenin yalnızca yılının fiyat artış yüzdesinin kullanılacağını hükme bağlayan maddelerine aykırı sonuca ulaşıldığı şeklindedir.

Kararlara karşı yöneltilen bu savunmalar öz olarak dört noktada toplanabilir.

1 — Ortada bir anlaşmazlık yoktur; dolayısıyla kurulların konu hakkında karar vermeleri 1609 sayılı Kanuna aykırıdır.

2 — Kararlar, işin sözleşmesine aykırı düşmektedir.

3 — Kararlar, 7/15990 sayılı Kararnameye aykırıdır.

4 — Kararlar, çelişkilerle dolu, muğlak, birden çok yoruma açık ve uygulanamaz niteliktedir.

Bu savunmalar incelendiğinde :

1 — İdare ile yüklenici arasında uyumsuzluk bulunmadığı yolundaki savunmanın neden geçerli olamayacağı, yukarıda sanık ve tanık ifadelerinden de yararlanılarak ortaya konulmuş olduğundan bunların üzerinde yeniden durulmasına gerek görülmemiştir.

2 — Kararların, işin sözleşmesine aykırı olduğu hususuna gelince :

· Arifiye - Sincan Demiryolu İnşaatı ve Gerekli Etüt ve Proje Yaptırılması 1. Kısım İşine (Ayaş Tüneli) Ait Sözleşmenin 6.

maddesi gereğince, sözleşme ekleri arasında sayılan Birim Fiyat Tariflerinde, 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammının hesaplanma şekli ile ilgili olarak «Tetler ve açık anolar hariç olmak üzere uzunluğu 300 metreyi geçen her türlü tünellerde, 300 metreden fazla uzunluğun beher 100 metresi için tet ve açık anolar hariç tekml uzunluğa şamil olmak üzere kazı ve her türlü inşaat ve imalât... bedellerine yüzde bir ilâve edilmek suretiyle ödenir.» denilmektedir.

Bu belirlemeye göre, tünel uzunluk zammının hesaplanması ve ödenmesinin şöyle yapılması gerekir :

a — 300 metreden uzun tünellerde, 300 metreden sonraki uzunluğun beher 100 metresi için tünel uzunluk zammı ödenecektir. Burada kastedilen uzunluk, Birim Fiyat Tariflerine ekli notların 7. maddesine göre «tünelin bir veya iki ağzından itibaren, tetler ve açık anolar hariç olmak üzere, kalot daimi kaplaması inşaatı ikmal edilmiş toplam net uzunluktur.»

b — Tünel uzunluk zammı tekml uzunluğa şamildir.

c — Tünel uzunluk zammı, tünel içinde ve dışında yapılan bazı işlerin bedelleri ve bazı zamlar hariç, kazı ve her türlü inşaat ve imalât bedellerinin yüzde biri kadar ödenecektir. O halde, önce zamma esas olacak bedeller, daha sonra tünelin ulaştığı net uzunluk (ki bu uzunluk yapılan çalışmaya göre doğal olarak sürekli değişecektir) bulunacak ve daha sonra da bu uzunluk 100'e bölünerek, bulunan bedelin % 1'i ile çarpılacaktır.

1979/39 ve 1979/19 sayılı kararların «... kurulun kararı» başlığını taşıyan bölümünün birinci paragrafında :

«Sözleşme eki birim fiyat tariflerinde tünel uzunluk zammının tünel içinde yapılan kazı ve her türlü inşaat ve imalât birim fiyatlarının tünel uzunluğuna göre değişen yüzdesi olarak uygulanacağı belirtilmiştir.» denilmektedir.

Bu paragraf, Birim Fiyat Tariflerinde, 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammı ile ilgili olarak yer alan tarifi kelime kelime aynısı değildir. Ancak bu paragraflarla kurulların sözleşmeyi değiştirdiği, ortaya yeni bir tarif koyduğu da söylenemez. Bu paragrafta gönderme yapılan Birim Fiyat Tariflerinin ilgili bölümü incelendiğinde kurulların bu paragrafla neyi kasdettikleri açıkça belli olmaktadır. Nitekim, paragrafta, tünel uzunluk zammının hesabında ilk 300 metrenin dikkate alınmayacağının

yazılı olmamasına rağmen ne sanıklar ne de kimse ilk 300 metrenin de tünel uzunluk zammı hesabına dahil edilmesi gerektiğini öne sürmemektedirler. Kaldı ki, hakediş raporları incelendiğinde, tünel uzunluk zammı yüzdesinin hesap şekli ve miktarı konusunda Bölge Müdürlüğü ile Genel Müdürlüğün tamamen aynı görüşte olduğu görülmektedir.

Nitekim Bölge Müdürü Rıfat YILDIRIM Yüce Divanda tanık olarak verdiği 15.6.1982 günlü ifadesinde: «Bir kere tünel uzunluk nisbetinin hesabında bir ihtilâf yok; doğru efendim yani tünel uzunluk zammı nisbeti nasıl hesaplanacak o konuda bir ihtilafımız yok.» diyerek bu hususu açıkca ortaya koymuştur (Tutanak : 316).

Kararın «Geçici stüasyonlarda, kalot daimi kaplaması inşaatı ikmal edilmiş tünel uzunluğuna göre 32.011 poz. no.lu birim fiyat tarifinde tanımlandığı üzere bulunacak uzunluk zammı yüzdesi, o tarihe kadar yapılmış olan uzunluk zammına tabi bütün işlere tatbik edilir» şeklindeki ikinci paragrafı, Birim Fiyat Tariflerinde ve bu tariflere ekli notların 7. maddesinde yer alan tanım ve açıklamaların değişik bir biçimde ve fakat aynı esaslarla ifadesinden ibarettir. Ayrıca bu paragrafla tünel uzunluk zammının tekmiil uzunluğa şamil olarak verileceğinin teyit edildiğini de vurgulamak gerekmektedir. Dolayısıyla kararlar da yukarıda değinilen noktalar bakımından sözleşmeye aykırılık değil tam bir uygunluk vardır.

3 — Kararların, 7/15990 sayılı Kararnameye aykırı olduğu hususu (tünel uzunluk zammının, birim fiyat olup olmadığı konusu) :

7/15990 sayılı Kararnamenin 3.1.3. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında bu kararname ile getirilen usule göre hesaplanacak fiyat artış yüzdelerinin birim fiyatlara uygulanacağı yazılı bulunmaktadır.

Şu halde, öncelikle «birim fiyat» ın ne olduğunu, tünel uzunluk zammının birim fiyat olup olmadığını, daha sonra da 7/15990 sayılı Kararnameye göre fiyat artış yüzdesinin nasıl uygulanması gerektiğini ve son olarak da kurulların kararlarında bu noktalardan kararname ve sözleşme hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığını incelemek gerekmektedir :

Soruşturma Komisyonu raporunda; birim fiyat «Bayındırlık Bakanlığınca her yıl çıkarılan ve çıkarıldığı yıla ait her işin gös-

terilmesi mümkün biriminin karşılığını oluşturan bir fiyatın ifadesidir. (1 m³ toprak kazısının 100 lira olması, 1 kg demir fiyatının 50 lira olması gibi)» şeklinde tanımlanmakta ve «1977 yılına değin, inşaat ve ameliyata karşılık olarak yapılacak ödeme miktarları, Bayındırlık Bakanlığınca her yıl çıkarılan birim fiyatların, yapılan iş miktarlarıyla çarpılması suretiyle bulunmakta ve iş hacmi itibarıyla yapımı uzun sürüp daha ileriki yıllara sirayet eden ve bu nedenle husule gelen fiyat farklılığından etkilenen inşaatın anagirdileri için ise, gene aynı Bakanlığın her yıl çıkardığı fiyat farkı kararnamelelerinde öngörülen miktarların ilâvesiyle, husule gelen farkın giderilmesi yoluna gidilmekte iken; 1977 yılında çıkarılan 7/13220 sayılı Kararname ile, sözleşme birim fiyatları yerine, 1977 yılı birim fiyatlarının uygulanması kararlaştırılmış ve 1978 yılında çıkarılan 7/15990 sayılı Kararnamede ise, bu tür uygulamadan vazgeçilerek, her yıl vaki olması muhtemel fiyat artışlarını karşılamaya yeterli olacak ve tüm birim fiyatlara uygulanacak biçimde bir fiyat artışı yüzdesini (c katsayısı) saptama formülü oluşturulmuştur.» denilmektedir.

Gerçekten, fiyat farkı kararnamelelerinin çıkarılmasının temel amacı, özellikle sabit fiyatlarla ihale edilen işlerde enflasyonun yükleniciler üzerindeki olumsuz etkilerini fiyat farkı vereyerek karşılamak, böylece yatırımların durması ve üretimin azalması sonucu ülke ekonomisinin karşılaşacağı zararları önlemek olarak özetlenebilir.

Bu amaçları gerçekleştirmek üzere hazırlandığı açık bulunan 7/15990 sayılı Kararname ile yüklenicilere sabit fiyat farkı verilmesi usulü terk edilmiş ve onun yerine yıllara göre değişken fiyat farkı uygulaması esası getirilmiş ve bunun formülleri Kararnamede gösterilmiştir.

Yukarıda da değinildiği gibi Kararname, fiyat artış yüzdeslerinin birim fiyatlara uygulanacağını öngörmektedir.

Soruşturma Komisyonu ve Bölge Müdürlüğü, 32.011 poz. no. lu tünel uzunluk zammının bir birim fiyat değil, tünel uzunluk yüzdesine göre hesaplanan «munzam bir ödeme» olup müstakil bir iş unsuru niteliği taşımadığı görüşünde iken, Ayaş Tüneli işinde görevli ve sorumlu olan sanıklar, bu zammın, müstakil bir iş unsuru niteliğinde bulunduğunu ve bir birim fiyat olduğunu ileri sürmektedirler.

Soruşturma Komisyonu Raporunda, «Sözleşme eki birim fiyat analizine göre; uzunluk zammına tabi (temel betonu, beton kalıbı ve tünel kazısı gibi) herhangi bir inşaat veya ameliyenin kendilerine uygulanacak tünel uzunluk zammı birim fiyatı olmasına rağmen; tüm inşaat ve ameliyatı kapsayan genel nitelikte «Tünel Uzunluk Zammı» diye bir birim fiyat yoktur. Zira her inşaat veya ameliyenin Birim Fiyatlarının ve bilhassa (m; m²; m³ vb. gibi) birimlerinin birbirinden farklı olması, tek birime bağlı Tünel Uzunluk Zammının oluşturulmasına imkan vermemektedir.» denilmekte ve «... 7/15990 sayılı Kararnamenin yürürlüğe konmasından sonradır ki; yüklenici firma «bu kararname ile, meydana getirilen işlerin bedellerinin, yapıldıkları yılın (Fiyat Artış Yüzdesi)ne göre saptanan yeni birim fiyatları üzerinden hesaplanarak ödenmesi gibi yeni bir esasın getirildiği; Tünel Uzunluk Zammının da müstakil bir iş unsuru olması bakımından; ödendiği yılın fiyat artış yüzdesine tabi tutularak hesabının gerektiği»ni ileri sürmek suretiyle itiraz yoluna gitmiştir.

Oysa; tünel uzunluk zammının, yüklenici firmanın itiraz dilekçesinde belirttiği gibi «müstakil bir iş unsuru olarak» değerlendirilmesine, her şeyden önce, zammın niteliği müsait bulunmamaktadır.

Zira bu zam, tünel içinde yapım güçlüğü gösteren ve bu nedenle randıman düşüklüğüne ve munzam masraflara maruz kalan inşaat ve ameliyat nev'ileri için ihdas olunmuş ve bizatihi tabi bulunduğu inşaat ve ameliyata fiilen ödenen bedellerin esas alınması suretiyle; gerçekleştirilen uzunluğa ve özel formülüyle saptanan uzunluk yüzdesine göre hesaplanarak yapılan munzam bir ödemedir.

Sözü edilen inşaat ve ameliyattan bağımsız olarak, fiilen yapılmış bir işin karşılığını oluşturmadığından başlı başına bir inşaat veya ameliyat bedeli de değildir. Ve dolayısıyla «müstakil bir iş unsuru» niteliğinde mütalâa ve kabulüne olanak bulunmamaktadır.» iddiasına yer verilmektedir.

Bu iddiaya karşılık, dinlenen tanıkların bir kısmı ve sanıklar tünel uzunluk zammının bir birim fiyat olduğunu öne sürmektedirler. Bu görüşte olanların dayandıkları gerekçeler şunlardır :

a — Sözleşmede mevcut bütün birim fiyatlar Birim Fiyat Tarifleri adlı bir kitap içerisinde toplanmıştır. 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammı da bu kitabın 13. sayfasında yer almaktadır.

b — Sözleşme eki Eksiltme Şartnamesinin 2. sayfasında «Bu sözleşmenin uygulanmasında Bayındırlık Bakanlığınca yayınlanmış olan dairedeki Genel Analizler'e gerektiğinde başvurulacağı taraflarca kabul edilmiştir» hükmü mevcuttur. Sözleşme eki olan bu analizlerin 922. sayfasında 32.011 poz. numaralı tünel uzunluk zammı yer almıştır. Dolayısıyla tünel uzunluk zammı bir birim fiyattır.

c — Birim fiyat özelliği taşıyan her iş kaleminin bir poz numarası vardır. Tünel uzunluk zammı da birim fiyat özelliği taşıdığı için 32.011 şeklinde poz numarası ihtiva etmektedir.

d — Birim fiyat özelliği taşıyan her iş kaleminin yanında «Birim Fiyat No» ibaresi bulunmaktadır. Eğer tünel uzunluk zammı birim fiyat özelliği taşımasa idi yanında «Birim No.» ibaresi bulunmazdı.

e — DSİ Genel Müdürlüğüne ait Şu İnşaat Tarifleri kitabının 173. sayfasında, tünel uzunluk zammı tarif edilirken, notlar bölümünün 4. maddesinde «Bu birim fiyat açık tünellere uygulanmaz» ibaresi vardır. Bu da göstermektedir ki, tünel uzunluk zammı bir birim fiyattır.

f — 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammı, fiyat değil zam olarak kabul edilirse buna fiyat artış yüzdesi hiç bir şekilde tatbik edilemez; ödenecek fiyat farkı sıfır olur. Bu durumda, ortaya çıkacak fazla ödeme iddiası sadece 7/15990 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı dolayısıyla 1979 mali yılı sonuna ait 34 no.lu hakediş raporunda yer alan 10.344.676.— TL için değil, yukarıda belirtilen 37.872.948 Türk lirası için olmak gerekir.

g — Gerek 1979/39 sayılı Yüksek Fen Kurulu kararında gerek 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararında 32.011 poz. no.lu tünel uzunluk zammının birim fiyat olarak kabul edildiğine işaret eden cümleler vardır (Tutanak : 992 - 993; 1051 - 1054; 1177 - 1179).

Bu iddiaların doğruluk derecesini saptayabilmek için Birim Fiyat Tariflerinde yer alan tünel uzunluk zammı ile ilgili açık-

lamayı gözden geçirmek gerekir. Sözü edilen tariflerin 13. sayfasında şu açıklama yer almaktadır :

«Tetler ve açık anolar hariç olmak üzere uzunluğu 300 metreyi geçen her türlü tünellerde, 300 metreden fazla uzunluğun beher 100 metresi için, tet ve açık anolar hariç tekmlil uzunluğa şamil olmak üzere kazı ve her türlü inşaat ve imalât (çimento, demir ve diğer inşaat malzemelerinin tünel dışı taşınması bedelleri, tünelin dışı ve içinde yapılan bilumum yükleme ve boşaltma bedelleri, vantilasyon ve su zamları için tünel uzunluk zammını ödenmez) bedellerine yüzde bir ilave edilmek suretiyle ödenir.»

Bu açıklamaya göre tünel uzunluk zammını ne bir birim fiyat ne de bağımsız bir iş unsuru olarak kabul etmek mümkün gözükmemektedir :

Öncelikle, bu zammın bilinen (m^2 , m^3 , kilo, ton vb. gibi) birimlerden hiçbirisiyle ifadesi mümkün değildir.

İkinci olarak, tünel uzunluk zammının ödenmesi ancak bir kazı veya inşaatın yapılmış olmasına ve bunların bedellerinin birimlerine göre fiyatlandırılarak bulunmasına bağlıdır. Yani tünel uzunluk zammını hesaplayabilmek ve ödeyebilmek için önce örneğin, bir inşaat işinde demirin, çimentonun, toprak kazısının vb. gibi bedellerini bulmak gereklidir. Bu işlem ve belirleme yapılmadan muayyen bir paranın tünel uzunluk zammı olarak ödenmesine imkân yoktur.

Üçüncü olarak, tünel uzunluk zammının bir birim fiyat ve müstakil bir iş unsuru olarak kabul edilmediği Ayaş Tüneli işine ait keşif özetlerinin incelenmesinden de anlaşılabilmektedir.

Bu keşif özetlerinde, 7830 metrelik tünelin yapımı için gerekli tüm malzeme ve hizmetlerin birimleri ve fiyatları gösterilmiş olduğu halde tünel uzunluk zammı için böyle bir belirlemeye, bunun imkânsızlığı nedeniyle gidilememiştir. Eğer tünel uzunluk zammı, müstakil bir iş olsaydı ve kendine özgü bir birimi bulunsaydı biriminin ve fiyatının da gösterilmesi gerekirdi.

Keşif özetlerinin 5. sayfasında tünelin toplam inşaat bedeli olan 462.177.719,66 TL dan tünel uzunluk zammına tabi olmayan iş kalemlerinin bedelleri düşülmüş ve kalan % 75,3 ile çarpılarak yükleniciye 304.216.549,34 TL tünel uzunluk zammı veri-

leceği öngörülmüştür. Bu yapılırken keşif özeti «Birim» ve «Birim Fiyat» sütunları kaçınılmaz olarak boş bırakılmıştır.

Nitekim sanıklardan Okay F. KURÇEREN de Yüce Divan-daki sorgusu sırasında verdiği ifadede, kendilerince yapılanın 7/15990 sayılı kararnamenin işin sözleşmesine tamamen uyan bir uygulaması olduğunu ve kararnamenin 1.3.1.3 ve 9. maddelerine uygun bulunduğunu öne sürdükten sonra «şimdi tünel uzunluk zammı, tünel uzunluk zammına tabi imalâtların ayrılmaz bir parçası, yani tünel uzunluk zammı birim fiyat tarifinin olması bunun müstakil bir iş olduğunu ifade etmiyor. Bunu iddia makamı da gayet açık seçik iddianamede belirtmiş. Diyorki, tünel uzunluk zammının bir birimi yoktur. Çok iyi anlaşılmış iddia makamınca, bir birimi olamazki... Yani demek istediğim şu; tünel uzunluk zammı diye müstakil bir iş yok. Birim fiyat tarifi var ve gayet açık seçik tanımını var sözleşmede. Bu tanımdan ayrıldığımız takdirde her türlü ödeme şekli tarif edilebilir...» demektedir (Tutanak: 127 - 128).

Son olarak, tünel uzunluk zammının ihdas amacı dikkate alındığında bu zammı müstakil iş unsuru olarak değil. munzam bir ödeme olarak kabul etmek zorunlu olur.

Soruşturma Komisyonu Raporunda da değinildiği ve tanıklar ve sanıklarca da kabul edildiği üzere «Bu zam, tünel içinde yapım güçlüğü gösteren ve bu nedenle randıman düşüklüğüne ve munzam masraflara maruz kalan inşaat ve ameliyat neveleri için ihdas olunmuş ve bizzatı tabi bulunduğu inşaat ve ameliyata fiilen ödenen bedellerin esas alınması suretiyle, gerçekleştirilen uzunluğa ve özel formülüyle saptanan uzunluk yüzdesine göre hesaplanarak yapılan munzam bir ödemedir.»

Kaldı ki sorun tünel uzunluk zammına fiyat artış yüzdesinin uygulanıp uygulanmamasından değil (Bölge Müdürlüğü de bu zamma fiyat artış yüzdesini uygulamıştır) fiyat artış yüzdesinin ne şekilde uygulanması gerektiğinden doğmakta ve yetkili kurulların kararlarıyla çözüm yolları gösterilmiş bulunmaktadır.

4 — Savunmalarda ileri sürülen hususlardan biri de kurullarca alınan kararların çelişkilerle dolu, muğlak, birden çok yoruma açık ve uygulanamaz nitelikte bulunduklarıdır.

Ayaş Tüneli inşaatı ile ilgili olarak yüklenici Nurol firması ile idare arasındaki sözleşme, 1976 yılında yapılmış ve yıllara göre değişken fiyat artış yüzdesi uygulaması yapılmasına ola-

nak tanıyan 7/15990 sayılı Kararname ise 1 Mart 1978 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu durumda kaçınılmaz olarak sözleşme ve Kararname hükümlerini birlikte ele almak ve yorumlamak gerekir.

Yüksek Fen Kurulunun 1979/39 ve Bayındırlık Kurulunun 1979/19 sayılı kararlarında «Tünel uzunluk zammına, yıllara göre fiyat artış yüzdesi uygulamasına gelince» şeklindeki ibareyle bu zamma fiyat artış yüzdesi uygulanacağına işaret edildikten sonra «Dünya fiyat konjoktüründeki değişiklikler ve yurt içi koşullar nedeniyle inşaat girdilerinde meydana gelen fiyat artışlarını ihale birim fiyatlarına yansıtmak amacıyla çıkarılan fiyat farkı ve değişken fiyat kararnamelerinde, her yıl yapılan inşaat ve imalâta yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin uygulanması prensibi getirilmiştir.» denilmektedir.

Buna karşı, 7/15990 sayılı Kararnamede böyle bir hükmün bulunmadığı ve eğer öyle olsaydı Kararnamenin bu prensibi ihtiva etmesi gerektiği öne sürülmektedir.

Oysa sözkonusu paragrafta önce kararnameler yoluyla birim fiyatlara fiyat artış yüzdesi uygulamasına geçilmesinin nedeni ve amacı açıklandıktan sonra hem bu neden ve amaca hem de 7/15990 sayılı Kararnamenin 9. maddesine uygun olarak «her yıl yapılan inşaat ve imalâta yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin uygulanması prensibi getirilmiştir.» denilmektedir.

Gerçekten fiyat artış yüzdesi uygulaması, enflasyon sonucu inşaat girdilerinde meydana gelen fiyat artışlarının olumsuz etkilerinden yüklenicileri korumak, böylece yatırımları planlanan zamanlarda ekonominin hizmetine sokmak amacıyla öngörüldüğüne göre her yıl yapılan inşaat ve imalâta o yıla ait fiyat artış yüzdesinin uygulanması da kaçınılmaz olur. Fiyat artış yüzdesi uygulamasında yüklenicilere fazladan para vermek gibi bir düşünce olamayacağına göre örneğin, 1978 yılında yapılan bir işe 1979 yılına ait ve 1978 yılına göre daha yüksek bir fiyat artış yüzdesinin uygulanamayacağını da doğal olarak kabul etmek gerekir. Nitekim Kararnamenin 9. maddesinin ikinci cümlesi birinci cümlede zımnen yer alan bu prensibe tam bir açıklık ve kesinlik getirmektedir. İkinci cümleye göre «Ancak işin devamı sırasında herhangi bir iş kalemi için yapılan kesin metraj sonucu bir imalât miktarında artma veya eksiltme olduğu takdirde artan veya eksilen miktar imalât hangi yılda yapılmış

olursa olsun artış veya eksilişin kesinleştiği yılda ve o artış yüzdesi esas alınarak hakedişlere eklenir veya ondan tenzil edilir.»

Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre de «Kesin Hesaplarda artan veya azalan miktarlar için ise yüklenimin bittiği yıla göre işlem yapılır.»

Görüldüğü üzere, 9. maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ve ikinci fıkrası birinci fıkranın birinci cümlesine istisna getiren hükümlerdir. Madde bir bütün olarak ele alındığında her yıl Şubat ayı içinde yapılacak tesbite göre hazırlanmış son hakediş miktarlarına bu miktarlara ait imalâtın yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin uygulanacağını temel prensip olarak öngörüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır.

Gerçi kurulların kararlarında «her yıl yapılan inşaat ve imalâta» denilmekle yetinilmiş, bu inşaat ve imalâtın miktarlarının mı birim fiyatının mı yoksa sözleşmeye göre tahakkuk edecek bedelinin mi fiyat artış yüzdesi uygulamasına tabi tutulacağı belirtilmemiştir. Ancak bu, kararın muğlak olduğu anlamına gelmez. Çünkü yukarıda da değinildiği gibi Kararnameyi sözleşme evrakı ile birlikte yoruma tabi tutmak gerekir. Bu açıdan ve konunun tünel uzunluk zammı olduğu da gözönünde tutularak Birim Fiyat Tariflerinin tünel uzunluk zammına ilişkin kısmı incelendiğinde kararda kastedilenin «inşaat ve imalât bedelleri» olduğu açıklıkla anlaşılmaktadır.

Öte yandan, kurullarca verilen kararların beşinci paragrafında «Bu nedenle, tünel uzunluk zammı için ödenecek fiyat farkı hesabında son yılın fiyat artış yüzdesi değil, tünel uzunluk zammına tabi imalâtın yapıldığı yıllara ait fiyat artış yüzdeleleri uygulanacaktır.» denilmektedir.

Gerçi 7/15990 sayılı Kararnamede, savunmalarda da öne sürüldüğü gibi, «son yılın fiyat artış yüzdesi» gibi bir ibare yoktur. Ancak, bu durum, kararın belirsizlik içinde olduğu anlamına da alınmamalıdır.

Her şeyden önce bu paragraf, biraz evvel üzerinde durulan önceki paragrafta bağlantılıdır. Çünkü paragraf «Bu nedenle» diye başlamaktadır. O halde bu paragrafı tek başına değil önceki paragrafta birlikte yorumlamak gerekir.

Böyle bir yaklaşımla bu paragrafın önceki paragrafta belirtilen prensibin bir açıklaması olduğu görülmektedir:

Önceki paragrafla birlikte değerlendirildiğinde, bu paragrafın «... fiyat farkı ve değişken fiyat kararnamelerinde, her yıl yapılan inşaat ve imalâta yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin uygulanması prensibi getirilmiştir. Bu nedenle, tünel uzunluk zammı için ödenecek fiyat farkı hesabında son yılın fiyat artış yüzdesi değil, tünel uzunluk zammına tabi imalâtın yapıldığı yıllara ait fiyat artış yüzdeleri uygulanacaktır.» anlamını kazandığında duraksamaya yer yoktur.

Paragraflarda, her yıl yapılan inşaat ve imalâta, bu inşaat ve imalâtın yapıldığı yıllara ait fiyat artış yüzdesinin uygulanmasının prensip olduğu belirtildiğine ve kararnamenin 9. maddesinin birinci fıkrasında «devam eden işlerde her yıl Şubat ayı içinde yapılacak iş durumunu belirten tesbite göre hazırlanmış son hakediş miktarları o yıl için fiyat artış yüzdesinin uygulanması bakımından tam bir kesinlik taşır» hükmüne yer verildiğine göre kurullarca verilen kararların yukarıda sözü edilen paragraflarında yer alan «son yıl»ın hakedişin ait olduğu yıldan sonra gelen mali yıl anlamını taşıdığı sonucuna varılmaktadır.

Bu nedenlerle, kararların belirsiz ve çelişkili olduğu, dolayısıyla uygulanabilirlikten yoksun bulunduğu yolundaki savunmalar yerinde görülmemiştir.

Ayrıca belirtilmelidir ki, herhangi bir mali yıla ait fiyat artış yüzdesinin, uygulanacağı tünel uzunluk zammı ile birlikte «tekmil uzunluğa şâmil» olacak biçimde geriye yürütüleceğine dair ne sözleşme evrakında ne de 7/15990 sayılı Kararnamede sarîh veya zımnî bir hüküm bulunmamaktadır.

1979/39 ve 1979/19 sayılı Kararların uygulanabileceği konusunda sanık Suat E. TAFTALI Soruşturma Komisyonunda verdiği 21.9.1981 günlü ifadesinde «...yüklenicinin bana artık itirazları olamazdı; çünkü kurul kararı vardı. Kurul kararı çıkmıştı. Ben böyle bir tatbikatı aslında kurul kararına göre yapacaktım, kaşıydım.» demektedir (K-D : 217).

Oysa sanık, yukarıda da değinildiği gibi, kendi Genel Müdürlüğü zamanında alınan Yüksek Fen Kurulunun 3.7.1979 günlü, 1979/39 sayılı kararını hiç bir zaman yürürlüğe koymadığı gibi, giderek bu Kararın varlığını dahi gizlemeye kalkışmış bunun yanısıra Bayındırlık Kurulunun 17.10.1979 günlü ve 1979/19 sayılı Kararını da uygulama yolunda hiç bir çaba göstermeyecek menfi bir tutum içine girmiştir.

İlerde ayrıntılı biçimde açıklanacağı üzere, 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararı 11.4.1980 tarihinde Bakan Selâhittin KILIÇ tarafından Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne havale edilmiştir. Ancak, buna dayanılarak sanığın da kararı bu tarihte öğrendiğini kabul etmek olanağı yoktur. Çünkü, kendisi, Genel Müdür sıfatıyla Bayındırlık Kuruluna bizzat katılmış ve hatta alınan karara da muhalif kalmıştır. Bu durum karşısında ve Bayındırlık Kurulunun bayındırlık işleri ile ilgili konularda son sözü söyleyebilecek düzeyde en yetkili teknik merci olduğunu da dikkate alarak sanık Suat E. TAFTALI'nın, kararın resmen tebliğini beklemeksizin, gerekli idari önlemleri alması ve hakediş raporlarının bu kararlar doğrultusunda düzenlenmesi ve yükleniciye yapılan fazla ödemelerin mahsup edilmesi için ilgili ünitelere emir ve direktifleri vermesi gerekirken adigeçen bundan kaçınmış ve yükleniciye sanki kurullarca konu hiç görülmemiş ve karara bağlanmamış gibi fazla ödeme yapılmasına devam edilmiştir. Nitekim, sanık Okay Fehmi KURÇEREN'in Soruşturma Komisyonunda verdiği 21.9.1981 günlü ifadesinde geçen «... o sırada ben Genel Müdür muaviniydim; Yüksek Fen Kurulu kararı çıktığı zaman Genel Müdürüm Suat E. TAFTALI'nın «şöyle bir Yüksek Fen Kurulu kararı çıktı, bu karar doğrultusunda hakedişleri, hakedişleri tanzim esaslarımızı bir kere daha tetkik edelim ona göre yapalım» diye bana hiç bir talimatı olmamıştır.» şeklindeki sözleri de (K-D : 132 - 133) sanık Suat E. TAFTALI'nın kurullarca verilen kararlara rağmen yüklenici Nurol firması lehine pasif bir tutum içinde bulunduğunu açıkça kanıtlamaktadır.

7/15990 sayılı Kararnameyle getirilen fiyat artış yüzdesinin tünel uzunluk zammına uygulanma biçiminin yetkili kurulların kararlarıyla kesin ve açık bir biçimde ortaya konulmuş olmasına rağmen, hakedişlerin eskisi gibi düzenlenmesi Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33. maddesinin birinci fıkrasının «Müteahhidin yaptığı inşaat ve ameliyat ile ihzarattan doğan alacakları muvakkat sitüasyonlarla tespit olunarak mukaveleleri hükümlerine göre aliel hesap sureti ile tesviye olunur.» şeklindeki hükmüyle de izah olunamaz. Diğer bir ifadeyle, hakedişlerle yapılan fazla ödemelerin kesin bir hesap tarzına dayanmadığı, fazla ödeme miktarının müteakip hakedişlerden kesilebileceği kurulların kararlarına aykırı uygulamayı haklı kılacak bir gerekçe olarak öne sürülemez. Çünkü, sözü geçen 33. maddenin

birinci fıkrası, yüklenicilerin yaptıkları inşaat ve ameliyat ile ihzarat miktarının ve buna göre isteyebilecekleri alacakların tesbitine yarayacak kesin bir hesap tarzının bulunmaması hal-lerinde — kati hesap daha sonra yapılmak üzere — ortalama bir hesaplama ve ödemeye imkân vermektedir. Olayda ise, yetkili kurulların kararlarıyla tünel uzunluk zammına fiyat artış yüzdesinin uygulanma biçimi açık ve kesin olarak belirlendiği-ne göre, hakedişlerin yine de eski biçimde düzenlenerek yükleniciye fazla ödeme yapılmasına devam edilmesini iyi niyet kurallarıyla ve görev gerekleriyle izah etmek olanağı ortadan kalkmaktadır.

Sanık Suat E. TAFTALI'nın Genel Müdürlük görevinden alınmasından bir gün önce 6.12.1979 da Bakan adına ve kendi imzasıyla Demiryolları İnşaatı Ankara Bölge Müdürlüğü ile Ak-nil Mühendislik ve Müşavirlik Limited Şirketi'ne göndermiş ol-duğu yazı, yüklenici Nurol firması lehine ödemelerin sürdürül-mesinde ısrarlı bir tutum içinde olduğunun açık ve belirgin di-ğer bir kanıtıdır.

Demiryolları Yapım Dairesi Başkanlığı Uygulama Fen He-yeti çıkışı ve D.08-437-10289 sayılı bu yazı da aynen «Nurol İn-şaat ve Ticaret Kollektif Şirketi'nin taahhüdü altında bulunan «Arifiye - Sincan Demiryolu İnşaatı ve Gerekli Etüd ve Proje yaptırılması I. Kısım (Ayaş Tüneli) İnşaatı» işinde 32.011 poz. nu-maralı Tünel Uzunluk zammına 7/15990 sayılı kararnamenin tatbik şekli, halen Bakanlığımız Yüksek Fen Kurulunda tetkik edilmekte olup, bu konuda bir karar alıncaya kadar, bugüne kadar yapılmakta olduğu gibi uzunluk zammına tabi iş kalemlerinin bir evvelki (c) katsayısının değeri ile işlem gören bölü-müne, ait olduğu hakedişden intikal edecek uzunluk zammı art-ma miktarının da uzunluk zammının elde edildiği ve ödendiği yılın (c) katsayısı ile işlem yapılmasını rica ederim.» denilmek-tedir.

Yüksek Fen Kurulunun, konuyu 3.7.1979 tarihinde oybirliği ile almış olduğu 1979/39 sayılı kararla çözümlemiş olması karşı-sında gerçeğe aykırı düşen, hatta bir bakıma gerçeği yüklenici lehine ödemelerin devam etmesi amacıyla gizleyen bu yazı sa-nığın görevini kötüye kullandığında duraksamaya yer bırakma-maktadır. Bu yazının Bakanlık Müsteşarı sanık Teoman GÜZEY'in emri ile yazıldığı iddiası sanık Suat E. TAFTALI'nın yukarı-da belirtilen suçunu ortadan kaldırmaz.

Şu hususu da vurgulamak gerekir : Sanık Suat E. TAFTALI'nın Genel Müdürlüğü döneminde ve 7/15990 sayılı Kararname-nin yayımlanmasından ve Yüksek Fen Kurulunca 3.7.1979 gün-lü, 39 sayılı kararın verilmesinden sonra Arifiye - Sincan Demir-yolu IV. ve V. Kısım İnşaatı işleri ihaleye çıkarılmış ve IV. Kı-sım için yüklenici Mustafa Özcan Firması ile 25.7.1979 günün-de, V. Kısım için ise yüklenici Kiska Komandit Şirketi ile 9.8.1979 gününde sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşmelere tünel uzun-luk zammı yönünden Yüksek Fen Kurulu'nun yukarıda sözü edi-len kararı doğrultusunda hükümler konduğu halde, benzer işi yapmakta olan Nurol firması yönünden uygulamanın üstelik 1979/39 sayılı kararın varlığı bilindiği halde eskisi gibi sürdür-ülmesine haklı hiç bir gerekçe gösterilmemiştir. Öte yandan, Hasan BORA Başkanlığındaki komisyonun raporu üzerine ken-di insiyatifini kullanarak ödemelerde tünel uzunluk yüzdesini % 10'da donduran sanık Suat E. TAFTALI'nın Yüksek Fen Ku-rulu kararına rağmen hakedişlerin bu karara uygun bir biçim-de düzenlenmesine yönelik herhangi bir girişimde bulunmaktan kaçınması 6.12.1979 günlü yazılı emirle birlikte değerlendirildi-ğinde adı geçen Nurol Firması lehine bilinçli olarak yanlış bir tutum içinde olduğunu kanıtlamaktadır. Kısacası sanık Demir-yolları İnşaatı Genel Müdürü olarak 1609 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile kendisine verilen görevlerin gözetim, denetim ve uygulaması ile ilgili sorumluluklarını gereğince yerine getirme-miş, hizmetlerin kanuna uygun olarak yürütülmesi için gerekli tedbirleri almayarak görevini kötüye kullanmıştır. Ancak, sanı-ğın yukarıda açıklanan eylem ve işlemleri bir suç işlemek kara-rının icrası cümlesinden olarak Kanunun aynı hükmünün bir kaç defa ihlal edilmesi mahiyetinde görülmediğinden hakkında TCK'nun 80 inci maddesinin uygulanmasına yer olmadığı sonu-cuna varılmıştır. Buna karşılık, sanığın ileride suç işlemeyeceği-ne kanaat getirilmediğinden cezasının ertelenmesine mahal gö-rülmemiştir.

Dosya içindeki belgelere göre, sanık Suat E. TAFTALI Motor-lu Araçlar Ticaret Dağıtım ve Sanayi A.Ş. (Motar) nin düzenle-diği otomobil kampanyasına 2.6.1975 tarihinde katılmış ve oto-mobilin 23.5.1980 tarihinde teslim edileceği Motar'ın 15.5.1980 günlü telgrafiyle kendisine bildirilmiştir. Bu telgraf üzerine oto-mobili teslim alabilmek için ihtiyaç duyulan 500.000.— TL sını borç bulabilmek amacıyla tanıdıkları nezdinde girişimlerde bu-

lunan sanığın bu amaçla sanık Nurettin ÇARMIKLI'ya başvurduğu ve adigeçenin kendisine Türkiye İş Bankası Yenişehir Şubesine ait 22.5.1980 günlü, 821383 no.lu hamiline düzenlenmiş çeki verdiği dosyadaki belgelerin ve sanıkların ifadelerinden anlaşılmıştır. Sanık Suat E. TAFTALI'nın sözkonusu çeki tahsil etmesi için aynı gün eşine verdiği ve eşinin de görümcesi ile birlikte öğleden sonra bankaya gittikleri, ancak yanında hüviyetini belirtir bir belge bulunmaması nedeniyle çekin kızkardeşi tarafından tahsil edildiği, gerek çekin arkasındaki meşruhat gerek tanık ifadeleriyle sabittir. Dosyadaki belgelere göre, 22.5.1980 tarihinde Türkiye İş Bankası Necatibey Şubesine sanık Suat E. TAFTALI tarafından 500.000.— TL yatırılmış ve ertesi gün bu Bankanın İstanbul Zincirlikuyu Şubesine sanık tarafından kendi adına 550.000.— TL lık havale yaptırılmıştır. Otomobil için Motar'a o güne dek yatırılan 287.330.— TL na ilâveten 23.5.1980 günü 43286 no.lu kasa tahsil fişiyle 521.566.— TL ödenerek otomobil sanık tarafından teslim alınmıştır (K-C : 144 - 145; Özel Dosya : Ek - 1). Otomobil daha sonra sanığın vekâlet verdiği Önder DURMAZ adlı şahıs tarafından Ş. Tunç IŞIKDEMİR adlı kişiye 600.000.— TL bedelle satılmıştır.

Sanık Suat E. TAFTALI Yüce Divandaki sorgu ve savunmasında 500.000.— TL nin Genel Müdürlük yaptığı sırada tanıdığı Nurettin ÇARMIKLI'dan borç olarak alındığını ve otomobilin satışını müteakip ödendiğini öne sürmüştü, bu iddia öteki sanık tarafından da doğrulanmıştır. İddianamede ve Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin mütalâasında sanık Suat E. TAFTALI'nın satın almış olduğu değişik taşınmazlar için 21.10.1979 ilâ 15.4.1980 tarihleri arasında toplam 3.900.000.— TL ödemiş olmasının ve Motar'ın peşin istediği 375.000.— TL na karşılık aynı tarihte bankadaki hesabında 380.000.— TL bulunmasının onun 500.000 lırayı borç aldığı yolundaki savunmasını inandırıcı kılmadığı görüşüne yer verilmekte ise de; sanığın mali imkânlarını satın almış olduğu taşınmazlar için ödeyeceği taksitlere tahsis etmiş olduğu bir sırada Motar'dan otomobil alma sırasının gelmesi ve bu yüzden aniden paraya ihtiyacı bulunması karşısında bu hususa ilişkin iddia varit görülmemiştir. Kaldiki sanıklar arasında belirli iş ve işlemlerin menfaat veya menfaat vaadi karşılığında yapıldığına dair bir rüşvet mukavelesinin varlığı da tesbit edilememiştir.

Bu nedenlerle sanık Suat E. TAFTALI'nın eyleminin görevi kötüye kullanmak düzeyinde kaldığı kabul edilmelidir.

Bu durumda sanık Nurettin ÇARMIKLI hakkındaki rüşvet vermek iddiası da sübuta ermediğinden kendisinin müsnet suçtan beraatına karar verilmelidir.

Yukarıda değinildiği gibi, Bayındırlık Kurulunun 17.10.1979 günlü ve 1979/19 sayılı kararı 11.4.1980 tarihinde Bakan Selâhittin KILIÇ tarafından yapılan havale ile Demiryolları İnşaâtı Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Bu kararın imza işlemleri tekemmül etmekte iken Demiryolları İnşaâtı Ankara Bölge Müdürlüğü, 21'den 31 numaraya kadar olan ve ara hakediş niteliği taşıyan hakedişlerde yaptığı uygulamadan bir yandan mali yıl sonunun yaklaşmakta olması diğer yandan uyumsuzluğun Bakanlık yetkili kurullarında Bölge Müdürlüğü görüşü doğrultusunda çözümlendiği yolunda «bilgi alınmış» bulunmasından dolayı dönmüş ve 1.12.1979 tarihine kadar yapılan işleri kapsayan 32 no.lu hakediş raporunu kendi görüşü doğrultusunda düzenleyerek 10.12.1979 tarihinde Genel Müdürlüğe intikal ettirmiştir.

Aynı şekilde, 1.1.1980 tarihine kadar yapılan işleri kapsayan 33 no.lu hakediş raporu 10.1.1980 tarihinde ve 18.2.1980 tarihine kadar yapılan işleri kapsamakta olup aynı zamanda 7/15990 sayılı Kararnamenin uygulandığı son hakediş niteliğini taşıyan 34 no.lu hakediş raporu ise 29.2.1980 tarihinde Bölge Müdürlüğünce düzenlenerek Genel Müdürlüğe gönderilmişlerdir.

Sözü geçen hakediş raporlarının Genel Müdürlükte tabi tutulduğu ve kararın baş kısmında ayrıntılarıyla açıklanmış olduğu için burada yinelenmesine gerek görülmeyen işlemlerin, Ayaş Tüneli ile ilgili sözleşmenin 6. 13. maddesiyle sözleşme eklerinden sayılan ve 6.11.1936 günlü Resmi Gazetede yayımlanmış olan Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesi'nin 33 üncü maddesi hükümlerine uyarılığundan söz edilemez. Çünkü, sözü geçen maddenin (A) bendinin dördüncü ve beşinci fıkraları «... yapılan sitüasyon tahakkuk muamelesi yapıncaya kadar selâhiyetli makamlar tarafından tashih edilebilir. Tashihat yapmak için yanlış rakam çizilerek doğrusu yanı başına başka renk mürekkeple yazılır ve tashihlerden çıkan netice aynı renkte mürekkeple hem rakam hem yazı ile yazılarak tashihi yapan selâhiyetli zat tarafından yine aynı mürekkeple imzalanır.

Müteahhidin muvakkat sitüasyonlara itirazı olduğu takdirde itirazının neler olduğu ve dayandığı sebepleri sitüasyona bağlıyacağı kâğıtta izah etmesi ve (bağlı kâğıtta yazılı itirazi kayıtlarla) diyerek imzalaması lâzımdır. Aksi takdirde müteahhit sitüasyonu olduğu gibi kabul etmiş sayılır...» hükmünü taşımaktadır.

Bu hükümler karşısında, hakediş raporlarında yapılacak düzeltmelerin bu raporlar üzerinde ve dördüncü fıkrada öngörülen yöntemin amacına uygun olarak gerçekleştirilmesi zorunlu olup, rapordaki kimi sayfaların çıkarılarak, bu sayfalarla karşılaştırma ve böylece yapılan düzeltmeyi denetleme olanağını ortadan kaldıracak biçimde yerlerine yeni sayfalar konulmasının adigeçen şartname hükümlerine aykırı düşeceği açıktır. Dolayısıyla, sanıklardan Tuğrul OKAN, Nurettin AKSU ve Mehmet Edip TURANLI'nın bu yoldaki işlemlerinde Genel Şartname hükümlerine uyarlıktan söz edilemez. Ancak, adigeçen sanıkların Demiryolları İnşaâtı Genel Müdürlüğü emrinde görev yapmaları, Genel Müdürlüğün emir ve direktiflerine uymak zorunda bulunmaları, söz konusu usulsüz işlemlerin yapılmasının hakediş raporlarını Genel Müdürlüğün görüş ve kararları doğrultusunda sonuçlandırmak istek ve zorunluluktan ileri gelmiş olması ve bu hakedişlerin ve üzerlerinde yapılan değişiklik ve düzeltmelerin tek başına sonuç doğurmayıp ancak, Genel Müdürlüğün onayı ile bir değer taşıması nedeniyle ve kendilerinin görevi kötüye kullanma suçunu işlediklerine dair hükümlülüklerine yeter ölçüde başkaca delil elde edilememesi karşısında sorumlulukları cihetine gidilemeyeceğinden beraatlarına karar verilmelidir.

Bayındırlık Kurulunun 17.10.1979 günlü ve 1979/19 sayılı kararının imzalarının en geç Aralık 1979 ayı ortalarında tekemmül ettiği, Soruşturma Komisyonunda ve Yüce Divan'da dinlenen tanıkların ve bu kararı en son imzalayan Fevzi BAYDAR'ın Soruşturma Komisyonunda ve Yüce Divanda verdiği «1979/19 sayılı karar bana Limanlar İnşaâtı Genel Müdürü olduktan sonra imza için getirildi. Hatırladığıma nazaran imza ediş tarihim 15.12.1979 veya bu civarlarda bulunduğudur.» şeklindeki ifadeleriyle sübuta ermektedir (K-D : 465; Tutanak : 542).

İmza işlemleri Aralık 1979 ortalarında tamamlandığı halde karar, yaklaşık 5 aylık bir gecikme ile 11.4.1980 tarihinde De-

miryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir. Kararın bu kadar süre bekletilmesinin sanıklarca emsal olarak gösterilen diğer kararlardakinin aksine işin doğal akışından kaynaklanmadığı, tanık ve sanıkların ifadelerinden ve kimi sanıkların olay içindeki tutumlarından açıkça belli olmaktadır.

Sanık Selâhittin KILIÇ'ın, Bayındırlık Bakanı olmasından sonra, Bakanlık Müsteşarlığına 14.11.1979 tarihinde vekâleten ve 5.12.1979 tarihinde de asaleten atanan sanık Teoman GÜZEY'in göreve başladıktan hemen sonra ilk iş olarak Ayaş Tüneli İ. Kısım İnşaatı işinde yüklenici ile idare arasında doğan uyumsuzluk ve bu konuda yapılan iş ve işlemler hakkında bilgi aldığı ve dosyaları getirterek ayrıntılarına kadar bizzat incelemelerde bulunduğu ve sonuçta 1979/19 sayılı kararın yanlış olduğu kanaatine vardığı adigeçen sanığın kendi ifadeleriyle sabittir. Yine sanık ifadelerinde, müsteşar olduktan sonra Bayındırlık Kurulu kararlarının Bakan tarafından onaylanması usulünü koyduğunu belirtmekte ve bunun gerekçesini Başbakanlık İnceleme Kuruluna gönderdiği 18.3.1981 günlü yazılı savunmasında «Anayasanın 105. maddesinde «Her Bakan, kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden sorumludur.» hükmü yer almıştır. Bakan, emri altındaki kişilerin meydana getirdiği Bayındırlık Kurulunun kararından sorumlu olduğuna göre yetkilidir. Bu bakımdan her kararın Makamca tasdiki gerekir. Bakan bu yetkisini emri altındakilere devredebilir. Ancak Bayındırlık Kurulu Başkanı müsteşar olduğundan bu kurulun kararlarının bizzat Bakan tarafından tasdiki gerekmektedir... 1979/19 sayılı karar Selâhittin KILIÇ'ın Bakanlık döneminde alınmadığından tasdik edilmemiş, sadece ilgili Genel Müdürlüğe havale edilmiştir.» şeklinde açıklamaktadır (K-A : 66 - 67).

Öncelikle vurgulamak gerekir ki, bu gerekçeyi ve buna göre başlatılıp yürütülen uygulamayı 1609 sayılı Kanun hükümleriyle bağdaştırmak olanağı yoktur. Çünkü, 1609 sayılı Kanunda Bayındırlık Kurulu kararlarının yürürlüğe girmesi için böyle bir «onay» usulü öngörülmediği gibi, 3611 sayılı Kanundaki onay müessesesi de 1609 sayılı Kanunla kaldırılmış; böylece, yurdun en yetkili teknik mercii olan Bayındırlık Kurulu'nun Bakanların siyasi düşüncelerle yapacakları etkilerden uzak tutulması amaçlanmıştır. Şu halde, sanığın öne sürdüğü gerekçeler yerinde bulunmadığı gibi, bu gerekçeyle konulan usul aynı zamanda

her türlü hukuki temelden de yoksundur. Şurası da belirtilmelidirki, Bayındırlık Kurulu kararlarından Bakan'a «bilgi verilmesi» ile bu kararların Bakanın «onayına sunulması» mahiyet ve sonuçları itibariyle birbirinden farklıdır.

Ancak, sanık Teoman GÜZEY'in «Onay» usulünü koymasının 1979/19 sayılı kararın ilgili Genel Müdürlüğe gönderilmesinin gecikmesi üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Kararın imzalarının tamamlanmasından sonraki evre hakkında Yüksek Fen Kurulu İdari Büro Şefi Ayten GÜNTEKİN, Başbakanlık İnceleme Kurulu'nda, Soruşturma Komisyonu'nda ve Yüce Divan'da verdiği ifadelerinde, «1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının imza formalitelerinin tekemmülünden hemen sonra bu karara ek yaparak doğrudan doğruya Genel Müdürlüğe hitaben gönderme yazısı yazdığımı gayet iyi hatırlıyorum. Bu ilk yazıyı o zamanki Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ'ye imzaya götürdüğümde Yaşar ÇEHRELİ imzalanmak üzere Makama kendisinin götüreceğini söyledi... Yazdığım ilk yazı, imza tamamlanmasının hemen akabinde idi» demektedir (K-A : 83; K-D : 235; Tutanak : 524 - 530), Yaşar ÇEHRELİ de Başbakanlık İnceleme Kurulu'nda, Soruşturma Komisyonu'nda ve Yüce Divan'da verdiği ifadelerinde, imzaları tamamlandıktan sonra 1979/19 sayılı kararı, ilgili Genel Müdürlüğe havale etmek üzere yazısını yazdırttığını ve Müsteşarın önüne birkaç kararla birlikte bizzat kendisinin götürdüğünü, Müsteşarın «Bunlar şimdilik dursun imzalayacağım kalsın» dediğini, birkaç defa kararı takip ettiklerinde henüz kendilerinde ve incelenmekte olduğunu öğrendiklerini ve olayın bu şekilde geliştiğini, Nisan başlarında üst yazısının yeniden yazdırılarak getirilmesini isteyen Teoman GÜZEY mi yoksa Ahmet ERÇİN mi olduğunu şimdi de hatırlayamadığını, bu sözün söylenmemiş de olabileceğini, aradan uzun süre geçtiği için hatırlayamadığını söylemektedir (K-A : 85; K-D : 243; Tutanak : 473 - 474; 479 - 480).

Sanık Suat E. TAFTALI'nın görevden alınmasından sonra Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne atanan Şükrü Naili MERDAN da Başbakanlık İnceleme Kurulunda verdiği 25.2.1981 günlü ifadesinde, göreve başladıktan sonra anlaşmazlığı ve konunun Yüksek Fen Kurulu'na intikal ettirilmiş olduğunu öğrendiğini, bunun üzerine 2.1.1980 günlü yazıyla Yüksek Fen Kurulu Başkanlığından çıkmış bir karar varsa hemen gönderilmesi-

ni istediğini, bu arada adı geçen Kuruldan bir karar çıktığı ve konunun Bayındırlık Kuruluna gönderildiği yolundaki söylentiler üzerine durumu Kurul üyesi Mehmet MERTAN'dan sorduğunu, adı geçenin söylentileri doğrulaması üzerine, Müsteşar Teoman GÜZEY ile bir görüşme yaparak ödemelerin sağlığı bakımından çıkmış bir karar varsa hemen gönderilmesini istediğini ve bu konuda Yüksek Fen Kurulu'na bir yazı yazdığını ifade ettiğini, Müsteşarın henüz kararın natamam olduğunu, tamamlandığında tabii ki gönderileceğini söylediğini, tahminen bu görüşmenin Şubat ayı başlarında olduğunu, daha sonra Mart ayı başlarında bir gazete muhabirinin telefonla kendisini arayarak tünel uzunluk zammına eskalasyon katsayısının hangi biçimde uygulandığını ve ödemelerin bu konudaki Bayındırlık Kurulu kararına göre mi yapıldığını sorduğunu, kendisine Genel Müdürlükte bu konuda bir karar bulunmadığını ve karar geldiğinde varsa uygulamadaki yanlışlığın düzeltileceği yanıtını verdiğini, gazetecinin daha sonra kararın imzalanmamış bir fotokopisini gönderdiğini, bu gelişmeler üzerine durumu Ahmet ERÇİN'in yanında Teoman GÜZEY'e anlatarak gerçekten sonuçlanmış bir karar varsa hemen kendilerine vermelerini istediğini, Teoman GÜZEY'in böyle bir kararın mevcut olduğunu, ancak Bakan'ın henüz inceleyemediğini ve bekletildiğini söylediğini, bu olayı takip eden günlerde de kararın Genel Müdürlüğe gelmediğini ve daha sonra 8/505 sayılı kararnamenin yayımlandığını söylemiştir (K-A : 106 - 107).

Adıgeçen tanık Soruşturma Komisyonundaki 23.9.1981 günlü ifadesinde «Cumhuriyet Gazetesinden bir muhabirin telefon etmesi ve gönderdiğim arkadaşla imzasız olarak mevcut bir kararın gösterilmesi karşısında keyfiyeti Müsteşar Teoman GÜZEY'e götürmüştüm; gazetecinin beyanından da bahsederek olayı sorduğumda bana, «böyle bir kararın olduğunu, çekmecesinde beklediğini, Bakanın inceliyeceğini, henüz incelemeye fırsat bulamadığını, o nedenle bekletildiğini» ifade etti» demektedir. (K-D : 226).

Şükrü Naili MERDAN, Yüce Divan'daki tanıklığı sırasında da aynı ifadeyi yinelemiş ve sorulan bir soru üzerine, Teoman GÜZEY ile görüşmesi sırasındaki konuşmalardan kararın kendisinde olduğu izlenimini edindiğini söylemiştir (Tutanak : 457).

Soruşturma Komisyonunda 3.12.1981 günü yapılan yüzleştirmede sanık Teoman GÜZEY öne sürülen hususları kabul et-

memiş ve sanık Ahmet ERÇİN de tanığın, sanık Teoman GÜZEY'le aralarında geçtiğini söylediği şekilde bir konuşmada hazır bulunmadığını öne sürmüş ve adigeçen kişiler Yüce Divan'da kendi ifadelerinde ısrar ederek, kararın Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ tarafından tutulduğunu öne sürmüşlerdir. Ancak :

1 — Bayındırlık Kurulu kararlarının 1609 sayılı Kanuna aykırı olarak Bakanca onaylanması usulü sanık Teoman GÜZEY tarafından ihdas olunmuş ve Bakanca da bu usul benimsenmiş bulunduğuna göre, kurul kararlarının artık eskiden olduğu gibi, Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı tarafından doğrudan doğruya ilgili Genel Müdürlüğe gönderilemeyeceği, bu yetkinin kaldırıldığı açıktır. O halde 1979/19 sayılı karar, imza işlemleri tekemmül ettirildikten sonra Yüksek Fen Kurulu Başkanı tarafından onaylatırılması için Müsteşarlığa sunulmuş ve sanık Teoman GÜZEY tarafından Bakanın inceleyeceği gerekçesiyle tutulmuştur.

2 — Bölge Müdürlüğüne gönderilen 6.12.1979 günlü yazının yazılması için Suat E. TAFTALI'ya sanık Teoman GÜZEY'in sözlü emir verdiği olayların akışından anlaşılmaktadır. Böyle bir emri veren sanık Teoman GÜZEY'in bu emri dayanaksız bırakan 1979/19 sayılı kararın uygulanmasından yana olacağı düşünülemediğinden anılan Karara ilişkin dosyanın bu sanık tarafından tutulduğunun kabulü mantık kurallarına uygun düşmektedir.

3 — Sanık Teoman GÜZEY, kararın Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ tarafından bekletildiği iddiasını öne sürmüş ise de bu iddiayı kanıtlamak için hiç bir geçerli neden gösterememiştir. Oysa, sanık Teoman GÜZEY müsteşarlık görevine gelir gelmez, kendi ifadelerine göre, ilgilileri çağırarak Ayaş Tüneli 1. Kısım İnşaatı işinde doğan uyuşmazlık ve verilen kararlar hakkında bilgi almış ve hatta dosyaları getirterek işi bütün ayrıntılarına kadar bizzat incelemiştir. Bu inceleme ve görüşmeler sonunda 1979/19 sayılı kararın yanlış olduğu sonucuna varan sanık Teoman GÜZEY'in sözü geçen kararı hemen onaya sunarak uygulamaya koymaması ve kendi görüşüne aykırı bulduğu bu kararın değiştirilmesi için hukuki çareler aramaya başladığının kabulü, olayın mahiyet ve akışına uygun düşmektedir. Nitekim, kısa bir süre sonra 8/505 sayılı Bakanlar Kurulu kararı yürürlüğe konulmuş ve Bayındırlık Kurulundan,

1979/19 sayılı kararı yürürlükten kaldıran 1980/13 sayılı karar alınmıştır.

4 — 1979/19 sayılı kararın Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne 14.4.1980 gününde ulaşmış olmasına ve bu kararın artık uygulamaya konularak yapılmış fazla ödemelerin mahsubunun gerekmekte bulunmasına rağmen bu karara aykırı şekilde düzenlenen ve ileride üzerinde durulacak olan 35 ve 36 no.lu hakediş raporlarının sürdürülelemekte olan uygulamanın dışına çıkılarak sanık Teoman GÜZEY tarafından verilen olurlarla ödenmesi, sanığın 1979/19 sayılı kararın hiç bir şekilde uygulanmasından yana olmadığını ve dolayısıyla bu kararı kasten ve Bakanın inceleyeceği gerekçesiyle, uzun süre beklettiğinin diğer bir kanıtını oluşturmaktadır.

5 — Nihayet, 1979/19 sayılı kararın Yüksek Fen Kurulu Başkanı tarafından bekletildiğini iddia eden sanık Teoman GÜZEY'in, konuyu da yakından bildiği halde, bu kararın en kısa sürede ilgili Genel Müdürlüğe gönderilmesi için verilmiş bir talimatı bulunmadığı gibi, kararın gönderilmesini geciktirdiğini iddia ettiği Yüksek Fen Kurulu Başkanı hakkında, bu geciktirme nedeniyle, üstelik basında Bakanlık makamını ağır eleştirilere tabi tutan ve yolsuzlukla suçlayan pek çok yazı ve habere yer verildiği halde, bir soruşturma açtırmamış olması da, kararın aslında kendisi tarafından bekletildiği iddiasını doğrulamaktadır.

Yukarıda da değinildiği gibi Bayındırlık Kurulunun 1979/19 sayılı kararı 11.4.1980 günü Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne havale edilmiş ve 14.4.1980 günü Genel Müdürlüğe ulaşmıştır. Sanık Suat E. TAFTALI ve Şükrü Naili MERDAN'ın Genel Müdürlükleri döneminde Demiryolları İnşaatı Genel Müdür Yardımcılığı görevinde bulunan sanık Okay Fehmi KURÇEREN, 30.4.1980 günü aynı birimin Genel Müdürlüğüne atanmıştır.

25, 26, 27, 28, 30, 32, 33 ve 34 no.lu hakediş raporlarını Genel Müdür Yardımcısı sıfatıyla onaylayan sanığın, başlangıçtan beri Bölge Müdürlüğü uygulamasını 7/15990 sayılı Kararname, şartname ve sözleşme hükümlerine aykırı bulduğu, kendi ifadeleriyle sabittir.

Bölge Müdürlüğü uygulaması doğrultusunda uyuşmazlığı çözümlleyen 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının tebli-

ğinden sonra da adı geçen sanığın bir yandan bu karara aykırı uygulamayı sürdürürken, diğer yandan anılan kararın değiştirilmesi için girişimde bulunduğu 35 ve 36 no.lu hakediş raporlarının ve dosya içindeki öteki belgelerin incelenmesinden anlaşılmıştır.

8/505 sayılı kararnamenin yürürlüğe girmesinden sonra, bu kararnameye göre düzenlenen 35 ve 36 no.lu hakediş raporlarının onaylandığı tarihte 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının Genel Müdürlüğe intikal etmiş olmasına ve uyuşmazlığa kesin çözüm getiren bu karara uyularak önceki hakedişlerde yükleniciye yapılan fazla ödemelerin bu hakedişlerden mahsubunun gerekli ve zorunlu bulunmasına karşın, sanığın anılan kararı hiçe sayarak 32, 33 ve 34 no.lu hakediş raporlarında yaptığı usulsüz işlemler ile ortaya çıkan ve yüklenici lehine olan tutum ve davranışını daha açık biçimde devam ettirdiği saptanmıştır. Bu cümleden olarak, sanık, Hazine lehine olan ve yukarıda ayrıntılarıyla açıklandığı üzere, 7/15990 sayılı Kararname ve sözleşme hükümlerine de uygun düşen 1979/39 ve 1979/19 sayılı kararların mahiyetini bildiği halde, bu kararlara aykırı şekilde düzenlenen hakediş raporlarını onaylamaktan ve böylece yükleniciye fazla para ödemekten kaçınmamıştır. Bu yapılırken, yüklenicinin Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33. maddesinin A/5 bendinin öngördüğü şekilde hakediş raporlarına tek tek ihtirazi kayıt koyması gerektiği ve bu yapılmadığı takdirde, uygulamada olduğu gibi, raporların muhtevasını yüklenicilerin aynen benimsemiş sayılacakları hususu gözden uzak tutulmuştur. Şurasını da belirtmek gerekir ki, Şartnamenin 33. maddesinin birinci fıkrasının «Müteahhidin yaptığı inşaat ve ameliyat ile ihzarattan doğan alacakları muvakkat sitedasyonlarla tesbit olunarak mukaveleleri hükümlerine göre alel hesap sureti ile tasviye olunur.» şeklindeki hükmü, kesin hesap yapılınca ya vaki itiraz ve uyuşmazlıklar çözümleninceye kadar yükleniciye tahmini şekilde alacağının hesaplanarak ödenmesini amaçlamaktadır. O halde, ortada Bayındırlık Kurulunca verilmiş bir karar varken ve bu kararda tünel uzunluk zammına fiyat artış yüzdesinin ne şekilde uygulanacağı gösterilmişken gene de kişisel görüşlerde direnilmesinde ve bu noktadan hareketle ve ara hakediş raporlarının geçici nitelik taşıdığından bahisle yükleniciye fazla para ödenmesine haklı bir neden gösterilemez.

Öte yandan, sanık Okay Fehmi KURÇEREN, 1979/19 sayılı kararın 14.4.1980 günü Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne tebliğinden sonra, 22.4.1980 günü, bu kararın yeniden incelenmesi isteği ile Bakanlık Makamına başvurmuştur. Oysa verilen karar, bir inşaat işinden doğan uyuşmazlıkta yurdun en yüksek teknik mercii tarafından verilmiş bir karar olduğu ve Hazine lehine bir mahiyet taşıdığı cihetle, kamu görevlisi sıfatıyla, en başta sanığın bu karara uyması ve uygulaması gerekmekte olup, yüklenicinin tepkisi ve itirazı dahi beklenmeden, bu kararın değiştirilmesi için girişimde bulunması sanığın her ne olursa olsun bu kararı uygulamamak gibi maksatlı bir düşünce içinde olduğunu apaçık ortaya koymaktadır.

Nitekim, sanığın kurul kararına rağmen, 35 ve 36 no.lu hakedişlerden eskiden yapılan fazla ödemeleri mahsup etmemesi ve ayrıca sözügeçen hakedişleri bu kez alışlagelen uygulamanın dışına çıkarak Makamdan olurlar almak suretiyle ödeme yoluna gitmesi de yüklenici yararına ısrarlı bir tutum içinde bulunduğunun diğer bir kanıtıdır. Sanık, 10.4.1980 ve 12.5.1980 günlü bu hakedişler hakkında Bakanlık Makamına başvurarak, 22.4.1980 günlü müracaat sonuçlanıncaya kadar mevcut uygulamaya devam edebilmesi için olur istemiş ve bu istemler, sanık Teoman GÜZEY tarafından Bakan adına verilen 15.5.1980 ve 3.6.1980 günlü olurlarla uygun karşılanmıştır. Böylece, 1979/19 sayılı kararın uygulanması adları geçen sanıklarca engellendiği gibi yükleniciye bu karara aykırı olarak fazla miktarda ödeme yapılmasına devam edilmesi olanağı da yaratılmıştır ki, bu tutum ve davranışların görev gereklerinden kaynaklandığını kabule olanak yoktur.

Sanık Okay Fehmi KURÇEREN, Soruşturma Komisyonunda verdiği 21.9.1981 günlü ifadesinde, uygulamalarının kararname ile sözleşme hükümlerine tamamen uygun bulunduğunu, 1979/19 sayılı kararın ise hatalı olduğunu iddia etmiş ve «... buna rağmen Bayındırlık Kurulunun manevi şahsiyetine karşı olan saygımızdan iki hakedişi Bakanlık olur'u alarak neticelendirdik.» demiştir (K-D: 143).

Sanık, Yüce Divan'daki sorgusunda da 1979/19 sayılı kararın sözleşme ve Kararnameye aykırı olduğu iddiasını yinelemiş; buna karşılık, savunmasında Genel Müdürlüğün uygulamasının 1979/19 sayılı karara uygun düştüğünü ve ortada fazla bir ödeme bulunmadığını öne sürmüştür (Tutanak: 1133).

Diğer sanık Teoman GÜZEY savunmasında, 35 ve 36 no.lu hakedişlere olur istenmesi ve verilmesi konusunda, Bayındırlık Bakanlığının 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'na tabi bulunduğunu ve Genel Müdürün itâ amiri, Yapım Dairesi Başkanının ise tahakkuk memuru olduklarını ve bu Kanunun 12.2.1979 günlü, 24 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince değiştirilen 22. maddesinin (E) fıkrası hükmü karşısında Bayındırlık Kurulunun almış olduğu kararlara göre yapılırsa bile yanlış ödemelerden doğacak sorumluluklardan tahakkuk memurları ile itâ amirlerinin yine de kurtulamadıklarını, binaenaleyh neticesinden sorumlu olan kişilerin bu kararların yeniden tetkikiyle, düzeltilmesini istemelerinin doğal hakları bulunduğunu ve dolayısıyla bu tür kararları aynen uygulamalarını onlardan istemenin 1050 sayılı Kanuna aykırı düşeceğini öne sürmektedir (Tutanak : 1157).

Oysa, anılan maddede isimleri geçen görevlilerin sorumluluğu, yapılan ödemenin fazla olması ve böylece bir Hazine zararının doğmuş bulunması halleri için bahis konusu edilmektedir. Olayda ise, tünel uzunluk zammına fiyat artış yüzdesi uygulanması konusunda Ankara Bölge Müdürlüğünce başlatılan uygulamayı teyit eden 1979/19 sayılı karar, yüklenicinin isteğine ve Genel Müdürlüğün uygulamasına nazaran daha az miktarda bir ödeme yapılmasını öngörmekte ve Hazine lehine bir sonuç yaratmaktadır. Dolayısıyla sanıkların bu noktaya ilişkin savunmalarını geçerli saymak olanağı bulunmadığı gibi, iddianın dayandığı gerekçeleri 1979/19 sayılı kararın uygulanmaması ve değiştirilmesi için girişimlerde bulunulmasının haklı nedenleri olarak görmek de mümkün değildir.

Yukarıda sözü edilen 35 ve 36 no.lu hakedişler 8/505 sayılı Kararnamenin yürürlüğe girmesinden sonra hazırlanmışlardır. 14.3.1980 günlü, 16929 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve «Kamu Kuruluşlarınca İhalesi Yapılmış Veya Yapılacak İşler İçin Uygulanacak Değişken Birim Fiyatların Tesbiti Esasları»nı düzenleyen bu Kararnamenin hazırlık çalışmaları sırasındaki etkinliklerinden dolayı sanıklar Selâhittin KILIÇ, Teoman GÜZEY, Ahmet ERÇİN, Okay F. KURÇEREN ve Feridun ÖNEN'i ceza hukuku yönünden sorumlu tutmaya ve haklarında herhangi bir şekilde ceza tayinine mahal görülmemiştir. Çünkü Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin görüşünde de vurgulandığı üzere, «Kararname taslağı ne şekilde ve surette hazırlanırsa

hazırlansın Bakanlar Kuruluna sevk edildikten sonra artık Başbakanlık ve Bakanlar Kurulunun insiyatifine girmektedir. Aynen veya değişik şekilde kabul olunması veya reddedilmesi Bakanlar Kurulunun yetkisi dahilindedir...» Bakanlar Kurulunun tüm üyelerinin imzalarını taşıyan bir kararname dolayısıyla bir Bakanı tek başına sorumlu tutmak mümkün değildir. Ancak bir Bakanın Bakanlar Kurulunun öteki üyelerini özel bir maksatla hataya düşürüp bir kararı tekemmül ettirmesi sorumluluğunu gerektirebilir. Bu olayda sanık Selâhittin KILIÇ'ın Bakanlar Kurulunu kararnamenin çıkması sırasında yanlışlığa düşürmek için hareket ettiği yolunda delil elde edilememiştir. Bundan dolayıdır ki adigeçen sanıkların 8/505 sayılı kararnameye esas olacak taslak üzerindeki çalışmaları ve bu çalışmaların Bakanlar Kurulunca benimsenerek 8/505 sayılı kararname şeklinde yayımlanmasından ötürü sorumlu tutulmaları olanaksız görülmüştür.

Taslak çalışmalarına katılan ve o tarihte Bakanlık Müsteşar Muavini olarak görev yapan sanık Ahmet ERÇİN'in durumunu bir başka açıdan ve sanık Nurettin ÇARMIKLI ile birlikte ele almak gereklidir.

Soruşturma Komisyonu raporunda, adigeçen sanığın 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlık çalışmalarına katıldığı ve bu çalışmalarda koordinatörlük görevi yaptığına değinildikten sonra sanığın görevi icabı Nurol Firması lehine yapılan uygulama ve bir kısım işlemleri ve 1979/19 sayılı kararın işlemci Dairesine gönderilmeyerek Makamda tutulduğuna dair Bakanlık içindeki söylentileri duyduğu halde 8/505 sayılı Kararnamenin sanık Okay F. KURÇEREN tarafından hazırlanan 7/4 üncü maddesinin Hazineye neye malolacağı üzerinde durmaksızın, ilgili kurum ve kuruluşların görüşünü almaksızın kararname taslağına ilâve edilmesi fiiline iştirak ettiği ve böylece münhasıran adigeçen firmayı hedef alan mezkûr maddenin 8/505 sayılı Kararnameye girişini sağladığı iddiasına yer verilmekte ve sanığın bu fiil ve davranışlarına neden olarak da diktirdiği iki takım elbise bedelinin Nurol Firması ortaklarından Nurettin ÇARMIKLI tarafından ödenmesi gösterilerek «... sanık Ahmet ERÇİN'in rüşvet almak, sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın ise rüşvet vermek suçlarını işledikleri kabul edilmiştir...» denilmektedir.

Sanık Ahmet ERÇİN'in, 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlık çalışmaları sırasındaki rolü, etkinlik derecesi ve ayrıca kararnamenin Bakanlar Kurulunda görüşülerek yürürlüğe konulmuş

olması bu tür bir rüşvet iddiasının kabulünü olanaksız kıldığı gibi, sanığın diktirdiği iki takım elbise bedelini kendisinin ödediği de sanık ve tanıkların Yüce Divandaki ifadeleri ve dosyaya mübrez belgelerle sübuta ermiştir. Gerçekten de sanık Ahmet ERÇİN tarafından Soruşturma Komisyonuna ibraz edilen ve terzi Necati KARACABEY'in el yazısını taşıyan «Sayın Ahmet ERÇİN'den iki kostüm imaliye ücreti olan otuz bin lira kendisinden nakden alındı. 6.11.1980» şeklindeki belge elbiselerin bedelinin sanık tarafından ödendiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan elbiselere ait kumaşların da sanık tarafından terziye getirildiği Yüce Divanda dinlenen tanıkların ifadeleriyle sabit olmuştur. Terzi Halit SEVEN ve Necati KARACABEY'e ait ölçü defterinde ve Defteri Kebirli Yevmiye Defterinde sanık Nurettin ÇARMIKLI'ya ait hesap içinde sanık Ahmet ERÇİN'e ait elbiselerin dikiş bedellerinin de gözükmüş olması sanık Nurettin ÇARMIKLI ile terzileri ilgilendiren bir durum olup sadece buna dayanılarak rüşvet alma ve verme fiilinin sübuta erdiğinden sözedilemez.

Bu nedenlerle her iki sanığın da müsnet suçtan beraatlarına karar verilmelidir.

Yukarıda da kısaca değinildiği üzere 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne 14.4.1980 günü tebliğ edilmesinden sekiz gün sonra 22.4.1980 günü Genel Müdür Yardımcısı sanık Okay F. KURÇEREN tarafından Bakanlık Makamına yazılan D-08147/3865 sayılı yazı ile anılan kararın 7/15990 sayılı Kararname esaslarına aykırı olduğu gerekçesiyle yeniden incelenmesi istenilmiştir (K-A : 142 - 144).

Bu yazı, 24.4.1980 günü Müsteşar Teoman GÜZEY tarafından Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına havale edilmiş, adigeçen Kurul Başkanı Yaşar ÇEHRELİ'nin 13.6.1980 günlü, A-04/6-6/533 sayılı yazı ile yaptığı öneri üzerine, sanık Teoman GÜZEY tarafından aynı gün konu Bayındırlık Kuruluna intikal ettirilmiştir (K-A : 141).

19.6.1980 günü Müsteşar Teoman GÜZEY başkanlığında toplanan Bayındırlık Kurulunda, usule ilişkin hususların karara bağlanmasından sonra «... yapılan müzakerede, 7/15990 sayılı kararname esaslarına göre hakedişlerin düzenlenmesinde; 32.011 poz. no.lu birim fiyat olan, tünel uzunluk zammına da, fiyat artış katsayısının uygulanması gerekeceği sonucuna varılmıştır. 17.10.1979 gün ve 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararında ta-

rif edildiği şekilde hesap yapılması halinin; sözkonusu kararname hükümleriyle bağdaşmadığı ve dolayısıyla kararnameyi sözleşme doğrultusunda uygulama imkânı vermediği, Genel Müdürlüğün yazısından ve Kurulda verilen izahattan anlaşıldığından anılan Bayındırlık Kurulu kararının yürürlükten kaldırılarak, işin sözleşmesine ve 7/15990 sayılı kararname hükümlerine göre işlem yapılması gerekeceğine ... oyçokluğuyla 1609 sayılı Kanunun 5/c maddesi uyarınca karar verilmiştir» (K-A : 136 - 140).

1980/13 sayılı bu karar, 22.7.1980 günü Bakan Selâhittin KILIÇ tarafından olur verilerek onaylanmış ve 23.7.1980 günü Bakan adına Müsteşar Yardımcısı Ahmet ERÇİN tarafından Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne havale edilmiştir (K-A : 134).

Yüklenici tarafından bir itiraz ve istem gelmediği halde 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının yeniden incelenmesinin istenmesinin nedeni konusunda sanık Okay F. KURÇEREN savunmasında «Bayındırlık Kurulu Kararı bize intikal etmiş; ancak bu sırada bir yolsuzluk ve fazla ödeme dedikodusu ve bunun gazetelere intikal etmiş çok ağır ithamların etkisi, tesiri altında uygulama yapmaktaydık.

Biz uygulamacı olarak bu ağır ithamlar karşısında, karara uygun olmasına rağmen, yaptığımız uygulamanın bir kere daha tetkik edilmesini lüzumlu gördük. Bu inançla 22 Nisan tarihli yazımızı yazdık...» demektedir (Tutanak : 1134 - 1135).

Savunma amacıyla öne sürülen bu gerekçelerin gerçeğe uygun düştüğü söylenemez. Çünkü, yolsuzluk iddia ve dedikoduları 1979/19 sayılı kararın uygulanmasından değil, Makamda bekletilmesinden ve uygulamaya konulmamasından kaynaklandığı gibi, yapılan uygulama da 1979/19 sayılı karara tamamen ters yönde olmuştur. Özellikle, sanık Okay Fehmi KURÇEREN başlangıçtan beri 1979/19 sayılı kararın uygulanamaz nitelikte olduğunu iddia etmiş, 32, 33 ve 34 no.lu hakedişleri bu karara aykırı olacak şekilde ve usulsüz biçimde değiştirerek onaylamış ve kararın tebliğinden sonra da 35 ve 36 no.lu hakediş raporlarını sanık Teoman GÜZEY'den olur alarak ödeme yoluna gitmiştir. Bir an için sanığın Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü olarak ve 1609 sayılı, Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanunu'nun 9 uncu maddesinin Genel Müdüre verdiği «gözetim ve denetim» görev ve yetkisine dayanarak 1979/19 sayılı

kararın yeniden incelenmesini yükleniciden ayrı olarak isteyebileceği kabul edilse bile, sanığın öncelikle anılan Kararı uygulamaya koyması, bu karara göre fazla yapılan ödemeleri mahsup etmesi taşıdığı sorumluluğun bir gereğidir. Oysa, sanık bunu yapmadığı gibi karara rağmen kişisel görüşlerine göre uygulamayı sürdürmekte kararlı olmuş ve 35 ve 36 no.lu hakediş raporlarını ödemek için makamdan olur alma yoluna giderek her ne olursa olsun 1979/19 sayılı kararı uygulamama kastı içinde bulunduğunu açıkça ortaya koymuştur. Kaldı ki, sanığın ısrarla savunduğu ve diğer sanık Teoman GÜZEY'in de desteğiyle sürdürdüğü uygulama şeklinin 1979/19 sayılı karara göre daha fazla ödeme yapmayı gerektirmekte olması ve dolayısıyla Hazine zararına ve yüklenici yararına bir nitelik taşıması nedeniyle ve üstelik bu karardan asıl zarar gören yüklenicinin bir itiraz ve müracaatı da bulunmadığı halde, anılan Kararın değiştirilmesi yolunda yapılan girişimleri ve bunun Makamca olumlu karşılanmasını, görev gerekleriyle izah etmeye de olanak bulunmamaktadır.

Diğer yandan, kimi sanıklar ve vekilleri 1980/13 sayılı kararın 1979/19 sayılı kararla aynı hukuki mahiyette olduğunu, çünkü benzer prosedür izlenerek alındığını, dolayısıyla metninde 1609 sayılı Kanunun 5/c maddesine göre alındığının yazılmış bulunmasına rağmen, 1980/13 sayılı kararla 1979/19 sayılı kararın kaldırılmasında hukuka aykırılık bulunmadığını öne sürdüklerinden bu konu üzerinde de durulması gerekli görülmüştür.

Öne sürüldüğünün aksine, her iki kararın alınmasını gerektiren nedenlerin aynı olduğunu söylemek olanağı yoktur. 1979/19 sayılı karar, 19 no.lu hakediş raporuna yüklenicinin yaptığı itiraz üzerine ve bu itirazla ilgili Yüksek Fen Kurulu'nun 1609 sayılı Kanunun 6/a maddesine göre verdiği 1979/39 sayılı kararın Bakan tarafından aynı Kanunun 5/a maddesinin birinci tümcesi uyarınca Bayındırlık Kuruluna havalesi sonucu verildiği ve kesin nitelik taşıdığı halde, 1980/13 sayılı kararın verilmesi öncesinde, yüklenici ile idare arasında herhangi bir şekilde doğmuş bir uyuşmazlığa rastlanılmamaktadır. Dolayısıyla ortada Yüksek Fen Kurulunca böyle bir uyuşmazlık hakkında verilmiş bir karar da bulunmamaktadır. Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün sanık Okay F. KURÇEREN'in imzasını taşıyan ve 1979/19 sayılı kararın yeniden incelenmesi istemini içe-

ren 22.4.1980 günlü yazısı, 24.4.1980 günü sanık Teoman GÜZEY tarafından Yüksek Fen Kurulu'na havale edilmiş ise de bu havale üzerine kurulca verilmiş herhangi bir karar bulunmadığı gibi, esasen Yüksek Fen Kurulu Başkanı Yaşar ÇEHRELİ'nin imzasını taşıyan, 13.6.1980 günlü yazı karşısında konunun kurula intikal dahi ettirilmediği apaçık belli olmaktadır. Kaldı ki, 24.4.1980 günlü havale üzerine konu Yüksek Fen Kurulunca ele alınmış olsaydı bile, ortada «inşaat ve tesisat işleri ile ilgili bir anlaşmazlık» kalmadığı için verilecek kararda 1609 sayılı Kanunun 6. maddesinin (a) bendine dayanılamazdı.

Bayındırlık Kurulunun 1980/13 sayılı kararı öncesinde idare ile yüklenici arasında bir uyuşmazlık ve bu uyuşmazlık hakkında Yüksek Fen Kurulu'nca verilmiş bir karar bulunmadığına göre, anılan kararın, 1609 sayılı Kanunun 6. maddesinin (a) bendi uyarınca alındığını söylemek olanağı da yoktur. İşveren durumundaki Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün 22.4.1980 günlü, 1979/19 sayılı kararın yeniden incelenmesi istemini içeren yazısının Bayındırlık Kuruluna havalesi üzerine verilen 1980/13 sayılı karar, tamamen 1609 sayılı Kanunun 5. maddesinin (c) bendi kapsamı içinde değerlendirilebilecek ve mütalâa bildirmekten ibaret «istişari» nitelikte bir karardır. Bu niteliği itibarıyla de 19 no.lu hakediş raporuna yüklenicinin itirazı üzerine doğan uyuşmazlık hakkında anılan Kanunun 5. maddesinin (a) bendine göre verilen ve «kesin» nitelikte olan 1979/19 sayılı kararı yürürlükten kaldırmış sayılması mümkün değildir.

Yukarıda ayrıntılı biçimde açıklanan çeşitli usulsüz işlemleri yüklenici tarafından ileri sürülen itirazı gerçekleştirmek amacıyla icra eden sanık Teoman GÜZEY ile sanık Okay Fehmi KURÇEREN'in bu suretle görevlerini TCK'nun 240/2 nci maddesinde öngörüldüğü biçimde kötüye kullandıkları sabit olmuştur. Suçun işleniş biçimi, sanıkların usulsüz işlemleri devam ettirmek ve yüklenici lehine sonuçlandırmak konusundaki ısrarlı tutumları karşısında cezanın alt sınırının aşılması uygun görülmüştür. Sanıkların işlem ve eylemleri bir suç işlemek kararının icrası cümlesinden olarak kanunun aynı hükmünün bir kaç defa ihlâl edilmesi niteliğinde görülmeyp tek bir suçun muhtelif evreleri olarak değerlendirildiğinden TCK'nun 80. maddesinin haklarında uygulanmasına gerek görülmemiştir.

Sanık Feridun ÖNEN'in 1980/13 sayılı karara, 1979/19 sayılı karardaki görüşünden dönerek olumlu oy vermesinin muay-

yen bir kasıtle yapıldığına ilişkin somut hiç bir kanıt elde edilememiştir.

Öte yandan sanığın Bakanlık düzeyinde hazırlanan ve Bakanlar Kurulunda görüşülüp kabul edildikten sonra yürürlüğe konulan 8/505 sayılı kararnamenin «hazırlık çalışmalarına» katılmış olması nedeniyle de sorumlu tutulması mümkün değildir.

Gerek bu nedenlerle gerek görevini kötüye kullandığına dair hükümlülüğüne yeterli ölçüde başkaca delil edilemeyen sanığın müsnet suçtan beraatına karar verilmelidir.

Sanık Selâhittin KILIÇ'ın Arifiye - Sincan Demiryolu 1. Kısım Tünel İnşaatı (Ayaş Tüneli) işinde, yüklenicinin itirazı doğrultusunda ödemelerin yapılması için özel bir çaba içinde bulunduğuna dair yeterli delil elde edilememiştir. Sanığın, 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlık çalışmaları sırasındaki etkinliklerinden dolayı —bu çalışmalara katılan kimi sanıklar için yukarıda belirtilen benzer nedenlerle— sorumlu tutulması da olanaksızdır. Ayrıca Ayaş Tüneli işiyle ilgili işlem ve eylemlerin Bakan sıfatıyla sanığın «bilgisi ve desteği» içinde yürütülmüş olduğu da soyut bir iddia olmaktan öteye gitmemektedir. Sanığın, bu işlem ve eylemlerin yüklenici lehinde yapılması için diğer sanıklara emir ve talimat verdiğine dair hiç bir kanıt elde edilemediği gibi, yapılan usulsüz işlem ve eylemleri bildiği de kanıtlanamamıştır.

Şurası da belirtilmelidir ki, «emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden dolayı» bir bakanın sorumlu tutulabilmesi, ancak onların suç teşkil eden fiillerine iştirak ettiğinin kanıtlanması halinde mümkündür. Suça iştirak ettiği kanıtlanamayan bir bakanın, salt Anayasanın 105. maddesinin ikinci fıkrası hükmüne dayanılarak cezai sorumluluğuna gidilmesi olanaksızdır. Çünkü söz konusu fıkra da öngörülen sorumluluk «cezaî sorumluluk» olmayıp «siyasî sorumluluk»tur. Bu maddeye ilişkin olarak Temsilciler Meclisinde yapılan görüşmelerde de bu husus açıkça belirtilmiş bulunmaktadır. O halde, emri altında çalışan kimi sanıkların Ayaş Tüneli işindeki görevi kötüye kullanma düzeyinde kalan işlem ve eylemlerinden dolayı sanık Selâhittin KILIÇ'ı, bu işlem ve eylemlere iştirak ettiği kanıtlanmadan sorumlu tutmak mümkün değildir. Bu itibarla ve hakkında görevi kötüye kullanma suçunu işlediğine dair hükümlülüğüne yeter ölçüde başkaca delil elde edilemeyen sanığın müsnet suçtan beraatine karar verilmesi gerekir.

Müdahil Bayındırlık Bakanlığının, yapılan usulsüz işlemler sonucu gerçekleştiğini iddia ettiği 100.666.819.— TL. tutarındaki Hazine zararının sanıklarca tazminine karar verilmesi yolundaki istemine gelince: Zarar miktarına ilişkin incelemenin davanın uzamasına yol açacağı anlaşıldığından müdahilin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 358. maddesi gereğince kişisel hak bakımından yetkili Hukuk Mahkemesinde dava açmakta muhtar olduğuna karar verilmelidir.

VI — HÜKÜM :

Ayrıntıları ve dayanakları yukarıda açıkca gösterildiği üzere :

I — Sanıklar Suat Erdoğan TAFTALI ve Nurettin ÇARMIKLI vekillerinin, müvekkillerine isnat edilen suçlar hakkında Yüce Divan'ın görevli bulunmadığına ilişkin itirazlarının reddine oybirliğiyle;

II — A) Bayındırlık eski Bakanı Mehmet Selâhittin KILIÇ'ın 9.7.1961 günlü, 334 sayılı Anayasanın 105/2. maddesine aykırı olarak, yetkili kurul kararlarını uygulatmaması; 11.3.1980 günlü, 8/505 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 7/4. maddesine özel nitelikte bir hüküm koydurması sonucu, Arifiye - Sincan Demiryolu 1. Kısım Tünel İnşaatı (Ayaş Tüneli) yüklenicisi Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi tarafından «Tünel uzunluk zammının hesabı usulü» konusunda ileri sürülmüş olan ve kabulü halinde büyük oranda fazla ödeme yapılması sonucunu doğuracak nitelik taşıyan itirazı gerçekleştirmek bakımından diğer sanıklarla birlikte çaba göstermek suretiyle memuriyet görevini kötüye kullandığı öne sürülerek Türk Ceza Kanunu'nun 240. ve 80. maddelerine göre cezalandırılması istenmiş ise de;

Sanık Mehmet Selâhittin KILIÇ'ın görevi kötüye kullanma suçunu işlediğine dair hükümlülüğüne yeter delil elde edilemediğinden beraatına oyçokluğuyla,

KARŞIOYLAR :

1) Hasan Semih ÖZMERT, Nahit SAÇLIOĞLU, Muammer TURAN, Servet TÜZÜN ve Yekta Güngör ÖZDEN'in, sanığın ey-

leminin Türk Ceza Kanunu'nun 240/1. maddesindeki görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu,

2) Nahit SAÇLIOĞLU ve Muammer TURAN'ın, ayrıca 80. maddenin uygulanması gerektiği,

3) Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU ve Selâhattin METİN'in, sanığın eyleminin Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesine uyduğu,

yolundaki karşıoylarıyla;

B) Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı sanık Teoman GÜZEY'in, yüklenici firma tarafından ileri sürülen itirazı gerçekleştirmek için çeşitli usulsüz işlemleri icra etmesi suretiyle görevini kötüye kullandığı sabit olduğundan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 385/1. maddesi yoluyla eylemine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 2248 sayılı Kanunla değişik 240/2. maddesi uyarınca takdiren ve teşdiden sekiz ay hapis, üçbin lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına, altı ay süre ile memuriyetten yoksun kılınmasına, 80. maddenin uygulanmasına yer olmadığına oyçokluğuyla; 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun değişik 60/E maddesi gereğince Bursa Trafik Şubesinde verilmiş olan 3.3.1956 günlü, 10261 sayılı şoför ehliyetnamesinin ceza süresi kadar geri alınmasına ve hürriyeti bağlayıcı cezanın miktarı itibarı ile 647 sayılı Kanunun 4. maddesinin uygulanmasına olanak bulunmadığına oybirliğiyle; geçmişte hükümlülüğü bulunmayan sanığın cezasının ertelenmesi ileride cürüm işlemekten çekinmesine neden olacağı kanısını vermiş olduğundan, verilen cezanın 647 sayılı Kanunun 6. maddesi gereğince ertelenmesine, oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

1) Adil ESMER, Orhan ONAR, Mahmut C. CUHRUK ve Necdet DARICIOĞLU'nun, sanığın beraatına karar verilmesi gerektiği,

2) Osman Mikdat KILIÇ ve Selâhattin METİN'in, sanığın eyleminin Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesine uyduğu,

3) Hasan Semih ÖZMERT, Nahit SAÇLIOĞLU, Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU, Muammer TURAN, Servet TÜZÜN ve Yekta Güngör ÖZDEN'in, sanığın eylemine Türk Ceza Kanunu'nun 240/1. maddesinin uygulanması gerektiği,

4) Nahit SAÇLIOĞLU ve Muammer TURAN'ın, uygulamada Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerektiği,

5) Nahit SAÇLIOĞLU, Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU, Muammer TURAN ve Yekta Güngör ÖZDEN'in cezanın ertelenmesinin gerekmediği,

6) Adil ESMEER, Osman Mikdat KILIÇ, Orhan ONAR, Mehmet ÇINARLI, Mahmut C. CUHRUK ve Necdet DARICIOĞLU'nun cezanın alt sınırının aşılması için bir neden bulunmadığı, yolundaki karşıoylarıyla;

C) Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü sanık Okay Fehmi KURÇEREN'in, yüklenici firma tarafından ileri sürülen itirazı gerçekleştirmek için görevini kötüye kullandığı sabit olduğundan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 385/1. maddesi yoluyla hareketine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 2248 sayılı Kanunla değişik 240/2. maddesi gereğince takdiren ve teşdiden sekiz ay hapis, üçbin lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına, altı ay süre ile memuriyetten yoksun kılınmasına, 80. maddenin uygulanmasına yer olmadığına oyçokluğuyla; hürriyeti bağlayıcı cezanın miktarı itibarıyla 647 sayılı Kanunun 4. maddesinin uygulanmasına olanak bulunmadığına ve 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun değişik 60/E maddesi uyarınca Ankara Trafik Şubesinde verilmiş olan 20.4.1976 günlü, 155722 sayılı şoför ehliyetnamesinin, ceza süresi kadar, geri alınmasına oybirliğiyle; geçmişte hükümlülüğü bulunmayan sanığın cezasının ertelenmesi ileride cürüm işlemekten çekinmesine neden olacağı kanısını vermiş bulunduğundan verilen cezanın 647 sayılı Kanun'un 6. maddesi gereğince ertelenmesine oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

1) Orhan ONAR, Mahmut C. CUHRUK ve Necdet DARICIOĞLU'nun, sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği,

2) Hasan Semih ÖZMERT, Hakkı MÜDERRİSOĞLU, Nahit SAÇLIOĞLU, Muammer TURAN, Servet TÜZÜN ve Yekta Güngör ÖZDEN'in, sanığın eylemine Türk Ceza Kanunu'nun 240/1. maddesinin uygulanması gerektiği,

3) Nahit SAÇLIOĞLU ve Muammer TURAN'ın, uygulamada Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinin gözönünde bulundurulması gerektiği,

4) Adil ESMER, Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU, Osman Mikdat KILIÇ, Orhan ONAR, Mahmut C. CUHRUK ve Necdet DARICIOĞLU'nun cezanın aşağı sınırının aşılması için bir neden bulunmadığı,

5) Nahit SAÇLIOĞLU, Muammer TURAN ve Yekta Güngör ÖZDEN'in, cezanın ertelenmesine gerek olmadığı,

yolundaki karşıoylarıyla;

D) Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu eski Üyesi sanık Hasan Feridun ÖNEN'in, yüklenici firma tarafından ileri sürülen itirazları gerçekleştirmek için çeşitli usulsüz işlemleri yapmak suretiyle görevini kötüye kullandığı öne sürülerek Türk Ceza Kanunu'nun 240. ve 80. maddeleri uyarınca cezalandırılması istenmiş ise de, sanık Hasan Feridun ÖNEN'in görevi kötüye kullanma suçunu işlediğine dair hükümlülüğüne yeter delil elde edilemediğinden beraatına oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

Nahit SAÇLIOĞLU ve Muammer TURAN'ın sanığın görevini kötüye kullanma eylemi sabit olduğundan Türk Ceza Kanunu'nun 240/2. maddesi ile cezalandırılması gerektiği,

yolundaki karşıoylarıyla;

E) Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Yapım Dairesi Başkanı sanık Nurettin AKSU'nun, yüklenici firma tarafından ileri sürülen itirazı gerçekleştirmek için değişik zamanlarda görevini kötüye kullanma suçunu işlediğine dair hükümlülüğüne yeter delil elde edilemediğinden beraatına oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

1) Muammer TURAN'ın, Türk Ceza Kanunu'nun 240/2., 65. ve 80.,

2) Mehmet ÇINARLI'nın, Türk Ceza Kanunu'nun 240/2. ve 65.,

maddeleri uyarınca sanığın cezalandırılması gerektiği,
yolundaki karşıoylarıyla;

F) Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Yapım Dairesi Başkan Yardımcısı sanık Mehmet Edip TURANLI'nın, yüklenici firma tarafından ileri sürülen itirazı gerçekleştirmek için çeşitli usulsüz işlemleri yapmak suretiyle görevini kötüye kullanma suçunu işlediğine dair hükümlülüğüne yeter delil elde edilemediğinden beraatına oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

1) Muammer TURAN'ın Türk Ceza Kanunu'nun 240/2., 65. ve 59.,

2) Mehmet ÇINARLI'nın, Türk Ceza Kanunu'nun 240/2. ve 65. maddeleri uyarınca sanığın cezalandırılması gerektiği,
yolundaki karşıoylarıyla;

G) Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Uygulama Fen Heyeti Müdür Vekili sanık Tuğrul (Nüfus kaydında Turgut) OKAN'ın, yüklenici firma tarafından ileri sürülen itirazı gerçekleştirmek için çeşitli usulsüz işlemleri yapmak suretiyle görevini kötüye kullanma suçunu işlediğine dair hükümlülüğüne yeter delil elde edilemediğinden beraatına oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

1) Nahit SAÇLIOĞLU'nun Türk Ceza Kanunu'nun 240/1. ve 65.,

2) Muammer TURAN'ın, Türk Ceza Kanunu'nun 240/1., 65. ve 80.,

3) Mehmet ÇINARLI'nın, Türk Ceza Kanunu'nun 240/2. ve 65.,

4) Servet TÜZÜN ve Yekta Güngör ÖZDEN'in, Türk Ceza Kanunu'nun 230/1.,

maddeleri uyarınca sanığın cezalandırılması gerektiği,
yolundaki karşıoylarıyla;

H) Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü ve halen Bayındırlık Bakanlığı Müşaviri sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın, memuriyet görevi ile bağdaşmayan işlemleri yapmak karşılığında Ayaş Tüneli İnşaatı yüklenicisi Nuroi Firması ortağı Nurettin ÇARMIKLI'dan beşyüz bin lira rüşvet aldığı öne sürülerek Türk Ceza Kanunu'nun 213. ve 225. maddeleri uyarınca cezalandırılması istenmiş ise de, sanığın sabit olan eylemi görevi kötüye kullanma niteliğinde görüldüğünden hareketine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 2248 sayılı Kanunla değişik 240/1. maddesi uyarınca bir yıl hapis, ikinbin lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına, bir yıl süre ile memuriyetten yoksun kılınmasına, 80. maddenin uygulanmasına yer olmadığına oyçokluğuyla; 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun değişik 60/E maddesi uyarınca Erzurum Trafik Şubesinde verilen 17.11.1959 günlü 2987 sayılı şoför ehliyetnamesinin ceza süresi kadar geri alınmasına, sanığın ilerde suç işlemeyeceğine kanaat getirilmediğinden cezasının ertelenmesine mahal bulunmadığına, oyçokluğuyla; gözetim altında ve tutuklulukta geçen sürenin Türk Ceza Kanunu'nun 40. maddesi gereğince cezasından mahsubuna oybirliğiyle;

KARŞIOYLAR :

1) Mahmut C. CUHRUK ve Necdet DARICIOĞLU'nun sanığın beraati ve kabule göre de Türk Ceza Kanunu'nun 240/2. maddesi uyarınca cezalandırılması gerektiği,

2) Nahit SAÇLIOĞLU, Selâhattin METİN, Muammer TURAN ve Yekta Göngör ÖZDEN'in sanığın Türk Ceza Kanunu'nun 213. maddesi uyarınca cezalandırılması ve Nahit SAÇLIOĞLU ile Muammer TURAN'ın kabule göre, ayrıca, aynı kanunun 80. maddesinin uygulanması gerektiği,

3) Ahmet H. BOYACIOĞLU, Orhan ONAR ve Servet TÜZÜN'ün, sanığın eyleminin Türk Ceza Kanunu'nun 240/2. maddesine uyduğu,

4) Hasan Semih ÖZMERT, Nahit SAÇLIOĞLU, Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU, Selâhattin METİN ve Muammer TURAN'ın cezanın aşığı sınırının aşılması gerektiği,

5) Ahmet H. BOYACIOĞLU, Adil ESMER, Hakkı MÜDERİSOĞLU, Orhan ONAR, Mahmut C. CUHRUK, Necdet DARI-

CIOĞLU ve Servet TÜZÜN'ün. verilen cezanın ertelenmesi gerektiği,

yolundaki karşıoylarıyla;

D) Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı sanık Ahmet ERÇİN'in yüklenici firma lehine 11.3.1980 günlü, 8/505 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 7/4. maddesine yüklenicinin ileri sürdüğü itiraz doğrultusunda bir hüküm konulmasına yönelik tutumu karşılığında, diktirdiği iki takım elbise bedeli altmış bin Türk Lirasını Nurol Firması ortağı Nurettin ÇARMIKLI'ya ödetmek suretiyle rüşvet aldığı öne sürülerek Türk Ceza Kanunu'nun 213/2. ve 225. maddeleri uyarınca cezalandırılması istenilmiş ise de, sanık Ahmet ERÇİN'in, üstüne atılan rüşvet alma suçu sabit olmadığından beraatine oyçokluğuyla,

KARŞIOYLAR :

1) Nahit SAÇLIOĞLU ve Muammer TURAN'ın, sanığın, Nurettin ÇARMIKLI'dan rüşvet aldığı sabit olduğundan Türk Ceza Kanunu'nun 213. maddesi ile cezalandırılması gerektiği,

2) Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU, Osman Mikdat KILIÇ, Selâhattin METİN, Mehmet ÇINARLI ve Yekta Güngör ÖZDEN'in suçun yasal unsurları tekevvün etmediğinden beraata karar verilmesi,

yolundaki karşıoylarıyla;

K) Yüklenici Nurol Firması ortaklarından bulunan sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın, itirazı doğrultusunda kanun ve nizam hükümlerine aykırı davranışlarına karşılık olmak üzere sanık Suat Erdoğan TAFTALI'ya beşyüz bin lira rüşvet verdiği öne sürülerek Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesi uyarınca cezalandırılması istenilmiş ise de, sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın bu suçu işlediği sabit olmadığından beraatine oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

1) Nahit SAÇLIOĞLU, Selâhattin METİN, Muammer TURAN ve Yekta Güngör ÖZDEN'in, sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın, sanık Suat Erdoğan TAFTALI'ya rüşvet verdiği sabit olduğundan Türk Ceza Kanunu'nun 220.,

2) Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU'nun Türk Ceza Kanunu'nun 66., 64. ve 240.,

maddeleri uyarınca sanığın cezalandırılması gerektiği, yolundaki karşıoylarıyla;

L) Yüklenici Nurol Firması ortaklarından bulunan sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın itirazlarının gerçekleştirilmesi doğrultusunda 11.3.1980 günlü, 8/505 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 7/4. maddesine bir hüküm konulmasını sağlaması karşılığında eski Müsteşar Yardımcısı sanık Ahmet ERÇİN'i beraberrinde terziye götürerek, ısmarladığı iki takım elbise bedeli altmış bin lirayı ödemek suretiyle Ahmet ERÇİN'e rüşvet verdiği öne sürülerek Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesi uyarınca cezalandırılması istenilmiş ise de, sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın üstüne atılan bu rüşvet verme suçu sabit olmadığından beraatine oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

1) Nahit SAÇLIOĞLU ve Muammer TURAN'ın, sanığın, Ahmet ERÇİN'e rüşvet verdiği sabit olduğundan Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesi uyarınca cezalandırılması,

2) Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU, Osman Mikdat KILIÇ, Selâhattin METİN, Mehmet ÇINARLI ve Yekta Güngör ÖZDEN'in suçun yasal unsurları tekevvün etmediğinden beraata karar verilmesi,

gerektiği yolundaki karşıoylarıyla;

III — Zarar miktarına ilişkin incelemenin davanın uzamasına yol açacağı anlaşıldığından, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 365/2. ve 358/2. maddeleri gereğince, Müdahil Bayındırlık Bakanlığının kişisel hak bakımından yetkili Hukuk Mahkemesinde dava açmakta muhtar olduğuna oyçokluğuyla;

KARŞIOYLAR :

Nahit SAÇLIOĞLU ve Muammer TURAN'ın duruşmayı uzatmayacağı için tazminata Yüce Divan'ca hükmedilmesi gerektiği,

yolundaki karşıoylarıyla;

IV — Müdahale kararının verildiği 14.9.1982 tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince, onyed bin lira maktu vekâlet ücretinin, hüküm giyen sanıklar Teoman GÜZEY, Suat Erdoğan TAFTALI ve Okay Fehmi KURÇEREN'den müştereken ve müteselsilen alınarak Müdahil Bayındırlık Bakanlığına verilmesine oybirliğiyle;

Hazır bulunan Müdahil vekilleriyle sanıkların ve vekillerinin yüzlerine karşı 9.3.1983 gününde kesin olarak karar verildi ve açıkca okunup anlatıldı. 9.3.1983

Başkan
Ahmet H. BOYACIOĞLU

Başkanvekili
H. Semih ÖZMERT

Üye
Adil ESMER

Üye
Hakkı MÜDERRİSOĞLU

Üye
Nahit SAÇLIOĞLU

Üye
Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU

Üye
Osman Mikdat KILIÇ

Üye
Orhan ONAR

Üye
Selâhattin METİN

Üye
Muammer TURAN

Üye
Mehmet ÇINARLI

Üye
Mahmut C. CUHRUK

Üye
Necdet DARICIOĞLU

Üye
Servet TÜZÜN

Üye
Yekta Güngör ÖZDEN

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

Yüklenici firma, kararda da açıklandığı gibi, 19 nolu hak-ediş raporuna 10.10.1978 günlü dilekçeyle itirazda bulunmuş, 1977 mali yılında yapılan ve tünel uzunluk zammına tâbi olan iş bedelinin, önce bu tarihte erişilmiş olan tünel uzunluk zammı yüzdesi (P) ile çarpılmasını, bu yolla bulunan miktardan 1977 mâli yılında erişilmiş olan % 1 lik tünel uzunluk yüzdesi nisbetindeki tünel uzunluk zammı miktarının düşülmesini ve böylece kalan tünel uzunluk zammı miktarına 1978 yılının, başka bir anlatımla tünel uzunluk zammına tâbi imalatın yapıldığı yılın değil, hakedişin ödendiği yılın fiyat artış yüzdesinin (c) uygulanmasını ve ödemenin buna göre yapılmasını istemekte ve böylece Bölge Müdürlüğünün, her yıl yapılan işe o yıla ait fiyat artış yüzdesi uygulanır yolundaki görüşüne ve anlayışına karşı çıkmıştır.

Yüklenici firmanın bu itirazı, Demiryolları İnşaatı Ankara Bölge Müdürlüğünce 23.11.1978 günlü yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilmiş ve Genel Müdür Suat Erdoğan TAFTALI'nın konuyu incelemek üzere bir komisyonun teşkili yolundaki önerisi, Müsteşar Mehmet ÇÖTÜR tarafından uygun bulunarak sanığın da dahil olduğu bir heyet teşkil olunmuştur. Sanık, olur yazısında kendi adı da olduğu halde görüşmelere katılmamıştır.

Sanığın katılmadığı bu kurul, mahallinde inceleme yaptık-tan ve 7/15990 sayılı Kararnameyi tetkik ettikten sonra konu-nun, Bakanlık yetkili kurullarında karara bağlanmasının uygun olacağı sonucuna varmıştır. Varılan bu sonuç, Bakan adına Müs-teşar Mehmet ÇÖTÜR tarafından, Yüksek Fen Kurulunda ka-rarlaştırılması uygundur denilerek 23.2.1979 gününde olura bağ-lanmıştır.

Bu olurdan sonra, sanık Genel Müdür Suat Erdoğan TAF-TALI, Bölge Müdürlüğüne ve müşavir firmaya 26.2.1979 günlü bir yazı göndererek 7/15990 sayılı Kararname ile getirilen fiyat artış yüzdesinin 32.011 poz nolu tünel uzunluk zammına uygulanmasının şimdilik durdurulmasını istemiş, bu yazılı emrin sonucu olarak ödemelerin % 10 üzerinden yapılmasına devam olunmuştur. Sanık Yüce Divandaki savunmasında «... Nurol firmasının artış teklifi karşısında, Genel Müdürlük makamının taahhütnamedeki hizmetin felce uğramaması düşünce ve gayesi ile, acil tedbir olarak 21 - 22 - 23 nolu istihkakların ödenmesinden sonra durumu 26.2.1979 tarih ve 1721 sayılı durdurma kararı ile beraber Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kuruluna intikal ettirmem, bu konunun hallini Genel Müdürlüğün yetkisi dışında gördüğüm içindir» demektedir.

Öte yandan sanık Suat Erdoğan TAFTALI kendi imzasıyla ve fakat Bakan adına ve görevden alınmasından bir gün önce 6.12.1979 tarihinde yazdığı yazıda, aynen «Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketinin taahhüdü altında bulunan Arifiye - Sincan Demiryolu İnşaatı ve Gerekli Etüd ve Proje Yapıtılması I. Kısım (Ayaş Tüneli) İnşaatı işinde 32.011 poz. numaralı tünel uzunluk zammına 7/15990 sayılı Kararnamenin tatbik şekli, halen Bakanlığımız Yüksek Fen Kurulunda tetkik edilmekte olup, bu konuda bir karar alınıncaya kadar, bugüne kadar yapılmakta olduğu gibi uzunluk zammına tâbi iş kalemlerinin bir evvelki (c) katsayısının değeri ile işlem gören bölümüne, ait olduğu hakedişten intikal edecek uzunluk zammı artma miktarının da uzunluk zammının elde edildiği ve ödendiği yılın (c) katsayısı ile işlem yapılmasını rica ederim» denilmektedir.

Yüce Divan, kararda, «Bu yazının Bakanlık Müsteşarı sanık Teoman GÜZEY'in emri ile yazıldığı iddiası sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın yukarıda belirtilen suçunu ortadan kaldırmaz» görüşünde olduğunu açıklamaktadır.

Sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın özel komisyona mucipte adı yazılı olduğu halde girmemesi, yazdığı yazı ile fiyat artış yüzdesinin 32.011 poz nolu tünel uzunluk zammına uygulanmasını durdurma emri vermesi; sanık tarafından 6.12.1979 gününde yazılan yazının Müsteşar sanık Teoman GÜZEY'in emriyle yazılmış olması kararda açıklandığı üzere Suat Erdoğan TAF-TALI'nın suçunu ve suçluluk durumunu ortadan kaldırmıyaca-

ğı açık olmakla birlikte böyle bir halin varlığının bu sanığın cezasının hafifletilmesine neden olacağı da gözden uzak tutulamaz. Gerçekten sanık Suat Erdoğan TAFTALI görevden alındıktan sonra olayda bir değişme olmamış, aksine olayların başka istikamette gelişmesi, Bayındırlık Kurulu Kararının yazımının aylarca bekletildikten sonra bu kararın kaldırılmasını öngören bir Bayındırlık Kurulu Kararı alınması, sözü edilen yazının Müsteşar Teoman GÜZEY'in emriyle yazıldığını ortaya koymakta ve sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın savunmasını doğrulamaktadır. Nitekim Yüce Divan Kararında da (sayfa : 147) «Bölge Müdürlüğüne yazılan 6.12.1979 günlü yazının yazılması için Suat Erdoğan TAFTALI'ya sanık Teoman GÜZEY'in sözlü emir verdiği olayların akışından anlaşılmaktadır» denilmektedir.

Sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın yukarıda açıklanan davranışı ve 6.12.1979 tarihli yazıyı yazma durumunda bırakılması, adalet ve nasafet kuralları gereği cezayı hafifletici sebep olarak nazarı dikkate alınmalı ve bu takdirde de sanık, Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinin cezayı hafifletici hallerin varlığında uygulanacak ceza ile cezalandırılmalıdır.

Sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın sabıka kaydı yoktur. Duruşmadaki hal ve hareketi bu sanığın hüküm giydiği cezanın ertelenmesi durumunda suç işlemekten çekineceği kanaatini oluşturmaktadır.

Bu itibarla sanık Suat Erdoğan TAFTALI hakkında hafifletici sebep görülmeyle Türk Ceza Kanunu'nun 240/1 maddesiyle mahkûm edilmesine ve cezasının ertelenmemesine dair olarak verilen çoğunluk kararına, yukarıda açıkladığım nedenlerle katılmıyorum.

Başkan

Ahmet H. BOYACIOĞLU

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

1) Bayındırlık eski Bakanı sanık Selâhittin KILIÇ :

Bayındırlık eski Bakanı sanık Selâhittin KILIÇ'ın, Bakan olmadan önce Ayaş Tüneli inşaatı yüklenicisi: Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi'nin yetkilileriyle ilişkiler içinde bulunduğu ve damadının bu şirketle çalıştığı;

Selâhittin KILIÇ'ın Bakan olmasından önce Feridun ÖNEN'e telefon ederek yeni fiyat tutanakları konusunun, bu firma taleplerinin de dikkate alınarak mutabakata varılmasını ve bir an önce sonuçlandırılmasını istediği;

Selâhittin KILIÇ'ın 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlanışında gösterdiği ilgi ve sorgusu sırasında bu hususda ileri sürdüğü gerekçeler karşısında, adıgeçen sanığın, Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Ankara Bölge Müdürlüğü ile yüklenici Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi arasında 7/15990 sayılı Kararnamenin «Tünel Uzunluk Zammı»na uygulanması konusunda çıkan anlaşmazlıktan ve bu anlaşmazlığın Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kuruluna götürülerek karara bağlanması işlemlerinden haberi olduğu;

«Tünel Uzunluk Zammı»nın Yüklenici Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi yararına hesaplanarak ödenmesi sonucunu yaratan Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü uygulamasını sürdürebilmek ve 7/15990 sayılı Kararname esasları ile Bayındırlık Bakanlığı yetkili kurullarının kararlarına aykırı bulunan bu uygulamayı yasallaştırmak için, 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının, yazım ve imza işlerinin geciktirilmesine ve 1980/13 sayılı Kararın oluşturulmasına ve Yükleniciye haksız ödemede bulunulmasına müdahale etmediği;

Konunun 6.3.1980, 8.3.1980, 19.3.1980 ve 7.7.1980 tarihlerinde basında yer almasına ve ayrıca hakkında 8.7.1980 günlü, 7/307 sayılı önerge ile Meclis Soruşturması istenilmiş olmasına rağmen denetim görevini de yerine getirmediği;

Dava dosyalarında bulunan delil ve belgelerden anlaşılmıştır.

Bu nedenlerle, «Tünel Uzunluk Zammı» uygulaması konusunda çıkan uyuşmazlığın yüklenici Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi'nin itirazı doğrultusunda sonuçlandırmaya yönelik işlemlerin sanık Bakanın da bilgi ve desteği ile yürütüldüğü ve böylece görevini kötüye kullandığı sabit olduğundan hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinin uygulanması gerekmektedir.

2) Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı Teoman GÜZEY :

Gerekçeli Kararda, sanığın Yüklenici Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi'nin korunmasına yönelik eylemleri, genel ve özel kastı ortaya konulmuştur. Sanığın kişiliği, görevinin niteliği ve eylemin ağırlığı karşısında Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinin birinci fıkrası yerine ikinci fıkrasının uygulanmasına katılmıyorum.

3) Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü Okay Fehmi KURÇEREN :

(2) numaralı bölümde yazılı nedenlerle sanığa Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinin birinci fıkrası yerine ikinci fıkrasının uygulanmasına karşıyım.

4) Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü Suat Erdoğan TAFTALI :

Yüklenici Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi'nin yasal olmayan isteğinin yerine getirilmesi için makamının kendisine verdiği yetkileri kötüye kullanmakta direnen sanığın kişiliği ve eylemin ağırlığı gözönünde tutulduğunda tayin edilen cezanın aşağı sınırının aşılması gerektiği kanısındayım.

Başkanvekili
H. Semih ÖZMERT

YÜCE DİVAN

Esas sayısı : 1982/2

Karar sayısı : 1983/1

Karar günü : 9.3.1983

KARŞIOY YAZISI

Kararın muhalif kaldığım noktalarında Sayın Üyeler Mahmut C. CUHRUK ve Necdet DARICIOĞLU'nun karşıoy yazısındaki görüş ve düşüncelere katılıyorum.

Üye
Âdil ESMER

YÜCE DİVAN

Esas sayısı : 1982/2

Karar sayısı : 1983/1

Karar günü : 9.3.1983

KARŞIOY YAZISI

Kararın muhalif kaldığım noktalarında Sayın Üye Muammer TURAN'ın karşıoy yazısındaki görüş ve düşüncelere katılıyorum.

Üye
Nahit SAÇLIOĞLU

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI****1 — Bayındırlık eski Bakan'ı sanık Mehmet Selâhittin KILIÇ :**

Gerekçeli kararda olay açıklanmıştır. Toplanan delillere göre yapılan değerlendirmede şu sonuçla karşı karşıya kalınmaktadır :

Mehmet Selâhittin KILIÇ, eski Müsteşar Teoman GÜZEY'in Ayaş Tüneli İnşaatında yürüttüğü işlemleri bilmektedir. Müsteşarı denetleyen âmir olarak bir müdahalede bulunmamış, bu husustaki görevini savsarmıştır.

Bu eylemin delilleri :

a) Sanık eski Bakan, kendi zamanında 1.3.1980 tarihinde yürürlüğe giren 8/505 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesindeki esasları savunurken yapılan uygulamanın doğru olduğunu beyan etmiştir. Böylece, eski Bakan'ın 1979/39 sayılı Yüksek Fen Kurulu, 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararlarının uygulama biçimini bildiği kesinlikle anlaşılmaktadır.

b) 17.10.1979 günlü, 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının yazım ve imza işlemi 15 - 20 Aralık 1979 tarihine kadar tamamlandığı halde inceleneyeceğinden bahisle, eski Müsteşar Teoman GÜZEY tarafından 11.4.1980 tarihine kadar masasında tutulmasına Bakan'ın müdahale etmediği, bu durumu bildiği, tanıklar Yüksek Fen Kurulu eski Başkan'ı Yaşar ÇEHRELİ ve Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü Şükrü Nail MERDAN'ın Soruşturma Komisyonunda verdikleri ve Yüce Divan'da doğruladıkları ifadeleriyle belli olmuştur.

c) 1609 sayılı Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasında «Müsteşar; Bakan'ın Müşavir

ve Yardımcısı olup Bakan adına emir ve mürakabe yetkisini haiz ve Bakan'ın direktifleri dahilinde Bakanlık işlerini yürütür.» denilmiştir. Bu hükme göre Bakan'ın Müşavir ve Yardımcısı olan ve Bakan'ın direktifleri dahilinde Bakanlık işlerini yürüten eski Müsteşar Teoman GÜZEY'in görevini ifa ederken Bakan'a bilgi vermesi, Bakan'ın da her an bilgi istemesi yasal görevidir. 36 ve 37 sayılı hakedişler Genel Müdürlüğe geldiği zaman, 1979/19 sayılı karar gereğine göre hareket edilerek, yapılan fazla ödemelerin mahsubu gerekirken mahsup işleminin yapılmaması için Bakan adına Müsteşar Teoman GÜZEY «olur» vermiştir. Sanık Hasan Feridun ÖNEN, Soruşturma Komisyonunda verdiği, Yüce Divan'da aksini iddia etmediği makbul ve muteber olmaması için bir neden bulunmayan ifadesinde Mehmet Selâhittin KILIÇ'ın Nurol Firması işini, Ocak 1978 ayında Bayındırlık Bakanlığı görevinden ayrıldıktan sonra kendisine telefon edip sorduğunu söylemiştir. Konu, 6.3.1980, 8.3.1980, 19.3.1980 ve 7.7.1980 tarihlerinde basında da yer almıştır. Ayrıca, eski Bakan hakkında 8.4.1980 günlü, 9/307 sayılı önerge ile Meclis Soruşturması istenilmiştir. Toplanan delillere göre Mehmet Selâhittin KILIÇ, Ayaş Tüneli İnşaatı ile ilgili işlemleri yakından bilmektedir. Konuyu ele alıp bir inceleme ve soruşturma yaptırmamıştır.

d) Müsteşar Teoman GÜZEY'in 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının 1980/13 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararıyla değiştirilmesinde gösterdiği çabayı önlemeye matuf hiç bir harekette bulunmamıştır.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 9.7.1961 günlü, 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 105. maddesinin ikinci fıkrasında, her Bakan'ın yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumlu olduğu esas kabul edilmiştir. Siyasi olan bu sorumluluk yanında Anayasa ve yürürlükteki kanunlarda bakanların hukukî ve cezaî sorumluluklarını ortadan kaldıran bir hüküm bulunmamaktadır. Kamu hizmetini üstlenen kişilerin hakları kadar sorumluluklarının da bulunması «yasalara uyma», «hukuk nizamına bağlı olma» ilkesinin bir sonucudur.

Böylece, eski Bakan Türk Ceza Kanunu'nun değişik 230. maddesindeki «Hangi nedenle olursa olsun memuriyet görevini yapmakta savsama ve gecikme gösteren» durumundadır.

Sanığın toplanan delil ve belgelerle sabit olan bu eylemine Türk Ceza Kanununun 230. maddesinin uygulanması gerekir.

2 — Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı Teoman GÜZEY :

a) Gerekçeli kararda bu sanığın içerisinde bulunduğu olay zinciri açıklanmıştır. Tanık sözleri ve dosyadaki belgeler Teoman GÜZEY'in eylemini, genel ve özel kastını açıkca ortaya çıkarmıştır. Eylemin ağırlığı karşısında Türk Ceza Kanunu'nun 12.6.1976 günlü, 2248 sayılı Kanunla değişik 240. maddesinin birinci fıkrası yerine ikinci fıkrasının uygulanmasına,

b) Olay tarihinde yürürlükte bulunan 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 33. maddesindeki «ceza sorumluluğunun şahsiliği esası ile Türk Ceza Kanunu'nun bu doğrultudaki ilkesine göre, sanığa verilen cezanın etkinliğini sağlama, suçun işleniş biçimi bakımından cezasının ertelenmesine,

karşıyım.

3 — Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü sanık Okay Fehmi KURÇEREN :

Bu sanığın üstüne atılan suçun işlenişine, yapılan yolsuzluğa âmiri olan Teoman GÜZEY'in tutumunun etkili olduğunun ortaya çıkmasına göre cezanın aşağı sınırının aşılmasına bir neden bulunmamaktadır.

4 — Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı sanık Ahmet ERÇİN :

Ahmet ERÇİN'in 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlanmasında görevlendirildiği, ancak yükleniciye usulsüz fazla ödeme yapılmasına ilişkin işlemlere doğrudan ya da dolaylı bir iştiraki bulunmadığı anlaşılmıştır. Sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın, Ahmet ERÇİN'i terziye götürüp diktirdiği iki kat elbise parası altmışbin lirayı terziye ödediği, Soruşturma Komisyonunda dinlenen tanık terziler Necati KARACABEY ve Halit SEVEN ile aynı yerde çalışan Abdullah ÇOLAK'ın ifadeleriyle gerçekleşmiştir. Ancak, Nurettin ÇARMIKLI'nın firması yararına bir işlem yaptığı saptanamayan sanık Ahmet ERÇİN'in, iki takım elbiseyi kabul etmesi, Türk Ceza Kanunu'nun 209, 210, 212, 213, 227 ya da 230. ve 240. maddelerine giren bir suçu oluşturmamaktadır. Bu nedenle, eski Müsteşar Yardımcısının cezai sorumluluğun-

dan sözedilemez. Ahmet ERÇİN'in, Nurettin ÇARMIKLI tarafından ödenen elbise bedelini kabul etmediği, elbiseleri otuzbin liraya kendisinin diktirdiği, savunması, bu konuda Yüce Divan'da dinlettiği tanık ifadeleri ve hatta Soruşturma Komisyonundaki ifadelerinden uzaklaşan yukarıda adları geçen tanıkların beyanları ve ödemeyi gösteren makbuz karşısında samimi ve gerçeğe uygun bulunmamaktadır. Beraat kararı suçun sabit olmadığı esasına değil, öğelerinin oluşmadığına (tekevvün etmediğine) dayanmalıdır. Bu nedenle çoğunluğun gerekçesine karşıyım.

5 — Yüklenici sanık Nurettin ÇARMIKLI :

Nurettin ÇARMIKLI'nın eski Müsteşar Yardımcısı Ahmet ERÇİN'e altmışbin liraya iki takım elbise diktirdiği yukarıda değinilen delillerle sabit ise de az önce belirtilen gerekçe karşısında Türk Ceza Kanunu'nun 220., 222. maddelerinde öngörülen rüşvet verme suçunun öğeleri oluşmamıştır. Suçun sabit olmadığı değil, sabit olan eylemin suç teşkil etmediği gerekçesine dayanmak gerekir. Bu nedenle, çoğunluğun gerekçesine katılmıyorum.

6 — Yüklenici Nurettin ÇARMIKLI :

Nurettin ÇARMIKLI'dan rüşvet aldığı iddiası ile yargılanan, Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın eylemi toplanan ve takdir edilen delillerle görevi kötüye kullanma şeklinde sabit görülerek bu sanığa Türk Ceza Kanunu'nun değişik 240/1. maddesi uyarınca ceza verilmiştir. Sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın Suat Erdoğan TAFTALI'ya beşyüzbin lirayı rüşvet değil, borç olarak verdiği sonucuna varılmıştır.

Devlet İdaresi aleyhine işlenen suçlar arasında rüşvet alma ve verme suçundan başka görevi savsama, kötüye kullanma suçları da bulunmaktadır. Eski Genel Müdür Suat Erdoğan TAFTALI, eski Müsteşar Teoman GÜZEY'in isteği üzerine gerçek duruma uymayan ve tamamen yüklenicinin itiraz ve isteği doğrultusunda olan 6.12.1979 günlü yazıyı Bakan adına yazıp imzalamış ve 5. Bölgeye göndermiştir. Suat Erdoğan TAFTALI bundan başka daha önce yüklenicinin itirazını yerinde görmeyen 1979/39 sayılı Yüksek Fen Kurulu Kararını doğrulayan 17.10.1979 günlü 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararına da karşı çık-

mıştır. Bu kararın varlığını bildiği halde yüklenicinin yasal olmayan isteğinin yerine getirilmesine çalışmıştır. Nurettin ÇARMIKLI ve firmasının isteğine göre Tünel Uzunluk Zammı'nı uygulamada direnmiş, 1609 sayılı Kanun'un 5. ve 6. maddeleri uyarınca kesinlik kazanan kararlardan bile bile uzaklaştırılmasını sağlamak istemiştir. Suat Erdoğan TAFTALI'nın bu eylemine sanık Nurettin ÇARMIKLI'da bile bile katılmış durumdadır. Nurettin ÇARMIKLI'nın eylemi ve sağladığı yarar suç işleme kastını ortadan kaldıran masum ve hak aramaya yönelik bir davranış olarak kabul edilemez. Birbirini izleyen olaylar zincirinden başka, en kuvvetli ve inandırıcı delil sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın büyük bir meblağ sayılan beşyüzbin lirayı sanık Suat Erdoğan TAFTALI'ya vermiş olmasıdır. Bu durumda sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın Türk Ceza Kanunu'nun 66., 64., 240/1. maddeleri uyarınca cezalandırılması gerekir. Bu nedenle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

Dosya muhtevası ve aksi sabit olmayan savunmaları ve toplanan delillere nazaran sanıklardan Teoman GÜZEY'in eylemi görevi ihmal mahiyetinde görüldüğünden TCK 230. maddesi yerine 240/2. madde ile karar verilmesine ve uygulamada gerek bu sanık ve gerekse sanık Okay Fehmi KURÇEREN haklarında cezanın alt sınırının aşılmasına ve sanık Ahmet ERÇİN ile Nurettin ÇARMIKLI'nın iddia olunan suçlardan dolayı suçun yasal unsurları tekevvün etmediği gerekçesiyle beraatlarına karar verilmemiş olması nedenleriyle çoğunluk görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Osman Mikdat KILIÇ

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

1 — Dosya içeriği, toplanan deliller, savunmanın aksinin kabulüne elverişli bulunmadığı halde, Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı Teoman GÜZEY ve Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü Okay Fehmi KURÇEREN'in görevi kötüye kullanmak suçundan mahkûmiyetlerine karar verilmesi ve tayin edilen cezanın aşağı sınırının aşılması;

2 — Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın eylemine, kabule göre T.C.K.nun 240/2. maddesinin uygulanması gerekirken 240. maddenin birinci cümlesine göre ceza tayini ve sanığın eski hükümlülüğünün bulunmaması, duruşmadaki hali ileride suç işlemeyeceğini ortaya koyar nitelikte bulunduğu halde cezanın ertelenmemesi;

nedenlerinden ötürü, kararın bu bölümlerine katılmıyorum.

Üye
Orhan ONAR

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

Genel olarak gerekçelerine ve sonuçlarına katıldığım Yüce Divan'ın yukarıda tarih ve numarası yazılı kararının kimi kısımlarına, aşağıda belirtilen nedenlerle karşıyım :

1 — Bayındırlık eski Bakanı sanık M. Selâhittin KILIÇ'ın, Aریفی - Sincan Demiryolu 1. Kısım Tünel İnşaatı (Ayaş Tüneli) konusunda birtakım yolsuzluklar yapıldığı yolunda basında yer alan ve Yasama Meclislerinde ileri sürülen iddiaları araştırmak, varsa yolsuzluklara müdahale etmek durumunda iken, üzerine düşen bu kanuni görevini yapmakta savsama ve gecikme gösterdiği ve bu konuda da kabule değer bir savunmada bulunmadığı dosya münderecatından ve dinlenen tanık beyanlarından anlaşılmış olmakla, adı geçen sanığın bu eyleminden dolayı T.C.K.'nun 230. maddesi uyarınca cezalandırılması gerektiği;

2 — Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı sanık Teoman GÜZEY'in, Ayaş Tüneli inşaatında, yüklenici firma lehine yapıldığı ileri sürülen bir takım yolsuz işlemlerle ilgili olarak sübuta eren eyleminin, mevcut deliller karşısında görevini kötüye kullanmak değil, savsama olarak kabul edilmesi gerektiği ve bu nedenle adı geçen sanık hakkında T.C.K.'nun 230. maddesine göre ceza tayininin yerinde olacağı;

3 — a) Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürü Suat Erdoğan TAFTALI'nın, memuriyet görevi ile bağdaşmayan işlemleri yapmak karşılığında Ayaş Tüneli inşaatı yüklenicisi Nurol Firması ortağı Nurettin ÇARMIKLI'dan 22.5.1980 tarihli çekle beşyüzbin lira rüşvet aldığı, sanığın tevil yollu ikrarı, banka kayıtları, tanık beyanları ve Nurol Firması lehine yapılmak istenen işlemlerin mevcudiyeti ile, borç olarak alınıp sonradan ödendiği yolundaki savunmanın tutarsızlığı kar-

şısında sübuta erdiğinden, hareketine uyan T.C.K.'nun 213. maddesine göre cezalandırılması gerektiği,

b) Adı geçen sanığın, yukarıdaki bu eylemi, Çoğunlukca görevi kötüye kullanmak niteliğinde görülerek T.C.K.'nun 240/1. maddesi uyarınca cezalandırılmasında, cezanın aşağı sınırının aşılmasının yerinde olacağı;

4 — Ayaş Tüneli yüklenicisi Nurol Firması ortaklarından bulunan sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın, kanun ve nizam hükümlerine aykırı düşen istek ve itirazlarının kabulünü sağlamak amacıyla, sanık Suat Erdoğan TAFTALI'ya beşyüzbin lira rüşvet verdiği, iddiayı doğrulayan banka kayıtları ile tanık beyanlarından anlaşılmış olmakla, adı geçen sanığın T.C.K.'nun 220. maddesi uyarınca cezalandırılması gerektiği;

5 — Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı sanık Ahmet ERÇİN'in, diktirdiği iki takım elbise bedeli altmışbin lirayı, Ayaş Tüneli inşaatı yüklenicisi Nurettin ÇARMIKLI'ya ödetmek suretiyle menfaat sağladığı, dosya içeriğinden, elbiseleri diken ve tanık olarak dinlenen ortak terziler Necati KARACABEY ve Halit SEVEN'in ifadeleri ile, bu terzilere ait fatura ve defter kayıtları ve sanığın tevile kaçan ifadesinden anlaşılmış olmakla beraber, adı geçen sanığın, yüklenici Nurettin ÇARMIKLI'ya fazla ödeme yapılmasına ilişkin işlemlere doğrudan veya dolaylı bir iştiraki ve sağladığı bu menfaat karşılığında T.C.K.'nun 212 ve 213. maddelerinde belirtilen şekilde kanun ve nizam hükümlerine aykırı herhangi bir hareketi görülemediğinden ve dolayısıyla rüşvet suçunun yasal unsurları oluşmadığından bahisle beraatine karar verilmesi gerekeceği;

6 — Sanık Ahmet ERÇİN'in diktirdiği iki takım elbise bedelini, Ayaş Tüneli yüklenicisi Nurettin ÇARMIKLI'nın ödediği, yine yukarıda açıklanan belge ve tanık beyanlarıyla anlaşılmış olmakla beraber, sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın, Ahmet ERÇİN'den kanun ve nizam hükümlerine aykırı bir talepte bulunduğu saptanamadığından ve dolayısıyla rüşvet verme suçunun yasal unsurları oluşmadığından dolayı beraati gerektiği;

Kanaat ve düşüncesiyle çoğunluk kararının bu kısımlarına karşıyım.

Üye
Selâhattin METİN

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü :- 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

Yüce Divanda yapılan son soruşturma ve duruşma evreleri, Milli Güvenlik Konseyinin 17.3.1982 gün ve 25 sayılı Yüce Divan'a sevk kararına dayanak olan, 9/15 sayılı Soruşturma Komisyonunun 16.2.1982 gün ve 1/1 sayılı raporundaki saptamaları, görüşleri ve varılan sonuçları değiştirmemiştir.

Ben, o raporu dayanaklı, olaylara, gerçeklere ve hukuka daha uygun buluyor; hemen hemen aynı görüş ve kanaatlerle, çoğunluk kararının Soruşturma Komisyonu raporuna uymayan kısımlarına katılmıyor; Soruşturma Komisyonu raporunda belirtilen kanıtları, değerlendirmeleri ve vasıflandırmaları tekrar yazmaktansa karşıoy yazısı olarak, esas itibariyle, o rapora atf yapıyorum.

Ek olarak tebarüz ettireceğim özetler şunlardır :

I — 2490 Sayılı Artırma ve Eksiltme Kanununa göre, 1976 yılında vukubulan ihale ve tarafların serbest iradesiyle yapılan sözleşmedeki sabit fiyatların, sonradan çıkarılan, Bakanlar Kurulu Kararından sözedilerek yükseltilmemesi gerekirdi. Çünkü, taraflar arasında, ilk önce uygulanacak ve bir çeşit özel kanun sayılabilecek olan sözleşme hükümlerinin sağladığı subjektif durumları, müktesep hakları, Hazine ve idareler aleyhine, çok büyük oranda değiştirmeye Bakanlar Kurulunun da yetkisi ve 14.7.1978 gün, 7/15990 sayılı Kararnamenin geriye teşmilinin yasal ve hukuksal dayanağı yoktur.

Ancak, Kararnamenin öngördüğü yeni fiyatları Kamu Kuruluşlarının, uygulamak zorunda olduklarını değil, «uygulayabilecekleri» yani uygulayıp uygulamamak Kuruluşların takdirine bırakıldığı, Kararnamenin metninde belirtildiği gibi; bu

hususla açılmış bir dava ve verilmiş bir iptal veya geri alma kararı da bulunmadığı için; sakat işlemlerin ortadan kaldırılınca ya kadar muteber işlemlerin sonuçlarını doğuracağı ilkesini de gözönünde tutarak, bu konu üzerinde daha fazla durmayı gereksiz görüyorum.

II — 30.6.1976 tarihinde sabit birim fiyatlarla 773.200.000 TL sına Nurol İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketine ihale edilen ve sözleşmesi Bayındırlık Bakanlığı adına Müsteşar Muammer DOLMACI tarafından imzalanan; fakat, sanıkların ibraz ettiği 55 sayılı hakedişe göre şimdiye kadar yükleniciye 4.221.817.373 TL. ödendiği anlaşılan; bu suretle, yuvarlak hesap bir milyar liraya, 1980 yılında bitirilmek üzere ihale edildiği halde ancak 1996 yılında ve yalnız Birinci kısmı 60 milyar liraya tamamlanabileceği söylenen Arifiye - Sincan Demiryolu I. Kısım Tünel İnşaatına ait sözleşme ekleri arasında bulunan «Birim Fiyat Tarifleri»nin 13 üncü sayfasında ve 32.011 poz. numarası altında,

Tünel Uzunluk Zammı : «Tetler ve açık anolar hariç olmak üzere, uzunluğu 300 metreden fazla olan tünel uzunluğunun beher 100 metresi için tet ve açık anolar hariç, tekml uzunluğa şamil olmak üzere, kazı ve her türlü inşaat ve imalat (çimento, demir ve diğer inşaat malzemelerinin tünel dışı taşıma bedelleri; tünelin dışı ve içinde yapılan bilumum yükleme ve boşaltma bedelleri, vantilasyon ve su zamları için uzunluk zammı ödenmez) bedellerine % 1 ilave edilmek suretiyle ödenir» şeklinde tarif edilmiştir. Bu tarif, önemsiz ve ihtilafsız kısımları çıkarılarak şöyle sadeleştirilebilir: «Tünel uzunluğunun, beher 100 metresi için, tekml uzunluğa şamil olmak üzere, kazı ve her türlü inşaat ve imalat bedellerinin yüzde biri» tünel uzunluk zammıdır.

A) Bu tarifi anlamak için mühendis, teknik eleman veya hukukcu olmak şart değildir. Normal bir lise mezunu tarifi anlamasını pekâlâ anlayabilir: Yapılan tünel uzunluğu 100 sayısına bölünecek; aynı şekilde kazı ve her türlü inşaat ve imalat bedelleri olarak ödenen paralarda 100 sayısına bölünecek; elde edilen bu iki sayı (bölümler) birbirleriyle çarpılacak; hasil olan sayı (çarpım) tünel uzunluk zammı olacaktır (Kazı, inşaat ve imalat bedellerini de 100 sayısına bölmek yerine yalnız tünel uzunluğunu $100 \times 100 = 10000$ sayısına bölmenin aynı sonucu vereceği ise basit bir matematik kuralıdır).

Bu tarif ve açıklamadan da anlaşılacağı üzere tünel uzunluk zammı, müstakil değil; yapılan tünel uzunluğuna ve ödene-

cek kazı, inşaat ve imalat bedellerine tabi, onların fonksiyonu, onlara bağlı ek bir ödemedir. Kazı, inşaat ve imalat bedelleri ile tünel uzunluğu değişmedikçe tünel uzunluk zammının da değişmesi mümkün olmadığı gibi kazı, inşaat ve imalat bedelleri ile yapılan tünel uzunluğu değiştikçe, yükseldikçe, arttıkça tünel uzunluk zammının da artması doğaldır.

B) Sözleşme ekleri arasında bulunan, işin İlk Keşifname-sinde de bu usul ve esastan hareket edilip hesap yapılmıştır: Yapılacak tünelin uzunluğu 7830 metre tahmin edilmiş; bunun 300 metresi uzunluk zammına tabi olmadığından çıkarılmış; kalan 7530 metre 10000 sayısına bölünmüş; bulunan 0,7530 sayısı ile tünelin kazılması, inşaat ve imalatı için sarfedileceği hesap-lanan (tahmin edilen) 404.006.242,14 TL. çarpılarak (404.006.242,14 x 0,753 = 304.216.692,33) bulunan 304.216.692,33 TL tünel uzun-luk zammı olarak, diğer keşif bedellerine eklenmiştir.

İlk keşif sonradan çeşitli nedenlerle değişebilir (nitekim, ka-zı inşaat, ve imalat bedelleri Kararnamelerle değiştirilmiş ve çok yükseltilmiştir). Tünel uzunluğu ile kazı, inşaat ve imalat bedellerinin ilk keşiftekinden değişmesi oranında tünel uzunluk zammı da değişecektir. Fakat, her zaman, yapılan tünel uzun-luğunun onbinde biri ile kazı, inşaat ve imalat bedellerinin çarpımı tünel uzunluk zammına eşit olacaktır. Bu bağlantıyı ver-meyen hesap tarzı, tahakkuk ve ödemeler yanlış yapılmış de-mektir.

C) Tarif, analiz ve işin ilk keşfine ait hesaplardan açıkça anlaşılan, aynı zamanda akıl, mantık ve matematik kurallarına uygun bulunan bu ilkenin aksine bir hükmü, (8/505 sayılı Ka-rarnamenin 7/4. maddesi hariç), Kararnamelerin hiçbirinde ve hiçbir madde ve fıkrasında da bulmak mümkün değildir. Yani, tünel uzunluk zammının, fiyatları artıran, 7/7993, 7/13220, 7/13221, 7/15765, 7/15990, 8/505, 8/2574 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları ile (8/505 sayılı kararnamenin 7/4. maddesi hariç) doğrudan bir ilgisi yoktur. O Kararnameler kazı, inşaat ve ima-lat bedellerini artırmakta, onlara bağlı olarak, dolayısıyla tü-nel uzunluk zammı da artmaktadır.

D) Dava konusu olayda, 45 adet hakedişe göre: 1981 yılı sonuna kadar toplam bedelleri 1.763.624.950 TL. tutan kazı, inşaat ve imalat yapılarak 2900 metre tünel açıldığı ihtilafsızdır (Kazı, inşaat ve imalat bedelleri toplamı olan 1.763.624.950 TL. 1976 yılında yapılan sözleşme fiyatlarına göre hesaplanmış ol-

mayıp onların çok üstünde bu işlerin yapıldığı 1977, 1978, 1979, 1980 ve 1981 yılları fiyatlarıyla yapılan hesaplama değildir. Bu hususta taraflar arasında bir ihtilafta yoktur). 2900 metreden, tünel uzunluk zammına tabi olmayan 300 metreyi çıkarıp kalan sayıyı 10000 sayısına bölersek 0,26 sayısı bulunur. Şu halde doğru hesaplanmış tünel uzunluk zammının,

T.U.Z. = $1.763.624.950 \times 0,26 = 458.542.487$ TL. olması gerekirdi.

Halbuki, birer örneğini müzakere esnasında sayın Başkan ve Üyelere sunduğum ekli dört adet renkli «şema»da da ayrıntılı ve çeşitli şekillerde belirttiğim gibi aynı dönemde (1981 sonuna kadar) 100.639.519 TL. fazlasıyla 559.182.006 TL. tünel uzunluk zammı ödenmiştir. Bu 100.639.519 TL. fazla ödemenin 10.344.677 TL'si 7/15990 sayılı Kararname zamanında (1978 ve 1979 yıllarında), 90.294.842 TL'si ise, 8/505 sayılı Kararnamenin 7/4. maddesine binaen, 1980 yılında ödenmiştir. 8/2754 sayılı Kararname, 8/505'in 7/4. maddesini kaldırıp bu çeşit haksız fazla ödemeleri, 1981 yılından itibaren durdurmasaydı işin bitmesine kadar daha pek çok milyarların haksız ve yersiz olarak ödenmesine devam edilecekti.

E) Durdurulmasaydı şimdiden milyarlarca varacağı anlaşılan bu fazla ödemelerin 8/2574 sayılı kararname ile 1981 yılı başından itibaren kesilmesine rağmen yüklenicinin hiçbir dava açmaması, kendisine tasfiye hakkı tanındığı halde tasfiye edip gitmemesi, bu milyarlarca TL. sın almadığı halde işine devam etmesi de sözkonusu fazla ödemelerin haksızlığını ve gayrimeşruluğunu ortaya koyan diğer bir kanıttır.

Yüklenici işi tasfiye etmez. Çünkü, yaptığı tünelin uzunluğu arttıkça tünel uzunluk zammı ve oranı da aritmetik diziye göre $(a + 3a + 5a + 7a + 9a, \dots, + 199a)$ şeklinde) artacak; yapılan tünel 10 kilometreye (10000 metreye) ulaştığında kazı, inşaat ve imalat bedellerinin toplamı kadar da tünel uzunluk zammı almış olacaktır. (Örneğin: Fiyat farkı olmasa ve yapılmakta olan tünelin her metresinin kazı, inşaat ve imalat bedeli ortalama bir milyon lira olsa; ilk yüz metre tünel açıldığında yüklenici, yüz milyon lira kazı, inşaat ve imalat bedeli yanında bir milyon lira da tünel uzunluk zammı alacağı halde, ikinci yüz metre de üç milyon, üçüncü yüz metre de beş milyon... Doksandokuzuncu yüz metrede 197.000.000.— TL ve yüzüncü yüz metrede de 199.000.000.—

TL. tünel uzunluk zammı alacak; böylece onkilometre tünel açıldığında onmilyarlara kazı, inşaat ve imalat bedelleri yanında toplam olarak onmilyarlara da tünel uzunluk zammı almış olacaktır). Bu sözleşme gereği, onun meşru hakkıdır. Bundan kolay kolay vazgeçmez. İhtilaf ve dava konusu olan, bu miktarların üzerinde ve dışında daha fazla haksız ve yersiz ödemelerdir.

F) Bu fazla ve haksız ödemelerin hesaplama tarzını ortaya koymaya yararı olur ümidiyle yalnız 1977 yılına ait rakamlar üzerinden somut bir açıklama daha yapmaya çalışacağım :

Yüklenici, daha önce tünel uzunluk zammına tabi olmayan 300 metre tünel açtıktan sonra 100 metrede 1977 yılında yapıp bunun kazı, inşaat ve imalatının, 1977 fiyatlarıyla, 49.054.484 TL bedelini almıştır (Şu hususu önemle belirtiyimki, tünel içindeki kazı, inşaat ve imalat bedelleri, tünel uzunluk zammı alınmasa da, zaten, tünel dışındaki fiyatlardan çok yüksektir. O yüksek fiyatlara ek olarak ayrıca tünel uzunluk zammı da verilmektedir). 1977 yılında yapılan kazı, inşaat ve imalat bedeli olarak başka hiçbir alacağı kalmadığı ihtilafsızdır. Yüklenici, yaptığı

100

100 metre tünel için bedelin % 1'i ($\frac{100}{10000} = 0,01$) olan 490.545

10000

(49.054.484 x 0,01 = 490.545) TL. da 1977 yılında tünel uzunluk zammı almıştır. Fakat, 1977 yılında 49.054.484 TL. sına yapılan işin üzerinden bütün tünel inşaatı tamamlanmıca kadar peyderpey tünel uzunluk zammı almaya devam edecektir. 1977 yılında % 1 olarak alınan tünel uzunluk zammı, her yıl yükselecek, tünelin uzunluğu 10 kilometreye (10000 metreye) ulaştığında tünel uzunluk zammı da yüzde yüze ulaşacaktır. Bu peyderpey ödeme sözleşme gereğidir.

İşte, yüklenici, 1977 yılında 49.054.484 TL. sına yapılan tünelin üzerinden ileriki yıllarda ödenecek tünel uzunluk zamlarını 49.054.484 TL. sı üzerinden değil; bu bedelin ileriki yılların fiyat ve bedellerine yükseltilerek o rakamlar üzerinden hesaplanmasını istemiş ve isteği 1980 mali yılı sonuna kadar kabul edilip kendisine fazladan ve haksız ödemeler yapılmıştır. Yani, yüklenici firmanın 19 numaralı hakedişe karşı verdiği 10.10.1978 günlü itiraz dilekçesinde, yukardaki tarif ve gerçeklere açıkça aykırı bir şekilde tünel uzunluk zammının müstakil bir iş unsuru olduğundan söz etmesi üzerine sanıklarca usul ve hukuk, hak ve adalet, mevzuat hükümleri çiğnenerek idare aleyhine yükleniciye büyük yararlar sağlanmıştır.

G) Bu fazla ve haksız ödemeler; tünel uzunluk zammı hesabında, daha önceki yıllarda vücuda getirilmiş uzunluk zammına tabi işlerin, sözleşme ve kararnamelere göre, gerçekleştirildikleri yıllara ait, yeni birim fiyatlarla hesaplanarak ödenen bedelleri yerine, yani 1978, 1979 ve 1980 yıllarında gerçekleştirilen işlerin o yıllarda ödenen bedelleri yerine, 1977 yılı Bayındırlık Bakanlığı Birim Fiyatlarına göre değerlendirilmiş bedellerinin nazarı itibara alınmasından, bir başka deyişle; iş bedellerinin, ödenirken başka, uzunluk zammı hesabına dahil edilirken başka değerde alınması gibi mantık ve matematik kurallarıyla bağdaşmayan bir görüşün uygulanması sonucu ortaya çıkmıştır.

Halbuki, gerek sözleşme gerekse 7/15990 ve 8/505 sayılı kararnamelerde uzunluk zammı hesabına girecek bedellerin 1977 yılı birim fiyatlarına göre bulunacak bedeller olacağına dair hiçbir açıklama, şart ve hüküm bulunmamaktadır.

H) İşte bu, sanıklarca yürütülen yanlış ve sakat hesap tarzına meşruiyet kazandırmak amacı ile 8/505 sayılı Kararnamenin 7. maddesine, bu maddenin lafzı ve ruhu ile (metin ve özü ile) çelişen 4. fıkra hükmünün konulması yoluna da gidilmiştir.

III — Bu bölümde, idare aleyhine yükleniciye büyük yararlar sağlayan hesaplama tarzını ve ödemeleri; hakka, hukuka, mantık ve matematik kurallarına açıkca aykırı bulanları saymakla yetineceğim :

1 — Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları İnşaatı Ankara Bölge Müdürlüğü,

2 — Bu işte görevli Aknil Müşavirlik ve Mühendislik Limited Şirketi,

3 — Altısı yüksek mühendis, birisi mühendis, yedi kişilik Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Kurulunun, 1609 sayılı Kanunun 6. maddesinin «a» fıkrasına göre, oybirliğiyle verdiği 3.7.1979 gün ve 39 sayılı kararı,

4 — Üst düzey yöneticilerinden, mühendis ve hukukçulardan oluşan 17 kişilik Bayındırlık Kurulunun 1609 sayılı Kanunun 5. maddesinin «a» fıkrasına göre verdiği 17.10.1979 gün ve 19 sayılı «kesin» ve «nihai» kararı (Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 29/5 maddesi gereğince de bu kararın «iki tarafca kabulü mecburi» idi).

5 — Sayıştay uzman Denetçilerinin 6.1.1981 gün ve 79-21/42 sayılı raporu,

6 — Bayındırlık Bakanlığı Teftiş Kurulunun 22.12.1980 gün ve A-05/2408 sayılı yazısı ve ekleri,

7 — Başbakanca görevlendirilen Maliye Bakanlığı Müşavir Müfettişi Aydın ERDİM, Bayındırlık Bakanlığı Müşavir Müfettişi Zeki ARAR, Ulaştırma Bakanlığı Başmüfettişi Altan KÖSE-OĞLU'nun düzenledikleri 15.4.1981 gün ve 1 sayılı raporu,

8 — Hâkim Kıdemli Albay Naci TURANAY (Askeri Yargıtay Üyesi), Hâkim Binbaşı İrfan ERDİNÇ, Bayındırlık Bakanlığı Em. Müşavir Müfettişi Tahir KAPLAN, Sosyal Güvenlik Bakanlığı Başmüfettişi M. Ümit ERTONG, Maliye Bakanlığı Müşavir Müfettişi Mehmet AYDOĞDU'dan müteşekkil Soruşturma Komisyonunun 16.2.1982 gün ve 1/1 sayılı raporu,

9 — Sayıştay 7. Dairesinin oybirliği ile verdiği 5.8.1982 gün ve 1294 sayılı ilâmı.

IV — Yapılan hesaplamaların ve ödemelerin haksızlığını yalnız yukarıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluşlar değil, hatta sanıklar da çok iyi bilmektedirler. Bunu, olaylar zinciri içinde, sanıkların eylemlerine göre belirtmeye çalışacağım :

A) Suat Erdoğan TAFTALI'nın eylemleri ile diğer sanıkların buna bağlı eylemleri ve bu eylemlerin değerlendirilmesi :

1 — 30.9.1978 tarihine kadar yapılan işler hakkında düzenlenen 19 sayılı hakediş raporunu yüklenicide 4.10.1978 tarihinde, «ayrıca sunulacak itirazımla» kaydını koyarak, imzaladığı için bunu, merkezde inceleyip imzalayan Tuğrul OKAN, Nurettin AKSU ve Suat Erdoğan TAFTALI, yüklenici isteğinin haksız ve dayanaksız olduğunu bilmeseler ve itirazı ciddi ve samimi olarak benimseselerdi, bu hakediş raporunu yüklenicinin isteği doğrultusunda değiştirirlerdi.

Halbuki, Bölge Müdürlüğünün düzenlemesini doğru gördüklerinden 19 sayılı hakediş 9.10.1978 tarihinde ve onun gibi 31.10.1978 tarihine kadar yapılan işlere ait, yüklenicinin de itirazsız imzaladığı, 20 numaralı hakediş raporunu değiştirmeden 7.11.1978 tarihinde onaylayıp ödenmelerini sağlamışlardır.

2 — Kontrol Mühendisi ve Kontrol Şefinin düzenlediği 19 sayılı hakedişe karşı yüklenici 10.10.1978 günlü ve «Bölge Mü-

dürlüğüne» hitaben bir itiraz dilekçesi vermiştir. Bu dilekçeye karşı Bölge Müdürlüğü, bu işte görevli Aknil Müşavirlik ve Mühendislik Limited Şirketinin görüşünü almıştır. Şirketin 19.10.1978 günlü yazısında: «... 7/15990 sayılı kararnamede Müteahhidin yazısında belirtildiği gibi, meydana getirilen işlerin bedellerinin, yapıldıkları yılın fiyat artış yüzdesi ile çarpılarak ödeneceği ifade edilmiştir. Uzunluk zammı yüzdesi bir bedel olmadığından ve bedelin çarpıldığı bir yüzde olduğundan 19 nolu hakedişe yapılan uygulamanın doğru olduğu görüşündeyiz» denmiştir. Bölge Müdürlüğü, uygulamasının yerinde olduğunu belirten bu cevabı da, yüklenici dilekçesi ile birlikte ekleyerek, «7/15990 sayılı kararnamenin 1.3.1978 tarihinden sonra yapılan işlere uygulanacağı esassından hareket edilerek hazırlanan 19 sayılı hakedişe müteahhitlik itirazının bir kere de Genel Müdürlüğümüzce incelenerek sonucun «acilen» bildirilmesini», 23.11.1980 günlü yazı ile Genel Müdürlüğe arz etmiştir. Tuğrul OKAN, Nurettin AKSU ve Suat Erdoğan TAFTALI yüklenici isteğinin kanunsuzluğunu bilmeselerdi hiç olmazsa bu yazıya istek doğrultusunda derhal cevap verirlerdi.

3 — Suat Erdoğan TAFTALI, yüklenicinin haklı olduğundan emin olsa idi, işi ne Müsteşara, ne özel komisyona, ne de Yüksek Fen Kuruluna götürmezdi (Ancak, yüklenicinin haklı olduğu yolunda Bölge Müdürlüğüne yazılı bir cevap vermesi halinde, Bölge Müdürlüğünün işi Müsteşara ve Yüksek Fen Kuruluna götürebileceğini de nazara alarak hareket ettiği anlaşılmalıdır).

4 — Suat Erdoğan TAFTALI'nın, kendisi mütereditte olsa, idare ile yüklenici arasında ihtilafta olsa, işin doğrudan Yüksek Fen Kuruluna götürülmesi için Bakanlığa başvurusu, 1609 sayılı Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanunu'nun 6. maddesinin «a» ve «f» fıkraları ile Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 29/5. maddesi gereği idi. Halbuki sanık, kanunun bu gereğine ilkin uymamış; Yüksek Fen Kurulu dışında çözüm yolu aramıştır. Çünkü, Bölge Müdürlüğü görüşünün doğru olduğunu, bu açık ve basit gerçeği Yüksek Fen Kurulunun da göreceğini, bu sebeple yüklenici isteğini 3.7.1979 gün, 39 sayılı kararlar ve oybirliğiyle reddedeceğini, önceden bilmektedir.

Ancak, özel komisyon ve Müsteşarın 23.2.1979 tarihli karar ve yazıları ile işin Yüksek Fen Kuruluna götürülmesini «şart» koşmaları üzerine iş Yüksek Fen Kuruluna gitmiştir.

5 — Suat Erdoğan TAFTALI, kesin bir şekilde yüklenicinin görüşünü benimseyip Bölgeye yazılı cevap vermediği, işin Müsteşara, Özel komisyona, Yüksek Fen Kuruluna, Bayındırlık Kuruluna götürülmesi yoluna gittiğine göre, Bölgenin idare lehine uygulamasını, kesin durum belirleninceye kadar, değiştirmemesi gerekirdi. Halbuki, usul ve kanuna aykırı olarak ve ihtilafın Yüksek Fen Kuruluna götürüleceğinden söz ederek, Bölge Müdürlüğüne verdiği sözlü emirle 21 numaralı hakediştten itibaren uzunluk zammı hesabının yapılmasını yüklenicinin isteği doğrultusunda değiştirmiştir.

6 — Suat Erdoğan TAFTALI'nın, Bölgeye verdiği 26.2.1979 gün ve 1721 sayılı yazılı emir de gayri kanunidir : Hiç olmazsa Yüksek Fen Kuruluna giderken uygulamayı Bölge Müdürlüğü görüşüne çevirmesi gerekirken, açılan tünel uzunluğu 1600 metreye ulaştığı halde, tünel uzunluk zammı katsayısını 31.10.1979 tarihine kadar % 13 yerine % 10'da dondurması; bu suretle yükleniciye tünel uzunluk zammı alacağının 10.790.705 TL (Kendi yaptıkları hesaba göre de 23.537.798 TL), eksik ödenmesi yüklenici aleyhine görevi kötüye kullanmadır. Bu halde de dikkati çeken husus, milyonlarca lira eksik almasına mukabil yüklenicinin 10 ay süre ile suskun kalmasıdır. Bu durum, mutabakat halinde olduklarını, sonuçta yüklenicinin kendi isteğinin Suat Erdoğan TAFTALI tarafından temin edileceğinden emin bulunduğunu göstermektedir.

7 — Suat Erdoğan TAFTALI, Okay KURÇEREN, Nurettin AKSU ve Tuğrul OKAN 32.011 poz. numaralı tünel uzunluk zammının ve 7/15990 sayılı Kararnamenin anlamında ve uygulanmasında gerçekte Bölge Müdürlüğü ile aynı görüşte oldukları içindir ki Arifiye - Sincan Demiryolu İnşaatı IV. ve V. Kısım ihale dosyalarına 29.5.1979 gün, D.08/4855 ve D.08/4857 sayılı yazılarla ve onayla Bölge Müdürlüğünün görüşü doğrultusunda formüller koymuşlardır. Halbuki, Bölge Müdürlüğünün uygulamasını samimi olarak haksız görselerdi IV. ve V. kısım ihale dosyalarına ve bilahare 25.7.1979 ve 9.8.1979 tarihlerinde yapılan sözleşmelerine, Bölge Müdürlüğü uygulamasının aksine açıklamalar ve formüller koymaları gerekirdi (Bölge Müdürlüğü görüş ve uygulamasının doğru ve haklı olduğunu sanık Bakan da bildiği için, 8/505'in 7/4 üncü maddesine bu uygulamaya aykırı bir hüküm koyarlarken, idare aleyhine konan bu haksız hükümden diğer firmaların yararlanmamasına özel dikkat göstermişler ve

bizzat sanık Bakan Selahittin KILIÇ bu hususta ve parantez içinde istisnai ve özel bir hüküm daha ilave etmiştir).

Aynı mahiyetteki işler için IV. ve V. kısım ihale dosyalarına, Kıska ve Mustafa ÖZCAN Firmalarıyla yapılan sözleşmelere konan hükümler ve 8/505 sayılı kararnamenin 7/4. maddesine parantez içine yapılan ilave de göstermektedir ki sanıklar işbirliği içindeler ve idare aleyhine yapılan haksızlığın ağırlığını çok iyi bilmektedirler. Başka firmalara verilmemesi, yalnız Nurol Firmasına verilmesi yolunda müşterek gayret göstermektedirler.

8 — 3.7.1979 gün ve 39 sayılı Yüksek Fen Kurulu kararı çok açıktır. Yüklenici isteğini haksız ve dayanıksız, Bölge Müdürlüğünün 19 ve 20 sayılı hakedişlerdeki uygulamasının; Aknil Müşavirlik ve Mühendislik Firmasının 19.10.1978 günlü, Bölge Müdürlüğünün 23.11.1978 günlü yazılarında belirtilen görüşlerin haklı ve yerinde olduğunu ortaya koymaktadır. Genel Müdürlüğün, bu kararı öğrenir öğrenmez uygulamalarını ve hakedişleri (27. sayılı hakediştten itibaren) bu karar doğrultusunda değiştirmeleri gerekirken tam aksine hareket edilmiştir. Genel Müdür Suat Erdoğan TAFTALI, kendisinin idarenin temsilcisi olduğunu unutarak yüklenicinin temsilcisi gibi davranmıştır; haksız isteği is'af etmiyeceğini anladığı Müsteşarı atlıyarak Bakan ELÇİ'ye başvurup; Yüksek Fen Kurulu Kararını 25.7.1979'da Bayındırlık Kuruluna havale ettirmiştir. Halbuki aynı günde Mustafa ÖZCAN'la yapılan IV. Kısım Tünel İnşaatı sözleşmesinde aksine hareket edilmektedir. Yani, diğer firmalara karşı Yüksek Fen Kurulu Kararına, hakka ve mevzuata uygun davranılmaktadır.

9 — Yasada «son merci» sayılan Bayındırlık Kurulunun, « tarafların istekleri; Yüksek Fen Kurulu Kararı ile 7/15990 sayılı Kararname hükümlerinin de » incelenmesi sonunda, aldığı 17.10.1979 gün ve 19 sayılı kararına Suat Erdoğan TAFTALI da katılmıştır. Fakat bu karardan sonra da yüklenici lehine uygulamasına devam etmiştir. 21 sayılı hakediştten beri süren gayri hukuki uygulamasını, Bayındırlık Kurulu kararından sonra da 31 numaralı hakedişi düzeltmeden imzalamak suretiyle bu karara karşı da direnmesini göstermiştir.

10 — Yeni Müsteşar Teoman GÜZEY'in emri ile gerçek dışı, usul ve hukuka, hakkaniyete aykırı olarak, 26.2.1979 tarih ve

1721 sayılı emride ortadan kaldıran, 6.12.1979 günlü emri imzalayıp Bölgeye göndermiştir.

11 — a) Ersayın SOYAK'ın yerine, Adil DEMİRYÜREK'in Havaalanları ve Akaryakıt Tesisleri İzmir Bölge Müdürlüğüne tayininde gösterdiği gayret sebebiyle, yüklenici Mehmet BADUR'dan aldığı 50.000 TL. dolayısıyla hakkında, Milli Güvenlik Konseyi 9/14 sayılı Soruşturma Komisyonunca suç duyurusunda bulunulmuş olduğu gibi (Mehmet BADUR'un çekiyle parayı Bankadan çeken karısı, TAFTALI yerine kızlık soyadı olan YEDİLER soyadını kullanmış, ev adresi olarakta Küçükesat'ta olmayan, yanlış bir adres bildirmiştir), Mehmet BADUR'un aracı Mehmet Nimet KILIÇER'den 100.000 TL çekle, 300.000 TL. da nakden alıp; Trafik İdaresinde eşi adına kaydettirdiği Ford Taunus Marka özel otosunun bedeli olarak, Fethi ÇANGIR'a ödemesi de calibi dikkattir.

b) 5440 sayılı Kanuna göre 10.1.1977 tarihinde verdiği beyannameinde kendisine, eşine ve çocuklarına ait hiçbir mal varlığı olmadığını bildirdiği halde, 12.10.1979 tarihinde Pembe Köşkten eşine 3.900.000 TL. na bir daire, 21.12.1979 tarihinde de Moda (Koray) Çarşısında kendisine 1.000.000 TL. ya bir yazıhane, satınaldığı saptanmıştır.

c) Nurol Firmasından, 22.5.1980 gün ve 821.383 sayılı çekle aldığı 500.000 TL. nı, gerek kendisi gerekse veren Nurettin ÇARMIKLI, Soruşturma Komisyonunda bu paranın verilip alındığını ilk defa inkar etmişlerdir. İkinci defa alınan ifadesinde Suat Erdoğan TAFTALI bu parayı nakden veya çek olarak, Hürriyet Gazetesinden çıkan Renault Marka bir arabayı alacak kadar parası olmadığı için, arabayı kendisine satmak amacıyla Tunç IŞIKDEMİR'den aldığını söylemiştir. Ancak, daha sonraki günlerde, Suat Erdoğan TAFTALI ve Nurettin ÇARMIKLI, Avukatları vasıtasıyla verdikleri dilekçelerde ve kendilerinin doğrudan verdikleri yazılı ve sözlü beyanlarında ifade değiştirerek borç alıp verdiklerini belirtmişler ise de bu ifadeleri inandırıcı değildir.

Suat Erdoğan TAFTALI, Nurettin ÇARMIKLI'dan borç para istemeden daha önce, kendisiyle satış işlemi yaptığı ve 100.000 TL. pey akçesi aldığı Tunç IŞIKDEMİR'den, kalan parasını istemesi gerekirdi. Ayrıca, Bankada o günlerde yeteri kadar parasının bulunması da Nurettin ÇARMIKLI'dan borç para istemesini mantıksız kılmaktadır.

Gerek Nurol Kollektif Şirketinin gerekse ortaklarının defter, hesap ve beyannamelerinde gösterilmemesi de bu paranın borç olarak değil, evvelce yapılan rüşvet anlaşması gereği verildiğini ortaya koymaktadır (Soruşturma Raporunda belirtildiği gibi Nurol Şirketi ve ortaklarının başkalarına da pek çok çekle bir hayli para verdikleri, bunların nedeni olarak da borç olarak verildiğini söylemeleri, geri aldıklarını tevsik edememeleri, verilen paraların, gerek şirketin gerekse ortaklarının kanuni defterinde ve servet beyannamelerinde görünmemesi de mevsuk olgulardır).

Çoğunluğun kabulüne göre de, yukarıda sıralanan müteaddit kanunsuz fiilleri sebebiyle Suat Erdoğan TAFTALI'ya Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinin de uygulanması gerekirdi.

B) Selahittin KILIÇ'ın eylemleri ile ona bağlı eylemler ve bunların değerlendirilmesi (12.11.1979'dan 12.9.1980 tarihine kadar yaptığı Bayındırlık Bakanlığı döneminde) :

1 — Bakan olmadan önce Nurol Firması yetkilileriyle ilişkiler içerisinde olduğu, damadının bu firma nezdinde çalışmakta bulunduğu, hatta Mühendisler Odasının yemeğinde Nurol Firması sahipleriyle aynı masada oturduğu sabit olduğu gibi daha önceki Bakanlığı zamanında Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne, bu seferde 2.5.1980 tarihinde Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne Yükselttiği (getirdiği) Feridun ÖNEN: «Selahittin KILIÇ ile Nurol Firması arasındaki yakınlık konusunda bir bilgi yoktur. Ancak, damadı bu yerde çalışmaktadır... Nurol Firmasının Bakanın bazı icraatlarında etkili olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim, 1977 - 1978 yılları içinde yaptığı kısa süreli Bayındırlık Bakanlığından ayrılmasından sonra bir gün bana telefon etmiş ve yeni fiyat tutanakları konusunun, bu firma taleplerinin de dikkate alınarak mutabakata varılması ve bir an evvel sonuçlandırılması isteminde bulunmuştu» demektedir.

2 — Daha önce, İmar ve İskan Bakanlığında çalıştığı sırada yüklenicilere çıkar sağladığı iddiasıyla hakkında soruşturma açılan; görevi savsakladığı ve kötüye kullandığı kanaati ile Danıştay 2. Dairesince hakkında lüzumu muhakeme kararı da verilen Teoman GÜZEY'i; Selahittin KILIÇ Bakan olur olmaz Müsteşarlığa getirmiş bu suretle kendisine itimat ettiğini açıklamıştır.

Yüklenmiş bulunduğu görevlerin yerine getirilmesi yönünden Bakan'a en yakın ve hatta aldığı direktifler dahilinde Bakan adına hareket yetkisine haiz, mutemet bir Müsteşarın bakanın bilgisi dışında sorumluluk getireceği muhakkak olan ameliyeleri re'sen icrası düşünülemez.

Esasen bundan sonra devam edegelen işlemler karşısında, gösterdiği tutum ve davranışları ile, olayların bilgisi altında yürütüldüğü hususu bizzat sanık Bakanca ortaya konmuş bulunmaktadır :

a) Teoman GÜZEY, Müsteşar olur olmaz Nuroi Firmasına ait dosyayı getirtip tünel uzunluk zammı ve göçük (heyelan) problemlerini incelediğini, ilgilileri dinlediğini, sonunda yüklenici isteğinin haklı, Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kurulu kararlarının haksız olduğu kanaatine vardığını, bu kanaatını Suat Erdoğan TAFTALI ve diğer ilgililere de söylediğini Yüce Divanda da ifade etmiştir.

b) Aynı şekilde Bayındırlık Kurulu kararlarının Bakanın onayına tabi tutulması usulünü koyduklarını her ikisi (KILIÇ ve GÜZEY) de Yüce Divanda da kabul etmişlerdir.

3 — Yapılmakta olan tünelde vukubulan göçüklerin yenisinden yapım bedellerinin, sözleşmeye göre, yükleniciye ödenmesi gerekir. Bu sebeple, kendinden önceki Bakan ve Müsteşar zamanında ödenmemiştir. Fakat, sanığın Bakan olur olmaz Müsteşarı ile birlikte ilk olarak tünel uzunluk zammı ile göçük bedelleri üzerinde durduğu, yüklenici lehine tutum ve davranışa girdiği; 21.10.1978 ve 19.4.1979 tarihlerinde vukubulan göçük bedellerinin ödenmesi için, bir yılı aşkın bir zaman sonra, sözleşmeye aykırı olarak, 30.11.1979 ve 4.12.1979 tarihlerinde onay vererek, 100 milyon lirayı aşkın parayı ödettiği anlaşılmaktadır. (20.7.1980 tarihinde vukubulan göçük bedelinin de ödenmesi için onay vermiş ise de parasının yükleniciye ödenmeyip emanete alındığı anlaşılmaktadır).

Bu haksız ve Kanunsuz ödemeye meşruiyet kazandırmak maksadıyla daha sonra, sözleşmede, makale de şamil olarak, yapılmak istenen değişiklik isteği Danıştay 1. Dairesince, 14.2.1983 gün ve 24/27 sayılı kararla reddedilmiştir.

4 — 2411 ve 3611 sayılı eski kanunlarda Bayındırlık Kurulu kararlarının Bakanın onayı ile tekemmül edeceği yazılı iken

13.7.1972 gün ve 1609 sayılı yeni «Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanunu»nun 5/a maddesi : «İnşaat işlerinden doğan ve Yüksek Fen Kurulunda karara bağlanmış olup Bakanlık makamı tarafından bir kerede bu kurulda incelenmesine lüzum görülen veya Yüksek Fen Kurulunca 2/3 çoğunlukla karara bağlanmayan anlaşmazlıkları Bakanlık son mercii olarak kanun, sözleşme ve şartlaşma hükümlerine göre inceleyip en geç bir ay içinde karara bağlamak» şeklinde olup Bakanın onama yetkisini kaldırdığı ve Bayındırlık Kurulunu açıkca «Bakanlık son mercii» saydığı; 1972 yılından beri, kendisi de dahil, hiçbir Bakanın hiçbir Bayındırlık Kurulu Kararını «onayıp onamama» için incelemeye tabi tutmadığı halde bu sefer Bakan olur olmaz Bayındırlık Kurulu kararlarının kendisi tarafından onaylanacağını belirttiği; bu usul nedeniyle de 17.10.1979 gün ve 19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının, Müsteşarı tarafından, Bakanın inceleyeceğinden söz ederek dört ay yanında alıkoyduğu, nihayet ancak Bakan imzası ile 11.4.1980 tarihinde ilgili Dairesine gönderildiği sübuta ermiş bir olgudur :

a) Tanıklar Hasan ÖZER, Ayten GÜNTEKİN, Yaşar ÇEHRELİ, Şükrü Nail MERDAN ve Mehmet ÇÖTÜR'ün ifadelerine göre sözkonusu Bayındırlık Kurulu Kararının yazım ve imzalanma işlemi tekemmül ettirilerek 15 - 20/1979 tarihlerinde Yaşar ÇEHRELİ tarafından Teoman GÜZEY'e teslim edilmiş; «Bakanın inceleyeceği» gerekçesiyle 11.4.1980 tarihine kadar onların yanında kalmıştır.

b) Kanuna göre «Bakanlık son mercii» olan Bayındırlık Kurulu kararının başka bir incelemeye tabi olmaması gerektiğini ve Bakanın «onamamasının» sözkonusu olamayacağını Selahittin KILIÇ ve Teoman GÜZEY'de çok iyi bildikleri için Bakan Selahittin KILIÇ «onaylamıyorum» diyememiş; ancak, dört ay geciktirerek ilgili Dairesine göndermişlerdir.

Yoksa Bayındırlık Kurulu kararının onayına tabi olduğuna samimi olarak inansaydı, zamanında «onaylamaz» kararı geri gönderirdi. Çünkü, yönetim kadrolarındaki değişiklik Devlet hizmetlerinin devamlılığını aksatamaz. Görev ve yetkisi içinde ise Bakan olmadan önce ittihaz edilip kendisi zamanında yazım ve imza işlemi tekemmül etmiş bir kararı da onaylamadığını belirterek, Bayındırlık Kuruluna geri gönderirdi. Onaylamamanın kanunsuzluğunu bildikleri için ancak hazırlamakta oldukları

8/505 sayılı kararnamenin yayımlanmasına kadar Bakanlık kademesinde tutmuşlardır.

c) Bayındırlık Kurulu kararının dört ay bekletildikten sonra ancak 11.4.1980 tarihinde kendi imzası ile ilgili Dairesine gönderilmesinin, yani gecikme nedenlerinin Bakanın bilgisi dışında olması mümkün değildir. Çünkü : 7.12.1979 ve 23.3.1980 tarihleri arasında Demiryolu İnşaatı Genel Müdürlüğü görevini yürüten Şükrü Nail MERDAN'ın ifadesine nazaran : göreve başlamasından bir süre sonra kendisine Cumhuriyet Gazetesinden telefon edilerek «Ayaş Tüneli müteahhidine Bayındırlık Kurulu kararı hilafına olarak, usulsüz ödeme yapıldığı» sorulmuş; bu husus Şükrü Nail MERDAN tarafından Müsteşar Teoman GÜZEY'e iletilmiş ve yazılan 2.1.1980 gün ve D.08/495 sayılı yazı ile de Yüksek Fen Kurulundan konu hakkındaki görüşünün bildirilmesi isteminde bulunulmuştur. Ayrıca, Cumhuriyet Gazetesinin 6.3.1980 günlü nüshasında; «Bayındırlık Bakanlığı Ayaş Tünelini Yapan Şirkete 20 Milyon Usulsüz Ödeme Yaptı»; 8.3.1980 günlü nüshasında; «Ayaş Tüneli İnşaatında Uzunluk Zammı Ödemesi Yanlış Hesaplandı»; 19.3.1980 günlü nüshasında «Müteahhitlere Ödenecek Fiyat Farkları Hazineyi 10 Milyar TL Zarara Sokacak»; 7.7.1980 günlü nüshasında; «Tünel» başlıkları altında; Mühendisler Odası Mecmuasının 6, 8 ve 17.3.1980 günlü nüshalarında; Günaydın Gazetesinin de 10.7.1980 günlü nüshasında olay yayımlanarak kamuoyuna yansıtıldığı gibi 8.7.1980 tarihinde aynı konuya ilişkin olarak TBMM Başkanlığına hakkında 7/307 sayılı soruşturma önergesi verilip 10 milyara varacak bir yolsuzluk iddiası ileri sürülmüştür. Bütün bunlara rağmen Bakan, olayı bir Bakanlık Müfettişine inceletmemiş; Bakan sıfatıyla haiz olduğu denetim görevini yerine getirmeyerek suskun kalmayı tercih etmiştir.

5 — Süat Erdoğan TAFTALI, ünitesine ait bütün yazıları «Demiryolları İnşaatı Genel Müdürü» ünvanı altında imzaladığı halde gayri kanuni ve gerçekdışı 6.12.1979 günlü, Bölge Müdürlüğüne yazılan yazıyı «Bayındırlık Bakanı adına» diye imza etmiştir :

a) Tanık Rifat YILDIRIM «32 no.lu hakedişin düzenlenmesinde hazır bulunan firma yetkilisi tünel uzunluk zammını eski usulde hazırlanması takdirinde Genel Müdürlük onayından geçirebileceğini söyledi. Yazılı emir verilirse yapabileceğimi bildirdim» demektedir.

b) Suat Erdoğan TAFTALI, Müsteşarın göreve başlama-sının ilk haftası içinde Tünel Uzunluk Zammı ve göçük konu-sunda kendisini iki defa çağırıp konuştuğunu, Bayındırlık Ku-rulu kararının doğru olmadığını ve değiştirileceğini söylediğini, Genel Müdürlük görüşü doğrultusunda uygulamaya devam edilmesini istediğini; bilahare de «ödemeleri değiştiriyormuşsu-nuz; eski usule dönüyormuşsunuz... Makam size emir veriyor, konuyu Bölgeye bildirin, yazılı emir verin, yapsınlar» dediğini, bu nedenle mezkûr yazıyı yazdırıp imzaladığını bildirmektedir.

Bakanın müşavir ve yardımcısı olan, onun direktifi dahilinde Bakanlık işlerini yürüten mutemet bir Müsteşar, bu tür emri kendiliğinden veremez.

6 — 11.3.1980 gün ve 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlan-masındaki yolsuzluklar :

a) 13.7.1972 gün ve 1609 sayılı Bayındırlık Bakanlığı Ku-ruluş ve Görevleri Kanunu'nun 6/b maddesi : «Bakanlıkça ha-vale olunan Kanun ve Tüzük tasarıları ile yönetmelik projeleri-ni fenni yönden incelemek ve mütalâa vermek» görevini Yüksek Fen Kuruluna bıraktığına göre içerdiği konunun tamamıyla fen-ni nitelikte olduğunda kuşku olmayan Kararnamelerin de bu kurulda hazırlanması hem Bakanlık iç teşkilatlanması ve iş bö-lümüne hem de yasa ile güdülen amaca uygun düşer. Nitekim, 11.4.1974 gün ve 7/7993 sayılı, 11.3.1977 gün ve 7/13220 sayılı, ay-nı gün 7/13221 sayılı, 12.5.1978 gün ve 7/15765 sayılı 14.7.1978 gün ve 7/15990 sayılı hatta 18.3.1981 ve 8/2574 sayılı kararname-ler ilgili Devlet Daire ve Kuruluşlarının görüşleri alınarak; ge-tireceği mali yük, Kalkınma Plânı ve Yıllık Programlara yansı-ma biçimi ve uygunluğu açısından Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının görüşlerine hasseten başvu-rulması alışkanlık haline getirilerek; toplanan görüş ve öneriler ışığında, Yüksek Fen Kurulunda hazırlandığı, bu husustaki ça-lışma dosyalarının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Halbuki, 8/505 sayılı Kararname, Selahittin KILIÇ, Teoman GÜZEY, Ahmet ERÇİN ve Feridun ÖNEN tarafından hazırlan-mıştır. Hazırlanırken hiçbir Kurum ve Kuruluştan bilgi alınma-mış, Yüksek Fen Kurulunun incelemesine tabi tutulmamıştır. Bu hususları Yüksek Fen Kurulu üyeleri tanıklar Mehmet MER-TAN, Uğur ALKİM, Burhanettin ÖZGÜN, Ali DEMİRTAŞ, Yaşar ÇEHRELİ ve Sevil ÜLKÜ ile sanıklardan Ahmet ERÇİN ve Fe-ridun ÖNEN'de ifadelerinde belirtmektedirler.

b) 91 sayılı Kanunun 2/a ve b maddelerine göre memleketin tabii, beşeri ve iktisadi her türlü kaynak ve imkânlarını tam bir şekilde tesbit ederek takip edilecek iktisadi ve sosyal politikayı ve hedefleri tayinde yardımcı olmak, muhtelif Bakanlıkların iktisadi politikayı ilgilendiren faaliyetlerinde koordinasyonu sağlamak için tavsiyelerde bulunmakla görevlendirilen Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ile Mali açıdan Maliye Bakanlığı görüşlerine gönderilen tasarının, görüşleri alınmaksızın ivedilikle yayımlanmasını sanık Selahittin KILIÇ telefonla takip ve temin etmiştir.

c) Mevcut deliller ve olayların seyrine göre, çalışmaların bir kaç kişi arasında kalmasının, yasa hilafına ilgili teknik kurullardan geçirilmemesinin, şüyu bulmamasının, Kurum ve Kuruluşlardan görüş alınmamasının sebep ve maksadı araştırıldığında, Kararnamenin 7/4. maddesi olduğu kanaatını vermektedir.

Çünkü, 7/15990 ve 8/505 sayılı Kararnameler karşılıklı incelendiğinde; 8/505'in 7/4. maddesi hariç, getirdikleri ilke, kapsam ve sistemlerin pek farklı olmadıkları görülmektedir. Kararnamenin asıl hazırlayıcısı olan Feridun ÖNEN'de prensipler bakımından iki kararname arasında değişiklik bulunmadığını kabullenmektedir. Kararnameler arasında tek önemli farkı oluşturan 8/505'in 7/4. maddesinde: «Sözleşme ve ekleri gereğince, inşaatın muayyen safhalarında bazı imalat bedellerinin belli bir yüzdesi nisbetinde ödenecek zamların tesbiti hesabına daha önceki yıllarda yapılmış işlerin bedelleri baz olarak giriyorsa, (Sözleşmesinde aksine bir hüküm olmamak şartıyla) sözleşmesine göre düzenlenen hakedişlerde bu bedellere de zammın ödenmediği yılın fiyat artış yüzdesi uygulanır.» denilmektedir.

Bu hükmü, Teoman GÜZEY'in isteği üzerine Okay KURÇEREN yazıp getirmiş (Bu fıkrayı Nurol Firması yetkililerinin yazıp KURÇEREN'e verdiği hakkında söylentiler de beyan edilmiştir), Feridun ÖNEN, Ahmet ERÇİN ve Teoman GÜZEY, parantez içindeki hüküm olmadan, taslağa koymuşlar; Selâhittin KILIÇ'ta parantez içindeki (sözleşmesinde aksine bir hüküm olmamak şartıyla) hükmünü bizzat el yazısıyla ilave etmiş; bundan sonra da Teoman GÜZEY «böylece bu ihtilafta çözülmüş oldu» yani Nurol'la olan tünel uzunluk zammına ait ihtilaf bitmiş olmaktadır demiştir.

Halbuki sözleşmenin eki Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 29/5. maddesine göre de 17.10.1979 gün ve 19 sayılı Bayındırlık Kurul kararının «iki tarafca kabulü mecburi» idi.

Kararnamenin, diğer hükümleriyle çeşitli yönlerden çelişen 7/4. maddesi, aynı zamanda mezkûr Bayındırlık Kurulu kararını da etkisiz ve geçersiz hale getirmekte, parantez içindeki hükümle de subjektifleştirilmekte, yalnız Nurol Firmasının lehine işlemesi mümkün kılınmaktadır.

Aynı Demiryolu İnşaatının 25.7.1979 tarihinde ihale edilen IV. kısım tünel inşaatı yüklenicisi Mustafa ÖZCAN, 9.8.1979 tarihinde sözleşmesi yapılan V. Kısım tünel inşaatı yüklenicisi Kiska Firmalarının sözleşmelerine, Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kurulu kararları doğrultusunda hükümler konulduğundan Kararnamede «sözleşmesinde aksine hüküm bulunmak şartıyla» denilerek adıgeçen firmaların bu ödeme sisteminde yararlanmaları olanaksız kılınmakta; aynı işi yapan firmalar arasında ayrıcalık ta yaratılmaktadır. Böylece, Kararnamenin 7/4. maddesinin betahsis Nurol Firması için getirdiği hakkında gerek Bakanlık camiası gerek iş çevrelerinde yaygın söylentiler çıkmış, «Kararnamede sadece bu Firmanın adresi eksik» denilebilmiştir.

Özetlemek gerekirse, sözleşme ve 7/15990 sayılı Kararname esaslarına göre ittihaz edilen Bayındırlık Kurulunun 1979/19 sayılı Kararına aykırı olarak başlatılan ve uygulanmasına ısraren devam edilen ödeme sisteminin, Bakanlar Kurulu kararına konulacak bir hükümle hukuki esasa bağlanması düşünülmüş; sanıkların bilgisi, müşterek çalışmaları ile konulan hükmün; eleştiri konusu yapılmaması ve engellenmemesi için de gözden uzak tutulmasına özen gösterilmiş; Kararnamenin Bakanlar Kurulunda görüşülmesi esnasında da işlemci Bakan sıfatıyla Selahittin KILIÇ tarafından 7/4. maddenin konuluş nedenleri hakkında hiçbir bilgi verilmemiş; görüşmelerde genelde kalkınma planı ve yıllık programlara uygunluğu gözden geçirilmiş ve takip edilen bu yöntemle, maddenin sanıkların amaçladıkları gibi yürürlüğe konulması başarılmıştır.

«Mahiyeti açıklanmadan gündemden geçen maddenin, matufiyeti hakkında bilgileri olamayacağı, sonucuna bilerek ve isteyerek iştirak etmeleri hukuken mümkün görülemediğinden, kast unsurunun yokluğu nedeniyle, Bakanlar Kurulunun üyesi

diğer Bakanların cezai sorumluluklarını intaç etmiyeceği» açıktır (Soruşturma Komisyonu Raporu Sah. 42).

7 — Haklı bir nedene dayanmayan, usulsüz işlemlere yasal hüviyet kazandırmak amacına yönelik, konusu ve maksadı hukuk ve kanuna aykırı 19.6.1980 gün ve 13 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararındaki eylem ve işlemler :

a) Bayındırlık Kuruluna katılacak üyelerle Müsteşarı vasıtasıyla önceden görüşerek (Tanıklar Abdülatif AYKUT ve Mehmet MERTAN, bu hususta evvela Yaşar ÇEHRELİ'nin kendileriyle görüşüğünü, daha sonra da Teoman GÜZEY'in aynı görüşmeyi yaptığını belirtmektedirler.) 17.10.1979 gün ve 19 sayılı kararın kesin ve nihai olduğunu savunanları, bu görevlerden uzaklaştırmış; buna mukabil evvelki görüşünden vazgeçenleri ve kararın değiştirilmesini kabul edecekleri, etkin görevlere getirmiştir. (Kayhan YÜCEYALÇIN, Uğur ALKIM, Mehmet MERTAN, Hüseyin KURT, Abdülatif AYKUT bu görevlerinden alınmış; Yılmaz GENYA, Mustafa TEKİN ve görüşü daha önceden belli olan İlhan MENNAN Yüksek Fen Kurulu Üyeliklerine; Okay KURÇEREN, kararın yeniden görüşülmesi için Bakanlık Makamına gönderdiği 22.4.1980 tarihli yazıdan sonra 30.4.1980 tarihinde Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğüne, 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlanmasında görev alan Feridun ÖNEN 2.5.1980 de Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne, Atılğan YÜCEL de 17.6.1980'de Hava Meydanları ve Akaryakıt Tesisleri İnşaatı Genel Müdürlüğüne terfi'an atanmışlardır.)

b) Kanuna göre Bayındırlık Kurulu Kararları Bakanın onayına tabi olmadığı gibi haklı bir nedene dayanmayan; usulsüz işlemlere yasal hüviyet kazandırma amacına yönelik, yani konusu ve maksadı hukuka aykırı, ayrıca 1609 sayılı Yasanın 5/c maddesine dayanılarak alınan istişari ve mütalâa nitelikli bir kararın, aynı maddenin «a» bendine göre alınan nihai ve icrai fonksiyonu bulunan bir kararı kaldıramıyacağı açıkça belli olduğu halde, 17.10.1979 gün ve 19 sayılı kararın kaldırılmasına dair, 19.6.1980 gün ve 13 sayılı kararı Selahittin KILIÇ 22.7.1980 tarihinde onaylamak suretiyle bu husustaki bütün eylem ve işlemlerin (olayların) bilgisi ve desteği içinde yürütüldüğünü bir defa daha ortaya koymuş bulunmaktadır (8.7.1980 tarihinde bu hususta hakkında TBMM Başkanlığınca Soruşturma önergesi de verilmişti)...

1961 Anayasası'nın «Görev ve siyasi sorumluluk» kenar başlığını taşıyan 105 inci maddesinde: «Her bakan kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumludur» hükmü bulunmaktadır (1982 Anayasası'nın 112 nci maddesinde de aynı hüküm vardır).

Bu hüküm, yalnız siyasi sorumluluğu belirtmekle kalmamakta; Bakanın, görev ve yetki alanının kapsam ve içeriğini de göstermektedir. Görevli ve yetkili olan kişilerin sorumluluğu, bazen yalnız siyasi olmakla kalmaz. Ayrıca ilgili yasalardaki koşullar oluşmuşsa, mali ve cezai sorumluluğu da doğurur ve bu husustaki yaptırımların uygulanmasını gerektirir.

Doktrinde, görevi kötüye kullanmak özel kastı şöyle açıklanmaktadır: «Fiilindeki kast ... memuriyete taalluk eden yetkileri, gayri muayyen maksatlar için (ki bu maksatlar kendisine veya bir başkasına menfaat temin etmek yahut başkası için bir zarar husule getirmek olabilir) yerinde kullanmamak veya bunları maksatlarına aykırı kullanmak veya harekete geçmesi iktiza eden yerlerde tasarrufları icra eylememek şuur ve iradesidir».

Bu açıklamalarda gözönüne alındığında yukarda özet olarak belirtilen eylem ve işlemleriyle sanık Selahittin KILIÇ'ın, görevini kötüye kullandığı sabit olduğundan Türk Ceza Kanunu'nun 240/1. ve 80. maddelerine göre cezalandırılması gerekirdi.

C) Müsteşar Teoman GÜZEY'in eylemleri ve ona bağlı eylemler: Müsteşarlık görevine başladığı andan itibaren yüklenici tarafından ileri sürülen itirazları, onun isteği doğrultusunda gerçekleştirme ve kesin sonuca bağlama gayreti ve oğlu Ömer GÜZEY'i, Nurol Firması nezdinde çalıştırmak suretiyle bu Firma ile yakın ilişkiler içinde bulunmuştur:

1) Daha Müsteşarlık görevine başladığının ilk haftası içerisinde, tünel uzunluk zammı ve göçük (heyelan) problemleri için, Suat Erdoğan TAFTALI'yı iki defa çağırıp konuştuğunu, diğer ilgililerden izahat aldığını, dosyaları getirtip incelediğini, Yüksek Fen Kurulunun 3.7.1979 gün ve 39 sayılı, Bayındırlık Kurulunun 17.10.1979 gün ve 19 sayılı kararlarını yanlış; yüklenici isteğini haklı bulduğunu; Bayındırlık Kurulu kararlarının Bakanın onayına tabi olması yolunda Bakan'a öneride bulunup kabul ettirdiğini, kendisi de beyan etmektedir.

2) 21.10.1978 ve 19.4.1979 günlerinde vukubulan göçük bedellerinin ödenmesini Bakan'a önerip 30.11.1979 ve 4.12.1979 tarihlerinde onaylatmıştır.

3) Demir Yolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün şifahi ve yazılı emirleri üzerine, tünel uzunluk zammı ödemelerini, 21 - 31 numaralı hakedişlerle, % 10 oranında dondurup, yüklenici isteği doğrultusunda hesaplayan Bölge Müdürlüğünün, Bayındırlık Kurulu kararının çıktığını öğrendikten sonra, 32 numaralı hakedişten itibaren gerçeğe ve kendi görüşüne dönüp ona göre hesap yapması, yüklenici Firma yetkilisinin eski usulde düzenlenirse üst makamdan geçirebileceğini söylemesi, Bölge Müdürü Rifat YILDIRIM'ın da Bakanlık yazılı emir verirse o zaman hakedişi yüklenici isteğine göre düzenleyebileceğini bildirmesi üzerine, Teoman GÜZEY'in Suat Erdoğan TAFTALI'yı çağırıp «ödemeleri değiştiriyormuşsunuz, eski usule dönüyormuşsunuz... Makam size emir veriyor. Konuyu Bölgeye bildirin, yazılı emir verin, yapsınlar» dediği; bunun için Bölge Müdürlüğüne 6.12.1979 günlü, gerçek dışı ve kanunsuz emrin yazılıp Bakanlık adına Suat Erdoğan TAFTALI tarafından imzalandığı anlaşılmaktadır.

4) 17.10.1979 gün ve 19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararı 15 - 20 Aralık 1979 tarihlerinde Yaşar ÇEHRELİ tarafından, Bakan'a onaylatmak üzere kendisine verildiği halde 11.4.1980 tarihine kadar Bakanın inceleyeceği gerekçesiyle dört ayı aşkın bir süreyle Makamda tutmuş ve bu suretle tünel uzunluk zammı ödemelerinin bu karar uyarınca yapılmasını engellemiştir.

5) 7.12.1979 ve 23.3.1980 tarihleri arasında Demir Yolları İnşaatı Genel Müdürlüğü görevini yapan Şükrü Nail MERDAN'a, Cumhuriyet Gazetesi bir muhabirinin telefon ederek, «Verilmiş Bayındırlık Kurulu kararı hilafına Ayaş Tüneli yüklenicisine usulsüz ödemeler yapıldığını» bildirmesi üzerine, işbu durum Teoman GÜZEY'e iletilmiş ve konunun hassasiyeti belirtilerek kararın bir an evvel gösterilmesi isteminde bulunulmuş olduğu halde, ayrıca MERDAN'ın Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına yazdığı 2.1.1980 gün ve D.08/495 sayılı yazı sebebiyle de Yaşar ÇEHRELİ'nin takibine rağmen, gene de bu kararı göndermeyerek konu üzerindeki ısrarlı tutumunu devam ettirmiştir.

6) 17.10.1979 gün ve 19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararı 11.4.1980 tarihinde Bakan Selahittin KILIÇ'ın imzasıyla gönderilip uygulanması istenince, bu karara aykırı olarak 1979 yılında yapılmış olan fazla ödemelerin mahsup edilmesi gerekirken,

öyle yapılmamış; 35, 36 numaralı hakedişlerle, Genel Müdür Okay KURÇEREN'in 15.5.1980 gün ve D.01/4413 sayılı, 4.6.1980 gün D.01/4977 sayılı teklifleri üzerine Teoman GÜZEY'in onayı ile yüklenicinin istediği gibi ödenmesine devam olunmuştur.

7) 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlanmasında ve kanuna, hakkaniyet ve idarenin yararına aykırı olarak bu kararnamenin 7/4. maddesinin oluşturulmasına iradesi ile, bilinçli ve maksatlı bir şekilde katılmıştır. Tasarıdaki bu fıkranın oluşturulmasından sonra «böylece bu itilafta çözülmüş oldu» dediği müeyyettir.

8) 17.10.1979 gün ve 19 sayılı kararın yeniden Bayındırlık Kuruluna getirilip görüşülerek, 19.6.1980 gün ve 13 sayılı kararla kaldırılması işleminde güdülen özel maksadın gerçekleştirilmesine yönelik tutum ve davranışın sahibi olmuş; Abdüllâtif AYKUT ve Mehmet MERTAN'a 17.10.1979 tarihli Bayındırlık Kurulu kararının yeniden görüşülüp değiştirilmesi isteğini, Yaşar ÇEHRELİ vasıtasıyla ve doğrudan bildirilmesi, onların olumsuz cevap vermesi üzerine üyeliklerine son verilmesi yoluna gitmiştir.

Yüklenicinin korunmasına yönelik, görev gereklerinden kaynaklanmayan bütün bu davranışları sebebiyle kendisinin Türk Ceza Kanunu'nun 240/1 ve 80. maddelerine göre cezalandırılması gerekirdi.

D) Okay Fehmi KURÇEREN'in eylemleri ve bu eylemlerin değerlendirilmesi :

1) Mevzuata, sözleşme ve kararname hükümlerine aykırı olarak, idare aleyhine düzenlenen; 25, 26, 27, 28, 30, 32, 33 ve 34 numaralı hakedişlere imza atmıştır.

2) 7/15990 sayılı Kararname sisteminin tünel uzunluk zammına, ödendiği yılın fiyat artış yüzdesinin tatbik edilmesini zorunlu kıldığını, yüklenici Nurol Firması lehine yapılan uygulamaların bu kararname hükümlerine uygun bulunduğunu iddia eden sanığın; kararnamenin yürürlükte olduğu sırada akdedilen Arifiye - Sincan Demiryolu IV. ve V. Kısım Tünel inşaatı sözleşmelerine; doğruluğuna ve dolayısıyla uygulama zorunluluğuna inandıkları kararname sisteminden ayrılarak, 19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararına paralel özel hükümler konulmasını, serbest rekabetin bir gereği olarak izaha çalışması samimiyetsizliğine bir örnektir.

3) Hakkaniyete, Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kurulu kararlarına uygun olarak Bölge Müdürlüğünce düzenlenen 32, 33 ve 34 numaralı hakedişlere yüklenici de itiraz etmemiş; böylece, sözleşmenin eki Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33/A-5 maddesine göre, «müteahhit sitüasyonu olduğu gibi kabul etmiş sayıl»masına rağmen, şartnamenin 33/A-3 maddesindeki usule de aykırı olarak mezkûr hakedişlerin bazı sayfalarını çıkartıp yerine yenilerini koymak suretiyle değiştirip yükleniciye haksız ödeme yapılması işlemlerine katılmıştır.

4) Kanunsuz ve gerçek dışı olarak, Ankara Bölge Müdürlüğüne yazılan 6.12.1979 günlü D.08/437-10289 sayılı yazıya «ilgi» kurularak ikinci defa yazılan 11.1.1980 gün ve D.08/527-230 sayılı yazıyı, Makama bilgi vermiş ve olur almış olmalı ki «Bayındırlık Bakanı adına» imza etmiştir. Bu yazı ile 33 numaralı hakedişi Bölge Müdürlüğüne geri göndermiş, yüklenicinin istediği doğrultuda değiştirilmesini emretmiştir.

Bölge Müdürlüğü ise, 15.1.1980 gün ve 056/1-65 sayılı cevabi yazısında, Yüksek Fen Kurulu kararının, 3 7.1979 gün ve 39 sayısını da yazarak, bunun ve Bayındırlık Kurulu kararının mealinden söz ederek: «Bakanlığımızın yetkili kurullarında bu konudaki gelişmelere ters düşen bir uygulamaya gitmemiz, idare açısından bağlayıcı sonuçlar doğurabileceği gözönünde tutularak hakediş raporlarında değişiklik yapılması mahzurlu görülmüştür.» deyip bu yazının ekinde 33 numaralı hakedişi değiştirmeden iade etmiş; Ankara Bölge Müdürlüğünden gelen bu uyarılara da sanık duyarsız kalmış; bu yazıdan sonra da yukarıda belirtilen Şartname hükümlerine aykırı bir şekilde, hakedişlerin sayfalarını değiştirerek yükleniciye fazla ödeme yapmaya devam etmiştir.

5) İdare aleyhine haksız uygulamaya devam edebilmek için, 8/505 sayılı kararnamenin hazırlanması sırasında 7/4. maddesini yazıp vererek karara monte edilmesine katılmıştır.

6) 17.10.1979 gün ve 19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararı, 11.4.1980 gününde, Bakan imzasıyla, kendisine geldiğinde, hiç olmazsa onu uygulayarak, 1.3.1980 tarihine kadar ki haksız ve fazladan ödemeleri mahsup etmesi gerekirken, 22.4.1980 gün ve D.08-147/3865 sayılı yazı ile bu kararın kaldırılmasını istemiş ve Bayındırlık Kurulunun usulsüz, kanunsuz ve haksız olarak verdiği 19.6.1980 gün ve 13 sayılı kararın çıkartılmasında etkin rol oynamıştır.

7) 35, 36 sayılı hakedişlerin de yüklenici isteğine göre ödenmesi için 15.5.1980 gün 4413 sayılı ve 3.6.1980 gün, 4977 sayılı önerilerde bulunarak, Teoman GÜZEY'den onay almıştır.

8) Erol ÇARMIKLI'dan 17.7.1980 gün ve 336315 sayılı çekle alınan 200.000.— TL. iade edilse bile bu durumu Devlet memuru olan sanığın, borç isteyebilecek şekilde, kendisini Firma-yı yakın hissettiğini ortaya koymaktadır.

Sanık Okay Fehmi KURÇEREN, aksiyoner olarak, memuriyetine taallük eden yetkilerini yerinde, işin gereklerine ve amacına uygun kullanmamış; bu suretle haksız ödemeler yapılmasına sebebiyet veren memuriyet görevini kötüye kullanmak suçunu pek çok eylemde işlemiştir. Kendisinin Türk Ceza Kanunu'nun 240/1 ve 80. maddelerine göre cezalandırılması gerekirdi.

E) Kararda (143 üncü sahifesinde) : «Sanıklardan Tuğrul OKAN, Nurettin AKSU ve Mehmet Edip TURANLI'nın... Demir Yolları İnşaatı Genel Müdürlüğü emrinde görev yapmaları, Genel Müdürün emir ve direktiflerine uymak zorunda bulunmaları, bahse konu usulsüz işlemlerin yapılmasının, hakediş raporlarını Genel Müdürlüğün görüş ve kararları doğrultusunda sonuçlandırmak istek ve zorunluluğundan ileri gelmiş olması ve bu hakedişlerin ve üzerlerinde yapılan değişiklik ve düzelmele-
rin tek başına sonuç doğurmayıp ancak, Genel Müdürlüğün onayı ile bir değer taşıması nedeniyle ve kendilerinin görevi kötüye kullanma suçunu işlediklerine dair hükümlülüklerine yeter ölçüde başkaca delil elde edilememesi karşısında sorumlulukları cihetine gidilmemiş ve beraatlarına karar verilmiş» denilmektedir.

Konusu suçluluğa vesile verebilecek bir emri, memurun icra zorunda olmadığını ve yerine getirenin sorumluluktan kurtulamıyacağını gösteren 1961 Anayasasının 125 ve 1982 Anayasasının 137. maddeleri ile Türk Ceza Kanununun 240. maddesindeki : «Yasada yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun, görevini kötüye kullanan memur, derecesine göre bir yıldan üç yıla kadar haps olunur. Cezayı hafifletici nedenlerin bulunması halinde 6 aydan 1 yıla kadar hapis olunur» hükmü karşısında kararın bu kısmına da katılmam mümkün olmamıştır.

Hazırlık işleri ve işlemleri, idare hukuku yönünden kesin ve icrası gerekli işlemler olmasa ve bu işlemlerin sonuç doğurması başkalarının iştirakine ve onayına bağlı bulunsa dahi, hazır-

lık işlemlerini yapanlar da ceza hukuku yönünden sorumluluk dışında kalmaz.

Kaldı ki, Ahmet ERÇİN, Feridun ÖNEN, Tuğrul OKAN, Nurettin AKSU, Edip TURANLI yalnız rutin işler ve hazırlık işlemleri yapan kâtipler de değildir. Belirli mevki, görev ve yetkileri bulunan yüksek mühendis ve mühendislerdir. İşlere ve işlemlere, hiçbir itiraz da yapmadan, bilinç ve iradeleriyle katılmışlardır. Bu düşüncelerle bu kişilerin eylemlerine de kısaca dokunacağım (Bu sanıkların eylemlerinin bir kısmı da diğer sanıkların eylemleri belirtilirken açıklanmıştır) :

1) Ahmet ERÇİN (Eski Müsteşar Yardımcısı) in eylemleri :

Müsteşar Teoman GÜZEY'in emri uyarınca, 8/505 sayılı Kararnameyi Yüksek Fen Kurulu üyesi Feridun ÖNEN'le birlikte hazırlamış ve bu çalışmalarda koordinatör görevi yaparak, Kararname taslağının, Müsteşar Teoman GÜZEY, Bakan Selahittin KILIÇ ve Devlet Bakanı Ekrem CEYHUN'a arzı sırasında hazır bulunmuştur.

a) Görevi icabı yüklenici Nurol Firması lehine yapılan uygulama ve buna ilişkin bir takım işlemlerin Bakanın bilgisi ve himayesinde yürütüldüğünü bildiği, bu meyanda 1979/19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının icracı ve işlemci Dairesine gönderilmeyerek Makamda tutulduğuna dair haberlerin Bakanlık içinde şüyu bulmasını duyduğu halde, Okay KURÇEREN'in hazırlayıp getirdiği, Nurol Firması yararına, hakediş ödemelerine dayanak gösterilen 7/4. maddesinin, Hazineye neye mal olacağı üzerinde durmaksızın, ilgili Kurum ve Kuruluşların görüşünü almaksızın, Kararname taslağına ilâve edilmesi fiiline katılmış; böylece, «Nurol Firması için çıkarıldı» kanaat ve söylentilerine sebep olan mezkûr maddenin 8/505 sayılı kararnameye girişini sağlamıştır.

b) Sanığın, bahsedilen fiil ve davranışları yapmasının nedeni, Nurol Firması sahipleri ve bunlara yakınlığı ile olan ilişkilerinde görülebilir :

aa) İstanbul'da, eşi Emel ERÇİN üzerine alınan 680863 numaralı telefonu 19.2.1980 tarihinde Çarmıklıların kardeşi Türkân KOCAMAN'a devretmiş, parasını Nurettin ÇARMIKLI'dan almıştır.

bb) Mithatpaşa Caddesinde terzilikle işigal eden Necati KARACABEY ve Halit SEVEN'e İngiliz kumaşından diktirdiği 2 takım kumaş ve dikiş bedelini de yine Nurol Firması ortağı Nurettin ÇARMIKLI ödemiş bulunmaktadır. Bu konuda, Halit SEVEN Soruşturma Komisyonunda: «Eskiden beri müşterimiz olan Nurettin ÇARMIKLI, Ahmet ERÇİN'i beraberinde getirerek, Ahmet ERÇİN'e iki takım elbise dikiş, parasını ben ödeyeceğim dedi; bu sipariş üzerine Ahmet ERÇİN'e iki takım elbise diktik; Nurettin ÇARMIKLI hesabına dikiş bedelini diğer elbise bedellerine bu elbiselerin 60.000.— TL. tutan kumaş ve dikiş bedelini de dahil ederek, Nurettin ÇARMIKLI'dan tahsil ettik; Ahmet ERÇİN, ayrıca bize bir ödeme yapmadı» demıştır. Tanığın bu beyanının, aynı terzihanede çalışan kalfa Abdullah ÇOLAK'ın soruşturma komisyonundaki ifadesi ve Necati KARACABEY - Halit SEVEN işletmesine ait 1980 yılı ölçü defteri ile Ankara 12. Noterliğince 28.12.1979 gün ve 56609 yevmiye numarası ile tasdikli, Amerikan usulü tutulan defteri kebirli yevmiye defterinin ilgili sayfasıyla teyit ve tevsik edilmiş bulunması; Yani ölçü defterinin 4.11.1980 tarih ve 128 numaralı sayfasında: «Nurettin ÇARMIKLI, beraberinde Ahmet ERÇİN» ibaresinin ve defteri kebirli yevmiye defterinin 5. sayfasının 128 sıra numarasında: 4.11.1980 tarihinde «Nurettin ÇARMIKLI, Ahmet ERÇİN'e dikiş» notu ile kasaya 60.000.— TL. gelir kaydedildiğinin saptanması karşısında, savunmalara ve tanıkların Yüce Divandaki ifadelerine itibar edilmemesi;

Ahmet ERÇİN'in rüşvet almak, Nurettin ÇARMIKLI'nın da rüşvet vermek suçlarını işlediklerinin kabulü gerekirdi.

2) Feridun ÖNEN'in eylemlerinin değerlendirilmesi :

2.5.1980 tarihine kadar Yüksek Fen Kurulu üyeliğinde bulunmuş; bu tarihte Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne atanmıştır.

a) Tünel uzunluk zammına, imalatın yapıldığı yılın fiyat artış yüzdesinin uygulanacağına dair Yüksek Fen Kurulunun 3.7.1979 gün ve 39 sayılı, Bayındırlık Kurulunun 17.10.1979 gün ve 19 sayılı kararlarına katılmış ve olumlu oy kullanmıştır. Hatta Bayındırlık Kurulu kararının raportörlüğünü yapmıştır.

Sanık Selahittin KILIÇ zamanında ise, 8/505 sayılı Kararnamenin bütün hazırlık çalışmalarına katılmış, kararname taslağını hiç bir Kurum ve Kuruluşun görüşüne sunmadan, herhangi bir Makam ve mercii ile temas etmeden, Hazineye getireceği

mali yükün ne olacağını araştırmadan, görev icaplarıyla bağdaşmayacak şekilde hazırlanmasını sağlamış; Okay Fehmi KURÇEREN'in getirdiği 7/4. maddesini Kararnameye, hiç bir itiraz etmeksizin geçirmiştir.

b) Bayındırlık Kurulunun 19.6.1980 günlü toplantısına katılarak, önceki kararlarındaki görüş ve oyundan hiçbir gerekçe göstermeden dönmüş; hatta, önceki kararın kesin olduğunu, özünü etkileyen yeni bilgi ve belgeler bulunmadan yeniden görüşülemeyeceğini ileri sürenlere karşı, geçmişte iki defa görüşülen Bayındırlık Kurulu kararlarının bulunduğunu belirterek, benzerliği olmayan Halkapınar Spor Tesislerinin yapımına ilişkin bir kararı emsal göstermek suretiyle 79/19 sayılı Kararın kaldırılmasına fikri zemin hazırlamış; bu suretle hem 8/505 sayılı Kararnamenin 7/4. maddesinin oluşmasına hem de, önceki kararı kaldıran 19.6.1980 gün ve 13 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının alınmasına katılarak, muhalefet etmeksizin sonuçlarına iştiraki, iradi bir şekilde diğer sanıklarla birleştiği ve Nurol Firmasına haksız ödemeler yapılmasında dahli bulunduğu sübuta ermiştir (1980 yılından itibaren bankalardaki sanığa ait nakit hareketlerinin bir Genel Müdür maaşıyla kıyaslanmıyacak düzeyde arttığı görülmüştür. Örneğin: Pamukbank Kavaklıdere Şubesine 20.7.1980 tarihinde 1.000.000.— TL ve 31.7.1980 tarihinde de 1.000.000.— TL daha yatırdığı; 8.8.1980 tarihinde de Türkiye İş Bankası Başkent Şubesine 1.000.000.— TL'lık mevduat hesabı açtığı; 5.8.1981 de Urla'da eşi Gülşen ÖNEN adına 2.500.000.— TL'na yazlık bir daire satın aldığı saptanmıştır).

Bu nedenle hakkındaki beraat kararı kanımca isabetsiz olmuştur.

3) Tuğrul OKAN (Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Uygulama Fen Heyeti Müdür Vekili)'ın eylemleri :

Olayın başlangıcından itibaren Ankara Bölge Müdürlüğünce gönderilen hakediş raporlarının inceleme ve onaylanması işlemlerine katılmış; 32, 33, 34 numaralı hakediş raporları üzerinde, Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 33/A-5 maddesine aykırı bir şekilde, değişiklikler yapmış; yani ilgili sayfaları çıkarıp yeni sayfalar eklemiş ve yaptığı değişikliklerin yerinde olup olmadığını denetleme olanağını kaldırmıştır. Bu suretle tünel uzunluk zammı ödemesinin yüklenici Nurol Firması isteği doğrultusunda vaki olması açısından yürütülen işlemlerin iştirakçisi durumuna girmiştir.

Babası H. Hüsnü OKAN adına 6.5.1980 tarihinde alınan bir otoyu 4.6.1980 tarihinde Nurol Firmasına 925.000.— TL. satıp, parasını 2.6.1980 gün ve 550166 sayılı çekle annesi Lerzan OKAN'ın tahsil ettiği saptanmıştır.)

Bunun eylemlerinin de görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu kanaatindeyim.

4) Nurettin AKSU (Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Yapım Dairesi Başkanı)'nın eylemleri :

a) Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kurulu kararlarına muttali olmasına rağmen bu Kurulların kararları hilafına ve usulüne uygun olmayarak düzenlenen ve değiştirilen hakediş raporlarını onaylamaktan çekinmemiştir.

b) 17.10.1979 gün ve 19 sayılı Bayındırlık Kurulu kararının tekrar görüşülmesi konusunda, hazırlanan, kanuna ve hukuka aykırı, 22.4.1980 gün ve D.08-147/3865 sayılı yazıyı imzalamıştır.

Sonuç olarak, tünel uzunluk zammının haksız ve fazladan ödenmelerine katıldığı sabittir. Bu sanığın da Türk Ceza Kanununun 240 ve 80. maddelerine göre cezalandırılması gerekirdi.

5) Edip TURANLI (Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğü Yapım Dairesi Başkan Yardımcısı)'nın eylemleri :

a) Ankara Bölge Müdürlüğünün, tünel uzunluk zammına, imalatın yapıldığı yıla ait fiyat artış yüzdesini uygulayarak düzenlediği 1979 mali yılı son istihkakına ilişkin 34 numaralı hakediş raporunu Yapım Dairesi Başkanı yerine imzalamış; bu rapora, Demiryolu İnşaatı Genel Müdürlüğünün ilgili ünitesinde, dökümü yapılmaksızın ve gerekçe göstermeksizin, ilâve edilen 10.344.676 TL. tutarında tünel uzunluk zammının haksız ve fazladan ödenmesini sağlamıştır.

b) 17.10.1979 gün ve 19 sayılı Bayındırlık Kurulu Kararının Kanuna, usule ve çalıştığı idare yararına aykırı olarak, değiştirilmesi için yazılan 22.4.1980 gün ve D.8/147-3865 sayılı yazıyı imzalamak suretiyle fiili işleyişindeki kasdini ortaya koymuş ve bu haliyle memuriyet görevini kötüye kullandığı subuta ermiştir.

V — Dosyalardaki belgelerden, yukarıda yapılan açıklamalardan ve ekte sunduğum renkli şemalardan anlaşılacağı üzere

29.12.1981 tarihine kadar, 45 adet hakedişle, toplam 2.647.866.930.— TL. ödendiği; bunun 1.763.624.950.— TL. nın tünel uzunluk zammına tabi, kazı, inşaat ve imalat bedelleri olduğu; bu bedeller üzerinden 559.182.006.— TL. tünel uzunluk zammı hesaplandığı ve ödendiği; 29.12.1980 tarihine kadar açılan tünel uzunluğunun 2900 metreyi bulduğu, mevsuk ve ihtilafsızdır.

Tünel uzunluk zammı olarak ödenen 559.182.006.— TL. nın 458.542.487.— TL. ihtilafsız ve 100.639.519.— TL. nın da anlaşmazlık ve dava konusu olduğu, belgelerle sabit ve taraflar arasında ihtilafsızdır. Yani uyumsuzluk, ödenen tünel uzunluk zammının miktarında değil, hesaplama ve ödeme tarz, usul ve yönteminde dir.

Sözleşmeye ve mevzuata aykırı bir şekilde, haksız ve fazladan ödendiği Yüce Divanca da kabul edilip ilgilileri cezaya çarptırılan bu 100.639.519.— TL. nın suçlulardan müstereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesi gerekirdi. Bu suretle ayrıntılı bir şekilde hesaplanan ve ortaya konan, mevsuk bulunan 100.639.519.— TL. için yeni bir inceleme yapılmıyacak, dava uzatılmıyacaktı. Bilâkis müdahil Bayındırlık Bakanlığı'nın Hukuk Mahkemesine gitmesi ve yeni bir dava açmak zorunda bırakılması yapılmış araştırmaların, incelemelerin işlerin ve işlemlerin yeni baştan tekrarlanması, fazladan zaman kaybı, büyük bir külfet, masraf ve bürokrasi olacaktır.

İşte, başlıca bu nedenlerle karara karşıyım.

Üye

Muammer TURAN

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

1 — Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı, sanık Ahmet ERÇİN'e, terzi Necati KARACABEY ve Halit SEVEN tarafından dikilen iki takım elbise bedelinin Nurol Firması ortağı Nurettin ÇARMIKLI tarafından ödendiğini kanıtlayacak belgeler dosyada mevcuttur.

Necati KARACABEY - Halit SEVEN İşletmesine ait 1980 yılı ölçü defteri ile Defteri Kebirli Yevmiye Defterinin ilgili sayfalarındaki kayıtlar ve Halit SEVEN'in «Eskiden beri müşterileri olan Nurettin ÇARMIKLI'nın, Ahmet ERÇİN'i beraberinde getirerek, Ahmet ERÇİN'e iki takım elbise dikin, parasını ben ödeyeceğim dediği; bu sipariş üzerine Ahmet ERÇİN'e iki takım elbise diktikleri; Nurettin ÇARMIKLI hesabına dikilen diğer elbise bedellerine bu elbiselerin 60.000 TL. tutan kumaş ve dikiş ücretlerini de dahil ederek Nurettin ÇARMIKLI'dan tahsil ettiği, Ahmet ERÇİN'in kendilerine bir ödeme yapmadığı» yolundaki beyanı bu hususu şüpheyi yer bırakmayacak şekilde açıklığa kavuşturmaktadır.

Ahmet ERÇİN'in sonradan temin ederek ibraz ettiği anlaşılan ve paranın kendisi tarafından verildiğini gösteren 6.11.1980 tarihli belge ile öteki tanık ifadeleri ve yapılan savunmalar, bu konuda hasıl olan vicdanî kanaatımı değiştirememiştir.

Ancak, görevi icabı 8/505 sayılı Kararnamenin hazırlık çalışmalarına katılan sanığın, sözü geçen kararname taslağına 7/4 üncü maddenin eklenmesi fiiline iştirak etmiş olmasının, Nurol Firmasına menfaat sağlama amacına yönelik bulunduğu; bunu da kendisine diktirilen iki takım elbise karşılığında yaptığı kanıtlanamamıştır. İki takım elbise bedeli 60.000 TL'nin,

Ahmet ERÇİN'in o tarihte işgal ettiği makamın ve üzerine atılan suçun önemi ile mütenasip olmadığı da âşikârdır.

Bu sebeple, Türk Ceza Kanunu'nda tarifi yapılan rüşvet alıp - verme suçlarının kanuni unsurları, tekevvün etmediğinden, Bayındırlık eski Müsteşar Yardımcısı Ahmet ERÇİN'le Nurol Firması ortaklarından Nurettin ÇARMIKLI'nın beraatlerine bu gerekçeyle karar verilmesi icabettiği kanaatındayım.

2 — a) Yüksek Fen Kurulu ve Bayındırlık Kurulu kararlarını bilmesine rağmen, bu kararlar hilâfına ve usulüne uygun olmayarak düzenlenen hakediş raporlarını onaylayan Nurettin AKSU'nun;

b) Ankara Bölge Müdürlüğünün, 1979 Mali Yılı'nın son istihkakına ilişkin 34 Nolu hakediş raporunu Yapım Dairesi Başkanı yerine imzalayan, bu suretle, mezkûr rapora Demiryolları İnşaatı Genel Müdürlüğünün ilgili ünitesince dökümü yapılmaksızın ve gerekçe gösterilmeksizin ilâve edilen 10.344.676,57 TL. tutarındaki tünel uzunluk zammının Nurol Firmasına ödenmesini sağlayan Edip TURANLI'nın;

c) Olayın başlangıcından itibaren, Ankara Bölge Müdürlüğünce gönderilen hakediş raporlarının inceleme ve onaylanması işlemlerine katılan, 32, 33, 34 numaralı hakediş raporları üzerinde Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesi'ne aykırı bir şekilde değişiklikler yaparak, ilgili sayfaları çıkarıp yeni sayfalar ekleyen ve bu suretle yaptığı değişikliklerin denetlenme imkânını ortadan kaldıran Tuğrul OKAN'ın;

Görevlerini kötüye kullandıkları sübuta ermiş bulunduğundan, adigeçen sanıkların Türk Ceza Kanunu'nun 240/2 ve 65. maddeleri gereğince cezalandırılmaları icabettiği kanaatındayım.

Üye
Mehmet ÇINARLI

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

1 — Arifiye - Sincan Demiryolu 1. Kısım Tünel İnşaatı (Ayaş Tüneli) Yüklenicisi Nuroİ İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi tarafından «tünel uzunluk zammı»nın hesaplanması yön-temine ilişkin olarak yapılan itirazı Yüklenici Firma'nın isteği doğrultusunda sonuçlandırmaya ve Yüklenicinin büyük oranda, haksız kazanç elde etmesini sağlamaya yönelik eylemleriyle me-muriyet görevlerini kötüye kullandıkları sabit görülerek ceza-landırılan Bayındırlık Bakanlığı eski Müsteşarı Teoman GÜZEY ile Demiryolları İnşaatı eski Genel Müdürleri Okay Fehmi KUR-ÇEREN ve Suat Erdoğan TAFTALI'nın Nuroİ İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketine parasal çıkar sağlamak amacıyla hareket ettikleri kanımızca inandırıcı ve ikna edici delillerle kanıtlan-a-mamıştır.

Tünel uzunluk zammını birim fiyat olarak nitelendiren, müstakil bir iş unsuru, hatta ihdas amacına göre munzam bir ödeme olarak kabul eden değişik doğrultudaki görüşler, bu tür değerlendirmeleri açıklıkla ortaya koyan, çoğunluğunu teknik eleman ve uzman personelin oluşturduğu tanıkların beyanları ve Bayındırlık Bakanlığı yetkili kurullarında görev alan fen adamlarının düşünceleri göz önünde tutulduğu takdirde, üst dü-zeydeki yönetici ve uygulamacıların da görüş birliğine vara-madıkları bu karmaşık konuda, sanıkların, Sözleşme hükümle-rini, doğruluğuna inandıkları kişisel görüş ve düşünceleri doğ-rultusunda uygulamaya çalışmaları görevi kötüye kullanma suçunun maddi unsuru olarak nitelendirilemez. Genel ve özel suç kastının varlığı da irat ve ikame olunan delillerle kesin bi-çimde saptanamadığından, beraatlerine karar verilmesi gereken sanıkların mahkûmiyetleri cihetine gidilmesinde isabet görme-mekteyiz.

2 — Sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın sübuta erdiği ve Türk Ceza Kanununun 240/1. maddesini ihlâl eylediği oyçokluğu ile kabul edilen eylemi, çoğunluk gerekçesinde belirlenen oluş biçimine göre, 240. maddenin ikinci cümlesine dayanılarak uygulama yapılmasını gerektirmekte olması bakımından anılan maddenin birinci cümlesi uyarınca yapılan uygulamayı da benimsememekteyiz.

3 — Sanıklardan Teoman GÜZEY ile Okay Fehmi KURÇEREN'in kişiliklerini olumlu yönleriyle ortaya koyan dosya içeriğine rağmen, Türk Ceza Kanununun 240/2. maddesinde yer alan cezanın alt sınırı aşılarak uygulama yapılmasını, cezaların, suça ve faillerin kişiliklerine uydurulması ilkesine aykırı bulmaktayız.

4 — Uygulanan cezanın nev'i ve miktarı ile kişisel durumu erteleme hükümlerinden yararlandırılmasına elverişli olan, hakkında olumsuz kanılar edinilmesine yol açacak somut bir neden bulunmayan, geçmişteki hali ve ahlâki temayülleri itibarıyla Türk Ceza Kanununun 89. ve 647 sayılı Yasanın 6. maddelerinin geçerli saydığı niteliklere sahip bulunan sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın «cezasının ertelenmesine mahal bulunmadığı» yolundaki karara da katılmamaktayız.

Üye

Mahmut C. CUHRUK

Üye

Necdet DARICIOĞLU

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY YAZISI**

1 — Sanık Selâhittin KILIÇ'ın, Arifiye - Sincan Demiryolu 1. Kısım tünel inşaatı işinde, yüklenicinin itirazı doğrultusunda ve kendisine fazla ödeme yapılması için diğer sanıklarla birlikte çaba göstermek suretiyle memuriyet görevini kötüye kullandığına dair dava dosyasında yeterli delil bulunduğu halde, aksi kanaatle beraatine karar verildiği;

2 — Sanıklardan Teoman GÜZEY ve Okay Fehmi KURÇEREN'in, sübuta eren görevi kötüye kullanma suçunun işlenme şekli, eylemin niteliği, Devletçe meydana gelen zararın ağırlığı, kastın yoğunluğu, memuriyetleri ve ifa ettikleri görevin gerekleri nazarı itibare alındıkta, haklarında Türk Ceza Kanunu'nun 240/1. maddesinin uygulanması gerektiği;

3 — Sanıklardan Tuğrul (Turgut) OKAN'ın, görevi gereği incelediği hakediş raporlarının, gerçeğe ve mevzuata uygun olarak tanzim edilmiş olup olmadıklarının tesbiti için icap eden dikkat ve ihtimamı göstermediği ve Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesi'nin ilgili maddelerine uygun bir şekilde gerekli araştırma ve incelemeleri yapmadığı ve bu nedenlerle yüklenicinin itirazı doğrultusunda fazla ödeme yapılmasına sebebiyet verildiği, anlaşıldığına ve olayın bu oluş şekline nazaran, Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesine mümas görevi ihmal suçu'nun kanuni unsurları tekevvün ettiği;

4 — Dava konusu olayda sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın tutum ve davranışları itibariyle suçun oluşmasında ki katkı de-

recesinin, diğ er sanıkların eylemlerine nazaran hafifliğı lehine cezayı azaltıcı neden olarak kabul edilip, hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 240/2. maddesinin uygulanması ve yine geçmişteki ahlâki temayülleri, sosyal ve psikolojik durumlarına göre verilen cezanın ertelenmesi gerektiğı görüşü ile çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Servet TÜZÜN

YÜCE DİVAN**Esas sayısı : 1982/2****Karar sayısı : 1983/1****Karar günü : 9.3.1983****KARŞIOY GEREKÇEM**

Yüce Divan kararının, karşıoy kullandığım bölümlerinde, çoğunluk görüşüne katılmama gerekçelerimi olay ve hüküm sırasına uyarak belirtiyorum :

1 — Önceki Bayındırlık Bakanlarından sanık Selâhittin KILIÇ'ın; 11.3.1980 günlü, 8/505 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe sokulan Kararnamenin 7/4. maddesine yüklenicinin özel biçimde yararlanması sonucunu doğuran ayrıcalıklı kuralın konulmasında çabalarının varlığı, Soruşturma Komisyonu raporunda geçen kanıtların yargılama sırasında doğrulanmasıyla kesinlik kazanmıştır. Kararname çalışmalarının, hazırlık evresinden Bakanlar Kurulu'ndan çıkışına değin bu konunun ön- de gelen düzenleyicisi ve yönlendiricisi olan Bayındırlık Bakan- lığı'nca yürütülmesi, görevlendirilenlerin yazdığı metinler, bun- ların Bakanlık içinde görüşülüp tartışılması, ilgili Bakanlıklarla Devlet Planlama Teşkilatı'ndan yazı karşılıkları gelmeden önce- ki metinlerde bulunmayan kuralın Kararnamede yer alması, bu sanığın etkinliğini açıklamaya yetecek kanıtlardır. Bakanın, Bakanlığın en üst yöneticisi olmasına bağlı yasal yetkileri ya- nında, ülkemiz için kaçınılması zorunlu duruma gelen siyasal kökenli özel - kişisel gücü, yadsınması olanaksız bir gerçektir. Bakanlığın üst yöneticilerini hemen ve geniş kapsamlı olarak değiştirmesi, karar yetkisi bulunan kurulları, isteği sonucu ala- cak biçimde oluşturması, yazışmalar, tanık sözleri, özellikle Fe- ridun ÖNEN'in anlattığı telefon konuşmaları, damadının sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın yanında çalışması, önceki kesin kara- rın uygulanmayarak Bakanlıkta düzeltilip değiştirilen, hattâ yenilenen, Bakan adına onanarak yükleniciye fazla ödeme ya- pılmasını sağlayan hakedişlerin durumu, işlemlerin gidişi, olay-

la ilgili tüm gelişmeler, hepsinde Bakanın tartışılmaz bir sorumluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Siyasal etkilemelerin, ayırımların, hukuk ve yasa tanımayan yönetim uygulamalarının nasıl başlayıp sürdüğünü ülkemize özgü acı gerçekler olarak bu dosyada da saptamaktayız. Olup bitenlerin, konunun önemi de gözetilirse, Bakanın ilgisi, bilgisi ve etkisi dışında sonuçlanması, görüşü ve oluru alınmadan gerçekleştirileceğini düşünmek güçtür. Belgelerin imzalanışı, bekletilişi, yürürlüğe konulan kararların oluşumu, tüm kanıtlar, hukuksal yönden sorumluluğu emrindekilerin eylemlerine bile bağlanabilecek Bakanı bu konuda, ceza yönünden de sorumlu tutacak kanıyı taşımaya, hükmü vermeye yeterlidir. Bakana güvenmeden, onun olurlarına, bilgisine dayanmadan Müsteşarın aykırı işlem ve eylemlere geçmesi, bunları yürütüp sürdürmesi düşünülemez. Nitelikleri gereği bunların somut kanıtları ceza yargılamasında belge olarak aranamaz. Tanık sözleri, olayın niteliği, Kararname'nin gerçekleşme evreleri ve kurulların oluşturulması kanıya yeterlidir. Tanıklardan Mehmet ÇÖTÜR'ün anlatımlarında geçen olaylar dizisi, yetkili kurul kararlarının «alınmamış» duruma getirilmesini sağlayacak sonraki atamalara bağlı değişik oylar, sanık Müsteşar Teoman GÜZEY'in kusurlu - sorumlu tutulmasındaki değerlendirme, Bakanın mutlak etkisinin dış görünümüdür. Tanık Feridun ÖNEN'in sanık Selâhittin KILIÇ'ın Bakan olmadan önceki etkileme çabasına ilişkin anlatımı, olayı izleyip yönlendirdiğinin kanıtıdır ve en üst sorumlu olarak Bakanlığı sırasında neler yapmak gücünü taşıdığını göstermektedir. Bakan olmadan önceki ilgisi, etkisi, Bakan olduktan sonra açık durumdadır. Kararname'nin oluşumundaki yoğun üst düzey çalışmalarından hiç haberi yokmuş gibi durumu değerlendirmek, işlem ve tutumla belli olan eylemin, atamalar, yazı, havale tarihleri belli iken daha somut kanıtlarını aramak, hukuksal olgulara sınır getirecek bir anlayış olur. Kanıtların değerlendirilmesi (ceza yargılamasında yorum ve özgörüye «takdire» gidilmesindeki sakınca ve güçlükler bilinerek) olayların ve eylemlerin niteliklerinin, özelliklerinin gözardı edilmesi demek değildir. Müsteşarın sorumluluğunun başında, önünde ve kapsamında Bakanın sorumluluğu vardır. Davada durum böyledir. Olgular, varsayımlar üzerine kurulamaz. Varsayım kuşkuya dayanabilir, kuşku da sanık yararına özgörüye götürür. Olayda, varsayım ve kuşku ötesi güçlü belirtiler açıktır. Gerçekte, sanık durumun-

daki kimi tanıkların kendilerini ve yandaşlarını savunma niteliğindeki anlatımları, dosya içeriğiyle beliren çelişkili tutum ve davranışları, değişik kanı, oy ve sözleri gözönüne alınmalı idi. Devlet yönetiminde kimlere, nasıl neden yer verildiğini aykırı örneklerini sergileyen kimi tanıkların çabaları adaleti saptırma yönündedir. Bakanlar Kurulunun -toplu - ortak siyasal sorumluluğu konusu olan «Kararname olayı», ilgili Bakanla sınırlı tutularak olağan boyutunun küçültülmesi gibi, çoğunluk görüşüyle hukuksal sorumlu Bakanın yerine Müsteşar konulmuştur. Müsteşarın katkısı ve sorumluluğu, Bakanın etkinlik sorumluluğunu ortadan kaldıramaz. Kararname hazırlıklarıyla kabulü öncesi işleyişler belli olmuştur.

Bu bölümde karşıoy kullanan Yüce Divan'ın öbür üyelerinin gerekçelerinde açıkladıkları nedenleri yinelenmek için özetlediğim bu durumlara göre; sanık Selâhittin KILIÇ'ın eylemi kanımca, görevi kötüye kullanmaktır.

2 — Sanık Teoman GÜZEY'in dava konusu olaya ilişkin oluşumların en öndeki uygulayıcısı olduğu anlaşılmıştır. Kararda yazılı tutum ve davranışları eylemindeki ağırlığı belirtmektedir. Müsteşar olarak gereken özeni gösterseydi Bakanın «politik gücü»nden kaynaklanan yasa dışı gidişini bile önleyip engelleyebilir, öneri ve uyarılarıyla kamu yararı ikesinin değerini koruyabilirdi. Eyleminde cezayı hafifletici bir yön bulunmadığı için çoğunluğun bu yoldaki değerlendirmesine karşıyım. Hem «teşdiden» sözcüğünü kullanıp cezanın alt sınırını aşmak, hem de eylemine daha uygun düşen 1. tümcedeki cezayı takdir etmemek doğru değildir.

Açıkladığım hususlarla, konunun Devlet düzeni bakımından önemi ve sanığın kayırmacı eylemlerini direnerek sürdürmesi nedenleriyle ertelenme koşullarına uygun durumda bulunmadığı kanısındayım.

3 — Sanık Okay Fehmi KURÇEREN'in olaylardaki yeri, yüklenici yararına ve Devlet zararına sonucun alınmasındaki çabaları, kararda irdelenen eyleminin ağırlığını göstermektedir. Kanımca, Devletin esenliğine, görevin kutsallığına, yanların ilgililerin onuruna yönelik «görevi kötüye kullanma» ve «rüşvet» suçlarının önlenmesi ekonomik, yönetsel, yasal nice önlemleri ve eğitsel çabaları gerektirir. Çalışanların - görevlerinin akçalı düzeylerini yeterli kılmak bütçütün önlemezse de ancak alışkanlarınca işlenecek düzeyde azaltır. Siyasal etkilenmelere

açık olmak ve siyasal güce yaranmak eğilimlerinin de değersiz sayılması gerçekleşmelidir. Rüşvet ve çıkarın geçerli olduğu yerde, her olay geçebilir, her durum yaşanabilir. Cezanın sınırları arasında, takdir hakkı kullanılırken yaptırımların etkinliğini, anlamını, toplumdaki yansımaları gözetmek nasıl «keyfîlik, indilîlik» değil, «gerçekçilik» olacaksa, ertelemeye gitmemek de yararlı olur. Yoksa görevi kötüye kullanma, rüşvet ve öbür suçlar, resmi yaşamda birçok kötülüğün kaynağı olarak derin yaralar açar. Bu nedenlerle Türk Ceza Yasası'nın 240/1. maddesinin uygulanması ve erteleme yoluna gidilmemesi gerekirdi.

4 — Sanık Turgut (Tuğrul) OKAN'ın kararda açıklanan eylemlerinin gereksizliği, aykırılığı ve yüklenicinin itirazının onun yararına sonuç vermesindeki katkısı, beklenen özenli tutumdan uzak kalmasına bağlıdır. Bu durumlar karşısında, eyleminin görevi savsaklama olduğu kanısındayım.

5 — Sanık Suat Erdoğan TAFTALI'nın kararda açıklanan eylemleri, çek alışı, paraya çevirme biçimi, edindiği olanaklar, mal varlığındaki artış, savunmaları değil, savları doğrulamıştır. Eylemlerini, koşullar bulunmadan, olaya uymayan nitelikte görerek uygulanan maddeye katılmıyorum. Önceki karşıoy yazılarında açıklanan nedenlere de katılarak Türk Ceza Yasası'nın 213. maddesinin uygulanmasını zorunlu görüyorum.

6 — Bayındırlık Bakanlığı'nın önceki Müsteşar yardımcılardan sanık Ahmet ERÇİN'e, öbür sanıklardan Nurettin ÇARMIKLI'nın kumaş ve terzi parasını ödeyerek iki takım elbise yaptırdığında kuşkuyla yer bırakmayacak kanıtlar; ortak çalışan iki terzinin, kalfalarının Soruşturma Komisyonu'ndaki anlatımları ile Yüce Divan önünde çelişkileri açık dönüşleri onanlı defter kayıtları ve olayların akışındaki uygunluktur. Yazılı belgelerin çelişkili anlatımlarla geçersiz sayılması olanaksızdır. Alışılmamış biçimde (sonradan alınması çok olasıdır) belge alınması ve sanığın yanında arkadaşını bulundurması suçlamayı karşılamaya yönelik bir çaba durumundadır. Olayın gerçekliği bellidir, ancak, rüşvet olgusunun öğeleri yoktur. Bu nedenle beraat kararı «suçun yasal öğelerinin oluşmadığı» gerekçesine bağlanmalı idi. Olayın varlığını ortadan kaldıracak, gerçeği başka gösterecek biçimde beraat kararı doğru olmamıştır.

7 — Sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın öbür sanıklardan Erdoğan Suat TAFTALI'ya rüşvet verdiği, yukarıda 5. sırada irdelenen rüşvet alma eyleminin doğal sonucu ve zorunlu yanı

olarak kabul edilmelidir. O bölüme ilişkin karardaki açıklıklar, Erdoğan Suat TAFTALI'nın bu yararı Nurettin ÇARMIKLI'dan sağladığının belirtileridir. Karardaki anlatımlar, olayın rüşvet alıp verme niteliğini ortaya koyduğu gibi kanıtlar da bu yapıyı güçlendirmektedir. Bu konudaki önceki karşıoy yazılarına da katılarak Nurettin ÇARMIKLI hakkında Türk Ceza Yasası'nın 220. maddesinin uygulanması gerektiği görüşündeyim.

8 — Sanık Nurettin ÇARMIKLI'nın, öbür sanık Ahmet ERÇİN'e iki takım elbise yaptırdığı yukarda 6. sırada özetle açıklanmıştı. Rüşvet olarak alındığını saptamaya yeterli kanıt bulunamamıştır. Böyle olunca rüşvet olarak, «istemi doğrultusunda» sonuç ve işlerine kolaylıklar karşılığında» verildiğine yeterli kanıt da yoktur. Beraat kararının, olayı tümüyle yok sayarak, elbiseleri Ahmet ERÇİN'in kendisi yaptırmış kabul ederek değil, «Türk Ceza Yasası'nın 220. maddesindeki suçun öğeleri, öngörülen koşullar oluşmadığı» gerekçesiyle verilmesi uygun olurdu. «Sabit olmadığı» yargısı, kanıtlara uygun düşmemektedir.

Üye

Yekta Güngör ÖZDEN